

KELIONĖ
Į SAVES
ATRADIMĄ

Jo Dieviškosios Kilnybės
A. C. Bhaktivedantos Swamio Prabhupādos knygos

Lietuvių kalba

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1 Giesmė (2 tomai)
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo (2 tomai)
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īsopaniṣada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi
Kelionė į savęs atradimą

Anglų kalba

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam (completed by disciples)
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īsopaniṣad
Light of the Bhagavata
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
Perfect Questions, Perfect Answers
Life Comes From Life
The Path of Perfection
Beyond Birth and Death
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
The Perfection of Yoga
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge

KELIONĖ Į SAVES ATRADIMĄ

Jo Dieviškoji Kilnybė
A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda
Tarptautinės Kṛṣṇos sąmonės bendrijos įkūrėjas-ācārya

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

The Journey of Self-Discovery (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės organizacija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON

Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius
tel. +370-5-2135218; vilnius@pamho.net

ISKCON

Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas
tel. +370-37-222574

Kauno Vedų kultūros centras
Panerių g. 187, 48437, Kaunas
tel. +370-37-360710; mob. +370-60077910
info@veducentras.lt; www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:

Bhaktivedanta Library Services
Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium
www.blservices.com

„Kelionė į savęs atradimą“ sudaryta iš žurnale „Back to Godhead“ nuo 1975 rugsėjo iki 1985 vasario spausdintų straipsnių. Žurnalo redaktoriai tuo metu buvo Śrīlos Prabhupādos mokiniai Hayagrīva Dāsa, Jayādvaita Swamis ir Draviḍa Dāsa.

Copyright © 2008 The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com
www.bbt.info

ISBN 978-91-7149-506-8

Knyga išleista 2008 m.

Turinys

Įvadas	1
1. Kelionė į savęs atradimą	
Mokslinis savęs pažinimas	9
Apie gyvybės jėgą	17
Dvasinio gyvenimo mokslas	22
Kas yra reinkarnacija	30
Mūsų „aš“ ir jo kūnai	37
2. Supersąmonė	
Regėti Dievą gali kiekvienas	45
Daugiau negu religija	50
Neregimas valdovas	57
Kas yra Kṛṣṇa?	65
Dieviškasis menininkas	74
Absoliuti meilė	79
Kaip įžengti į dvasinį pasaulį	85
3. Džiaugsmo principas	
Kaip patenkinti absoliutų valdovą	97
Kaip išsivaduoti ir pelnyti aukščiausiąją palaimą	104
Pavergiantis sielą Kṛṣṇa	112
4. Dvasinis mokytojas	
Apie dvasinius šarlatanus	119
Tikras dvasinis mokytojas	128

5. Joga ir meditacija

Meditacija per transcendentinį garsą	139
Jogos kelias	146
Kaip susidraugauti su savo protu	155
Aukščiausioji joga	164

6. Materialios problemos ir dvasinis jų sprendimas

Visuotinės vienybės centras	175
Mitas apie maisto trūkumą	183
Dvasiniai patarimai verslininkams	190
Senovės pranašystės pildosi	199
Skerdyklų civilizacija	207
Taikos formulė	216

7. Apie mokslą ir filosofiją

Platonas: gėris ir valstybė	223
Marksizmo trūkumai	232
Psichoanalizė ir siela	249
Evoliucija: tikrovė ar fantazija	258
Apie autorių	273
Vardų ir terminų žodynas	275
Kaip tarti sanskritą	281

Ivadas

Jūs nepatenkintas savo dabartiniu gyvenimu? Siekiate užsibrėžtu tikslų, o gal net juos pasiekėte, bet kažkodėl jaučiate nusivylimo kartėlį? Jei taip, knyga, kurią laikote rankose, skirta jums.

Su dvasine Indijos išmintimi susidūrusiam žmogui lenktynės vartotojiškame savitarnos rojuje negali būti išsvajotas gyvenimo idealas. Sėkmė ir laimė matuojama ne įmantriais įtaisais, naujais technikos žaisliukais ir egzotiškomis įdomybėmis, su kuriomis pavyksta nesusimokėjus prasmukti pro kasą... Kol dar neišmušė paskutinioji valanda.

Jei žmogaus sąmonė nemiega, gyvendamas jis stengiasi sužinoti, ką nors vertinga, nuosekliai gausina amžinąsias vertybes. Juk gerai pagalvojus, daugiausia laimima siekiant išliekamąją vertę turinčių dalykų – turtinant savo sąmonę, siekiant atskleisti savąją tapatybę, gelminę savastį. Visa kita – laikini dalykai.

Šiuo požiūriu mūsų gyvenimas yra kelionė į savęs atradimą. Tokia, beje, ir yra šios knygos pagrindinė tema. „Kelionė į savęs atradimą“ – jūsų vadovas, ji padės jums naujai pažvelgti į gyvenimą, o šis naujas žvilgsnis tikrai padės pasiekti aukštesnį sąmoningumo lygmenį ir patirti vidinį pasitenkinimą.

Tūkstančiai žmonių prieš jus jau pasiekė šios kelionės tikslą. Jums tereikia patyrusio vadovo patarimų, tokio vadovo, kuris pats nuėjo visą kelią ir žino, kaip sėkmingai nusigauti iki paskirties taško.

Skaitydami šią knygą artimiau susipažinsite su dvasiniu mokytoju, apie kurį Harvardo dvasinės akademijos dėstytojas Harvey Coxas yra pasakęs: „Šrila Prabhupāda, be jokių abejonių, yra vienas

iš tūkstančių mokytojų. Ir vis dėlto, jis yra vienas toks iš tūkstančių, o gal ir milijonų.“ Pasak daktaro Coxo, kuris yra vienas ryškiausių Amerikos krikščionių teologų, Šrilos Prabhupādos gyvenimas yra „akivaizdus įrodymas, kad tiesos skelbėjas gali išlikti vitališka ir savita asmenybe.“

Tarptautinės Kṛṣṇos sąmonės bendrijos ikūrėjas ir dvasinis mokytojas Šrila Prabhupāda paskelbė apie keturiasdešimt tomų svarbiausių Vedų literatūros veikalų vertimų į anglų kalbą. Pilnus jo vertimus su originaliais tekstais sanskritu ir bengalų kalba įsigijo tūkstančiai universitetų bibliotekų visame pasaulyje, juos aukštai įvertino daugelis specialistų.

„Kelionė į savęs atradimą“ – kiek kitokia knyga. Jos puslapiuose per pokalbius, paskaitas ir interviu Šrila Prabhupāda betarpiškai perteikia ir aktualizuoja svarbiausias senovės Indijos Vedų skelbiamas tiesas. Tai labai rimtai, tai pašmaikštaudamas Šrila Prabhupāda nepaprastai įtaigiai ir kiek įmanoma tiksliai dėsto transcendentinę išmintį.

Didžioji dalis knygoje publikuojamos medžiagos iš pradžių buvo paskelbta „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“) žurnale, kurį Šrila Prabhupāda įsteigė 1944 metais Indijoje. Atvykęs į Jungtines Valstijas ir 1966 metais pradėjęs Hare Kṛṣṇa judėjimą jis prašo savo naujuosius pasekėjus testuoti žurnalo leidimą. Nuo tada „Back to Godhead“ žurnalas imasi vykdyti reikšmingą uždavinį – supažindinti šiuolaikinį pasaulį su Vedų tiesomis ir tenkinti su šiuolaikinio gyvenimo sunkumais susiduriančių žmonių dvasinius poreikius.

„Kelionė į savęs atradimą“ yra autoritetinga, informatyvi ir lengvai skaitoma. Antologijos principu sudaryta knyga suteikia skaitytojui pasirinkimo laisvę. Jis gali skaityti „Kelionę į savęs atradimą“ nuo pirmo iki paskutinio puslapio, visus sistemškai parinktus jos skyrius. Bet gali ir pasižiūrėti į turinį pasirinkti labiausiai jį dominantį skyrių. Kadangi skyriai yra gana trumpi ir užbaigti, jis be vargo, neskaitydamas visos knygos gali pasinagrinėti jo dėmesį labiausiai patraukusias temas.

Pagrindinė „Kelionės į savęs atradimą“ mintis – kad mūsų sąmoningasis „aš“ nėra atsitiktinis kosminio vyksmo padarinys arba elektromagnetinė iškrova, blykstelėjusi tam tikru būdu susijungus subatominiams dalelėms konkrečioje erdvėje ir konkrečiame laike.

Tikriausiai sakant, kad kiekvienas sąmonės centras pats yra absoliutus ir nedalomas realybės vienetas. Kaip Šrila Prabhupāda sakė fizikui Gregoriui Benfordui, „Mes nenorime pasakyti, kad mokslinės žinios yra beprasmės. Mechanika, elektronika – tai taip pat mokslas... Tačiau mokslo esmė yra *ātma-jñāna* – mokslas apie save, mokslas apie sielą.“

Net ir atskleidus sielos paslaptį, troškimas sužinoti daugiau niekur neišnyksta. „Už mūsų kūno slypi siela; jos buvimas patiriamas per sąmonę. Lygiai taip ir už kosminių kūnų sistemos slypi Aukščiausiasis Viešpats, Absoliuti Tiesa, kurios buvimas, patiriamas per... Supersąmonę,“ – taip kalbėjo Šrila Prabhupāda Los Andžele vykusioje konferencijoje.

Supersąmonė, kaip ir mes patys, yra individuali asmenybė. Vedų šventraščiuose teigiama, kad Aukščiausiasis „Aš“ yra Kṛṣṇa – Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Šrila Prabhupāda apibūdina Kṛṣṇą kaip „iškiliausią menininką“, viso grožio ir žavesio šaltinį.

Raktas į laimę ir pasitenkinimą, sako Šrila Prabhupāda, yra amžino asmeniško ryšio tarp savojo „aš“ ir Supersielos atradimas arba Kṛṣṇos sąmonės būvis. Skaitydami „Kelionę į savęs atradimą“ jūs sužinosite, kaip pasiekti šį aukščiausią ir didžiausią pasitenkinimą gyvenime teikiantį sąmonės būvį.

Kṛṣṇos sąmonė yra meilės būvis. Skirsnyje „Absoliuti meilė“ Šrila Prabhupāda sako savo klausytojams: „Nusivylę visi – vyrai, žmonos, jaunuoliai, merginos. Gyvename nuolatinio nusivylimo aplinkoje, nes mūsų poreikis mylėti nukreipiamas netinkamai.“ Toliau Šrila Prabhupāda sako, kad nukreipę savo meilę į Aukščiausiąjį Viešpatį, kuris tobulai ir visiškai atsako į šį jausmą, mes patiriame šį jausmą iki galo.

Tokia yra nesibaigiančios laimės paslaptis. Skirsnyje „Pavergiantis sielą Kṛṣṇa“ Šrila Prabhupāda sako: „Moteris traukia vyrą, o vyras – moterį, ir nuo tada, kai jie užmezga intymius ryšius, jų prisirišimas prie šio materialaus pasaulio tik auga... Tačiau mūsų neturėtų žavėti šio materialaus pasaulio spindesys, mus turėtų žavėti Kṛṣṇa. Jei mes iš tikro susižavėsime Kṛṣṇos grožiu, prarasime bet kokią susidomėjimą netikru materialaus pasaulio grožiu.“

Tuo Šrila Prabhupāda ir skiriasi nuo vadinamųjų dvasinių mokytojų, kurie žada savo pasekėjams, kad jie turės viską – ir

nevaržomus materialius malonumus ir dvasinę naudą. Skirsnyje „Apie dvasinius šarlatanus“ Śrīla Prabhupāda negailestingai kritikuoja guru apgavikus ir savo pasekėjus klaidinančius dvasinius šarlatanus.

Śrīla Prabhupāda skelbė ne savo išgalvotą dvasinį mokymą ir nesiekė pasipelnyti. Priešingai, nereikalaudamas atlygio jis mokė žmonės meditacijos metodo, kurį šiame amžiuje rekomenduoja Vedos. Skirsnyje „Meditacija per transcendentinį garsą“ Śrīla Prabhupāda kalbasi su Bostono Šiaurės rytų universito studentais: „Jei jūs praktikuosite šį nesudėtingą metodą, jei kartosite Hare Kṛṣṇa Hare Kṛṣṇa Kṛṣṇa Hare Hare/Hare Rāma Hare Rāma Rāma Rāma Hare Hare, jūs išsyk pasieksite transcendentinį lygmenį.“

Žmonės, kurie leidosi į savęs atradimo kelionę, geriau suvokia ir sprendžia šio pasaulio problemas. Perskaite skirsnį „Materialios problemos ir dvasinis jų sprendimas“ išmoksime iš Śrīlos Prabhupādos, kaip praktiškai pritaikyti Kṛṣṇos sąmonę ir palengvinti smurto ir maisto stygiaus alinamo pasaulio kančias.

Aštuntojo dešimtmečio pradžioje Śrīla Prabhupāda toliaregiškai analizuoja priežastis, lemsiančias komunistinės sistemos siekių padaryti žmones laimingais žlugimą. Śrīlos Prabhupādos pokalbį šia tema su Śyāmasundara rasite VII skyriuje „Apie mokslą ir filosofiją“.

Skirsnyje „Evoliucija: tikrovė ar fantazija?“ Śrīla Prabhupāda sako: „Mes pripažįstame evoliuciją, tik ne gyvybės rūšių, o sielos evoliuciją. Kūnai jau egzistuoja, o siela evoliucionuoja, migruodama iš vieno kūno į kitą... Evoliucijos teorijos šalininkai turi vieną trūkumą – jie nieko neišmano apie sielą.“

Galiausiai „Kelionė į savęs atradimą“ padeda ištrūkti iš materijos karalijos ir ižengti į dvasinį pasaulį. Skirsnyje „Kaip ižengti į dvasinį pasaulį“ Śrīla Prabhupāda sako savo klausytojams: „Viskas dvasiniame pasaulyje substanciška ir tikra. Materialus pasaulis tėra jo imitacija... Jis panašus į kino kadrus, projektuojamus į ekraną, kuriame mes matome tikrovės šešėlius.“

Taigi tiems skaitytojams, kurie numano, kad gyvenimas gali pasiūlyti iškilesnių dalykų už beprasmes grumtynes dėl vietos po saule vartojimo rojuje, „Kelionė į savęs atradimą“ nušvies kelią, kuris veda į aukščiausią tikslą, į žmogiškosios būties tobulumą.

O tiems, kurie nelaiko savęs tiesos ieškotojais, bet vis dėlto domisi Hare Kṛṣṇa judėjimo filosofija, „Kelionė į savęs atradimą“ glaustai pristatys jos esmines idėjas.

Leidėjai

1

Kelionė į savęs atradimą

Mokslinis savęs pažinimas

1973 metų spalį Kalifornijos universiteto Irvine fizikos fakulteto dekanas dr. Gregoris Benfordas susitiko su Šrila Prabhupāda Los Andželo Hare Kṛṣṇa centro sodelyje. Intriguojančios diskusijos apie mokslinio sielos pažinimo galimybę metu Šrila Prabhupāda sako: „Mes jokių būdu neteigiame, kad mokslinės žinios – bevertės. Mechanika, elektronika – taip pat yra žinojimo šakos... Bet svarbiausioji žinojimo šaka vis dėlto yra ātma-jñāna – savęs pažinimas, mokslas apie sielą.“

Šrila Prabhupāda: Ką šiuolaikinis mokslas žino apie amžinąją sielą?

dr. Benfordas: Mokslinių žinių apie sielą mes iš esmės neturime.

Šrila Prabhupāda: Vadinas, mokslinio pažinimo srityje nepasiekta jokios pažangos.

dr. Benfordas: Mokslinis pažinimas, sakyčiau, yra visai kitoks pažinimas.

Šrila Prabhupāda: Galimas daiktas. Pažinimas turi nemažai sričių: tai ir medicininiai žmogaus organizmo, ir jo psichologijos tyrimai, ir galiausiai dvasinis, transcendentinis pažinimas. Kūnas ir protas tėra amžinosios sielos apvalkalas, lygiai kaip jūsų marškiniai bei švarkas yra jūsų kūno apvalkalas. Jei jūs prižiūrite marškinius ir švarką, bet nesirūpinate juos dėvinčiu žmogumi, ar tai galima vadinti mokslo pažanga?

dr. Benfordas: Mano galva, visos žinojimo sritys yra naudingos.

Šrila Prabhupāda: Mes jokių būdu neteigiame, kad mokslinės žinios – bevertės. Mechanika, elektronika – taip pat yra žinojimo šakos, tačiau ne visos žinojimo šakos yra vienodai reikšmingos. Pavyzdžiui, kulinarija irgi mokslas. Žinojimas turi nemažai šakų,

bet svarbiausioji žinojimo šaka yra *ātma-jñāna* – savęs pažinimas, mokslas apie sielą.

dr. Benfordas: Vienintelis žinojimas, kurį įmanoma patvirtinti, patvirtinti ta prasme, kad visi sutiktų su jo išvadomis, tai logiškai ir eksperimentiškai įrodomas žinojimas.

Śrīla Prabhupāda: Mokslas apie savąjį „aš“ taip pat gali būti patvirtintas logiškai.

dr. Benfordas: Įdomu kaip?

Śrīla Prabhupāda: Štai kad ir jūsų kūnas. Kadaise jis buvo vaiko kūnas, bet dabar jo nėra. Jūsų kūnas visiškai kitoks. Ir vis dėlto visiems aišku, kad anksčiau jūs turėjote vaiko kūną. Taigi jūsų kūnas pakito, bet jūs pats išlikote nepakitęs.

dr. Benfordas: Nesu visiškai įsitikinęs, kad mano „aš“ nepakito.

Śrīla Prabhupāda: Tikrai nepakito, jūs vis dar tas pats „aš“. Vaikui išaugus, tėvai sako: „Tik pažiūrėkit, kaip išaugo mūsų sūnus!“ Sūnus yra tas pats asmuo – taip sako tėvai, taip sako jo draugai, taip sako artimieji – visi taip sako. Štai jums ir įrodymas. Jūs negalite neigti šio fakto, nes įrodymų yra per akis. Jūsų mama tikrai nesutiks, kad jūs – kitas asmuo, nors dabar, žinoma, jūs turite kitą kūną.

dr. Benfordas: Bet aš jau ne toks, koks kažkada buvau.

Śrīla Prabhupāda: Visiškai teisingai. *Ne toks* reiškia, kad, pavyzdžiui, būdamas vaikas žmogus gali pliaukšti niekus, tačiau kai jo kūnas suauga, vaikiškų kvailysčių jis jau nebekartoja. Tai tas pats asmuo, tačiau keičiantis kūnui, susiformuoja kitokia sąmonė. Ir vis dėlto siela, asmuo, nepasikeičia. Jis elgiasi taip, kaip jam diktuoja kūnas, derinasi prie aplinkybių – štai ir viskas. Pavyzdžiui, šuo irgi yra siela, tačiau ji turi šuns kūną, todėl gyvena ir elgiasi kaip šuo. Lygiai taip, kai amžinoji siela turi vaiko kūną, ji elgiasi kaip vaikas. Kai jos kūnas pasikeičia, ji elgiasi kaip suaugęs žmogus. Žmogaus veiksmai kinta priklausomai nuo aplinkybių, tačiau jis pats išlieka toks pat. Dabar jūs – mokslininkas. Vaikystėje jūs nebuvote mokslininkas ir neužsiėmėte moksline veikla. Žmogaus veikla gali keistis priklausomai nuo aplinkybių, tačiau pats jis nesikeičia.

Iš čia kyla išvada – *tathā dehāntara-prāptir dhīras tatra na muhyati*: „Kūnui mirus, siela pereina į kitą kūną [„Bhagavad-gītā“ 2.13].“ *Tathā dehāntara*. *Dehāntara* reiškia „kitas kūnas“. Tai žinios iš sanskrito veikalo „Bhagavad-gītā“. Amžinajai sielai patekus į iščias,

ima formuotis kūnas. Iš pradžių jis būna labai mažas, tačiau netrukus, vykstant amžinosios sielos skatinamam emulsifikacijos procesui, tampa žirnio dydžio. Palengva kūne formuojasi devynios „angos“ – akys, ausys, burna, šnervės, lyties organai ir tiesioji žarna. Galutinai kūnas susiformuoja septintą mėnesį – tuomet jame nubunda sąmonė.

dr. Benfordas: Septintą mėnesį?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Kūdikis veržiasi į pasaulį. Jam ten labai nepatogu. Todėl jis meldžiasi Dievui, prašydamas išlaisvinti jį iš iščių nelaisvės. Jis žada ištrūkęs iš nelaisvės tapti Dievo tarnu. Po devynių mėnesių jis ištrūksta iš iščių ir užmiršta apie Dievą, žinoma, jei jo tėvai nėra *bhaktai*. Dvasinį tobulėjimą jis pratęsia tik jei jo tėvai yra *bhaktai*. Todėl gimimas *vaiṣṇavy*, Dievą išsąmoninusį žmonių šeimoje yra didžiulė sėkmė. Dievo pažinimas – štai kas yra tikrasis mokslas.

dr. Benfordas: Ar tiesa, kad vaikai, gimę dievotų žmonių šeimoje, dvasiniu požiūriu pralenkia kitų tėvų vaikus?

Śrīla Prabhupāda: Paprastai, taip. Tėvai jiems padeda. Džiaugiuosi, kad mano tėvas buvo iškilus *bhaktas* – nuo pat mažumės buvau auklėjamas dvasiškai. Šiaip ar taip, aš turėjau Kṛṣṇos sąmonės kibirkštį ir tėvas ją pastebėjo. Vėliau aš pasirinkau dvasinį mokytąją. Ir štai tapau *sannyāsiu* (pasaulio atsižadėjusiu vienuoliu). Aš labai dėkingas savo tėvui, nes jis išauklėjo mane taip, kad visą savo gyvenimą susiejau su Kṛṣṇa. Tėvo namuose svečiuodavosi daugybė dievotų žmonių, ir jis kiekvieno prašydavo palaiminti mane, kad kada nors tapčiau Rādhārāṇī (Viešpaties Kṛṣṇos sutuoktinės) tarnu. Tokia buvo jo svajonė. Jis mokė mane groti *mṛdaṅga* (bengališku būgnu), nors mamą tai kartais erzino. Ji vis klausė tėvo: „Kam tu jį mokai groti *mṛdaṅga*?“ O tėvas atsakydavo: „Tegu pramoksta.“ Tėvas labai mane mylėjo. Taigi, jei dėl doringų praeities darbų asmuo gauna gerą tėvą ar motiną, jis turi galimybę tobulėti Kṛṣṇos sąmonės srityje.

dr. Benfordas: Koks jūsų ir jūsų mokinių tolimesnis likimas?

Śrīla Prabhupāda: Mes sugrįšime pas Kṛṣṇą. Tam mes turime viską: Kṛṣṇos vardus, Kṛṣṇos adresą, Kṛṣṇos pavidalą, Kṛṣṇos žygius. Mums viskas žinoma, ir mes grįšime į Jo karalystę. Tokį likimą „Bhagavad-gītoje“ [4.9] žada pats Kṛṣṇa:

*janma karma ca me divyam
evam yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so 'rjuna*

„Kas pažįsta Mane iš tikrųjų, moksliškai, – sako Kṛṣṇa, – tas pelno teisę įžengti į Dievo karalystę. Išėjęs iš kūno, jis daugiau nebegims šiame materialiaame pasaulyje, o pasieks Mano amžinąją buveinę.“

dr. Benfordas: Iš kur jūs žinote, kad žmonės sugrižta, igiję kitoki fizinių pavidalą?

Śrīla Prabhupāda: Pasaulyje matome daugybę fizinių pavidalų. Kyla klausimas, iš kur jie atsirado – iš kur atsirado šunys, katės, medžiai, ropliai, vabzdžiai, žuvys? Kaip jūs aiškinate šią įvairovę? Jūs to nežinote.

dr. Benfordas: Evoliucija.

Śrīla Prabhupāda: Ne visai taip. Įvairios gyvybės rūšys egzistuoja ir dabar. Yra žuvys, tigrai, žmonės, lygiai kaip ir įvairios gyvenamosios patalpos čia, Los Andžele. Jūs galite išsinuomotį vieną iš jų pagal savo kišenę, tačiau tuo pačiu metu egzistuoja ir kitos gyvenamosios patalpos. Lygiai taip ir gyvoji būtybė pagal savo *karmą* turi galimybę apsigyventi viename iš fizinių pavidalų. Egzistuoja ir evoliucija, tiesa, dvasinė. Iš žuvies siela evoliucionuoja į augalą. Iš augalo, dvasiškai evoliucionuodama, gyvoji būtybė gali pereiti į žmogaus kūną. O iš žmogaus kūno, jei pelno tokią teisę, evoliucionuoja toliau. Jei gyvoji būtybė netobulėja, ji yra priversta vėl grįžti į evoliucijos ratą. Todėl žmogiškoji gyvybės forma yra labai svarbi gyvosios būtybės evoliucinės raidos kryžkelė.

„Bhagavad-gītoje“ [9.25] Kṛṣṇa skelbia:

*yānti deva-vratā devān
pitṛn yānti pitṛ-vratāḥ
bhūtāni yānti bhūtejyā
yānti mad-yājino 'pi mām*

Kitaip sakant, ko gyvoji būtybė trokšta, tą ji ir gauna. Egzistuoja įvairios *lokos*, planetų sistemos. Tie, kurie nori, gali keliauti į aukštesniasias, pusdievių gyvenamas, planetų sistemas ir gimti ten arba persikelti į *pitų* – protėvių pasaulį. Galima įsikūnyti čia, Bhūlokoje,

Žemės lygio planetų sistemoje, arba kilti į Dievo planetą – Kṛṣṇaloką. Šis metodas, kai gyvoji būtybė mirties valandą persikelia į jos pageidaujamą planetą, vadinamas *yoga*. *Yoga* praktikuojama trimis būdais – atliekant fizinius pratimus, per filosofines tiesos paieškas ir dvasinę tarnystę. *Bhaktai* eina tiesiai į Kṛṣṇos planetą.

dr. Benfordas: Jūs, be abejo, žinote, kad tiek rytuose, tiek vakaruose yra žmonių, kuriems intelektualiniu požiūriu atrodo labiau pateisinamas netikėjimas teologijos galimybėmis atskleisti objektyvią tikrovę. Iš esmės jie mano, kad jei Dievas būtų norėjęs, kad mes apie Jį sužinotume šiek tiek daugiau, teologija nebūtų buvusi tokia paini.

Šrīla Prabhupāda: Vadinasi, jūs netikite Dievą?

dr. Benfordas: Negaliu pasakyti, kad netikiu. Tiesiog neturėdamas įrodymų neskubu susidaryti nuomonės.

Šrīla Prabhupāda: Bet kaip jums atrodo, ar Dievas yra?

Dr. Benfordas: Nuojauta man kužda, kad Jis gali egzistuoti, tačiau ji niekuo nepatvirtinta.

Šrīla Prabhupāda: Tačiau jus aplanko mintis, kad Dievas yra?

dr. Benfordas: Taip.

Šrīla Prabhupāda: Vadinasi, jūs abejojate, nujaučiate, nors nesate įsitikinęs, tačiau linkęs manyti, kad Dievas egzistuoja, ar ne tiesa? Trumpai sakant, jūs neturite visiškai patikimų žinių, todėl abejojate. Jūs susimąstote apie Dievą, tačiau kaip mokslininkas, nepriimate nieko, kas nebūtų moksliškai patvirtinta. Tokia jūsų pozicija. Bet kaip žmogus, jūs tikite Dievą.

dr. Benfordas: Kartais.

Šrīla Prabhupāda: Na, taip. Kartais ar nuolat – visai nesvarbu. Tai būdinga visiems žmonėms. Kas turi žmogaus kūną, tas turi ir miegančią Dievo sąmonę. Tiesiog ją reikia atitinkamu būdu atskleisti, kaip ir viską gyvenime. Pavyzdžiui, gavęs atitinkamą parengimą ir išsilavinimą jūs tapote mokslininku. Lygiai taip ir Dievo, arba Kṛṣṇos, sąmonė glūdi visų mūsų širdyse. Tiesiog norint ją prikelti reikia gauti atitinkamą išsilavinimą. Tačiau tokio išsilavinimo universitete negausi. Tai šiuolaikinio švietimo trūkumas. Žmonės linkę tikėti į Dievą, Kṛṣṇą, tačiau valdžia, deja, nesirūpina dvasiniu švietimu. Todėl žmonės tampa bedieviais ir todėl negali patirti tikro gyvenimo džiaugsmo.

San Diege dvasiškai ketina surengti susitikimą ir pasiaiškinti

priežastis, kodėl žmonės nusigręžia nuo religijos ir nelanko bažnyčios. Tačiau iš tikrųjų viskas labai paprasta: valdžios vyrai visai nesuvokia, kad gyvenimo tikslas, visų pirma žmogaus gyvenimo tikslas, yra Dievo pažinimas, todėl jie gausiai remia visas mokslo sritis, išskyrus vieną, svarbiausią – Dievo mokslą.

dr. Benfordas: Suprantama, juk Bažnyčia atskirta nuo valstybės.

Šrīla Prabhupāda: Priežasčių gali būti įvairių, tačiau pagrindinė priežastis yra ta, kad gyvename *kali-yugoje* (nesantaikos ir veidmainystės epochoje). Žmonėms stinga supratimo, todėl jie vengia pačios svarbiausios žinojimo srities. Labiausiai jiems rūpi tos pačios sritys kaip ir gyvūnams. Jūsų mokslo pažangą sudaro keturi dalykai – valgymas, miegas, poravimasis ir savigyna. Mokslas sukūrė daugybę mirtinų ginklų, ir politikai naudojasi jais gynybos reikams. Jūs kuriate naujas kontraceptines priemones, o žmonės jomis naudojasi norėdami išplėsti lytinio gyvenimo galimybes.

dr. Benfordas: Ką jūs manote apie skrydį į mėnulį?

Šrīla Prabhupāda: Tai irgi miegas. Jūs paklojote krūvas pinigų tam, kad nukeliautumėte į mėnulį ir ten miegotumėte. Ką ten daugiau veikti?

dr. Benfordas: Ten nuvykus galima daug ką sužinoti.

Šrīla Prabhupāda: Jus keliaujate ten ir miegate, štai ir viskas. Miegas. Jūs išleidote milijardus ir negavote iš to jokios naudos.

dr. Benfordas: Šio skrydžio reikšmė kur kas didesnė.

Šrīla Prabhupāda: Ne, nė kiek ne didesnė, nes šiuo atveju gyvenimas grindžiamas keturiais principais – valgyti, miegoti, poruotis ir gintis. Jei turite žinių tik apie kūną, neįmanoma išsiveržti už jo fizinės būties. Kad ir kokios įmantrios ir išsamios būtų jūsų žinios apie kūną, jūsų veikla apribota keturių principų: valgymo, miego, poravimosi ir savigynos. Ši mokslą puikiai išmano ir žemesniojioms gyvybės rūšims priklausantys gyvūnai. Jie puikiausiai moka valgyti, miegoti, poruotis ir gintis.

dr. Benfordas: Tačiau jie nieko neišmano apie branduolinę fiziką!

Šrīla Prabhupāda: Bet tai nereiškia, kad jūs kiek nors geresni už gyvūnus. Jūs darote tą patį – tik rafinuotai. Jūs padarėte pažangą nuo kinkomojo transporto iki automobilio – štai ir viskas. Įvyko paprasčiausia žinių apie materiją transformacija.

dr. Benfordas: Mokslas turi žinių apie fizinio pasaulio struktūrą.

Śrīla Prabhupāda: Bet tai tuščias jėgų švaistymas, nes jūs negalite pasipriešinti tam, ką jums diktuoja kūnas – negalite nevalgyti, nemiegoti, nesiporuoti ir nesiginti. Šuo miega ant žemės, o žmogus prabangiame bute, tačiau abu miega taip pat saldžiai. Jūs valdote daugybę elektrinių prietaisų, turite kitokių materialių patogumų, bet miegodamas viską užmirštate. Taigi, rūpinimasis patogiu miegu yra tuščias laiko švaistymas.

dr. Benfordas: Man regis, jūs akcentuojate praktinę žinių naudą. O kaip gi gamtos dėsnių atradimo džiaugsmas!? Šiandien, manau, mes jau įminėme šios materijos mislę (rodo į žolę). Mūsų manymu, eksperimentai, teorija ir analizė parodė, kad ją sudaro plika akimi nematomos dalelės. Mes galime eksperimentiškai išanalizuoti jos savybes. Žinome, kad ji sudaryta iš molekulių, suprantame, kaip veikia kai kurios jai subyrėti neleidžiančios jėgos, tai išsiaiškinome pirmą kartą istorijoje. Anksčiau tai nebuvo žinoma.

Śrīla Prabhupāda: Ir kas iš to? Net jei jūs pažinsite kiekvieną šios žolės dalelytę – kokia iš to nauda? Žolė auga. Ji ir toliau sau augs – pažinsite jūs ją ar ne. Pažinsite jūs žolę ar nepažinsite – nėra jokio skirtumo. Materialiai, analitiškai, galima tyrinėti ką tik nori. Bet kokią kvailystę galima studijuoti metų metus ir prirašyti storiausius foliantus. Bet kam to reikia?

dr. Benfordas: Aš žvelgiu į pasaulį kaip į jį sudarančių dalių visumą.

Śrīla Prabhupāda: Tarkim, aš ėmiausi tyrinėti šią žolę. Aš galiu prirašyti daugybę knygų apie tai, kada ji išaugo, kada išdžiūvo, kokia jos struktūra, kokios molekulės ją sudaro. Daug ką galima parašyti apie šį nediduką augalą. Tačiau kokia iš to nauda?

dr. Benfordas: Jei iš jo nėra jokios naudos, kodėl Dievas jį sukūrė?

Śrīla Prabhupāda: Aš kalbu apie tai, kad užuot tyrinėję Dievą, kuris sukūrė viską, jūs studijuojate žolę. Jei pažinsite Dievą, jūs savaime pažinsite ir žolę. Bet jūs norite atsieti žolę nuo Dievo ir tyrinėti ją atskirai. Šia tema prirašyta daugybė tomų, tačiau kyla klausimas, ar verta taip švaistytis mąstymo galiomis? Medžio šaka graži, kol ji nėra atskirta nuo kamieno. Nukirskite šaką – ir ji sudžius. Kokia prasmė tyrinėti sudžiūvusią šaką? Tai mąstymo galių švaistymas.

dr. Benfordas: Nesuprantu, kodėl jūs tai vadinate švaistymu?

Śrīla Prabhupāda: Tikrų tikriausias švaistymas, kadangi rezultatas yra nenaudingas.

dr. Benfordas: Na gerai, o kas yra „naudinga“?

Śrīla Prabhupāda: Naudinga pažinti save – sužinoti, kas tu esi.

Dr. Benfordas: O kuo gi savęs pažinimas vertingesnis už augalo pažinimą?

Śrīla Prabhupāda: Pažinus save atsiskleidžia kiti dalykai. Tai vadinama *ātma-tattva*, *ātma-jñāna*, savęs pažinimu. Štai kas *svarbu*. Aš – amžinoji siela, aš išsikūniju daugybę gyvybės rūšių. Bet kas aš toks? Aš nenoriu mirti, nes bijau keliauti iš vieno kūno į kitą. Todėl mane kankina mirties baimė. Pirmiausia reikėtų kelti tokį klausimą – aš nenoriu kentėti, bet kančios mane persekioja. Aš nenoriu mirti, bet mirtis ateina. Aš nenoriu sirgti, bet sergu. Nenoriu senti, bet senatvė ateina nepaisydama mano norų. Kodėl visa tai man jėga prime-tama? Kieno valia tai vyksta? Aš nieko nežinau, tačiau tokios yra realios problemos. Aš nenoriu kentėti nuo karščio, bet esu privers-tas kęsti. Kodėl? Kieno valia tai vyksta? Kodėl? Aš nenoriu kęsti karščio, kuo aš nusikaltau? Štai apie ką iš tikrųjų reikia klausti, o ne tyrinėti žoleles ir rašyti storiausias knygas. Tai energijos švaistymas. Pažinkime save.

Apie gyvybės jėgą

1968 metų gruodį Los Andžele vykusioje spaudos konferencijoje Šrila Prabhupāda paragino pasaulio intelektualinį elitą peržiūrėti savo gyvybės sampratą: „Už gyvybinių kūno funkcijų slypi siela, apie kurios buvimą liudija sąmonė. Lygiai taip visatos kūne, kosmose, slypi Aukščiausiasis Viešpats, Absoliuti Tiesa, apie kurio buvimą liudija ... Supersąmonė.“

Tarptautinė Kršnos sąmonės bendrija – tai judėjimas, kurio tikslas – perorientuoti žmoniją ir nukreipti ją dvasinės raidos keliu pasitelkus į pagalbą nesudėtingą Dievo vardų kartojimo metodą. Žmogaus pareiga – išsivaduoti iš materialios būties kančių. Šiuolaikinė visuomenė viliasi, kad viską išspręs materialio pažanga. Tačiau yra aki-vaizdu, kad nors žmonija pasiekė milžiniškų materialių laimėjimų, žmonės neranda taikos ir ramybės.

Ramybės žmogus neranda todėl, kad jis iš esmės – amžinoji siela. Amžinoji siela ir yra ta jėga, kuri lemia materialaus kūno vystymąsi. Kad ir kaip atkakliai mokslininkai materialistai neigtų, kad gyvybės jėgos šaltinis yra dvasia, vis dėlto geriausiai gyvybės atsiradimą paaiškina amžinosios sielos buvimas fiziniame kūne.

Kūnas kintamas, nes kinta mūsų fizinis pavidalas, o štai amžinoji siela nesikeičia niekada, ji yra nekintama. Apie tai liudija ir mūsų pačių gyvenimo patirtis. Nuo tos akimirkos, kai mūsų kūnas ėmė formotis motinos iščiose, jo pavidalas nuolat ir be atvangos keičiasi. Paprastai šis procesas vadinamas augimu, tačiau iš tikrųjų vyksta nuolatinis kūnų keitimasis.

Žemėje dieną keičia naktis, vieną metų laiką keičia kitas. Primityvus protas sieja šį reiškinių su pokyčiais, vykstančiais saulėje. Pavyzdžiui, primityvios gentys mano, kad žiemą saulė nusilpsta, o

kai kurios iš jų – kad naktį saulė miršta. Turėdami išsamesnių žinių, mes suvokiame, kad nieko panašaus su saule nenutinka. Metų laikų, dienos ir nakties kaitą lemia Žemės padėties Saulės atžvilgiu pasikeitimai.

Iš patirties žinome, kad ir kūnas keičiasi: iš pradžių tai embrionas, vėliau kūdikis, po to jaunuolis, kuris tampa suaugusiu žmogumi, sensta ir miršta. Paikuoliai mano, kad mirus amžinai užgęsta ir siela, lygiai kaip primityvios gentys mano, kad nusileidusi Saulė miršta. Iš tikrųjų Saulė pateka kitoje Žemės dalyje. Lygiai taip ir siela pereina į kitą kūną. Kai kūnas susidėvi ir tampa panašus į netinkamą dėvėti seną drabužį, siela apsigyvena kitame kūne, ji tarsi persirengia naujais drabužiais. Šiuolaikiniam žmogui ši tiesa iš esmės yra nežinoma.

Žmonėms siela neįdomi. Kiek universitetuose veikia fakultetų, kiek pristeigta aukštųjų technologijos mokyklų, kuriose tyrinėjami subtilūs materialiojo pasaulio dėsniai, kiek medicinos mokslinių tyrimų laboratorijų, kuriose studijuojama fiziologinė materialaus kūno būklė, bet nėra nė vienos institucijos, kurioje būtų studijuojama siela. Tai didžiausias materialistinės civilizacijos trūkumas ir tai tėra išorinė sielos apraiška.

Žmonės yra užbūręs kosminio kūno spindesys, arba kūno magija, tačiau jie net nesistengia suvokti, kas juos taip žavi. Žmogaus kūnas labai gražus, jis kupinas energijos, spinduliuoja talentu ir nepaprastomis mąstymo galiomis. Tačiau kai tik siela iš jo pasitraukia, visas jo žavesys išgaruoja. Suvokti savo tikrojo „aš“ nepavyko net didžiausiems mokslininkams, padariusiems daugybę įstabių mokslinių atradimų, nors būtent tikrajam „aš“ jie turi būti dėkingi už tuos atradimus.

Pagrindinis Kršnos sąmonės judėjimo tikslas – skelbti šį mokslą apie sielą, skelbti jį ne kaip dogmą, o kaip mokslinę ir filosofinę tiesą. Už gyvybinių kūno funkcijų slypi siela, apie kurios buvimą liudija sąmonė. Lygiai taip visatos kūne, kosmose, slypi Aukščiausiasis Viešpats, Absoliuti Tiesa, o apie Jo buvimą liudija Supersiela ir Supersąmonė.

Absoliuti Tiesa nuosekliai paaiškinta „Vedānta-sūtroje“, kuri paprastai vadinama Vedāntos filosofija, o „Vedānta-sūtros“ idėjas nuodugniai atskleidžia „Śrīmad-Bhāgavatam“ to paties autoriaus

komentaras. „Bhagavad-gīta“ yra „Śrīmad-Bhāgavatam“ parengiamoji studija, kuri padeda teisingai suvokti Aukščiausiąjį Viešpatį, Absoliučią Tiesą.

Individualusis „aš“ pažįstamas trimis aspektais: visų pirma, kaip visą kūną persmelkianti sąmonė, vėliau kaip širdyje glūdinti amžinoji siela ir pagaliau kaip asmuo. Lygiai taip Absoliuti Tiesa iš pradžių pažįstama kaip beasmenis Brahmanas, po to kaip lokalizuotoji Supersiela (Paramātmā) ir galiausiai kaip Aukščiausiasis Asmuo, Dievas Kṛṣṇa.

Individualusis ir Aukščiausiasis „Aš“ yra tapatūs tik kokybės prasme, tačiau skiriasi kiekybiškai. Tapatūs, kaip tapatus jūros vandens lašas ir visa jūros vandens masė. Jūros vandens lašo cheminė sudėtis identiška visam jūros vandeniui, tačiau druskos ir kitų mineralinių medžiagų kiekis visoje jūroje daugybę kartų didesnis nei jų kiekis jūros vandens laše.

Kṛṣṇos sąmonės judėjimas skelbia sielos ir Aukščiausiosios Sielos individualumo idėją. Vedų šventraščiams priskiriamos Upaniṣados skelbia, kad Aukščiausias Asmuo, Dievas, ir individualusis „aš“ yra amžinos gyvos būtybės. Jos skiriasi tuo, kad aukščiausioji gyva būtybė, Aukščiausiasis Asmuo yra visų kitų gyvųjų būtybių saugotojas ir maitintojas. Krikščionybė laikosi tokios pat idėjos, kadangi Biblija moko, kad priklausomos būtybės turi melsti Dievą duonos kasdieninės ir atleidimo už nuodėmes.

Šventraščiai sutaria, kad Aukščiausiasis Viešpats Kṛṣṇa yra priklausomų gyvųjų būtybių maitintojas, todėl gyvoji būtybė turėtų jaustis Aukščiausiojo Viešpaties skolininkė. Tai pamatas, į kuri remiasi bet koks religinis gyvenimas. Šio fakto nepripažinimas kelia chaosą, kuo galime įsitikinti kasdien iš savo asmeninės patirties.

Visi mes stengiamės vienokiu ar kitokiu būdu užimti Aukščiausiojo Viešpaties vietą visuomeniniame, politiniame ar asmeniniame gyvenime. Dėl šio tariamo pirmavimo vyksta nuolatinė kova, o pasaulyje – tiek privačiame, tiek ir visuomeniniame bei valstybės gyvenime – viešpatauja chaosas. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas siekia, kad žmonija suvoktų Absoliutaus Asmens, Dievo viršenybę. Absoliutaus Asmens viršenybę turi suvokti kiekvienas, kuriam teko privilegija turėti žmogaus kūną ir protą, nes toks suvokimas leidžia sulaukti sėkmės gyvenime.

Kršnos sąmonės judėjimas nėra abstraktaus proto sukurta naujovė. Šio judėjimo pradininkas yra pats Kršna. Daugiau nei prieš penkis tūkstantmečius Kurukšetros mūšio lauke Kršna nurodė šį kelią, paskelbdamas „Bhagavad-gītā“, o „Bhagavad-gītā“ pasakoja, kad Kršna paskelbė šią pažinimo sistemą saulės dievui Vivasvānui mažų mažiausiai prieš šimtą dvidešimt milijonų metų.

Taigi šis judėjimas nėra kažkokia naujovė. Kršnos sąmonė pasiekė mus mokinių seka. Jos praeityje mokė visi didieji Vedų civilizacijos atstovai – Śaṅkarācārya, Rāmānujācārya, Madhvācārya, Viṣṇu Svāmī, Nimbārka ir pagaliau prieš maždaug keturis šimtus aštuoniasdešimt metų – Viešpats Caitanya. Mokinių sekos sistema veikia ir šiandien, o „Bhagavad-gītā“ plačiai studijuoja žymūs viso pasaulio mokslininkai, filosofai ir įvairių religijų atstovai. Tačiau daugeliu atveju „Bhagavad-gītos“ priesakų nesilaikoma taip, kaip tai nurodo pati „Bhagavad-gītā“. Kršnos sąmonės judėjimas šiuos priesakus pateikia tokius, kokie jie yra, be jokių melagingų interpretacijų.

„Bhagavad-gītoje“ aptariamos penkios pagrindinės kategorijos: Dievas, gyvoji būtybė, materialinė ir dvasinė būtis, laikas ir veikla. Keturios iš penkių kategorijų – tai yra Dievas, gyvoji būtybė, būtis (materialinė bei dvasinė) ir laikas – amžinos, laikina yra tik veikla.

Veikla materialiam pasaulyje ir dvasiniame pasaulyje skiriasi. Nors siela, kaip jau buvo aiškinta, yra amžina, materialios būties įtakojama, jos veikla yra laikino pobūdžio. Kršnos sąmonės judėjimas siekia amžinajai sielai grąžinti jos amžinąją veiklą. Mes galime veikti dvasiškai, net turėdami daugybę materialių pareigų. Norint veikti dvasiškai, reikalingas tik tinkamas vadovas, pati savaime dvasinė veikla nėra sudėtinga, jei tik žmogus laikosi visų nustatytų taisyklių.

Kršnos sąmonės judėjimas moko dvasinės veiklos. Išmokusieji veikti dvasiškai keliauja į dvasinį pasaulį. Daugybę liudijimų apie tai pateikia Vedų literatūra, taip pat ir „Bhagavad-gītā“. Dvasinius mokslus išėjęs asmuo gali be vargo pasiekti dvasinį pasaulį – jam tereikia pakeisti savo sąmonę.

Sąmonė egzistuoja visada, nes ji yra gyvosios sielos savybė, tačiau šiuo metu mūsų sąmonė yra užteršta materijos. Pavyzdžiui, lietaus lašais iš debesies krintantis vanduo yra švarus, tačiau susilietęs su žeme jis bemat tampa drumstas. Perfiltruotas jis vėl tampa

švarus. Lygiai taip Kṛṣṇos sąmonė švarina mūsų sąmonę. Nuskaiderėjus sąmonei, jai tapus tyra, mes įgyjame teisę įžengti į dvasinį pasaulį, kur mūsų laukia amžinas žinojimo ir palaimos kupinas gyvenimas – toks gyvenimas, kurio mes siekiame šiame materialiaame pasaulyje. Tačiau šiame pasaulyje dėl teršiamo materijos poveikio mes kiekviename žingsnyje susiduriame su įvairiomis kliūtimis. Todėl šiuolaikinio pasaulio lyderiams vertėtų labai rimtai pažvelgti į Kṛṣṇos sąmonės judėjimą.

Dvasinio gyvenimo mokslas

Kas atsitinka su mūsų sąmone po mirties? 1975 metų spalio 10 dieną Vestvilėje (Pietų Afrikos Respublikoje) Šrila Prabhupāda aiškina mokymą apie sielos persikūnijimą Durbano universiteto rektoriui daktarui S.P. Oliveriui.

dr. Oliveris: Šiandien, dvidešimtojo amžiaus pabaigoje, žmonės visame pasaulyje vėl pasuko dvasinės tiesos paieškų keliu. Mes vakarų pasaulyje, suprantama, nesame susipažinę su „Bhagavad-gītā“. Tačiau mano galva, jūs savo paskaitoje kaip tik ir iškėlėte problemą, su kuria mes susiduriame: kaip įrodyti, kad dvasia yra objektyvi tikrovė. Mano manymu, jūs visiškai teisus. Tik nedaugelis supranta tai, ką jūs stengiatės įrodyti – kad tai mokslinė problema.

Šrila Prabhupāda: Tai „Bhagavad-gītos“ pamatinė idėja – moksliskai pateikti dvasinę išmintį. Štai kodėl aš iškėliau klausimą: „Kas yra sielų persikūnijimas?“ Niekam nepavyko įtikinamai atsakyti į mano klausimą. Mes keičiame kūnus. Egzistuoja didžiulė fizinių kūnų įvairovė, ir po mirties mes galime apsigyventi bet kuriame iš jų. Tai rimta egzistencinė problema. *Prakṛteḥ kriyamāṇāni guṇaiḥ karmāṇi sarvaśaḥ*. Būtis funkcionuoja ir teikia mums materialius kūnus. Mūsų kūnas yra mechanizmas, automobilis, kuriuo, Dievo Kūrėjos valia, mus aprūpina materialieji būtis. Tikrasis gyvenimo tikslas – nutraukti nesibaigiančią persikūnijimų iš vieno kūno į kitą grandinę ir sugrįžti į savo prigimtinę, dvasinę būklę – gyventi amžiną palaimos ir žinojimo kupiną gyvenimą. Toks yra gyvenimo tikslas.

dr. Oliveris: Krikščionybė, žinoma, neturi šios sielų persikūnijimo sampratos.

Śrīla Prabhupāda: Religija čia niekuo dėta. Religija – tai tam tikru istoriniu momentu ir tam tikromis istorinėmis aplinkybėmis susiformavęs tikėjimas. Mes esame amžinos sielos – tai realybė. Paklisdami materialios būties dėsniams mes kraustomės iš vieno kūno į kitą: šiandien mes laimingi, rytoj kenčiame, šiandien mes rojaus planetose, rytoj žemesnėse planetose. Gyvenimas žmogui duotas būtent tam, kad jis sustabdytų persikūnijimų procesą ir atgaivintų savo pirminę sąmonę. Mes turime grįžti namo, pas Aukščiausiąjį Dievą, ir gyventi amžinai. Tokia svarbiausioji Vedų šventraščių mintis.

„Bhagavad-gītoje“ glausta forma paaiškinta, kaip mes turėtume gyventi. „Bhagavad-gītos“ mokymas leidžia žengti pirmuosius žingsnius suvokiant prigimtinę sielos būklę.

Visų pirma būtina suvokti kas esame – kūnas ar kažkas kita? Tai pirmas klausimas. Aš mėginau į jį atsakyti, tačiau kai kam auditorijoje pasirodė, kad aš kalbu apie induizmo kultūrą. Ne, tai ne induizmo kultūra, o mokslinė koncepcija. Kurį laiką jūs esate kūdikis, vėliau tampate berniuku, jaunuoliu ir pagaliau – seniu. Vadinas, jūs nuolat keičiate kūnus. Tai faktas, o ne induizmo religinė koncepcija. Taip atsitinka kiekvienam iš mūsų.

*dehino 'smin yathā dehe
kaumāraṁ yauvanaṁ jarā
tathā dehāntara-prāptir
dhīras tatra na muhyati*

(*Bhaktui*) Surask šį posmą.

Bhaktas: (*skaito*) „Kaip ikūnytoji siela dar šiame kūne visą laiką keliauja iš vaikystės į jaunystę ir senatvę, taip ir po mirties ji pereina į naują kūną. Šie pokyčiai sveikai protaujančio žmogaus neklaidina [„Bhagavad-gītā“ 2.13].“

Śrīla Prabhupāda: „Bhagavad-gītoje“ viskas aiškinama griežtai moksliškai, remiamasi logika. Tai ne kažkokie sentimentai.

dr. Oliveris: Kiek suprantu, problema yra – kaip paskatinti šiuolaikinį žmogų gilintis į šios knygos turinį, į jos pagrindines mintis. Tai ypač svarbu todėl, kad šiuolaikinėje švietimo sistemoje neatsirado vietos nei šiai koncepcijai, nei jos filosofiniam pagrindimui.

Šiomis tiesomis arba nesidomima, arba jos nesigilinant (*a priori*) atmetamos.

Šrila Prabhupāda: Jie nepripažįsta sielos egzistavimo?

dr. Oliveris: Sielą jie pripažįsta. Bent man taip atrodo. Tačiau jie nesusimąsto, kas iš to seka.

Šrila Prabhupāda: Jei jie nesusimąsto, tai ką jie apskritai tikisi pasiekti? Visų pirma, jiems reiktų paanalizuoti skirtumus tarp lavono ir gyvo organizmo. Pats kūnas yra negyvas, jis lyg automobilis be vairuotojo. Automobilis tėra materijos gabalas. Toks pat materijos gabalas yra ir mūsų kūnas – su siela ar be jos.

dr. Oliveris: Jis daug ir nekainuoja. Gal kokius penkiasdešimt šešis centus.

Šrila Prabhupāda: Tas, kuris neskiria automobilio nuo vairuotojo, yra lyg mažas vaikas. Vaikas mano, kad automobilis važinėja pats savaime, automatiškai. Bet tai akivaizdi kvailystė. Automobilį vairuoja vairuotojas. Vaikas gali to ir nežinoti, bet jei išaugęs ir gavęs išsilavinimą žmogus *vis dar* to nežino, tuomet kyla klausimas, ko vertas jo išsilavinimas?

dr. Oliveris: Vakaruose žmogus gali gauti pradinį, vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą. Tuo tarpu išsamiam sielos tyrinėjimui neskiriama jokio dėmesio.

Šrila Prabhupāda: Maskvoje aš kalbėjausi su vienu profesoriumi. Galbūt jį pažįstate – profesorius Kotovskis. Jis dėsto tarybinėje Mokslų akademijoje. Kalbėjomės apie valandą. Jis pasakė, kad mirus kūnui nieko nelieka. Jo žodžiai mane labai nustebino. Garsus mokslininkas, bet nieko nežino apie sielą.

dr. Oliveris: Mes turime indologijos kursą, kurį skaito profesorius iš Vienos. Ką jis dėsto, su kokios filosofijos pagrindais supažindina, aš nežinau. Jis turi apie keturiasdešimt studentų. Iš esmės jie turėtų pradėti nuo detalios „Bhagavad-gītos“ analizės ir perpratę jos pagrindus toliau gilintis į filosofiją.

Šrila Prabhupāda: O ar nevertėtų pakviesti ką nors dėstyti kursą apie „Bhagavad-gītą kokia ji yra“? Tai labai svarbu.

dr. Oliveris: Sakyčiau, kad mūsų universitetas tiesiog privalėtų organizuoti nuodugnius šio dalyko studijas.

Šrila Prabhupāda: Nuodugnus „Bhagavad-gītos“ nagrinėjimas yra dvasinio išsilavinimo pradžia.

dr. Oliveris: Akivaizdu, kad mums visiems to reikia. Mūsų indų bendruomenė čia, Pietų Afrikoje, labai miglotai išivaizduoja kas yra induizmas. Ypač jaunimas – jie gyvena visiškame vakuume. Jaunimas nenori išpažinti jokios religijos dėl įvairių priežasčių, bet pirmiausia dėl to, kad taip elgiasi aplinkiniai. Jie nesitapatina nei su krikščionyste, nei su islamu, nei su induizmu. Dauguma apie religiją nieko neišmano.

Śrīla Prabhupāda: Jiems reikia nurodyti tiesos kelią: „Štai pirminis autentiškas kelias.“

dr. Oliveris: Čia, Pietų Afrikos indų bendruomenėje, mes neturime itin daug šviesuolių. Žmonės iš Indijos dažniausiai čia važiuodavo dirbti lauko darbininkais cukraus plantacijose. Kai kurie jų dirbo juvelyras, siuvėjais. Ištiesą šimtmetį jie politinėmis priemonėmis kovojo už tai, kad nebūtų gražinti atgal į Indiją. Jiems teko kovoti dėl duonos kąsnio ir vietos po saule šioje šalyje. Mano supratimu, jie turėtų atsigręžti ir geriau suvokti savo įsitikinimus ir tikėjimą. Ne kartą esu jiems sakęs, kad jų buvimas mūsų šalyje, jų kultūra yra didžiulis turtas ir kad jie neturi atitrūkti nuo savo šaknų, nes tai padarę jie atsidurtų savotiškame vakuume. Tačiau jie nežino, į ką atsiremti. Todėl iš esmės visi mes – ir jie, ir aš, ir kiti šalies gyventojai – norėtume žinoti, kaip atgaivinti dvasines tradicijas ir kaip tai turėtų atsispindėti kasdieniniame gyvenime.

Śrīla Prabhupāda: Visa tai paaiškinta „Bhagavad-gītoje“: kaip atgauti dvasios ramybę šiame pasaulyje ir kaip sugrįžti namo, atgal pas Dievą.

dr. Oliveris: Tačiau kaip pasiekti, kad šiuolaikinis žmogus savo noru ryžtųsi šiam eksperimentui? Baisiausia tai, kad mes taip nutolome nuo dvasinių dalykų, kad net nežinome, nuo ko pradėti. Sunku būtų surasti bent kelias dešimtis nuoširdžiai tikinčiųjų, kad visi kartu pamėgintume išsiaiškinti, kiek Dievas yra pasiryžęs atsiverti mums.

Śrīla Prabhupāda: Dievas atviras. Mums tereikia Jį priimti. Reikia tik šiek tiek pasistengti. Visa kita jau yra duota. Dievas skelbia, kad siela amžina, keičiasi tik kūnai. Štai jums labai paprastas pavyzdys. Berniukas tampa jaunuoliu, o jaunuolis tampa seniu. Tai yra nepaneigiamas faktas. Jį suprantu ir aš, ir jūs. Viskas labai paprasta. Aš atsimenu, kaip šokinėjau vaikystėje, bet dabar turiu kitą kūną

ir šokinėti jau nebegaliu. Aš suvokiu, kad anksčiau turėjau vieną kūną, o dabar turiu kitą. Kūnas kinta, tačiau aš, kaip asmenybė, nesikeičiu. Norint tai suprasti, didelio proto nereikia. Aš esu kūno savininkas, aš – amžina siela, o kūnas nuolat kinta.

dr. Oliveris: Su tuo galima sutikti, tačiau kyla kitas klausimas – kas iš to?

Śrīla Prabhupāda: Taip, jei aš suprantu, kad nesu kūnas, tačiau rūpinuosi tik jo patogumais, nekreipdamas dėmesio į tikrąjį „aš“, vadinasi, elgiuosi netinkamai. Pavyzdžiui, jei tris kartus per dieną skalbčiau savo marškinius ir valyčiau kostiumą, bet nesirūpinčiau savo skrandžiu, būčiau kvailys. Šiuolaikinė civilizacija daro būtent šią klaidą. Jei aš rūpinsiuos, kad jūsų marškiniai ir kostiumas būtų švarūs, bet neduosiu jums maisto, ar ilgai jūs tuo džiaugsitės? Štai ką aš noriu pasakyti. Tai esminė klaida. Materialistinė civilizacija sudaro sąlygas rūpintis kūnu ir fiziniais patogumais, tačiau kūno savininku – amžinąją sielą niekas nesirūpina. Todėl žmonės ir neranda ramybės. Žmonės keičia vieną „izmą“ kitu, kapitalizmą – komunizmu, tačiau jie nesuvokia savo pagrindinės klaidos.

dr. Oliveris: Kapitalizmas nuo komunizmo nedaug kuo skiriasi. Ir viena, ir kita yra materializmas.

Śrīla Prabhupāda: Komunistai mano, kad svarbiausia užgrobti valdžią, o jau tada galima viską sureguliuoti. Tačiau visi daro tą pačią klaidą – ir komunistai, ir kapitalistai rūpinasi tik kūnu, t.y. išoriniu apvalkalu, o ne amžinąją tapatybę, sielą. Siela turi atrasti ramybę – tada pasaulyje įsivyras taika.

*bhoktāraṁ yajña-tapasāṁ
sarva-loka-maheśvaram
suhṛdaṁ sarva-bhūtānāṁ
jñātvā māṁ śāntim ṛcchati*

(*Bhaktui*) Perskaityk šį posmą.

Bhaktas: „Aš esu galutinis visų aukų ir askezių objektas, visų planetų bei pusdievių Aukščiausias Viešpats ir visų gyvų esybių gera linkintis draugas – kas Mane tokį pažįsta ir kas visiškai Mane įsisąmonino, to nepuola materialios negandos [„Bhagavad-gītā“ 5.29].“

Śrīla Prabhupāda: Tai reiškia, kad kiekvienas žmogus turėtų

žinoti, kas yra Dievas. Jūs – neatsiejama Dievo dalelė, su Dievu jus jau dabar sieja labai artimi ryšiai. Pažinti Dievą – mūsų priedermė. Tačiau šiuo metu apie Dievą nėra jokios informacijos. Žmonės menkai apie Jį nežino.

dr. Oliveris: Aš manau, kad jei palydovas gali atskleisti, kas vyksta visoje Žemėje, nuo vieno iki kito poliaus, Dievas tikrai gali apreikšti Savo Dvasią ir Savo sumanymą kiekvienam, kuris yra pasiryžęs paklusti Jo valiai, nuoširdžiai trokšta Jį pažinti ir Juo sekti.

Śrīla Prabhupāda: Taip, būtent. Neveltui čia, „Bhagavad-gītoje“, Dievas pasakoja apie Save. Norėdami suprasti Jo išsakytas mintis turime remtis logika ir sveiku protu. Tada aiškiai suvoksime Dievą.

dr. Oliveris: Bet kaip tai pasiekti?

Śrīla Prabhupāda: Atsakymas prieš jūsų akis. Mes turime suprasti šį mokymą, aptardami jį su dvasinį mokslą išmanančiais žmonėmis.

dr. Oliveris: Sutinku. Nuo to, matyt, ir reikia pradėti. Mums reikia susėsti ir apie jį padiskutuoti, kaip mokslininkams, aptariantiems mokslinį eksperimentą.

Śrīla Prabhupāda: „Bhagavad-gītā“ taip nusako pažinimo metodą:

*tad viddhi praṇipātena
paripraśnena sevayā
upadekṣyanti te jñānaṁ
jñāninas tattva-darśinaḥ*

(*Bhaktui*) Surask šį posmą.

Bhaktas: „Norėdamas sužinoti tiesą, kreipkis į dvasinį mokytoją. Nuolankiai jo teiraukis ir jam tarnauk. Save suvokusios sielos gali suteikti tau žinių, nes jos regi tiesą [„Bhagavad-gītā“ 4.34].“

Śrīla Prabhupāda: Perskaityk komentarą.

Bhaktas: „Dvasinio susivokimo kelias, be jokių abejonių, yra labai sunkus. Todėl Viešpats pataria mums kreiptis į tikrą, Paties Viešpaties pradėtai mokinių sekai priklausančią dvasinį mokytoją. Tikru dvasiniu mokytoju nelaikytinas mokinių sekai nepriklausantis asmuo. Pirmapradis dvasinis mokytojas yra Pats Viešpats, o mokinių sekai priklausančias mokytojas tik persako Viešpaties žinią savo mokiniui tokią, kokia ji yra.

Dvasiškai susivokti neįmanoma paties išgalvotu būdu, kaip tai

daro kvaili apsimetėliai. „Śrīmad-Bhāgavatam“ [6.3.19] skelbia: *dharmaṁ tu sākṣād bhagavat-praṇītam*. Religijos kelią nurodo Pats Viešpats. Spekuliatyvioji filosofija ir sausi argumentai nenurodys žmogui tikrojo kelio. Dvasiškai tobulėti nepadės ir savarankiškas pažinimo knygų studijavimas.

Žinių reikia kreiptis į tikrą dvasinį mokytoją. Turime atsisakyti savo tariamo ego, nusilenkti ir tarnauti jam, nesibaidydami net juodo darbo. Sėkmės dvasiniame gyvenime paslaptis – mokėjimas patenkinti dvasinį mokytoją. Domėjimasis ir klusnumas – tai dvi savybės, kurios padeda mokiniui perprasti dvasinį mokslą. Dvasinį mokslą išmanančio mokytojo klausinėjimas be paklusimo ir tarnavimo neduos mokiniui jokios naudos. Dvasinis mokytojas išbando mokinį ir tada, įsitikinęs jo siekių nuoširdumu, suteikia mokiniui palaiminimą bei atveria tikrąsias dvasines žinias.

Šiame posme smerkiamas tiek aklas sekimas, tiek ir beprasmiškai klausimai. Būtina ne tik nuolankiai klausytis dvasinio mokytojo žodžių, bet ir klusnumu, tarnavimu bei savo klausimais siekti aiškaus supratimo. Tikras dvasinis mokytojas labai geras mokiniui. Ir jei mokinys klusnus ir nuolat pasirengęs pasitarnauti dvasiniam mokytojui, jis sužinos atsakymus į visus savo klausimus.“

Śrīla Prabhupāda: Štai jums gyvenimiškas pavyzdys. Šie europiečiai ir amerikiečiai išaugo pasiturinčiose šeimose. Kodėl jie tarnauja man? Aš – indas, aš iš neturtingos šalies. Aš negaliu jiems mokėti. Atvykau į Vakarų, galima sakyti, tuščiomis kišenėmis – viso labo su keturiasdešimčia rupijų. Amerikoje su tokia suma gali išsiversti valandą. Jie nuoširdžiai vadovaujasi mano nurodymais ir dvasiškai tobulėja. *Praṇipātena paripraśnena*. Jie užduoda man klausimus, o aš stengiuosi į juos atsakyti. Mano mokiniai jau turi tvirtą tikėjimą. Jie man tarnauja kaip paprasti tarnai. Toks mūsų metodas.

Jei mokinys kreipiasi į tikrą dvasinį mokytoją ir yra nuoširdus, jis būtinai įgis žinojimą. Štai kur glūdi paslaptis. *Yasya deve parā bhaktir yathā deve tathā gurau*. Vedų išmintis atsiveria tam, kuris tiki Dievą ir dvasinį mokytoją. Neveltui pagal Vedų principus gyvenančioje visuomenėje mokiniai siunčiami gyventi į *gurukulā* (dvasinio mokytojo namus). Ši taisyklė galioja net karališkosioms atžaloms, o ką jau kalbėti apie paprastus žmones. Net Kṛṣṇa mokėsi *gurukuloje*.

Papasakosiu jums vieną istoriją. Kartą Kṛṣṇa kartu su savo

mokyklos draugu išsirengė į mišką pririnkti žabų savo dvasiniam mokytojui. Staiga ėmė žaibuoti, prapliupo liūtis tarsi iš kibiro, ir jiems teko pratūnoti visą naktį miške. Kitą dieną jų *guru* su kitais mokiniais išėjo į mišką jų ieškoti. Pats Kṛṣṇa, kurį mes laikome Aukščiausiuoju Viešpačiu, gyveno *gurukuloje* ir nuolankiai tarnavo savo dvasiniam mokytojui.

Gurukuloje mokiniai mokosi būti nuolankūs ir rūpintis tik *guru* gerove. Nuo pat ankstyvos vaikystės jie mokosi visiško paklusimo dvasiniam mokytojui, o kai ateina laikas, *guru* iš meilės savo mokiniams nieko neslėpdamas moko juos visko, ką pats išmano. Mokoma ne dėl pinigų, o iš meilės.

dr. Oliveris: Aš daug ko nežinau, todėl ne su viskuo, ką jūs pasakėte, galėčiau sutikti. Tačiau iš esmės aš pripažįstu, kad Dievas gyvena mumyse ir, jei Jam patikime savo likimą, Jis žino, ką reikia daryti. Mūsų pareiga nugyventi gyvenimą taip, kad Jis mumis būtų patenkintas. Štai čia mūsų ir tyko tam tikri pavojai: disciplina reikalauja įkvėpimo. Dvasinis gyvenimas tampa realybe, jei jį praktikuojame drauge su bendraminčiais.

Śrīla Prabhupāda: Tam mes ir įkūrėme Tarptautinę Kṛṣṇos sąmonės bendriją – savo pavyzdžiu rodome žmonėms, kaip paskirti savo gyvenimą Dievui. Tai būtina. Be praktinės veiklos su Dievo sąmone mūsų žinios taip ir liks teorinės. Jos gali būti naudingos, tačiau tai yra ilgesnis kelias. Mano mokiniai mokosi dvasinio gyvenimo praktiškai ir jau tvirtai žengia šiuo keliu.

dr. Oliveris: Noriu jums labai padėkoti. Prašau Dievo, kad Jis laimintų jūsų kelionę į mūsų šalį ir mūsų šalies žmones.

Śrīla Prabhupāda: Hare Kṛṣṇa.

Kas yra reinkarnacija

Prisiminimai apie praeitus gyvenimus gali užburti žmogaus vaizduotę, tačiau reinkarnacijos suvokimas būtinas visų pirma tam, kad ištrūktume iš skausmingo gimimų ir mirčių rato. 1973 metų Londone perskaitytoje paskaitoje Šrila Prabhupāda įspėja: „Gimti ir vėl mirti – menkas malonumas... Mes žinome, kad numirę vėl pateksime į įsčias, o šiais laikais motinos pačios nužudo jų įsčiose užgimusius kūdikius.“

*dehino 'smin yathā dehe
kaumāraṁ yauvanam jarā
tathā dehāntara-prāptir
dhīras tatra na muhyati*

„Kaip ikūnytoji siela dar šiame kūne visą laiką keliauja iš vaikystės į jaunystę ir senatvę, taip ir po mirties ji pereina į naują kūną. Šie pokyčiai sveikai protaujančio žmogaus neklaidina [„Bhagavad-gītā“ 2.13].“

Neretai žmonės nesupranta šio paprasto posmo. Neveltui Kṛṣṇa sako: *dhīras tatra na muhyati* – „tai supras tik sveikai protaujantis žmogus.“ Ką čia taip sunku suprasti? Kṛṣṇa viską paaiškina labai paprastai! Gyvenimas skirstomas į tris etapus. Pirmasis etapas – *kaumāram* – trunka iki penkioliktųjų gyvenimo metų. Nuo šešiolikos metų prasideda jaunystė – *yauvanam*. O po keturiasdešimtojo arba penkiasdešimtojo gimtadienio ateina senatvė – *jarā*. *Dhīros*, sveikai mąstantys šviesaus proto žmonės, supranta: „Mano kūnas pasikeitė. Atsimenu, kaip būdamas berniukas žaidžiau ir šokinėjau. Po to tapau jaunuoliu – linksmi leidau gyvenimą su draugais ir

artimaisiais. Dabar aš senis, ir kai dabartinis mano kūnas numirs, aš vėl persikraustysiu į naują kūną.“

Ankstesniajame posme Kṛṣṇa sakė Arjunai: „Visi mes: tu, Aš, visi čia esantys kariai ir valdovai – gyveno praeityje, gyvena šiandien ir gyvens ateityje.“ Tai Kṛṣṇos žodžiai. Tačiau koks nors nedorėlis būtinai sakys: „Kaip aš galėjau egzistuoti praeityje? Aš gimiau tais ir tais metais, o prieš tai manęs nebuvo. Dabar aš egzistuoju – to neneigiu. Bet po mirties manęs nebus.“ Tačiau Kṛṣṇa teigia: „Tu, Aš – visi mes, egzistavome, egzistuojame ir egzistuosime ateityje.“ Argi tuo verta abejoti? Ne, nes tai nepaneigiamas faktas. Mes egzistavome prieš gimimą – tik kitu kūnu, ir kitu kūnu egzistuosime po mirties. Tai būtina suprasti.

Pavyzdžiui, prieš septyniasdešimt metų aš buvau vaikas, po to tapau jaunuoliu, o dabar seniu. Pasikeitė mano kūnas, tačiau aš, kūno savininkas, egzistuoju kaip egzistavęs. Nejaugi tai taip sunku suprasti? *Dehino 'smin yathā dehe. Dehinaḥ* reiškia „kūno savininkas“, o *dehe* – „kūne“. Kūnas keičiasi, tačiau siela, kūno savininkė, išlieka nepakitusi.

Kiekvienas suvokia, kad jo kūnas kinta. Vadinasi, jis pasikeis ir kitą gyvenimą. Kitas dalykas, kad mes nieko neatsimename. Koks buvo mano kūnas praeitą gyvenimą? Neatsimenu. Vadinasi, užmaršumas – mūsų prigimtinė savybė, tačiau tai, kad mes kažko neatsimename, visai nereiškia, kad to nebuvo. Jokių būdu ne. Aš daug ko neprisimenu iš vaikystės, bet mano tėvai prisimena. Taigi jei aš ko nors neatsimenu, tai visai nereiškia, kad to nebuvo.

Mirti, vadinasi, užmiršti, kas buvai praėjusį gyvenimą. Štai kas yra mirtis. O aš pats, amžinoji siela, niekada nemirštu. Tai panašu į drabužių pakeitimą. Vaikystėje aš dėvėjau vienus drabužius, jaunystėje – kitus. Dabar, senatvėje, būdamas *sannyāsiu* (pasaulio atsisąjūdėjusiu žmogumi), aš vėl persirengiau. Tačiau, jei žmogus persirengė drabužius, dar nereiškia, kad jis, jį *savininkas*, mirė ir išnyko. Jokių būdu.

Tai paprastas sielos persikūnijimo paaiškinimas.

Be to, mes visi – individualios būtybės. Apie susiliejamą į kažkokį vienį negali būti ir kalbos. Kiekvienas iš mūsų yra individualybė: Dievas – individualybė, mes – individualybės. *Nityo nityānām cetanaś cetanānām*. „Tarp visų amžinų, sąmoningų, individualių

asmenybių viena yra aukščiausia.“ Dievas niekada nekeičia kūno, tuo tarpu mes, būdami materialiaame pasaulyje, juos keičiame nuolat – tuo mes ir skiriamės. Kai sugrišime į dvasinį pasaulį, mūsų kūnas nebesikeis. Kṛṣṇa turi amžiną žinojimą ir palaima spinduliuojantį kūną (*sac-cid-ānanda-vigraha*). Sugrižę namo, atgal pas Dievą, jūs irgi turėsite tokį kūną. Tačiau skirtumas tarp Kṛṣṇos ir gyvosios būtybės vis tiek išliks: Kṛṣṇos kūnas nesikeičia net tada, kai Jis nužengia į materialųjį pasaulį. Neatsitiktinai vienas iš Jo vardų yra Acyuta – „nepuolantis“.

Kṛṣṇa apskritai nesikeičia. Jis niekada nepatiria nuopuolio, kadangi Jis yra *māyos*, materialios galios, valdovas. Materialioji galia valdo mus, o materialią galią valdo Kṛṣṇa. Tuo mes ir skiriamės nuo Kṛṣṇos. Jis valdo ne tik materialią, bet ir dvasinę galią – Jis visų galių valdovas. Viskas, ką mes matome, viskas, kas išreiškta pasaulyje, yra Kṛṣṇos galios. Saulės galios yra šviesa ir šiluma, lygiai taip visą kūriniją sudaro Kṛṣṇos galios.

Egzistuoja daugybė įvairių galių, tačiau paprastai jos skirstomos į tris svarbiausias kategorijas: išorinę, vidinę ir paribio. Mes, gyvosios būtybės, priklausome paribio galiai. Terminas „paribio galia“ reiškia, kad panorėję galime būti valdomi arba išorinės, arba vidinės galios. Kitaip sakant, mes turime tam tikrą pasirinkimo laisvę. Išdėstęs „Bhagavad-gītā“, Kṛṣṇa taip ir sako Arjunai: *yathēcchasi tathā kuru* – „elkis kaip tinkamas“. Kṛṣṇa suteikia Arjunai veikimo laisvę. Jis neverčia Arjunos Jam nusilenkti. Prievarta nieko nepasieksi. Jėga primesti dalykai neilgalaikiai. Pavyzdžiui, aš patariu mokiniams: „Kelkitės anksčiau“. Aš nieko neverčiu. Žinoma, vieną kitą kartą galima panaudoti prievartą, tačiau jei žmogus nesistengs, prievarta nepadės.

Kṛṣṇa irgi nieko neverčia išeiti iš šio materialaus pasaulio. Visos sąlygotos sielos yra veikiamos išorinės, materialios galios, ir Kṛṣṇa nužengia čia, kad išgelbėtų mus iš materialios galios pinklių. Mes visi – neatskiriamos Kṛṣṇos dalelytės, vadinasi, visi mes – Jo vaikai. Ir jei kenčia vaikas, kenčia ir jo tėvas, nors ir netiesiogiai. Tarkim, vaikas išprotėja arba, kaip dažnai atsitinka mūsų dienomis, tampa hapiu. Tėvą tai liūdina: „Mano sūnus gyvena kaip tikras elgeta.“ Tėvas, savaime supranta, nerimauja. Lygiai taip ir materialiaame pasaulyje sąlygotos sielos gyvena kaip tikros nedorėlės ir siaubingai

kankinasi. Kṛṣṇa dėl to labai nerimauja. Kaip tik todėl Jis asmeniškai nužengia į šį pasaulį ir moko mus, kaip sugrįžti pas Jį (*yadā yadā hi dharmasya glānir bhavati... tadātmānaṁ sṛjāmy aham*).

Kṛṣṇa nužengia savo pirmapradžiu pavidalu. Deja, mes Jį laikome vienu iš mūsų. Kažkuria prasme Jis išties yra vienas mūsų: Jis – tėvas, o mes – Jo vaikai. Tačiau Jis viršiausias gyva būtybė: *nityo nityānām cetanaś cetanānām*. Jis galingesnis už mus. Jis pats galingiausias, visų galingiausias. Mes turime tam tikrų galių, bet Kṛṣṇos galybė beribė. Tuo mes ir skiriamės nuo Kṛṣṇos. Mes negalime prilygti Dievui. Niekas neprilygsta ir nepranoksta Kṛṣṇos. Visi mes Kṛṣṇos valdžioje. *Ekale isvara kṛṣṇa, āra saba bhr̥tyā*. Visi esame Kṛṣṇos tarnai, o Kṛṣṇa yra vienintelis valdovas. „Aš esu vienintelis džiaugsmo subjektas, Man priklauso viskas“, sako Kṛṣṇa, ir tai yra neginčijamas faktas.

Mūsų kūnai keičiasi, tuo tarpu Kṛṣṇos kūnas išlieka nepakitęs. Šitai labai svarbu suprasti. Geriausias įrodymas yra tai, kad Kṛṣṇa atsimena praeitį, dabartį ir ateitį. Ketvirtame „Bhagavad-gītos“ skyriuje Kṛṣṇa sako, kad maždaug prieš šimtą dvidešimt milijonų metų Jis išdėstė „Bhagavad-gītos“ filosofiją saulės dievui. Kodėl Kṛṣṇa tai atsimena? Ogi todėl, kad Jo kūnas yra nekintantis. Mums būdingas užmaršumas, nes mūsų kūnas nuolat keičiasi. Tai medicininis faktas. Kiekvieną sekundę atsinaujina mūsų kraujo dalelytės, nors plika akimi tai nematoma. Todėl tėvai ir nepastebi, kaip auga jų vaikas, kaip keičiasi jo kūnas. Jei pažįstamas žmogus po ilgesnio laiko ateina į svečius ir mato, kaip vaikas paaugo, jis stebisi: „Žiūrėkit, kaip jis išaugo.“ Tačiau tėvai to nepastebi, nes mato vaiką kiekvieną dieną, o jo kūnas keičiasi nepastebimai, kas sekundę. Taigi, mano kūnas nuolat keičiasi, tačiau aš pats, siela, kūno savininkas, išlieku nepakitęs. Šitai būtina suprasti.

Visi mes, individualios sielos, amžini, bet mūsų kūnai keičiasi, todėl mes ir kenčiame dėl gimimo, mirties, senatvės ir ligų. Kṛṣṇos samonės judėjimas siekia padėti mums atsikratyti šių nuolatinių pokyčių. Mes turime savęs paklausti: „Jei aš – amžinas, kaip man pasiekti amžinatvę?“

Visi nori gyventi amžinai, niekas nenori mirti. Jei aš nukreipsiu į jus pistoletą vamzdį ir pasakysiu: „Aš tave nužudysiu“, jūs tuoj imsite šauktis pagalbos, nes nenorite mirti. Gimti ir vėl mirti –

tai menkas malonumas. Pasąmonėje mes suprantame, kad mums gresia kančia. Mes žinome, kad numirę vėl pateksime į motinos iščias, o dabar motinos žudo kūdikius iščiose. Vadinasi, mums vėl teks kraustytis į kitos motinos iščias... Kūno keitimo procesas yra ilgas ir kankinantis. Mūsų sąmonė išsaugojo atmintį apie viską, ką teko iškentėti, todėl mes ir nenorime mirti.

Mums reiktų savęs paklausti: „Jei aš amžinas, kodėl esu priverstas gyventi laikiną gyvenimą?“ Klausimas labai protingas – jis susijęs su mūsų svarbiausia problema. Tačiau nedorėliams ši reali problema nėra motais. Jam rūpi viena – pavalgyti, išsimiegoti, patenkinti lytinį potraukį ir užsitikrinti savo saugumą. Bet net jeigu jūs gerai valgote ir saldžiai miegate, galų gale jums vis tiek teks numirti. Mirties problema lieka neišspręsta. Tačiau nedorėliai net nesusimąsto apie tikrąsias gyvenimo problemas. Visas savo jėgas jie skiria spręsti laikinas problemas, kurios iš esmės nėra jokios problemos. Paukščiai ir žvėrys taip pat valgo, miega, lytiškai santykiauja ir ginasi. Jie puikiai moka tai daryti, ir jiems nereikalingas nei švietimas, nei vadinamoji civilizacija. Vadinasi, visa tai nėra svarbiausios problemos. Svarbiausia yra tai, kad mes priversti mirti, nors to ir nenorime. Štai mūsų tikroji problema.

Nedorėliai to nesupranta. Jie yra pasinėrę į laikinų problemų sprendimą. Tarkime, kad kieme spaudžia smarkus šaltis. Tai problema. Mes turime susirasti šiltą palatą, pasišildyti prie židinio, nes kitaip kentėsime. Taigi smarkus šaltis – problema. Tačiau tai laikina problema. Šaltis bei žiema ateina ir praeina. Tai ne nuolatinė problema. Mano nuolatinė problema yra ta, kad dėl savo neišmanymo aš gimstu, mane kankina ligos, senatvė ir galiausiai aš mirštu. Štai mano tikrosios problemos. Neveltui Kṛṣṇa sako: *janma-mṛtyu-jarā-vyādhi-duḥkha-doṣānudarśanam*. Išmintingieji žino, kad yra keturios problemos: gimimas, mirtis, senatvė ir ligos.

Kṛṣṇa taip pat sako: *dhīras tatra na muhyati* – „sveikai protaujančio žmogaus mirtis neišmuša iš vėžių“. Jei jūs jau pasirengėte mirčiai, kas gali jus išmušti iš vėžių? Pavyzdžiui, jei vaikystėje ir paauglystėje jūs gerai pasirengėte gyvenimui, gavote išsilavinimą, jūs susirasite gerą darbą, užimsite aukštą vietą visuomenėje ir būsite laimingas. Lygiai taip, jei šį gyvenimą jūs pasirengsite sugrįžti namo, atgal pas Dievą, ko jums nerimauti mirties valandą? Jau-

dintis jums nėra dėl ko. Jūs žinote: „Aš iškeliauju pas Kṛṣṇą, namo, atgal pas Dievą. Man jau neteks keisti materialių kūnų, aš turėsiu dvasinį kūną. Nuo šiol aš žaisiu, šoksiu ir valgysiu drauge su Kṛṣṇa.“ Pasirengimas būsimam gyvenimui – štai kas yra Kṛṣṇos sąmonė.

Mirštantieji dažnai garsiai šaukia, nes pagal *karmą* nusidėjėliai prieš mirtį regi baisius vaizdinius. Nusidėjėlis žino, kad jam teks persikelti į kokį nors bjaurų kūną. Doringi, dievoti žmonės miršta ramūs. Paikuoliai abejoja: „Miršta visi – ir dievoti, ir nuo Dievo nusigręžę žmonės, nėra jokio skirtumo.“ Skirtumas yra. Katė dantimis griebia ir kačiuką, ir pelę. Iš šalies atrodo, kad tai viena ir tas pat. Tačiau iš tikrųjų skirtumas milžiniškas. Kačiukas džiaugiasi: „Mama mane kažkur neša.“ O pelė jaučia mirties dvelksmą: „Man galas.“ Štai toks ir skirtumas. Nors miršta ir dievoti žmonės, ir bedieviai, prieš mirtį jie jaučiasi skirtingai – kaip kačiukas ir pelė. Nemanykite, kad jų laukia tokia pati mirtis. Kūno laukia tas pats likimas, tačiau jų vidinė būseną labai skiriasi.

„Bhagavad-gītoje“ [4.11] Kṛṣṇa sako:

*janma karma ca me divyam
evam yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so 'rjuna*

Jei stengsitės pažinti Kṛṣṇą, mirties valandą keliausite pas Jį. Viskas, kas susiję su Kṛṣṇa, yra dieviška, transcendentiška: Kṛṣṇos žygiai, Kṛṣṇos paveikslas, Kṛṣṇos garbinimas, Kṛṣṇos šventykla, Kṛṣṇos didybė – visa tai transcendentiška. Jei tai suprasite arba bent *pamėginsite* suprasti, ištrūksite iš gimimų ir mirčių rato. Taip sako pats Kṛṣṇa. Todėl pasistenkite suvokti Kṛṣṇą ir išlaikyti Kṛṣṇos sąmonę. Tada visos šios problemos – gimimas, mirtis, senatvė ir ligos – išsispręs savaime.

Dhīra, sveikai protaujantis žmogus, susimąsto: „Aš noriu gyventi amžinai, kodėl visada į nugarą man alsuoja mirtis? Aš nenoriu sirgti, kodėl mane puola ligos? Aš nenoriu senti, kodėl ateina senatvė?“ *Janma-mṛtyu-jarā-vyādhī*. Tai tikrosios problemos. Išspręsti jas galima, tačiau tam reikia įgyti Kṛṣṇos sąmonę, suvokti Kṛṣṇą. O kad

jūs Jį suvoktumėte, yra „Bhagavad-gītā“, kurioje viskas aiškiai išdėstyta. Taigi padarykite viską, kad gyvenime sulauktumėte sėkmės. Supraskite, kad jūs – ne kūnas. Jūs esate fiziniame kiaute, tačiau jūs – ne kūnas. Imkime, pavyzdžiui, paukštį – jis tupi narvelyje, tačiau tai jokių būdu nereiškia, kad narvelis ir paukštis yra viena ir tas pat. Atsiranda kvailių, kurie rūpinasi narveliu, o ne paukščiu, ir paukštis miršta iš bado. Mes kenčiame dvasinį badą. Todėl materialiam pasaulyje visi nelaimingi. Žmonėms stinga dvasinio peno. Neatsitiktinai tokioje turtingoje šalyje, kaip Amerika, kur žmogus turi ir maisto, ir stogą virš galvos, kur nestinga materialių malonumų, jaunimas tampa hipiais. Jie jaučia nepasitenkinimą, nes kenčia dvasinį badą. Jūs galite turėti pasakiškus materialius turtus, tačiau, jei jums stinga dvasinio peno, jūs nebūsime laimingas.

Mums būtina dvasiškai atgimti. Būtina suvokti: *aham brahmāsmi* „Aš – ne kūnas, Aš – brahmanas, amžinoji siela.“ Tada jūs būsite laimingas. *Brahma-bhūtaḥ-prasannātmā na śocati na kāṅkṣati samaḥ sarveṣu bhūteṣu*. Tada ir pasieksime lygybę ir brolybę. Kitaip tai tebus tušti žodžiai – paprasčiausia pompastika. Be Kṛṣṇos sąmonės negali būti jokios lygybės ir brolybės. Pakilkite į dvasinį lygmenį, ir tada visi jūsų akyse taps lygūs. Priešingu atveju, jūs svarstysite taip: „Aš žmogus, aš turiu rankas ir kojas, o karvė neturi rankų ir kojų. Vadinasi, ją galima nužudyti ir suvalgyti.“ Bet kodėl? Kas jums davė teisę žudyti gyvūnus? Jūs neturite lygybės vizijos, nes neturite Kṛṣṇos sąmonės. Todėl šiame materialiam pasaulyje vadinamasis švietimas, kultūra, brolybė tėra tušti žodžiai. Kṛṣṇos sąmonė – štai ką reikia iš tikrųjų studijuoti. Tik taip visuomenė taps laiminga. Kito kelio nėra.

Ačiū už dėmesį.

Mūsų „aš“ ir jo kūnai

„Jūs kenčiate todėl, kad praėjusį gyvenimą gyvenote vien jusliniais malonumais ir pagal karmą gavote atitinkamą kūną“, – kalbėjo Śrīla Prabhupāda Kṛṣṇos sąmonės judėjimo centre Detroite 1976 metų birželio 15 dieną. Toliau kalbėdamas jis atskleidė paslaptį, kaip nusimesti karmos pančius ir patirti tikrą laimę.

*yathājñas tamasā yukta
upāste vyaktam eva hi
na veda pūrvam aparāṇi
naṣṭa-janma-smṛtis tathā*

„Sapne žmogus gyvena kitu kūnu ir tapatina save su juo. Taip lygiai jis tapatina save su dabartiniu kūnu, kurį įgijo dėl praeities dievotų ar bedieviškų darbų, ir nieko nenučiuokia nei apie savo praeitis, nei apie būsimus gyvenimus [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 6.1.49].“

Štai puikiausias pavyzdys, iliustruojantis, kaip materialiam pasaulyje gyvają būtybę apgaubia nežinia. Sapne mes viską apie save pamirštame – neatsimename nei savo vardo, nei adreso, nei savo banko sąskaitos likučio. Visą pasiglemžia užmarštis. O kai nubundame, užmirštame, ką sapnavome. Tačiau ir būdraudami, ir sapnuodami mes stebime savo poelgius. Sapne, kaip beje ir esant vadinamosios būdravimo būsenos, mums tenka stebėtojo vaidmuo. Vadinasi mes, amžinosios sielos, šių išgyvenimų subjektai, esame nekintantys stebėtojai, tačiau pasikeitus aplinkybėms tiesiog viską užmirštame.

Lygiai taip mes neprisimename, kas buvome praėjusį gyvenimą. Taip pat nežinome, kuo tapsime kitą gyvenimą. Tačiau viena yra neginčijama – mes esame sielos ir egzistuojame amžinai. Mes

egzistavome praeityje, egzistuojame dabar ir egzistuosime ateityje. Kṛṣṇa apie tai kalba „Bhagavad-gītoje“ [2.12]: „O Arjuna, visi mes – tu, Aš, visi čia esantys kariai ir valdovai – gyvenome praeityje, gyvename dabar ir gyvensime ateityje.“ Nuo suvokimo, kad esi amžinas, prasideda dvasinis gyvenimas.

Mes, amžinosios sielos, negimstame ir nemirštame (*na jāyate mriyate vā kadācin*). Mes neišnykstame, kai išnyksta materialus kūnas (*na hanyate hanyamāne śarīre*). Kūno nykimas vyksta nuolat. Kūnas, kurį turėjome vaikystėje, jau išnykęs, jo paprasčiausiai nėra. Išnykęs ir mūsų jaunystėje turėtas kūnas, jo taip pat nėra. Lygiai taip išnyks ir mūsų dabartinis kūnas, o mes gausime kitą kūną (*tathā dehāntara-prāptiḥ*).

Persikūnydama siela netenka savo grubiojo kūno. Grubusis kūnas sudarytas iš materijos, o materialūs objektai anksčiau ar vėliau išnyksta – tai vienas iš esminių materijos bruožų, tačiau amžinoji siela yra nesunaikinama.

Mes keičiame kūnus vieną po kito. Kodėl egzistuoja skirtingu rūšių kūnai? Todėl, kad gyvoji būtybė, amžinoji siela, sueina į sąlyti su įvairiomis materialiosios būties *guṇomis*. Gyvoji būtybė gauna grubųjį kūną priklausomai nuo to, kokios *guṇos* ją veikia.

Taigi mūsų dabartinis kūnas yra mūsų praeities darbų padarinys. *Karmaṇa daiva-netreṇa jantur dehopapattaye*: žmogus įgyja vienokią ar kitokią kūną pagal savo praeities *karmą*, materialius darbus. Būtis veikia automatiškai, pagal mūsų *karmą*. Tarkim, jūs susirgote kokia nors liga. Būties dėsniis neatšaukiamas – liga būtinai paūmės, ir jūs kentėsite. Lygiai taip, kai mes patenkame materialaus pasaulio *guṇų* įtakon ir pasineriame į karminę veiklą, mums tenka krausdytis iš vieno kūno į kitą. Gamtos dėsniai veikia kaip gerai suteptas mechanizmas.

Pasiekę civilizuotą žmogaus gyvybės formą, mes turime savęs paklausti: „Kodėl aš kenčiu?“ Dalykas tas, kad *māyos*, iliuzijos užburta gyvoji būtybė kančią laiko malonumu. *Māyā* reiškia „tai, ko nėra“. Mes tariamės patiriantys malonumą, tačiau iš tikrųjų kenčiame. Kol gyvename materialiaime kūne, kančios *neišvengiamos*. Stingdantį šaltį ir alinantį karštį mes juntame tik todėl, kad turime kūną. Lygiai taip, tam tikromis aplinkybėmis mes jaučiame malonumą. Tačiau „Bhagavad-gītoje“ [2.14] Kṛṣṇa mums pataria:

*mātrā-sparśās tu kaunteya
 śītoṣṇa-sukha-duḥkha-dāḥ
 āgamāpāyino 'nityās
 tāms titikṣasva bhārata*

„Materialią laimę ir negandas sukelia kūnas. Jos ateina ir praeina kaip metų laikai. Mokykis netrikdomas jas pakeisti.“

Kol gyvename šiame materialiaame pasaulyje, laimė ir negandos yra neišvengiamos. Jos neturėtų išmušti mūsų iš vėžių. Mūsų tikroji užduotis – stengtis pažinti savąjį „aš“. Mums nevalia sustoti, turime judėti į priekį. Savęs pažinimas yra žmogaus gyvenimo tikslas. Kol turime materialų kūną, neišvengiamai patirsime ir kančias, ir menamą laimę, tačiau svarbiausia suprasti: „Aš – ne kūnas, aš – amžinoji siela. Mano dabartinis kūnas yra mano veiklos praeityje pasekmė.“ Štai kas yra žinojimas.

Išmintingas žmogus turėtų susimąstyti: „Jei aš – amžinoji siela, o mano kūnas tėra išorinis apvalkalas, gal galima sustabdyti kraustymosi iš kūno į kūną procesą?“ Žmogus turėtų klausti, kaip nusiplauti materialias nešvarybes, kaip nusimesti materialų kūną.

Deja, šiuolaikiniame, taip vadinamame civilizuotame pasaulyje žmonės nekelia tokių klausimų. Užmiršę apie savo atsakomybę, jie kaip akis išdegę vaikosi fizinių malonumų. „Śrīmad-Bhāgavatam“ [5.5.4] taip aiškina šį reiškinių:

*nūnaṁ pramattaḥ kurute vikarma
 yad indriya-prītaya āpr̥ṇoti
 na sādhu manye yata ātmano 'yam
 asann api kleśada āsa dehaḥ*

„Vien juslinių malonumų siekiantys žmonės yra tikrų tikriausi pamišėliai. Jie nesigėdija pačių žemiausių poelgių, dėl kurių yra amžinai pasmerkti keliauti iš kūno į kūną ir kentėti baisias kančias.“

Nors mes to nesuvokiame, kūnas yra nuolatinio skausmo šaltinis (*kleśada*). Kartais mes patiriame trumpalaikį malonumą, tačiau kūnas, visų pirma, yra neišsenkantis skausmo šaltinis. Čia prisimintina iškaltina analogija: kitados nusikaltėlis buvo baudžiamas taip – budeliai suriškavo jam rankas, nuplukdydavo į upės vidurį ir nuleisdavo į vandenį. Kai jis jau skęsdavo, jie ištraukdavo vargšą už

plaukų, leisdavo šiek tiek ikvėpti ir vėl panardindavo jį į vandenį. Taip kitados baudavo nusikaltėlius.

Materialiame pasaulyje patiriamus malonumus galima palyginti su palengvėjimu, kurį pajunta iš vandens ištrauktas nusikaltėlis. Baisios kančios ir trumputės palengvėjimo akimirkos – štai į ką panašus gyvenimas materialiame pasaulyje.

Juk neveltui turtingas musulmoniškosios Indijos vyriausybės ministras Sanātana Gosvāmis atėjęs pas Śrī Caitanyą Mahāprabhu paklausė: *ke āmi, kene āmāya jāre tāpa-traya* – „Kas aš esu? Ir kodėl patiriu trejopas kančias?“ Išmintingo žmogaus vertas klausimas. Mes nuolat patiriame kančias, kurias sukelia kūnas ir protas, kitos gyvosios būtybės arba stichinės nelaimės. Mes norėtume jų išvengti, tačiau jos ateina nepriklausomai nuo mūsų valios. Todėl susitikę dvasinį mokytoją visų pirma turėtume jo paklausti: „Kodėl aš kenčiu?“

Tačiau mes visai atbukome ir savo intelektu nusiritome iki gyvūnų lygio, todėl šio klausimo niekada nekeliamo. Gyvūnai kenčia (visi tai žino), bet jie negali paklausti kodėl. Kai gyvulį veda į skerdyklą, jis negali paklausti: „Kodėl esu velkamas į skerdyklą?“ Tačiau jei jūs vilksite žudyti žmogų, jis visa gerkle rėks: „Jis nori mane nužudyti! Už ką jis nori mane nužudyti?!“ Tarp žmogaus ir gyvūno yra esminis skirtumas – tik žmogus gali paklausti: „Kodėl aš kenčiu?“

Kenčia visi – ir prezidentas Niksonas, ir žmogus gatvėje. Tai faktas. Žmogus kenčia todėl, kad turi kūną, o savo darbais jis ruošia dirvą naujam persikūnijimui. Jūs kenčiate todėl, kad praėjusį gyvenimą gyvenote vien jusliniais malonumais ir pagal karmą gavote atitinkamą kūną, o jei ir šį gyvenimą neatsisakysite juslinių malonumų ir nesistengsite tobulėti dvasiškai, vėl gausite naują kūną ir kentėsite. Pagal gamtos dėsni mūsų būsimą kūną lemia sąmonės būseną mirties akimirka. Gavęs kitą kūną jūs vėl kentėsite iš naujo. Kančios prasidės jau motinos iščiose. Ilgus mėnesius beveik nejudant tūnoti ankštame maiše suriestomis kojomis ir rankomis – argi tai ne kančia? Maža to, mūsų laikais egzistuoja pavojus būti nužudytam tiesiog motinos iščiose. O išvydus pasaulį jūsų laukia naujos kančios. Mums turėtų užtekti proto paklausti savęs: „Kodėl aš kenčiu? Kaip man atsikratyti visų šių kančių?“ Tačiau kol mes

neiškelsime šių klausimų, galima sakyti, kad žmogaus gyvenimas dar neprasidėjo. Mes taip ir liekame gyvūnais.

Klausimai apie svarbiausią mūsų kančių priežastį vadinami *brahma-jijñāsā*, Absoliučios Tiesos paieškomis. Pirmosios *Vedānta-sūtros* eilutės skelbia: *athāto brahma-jijñāsā* – „išikūnijęs žmogumi turi klausti apie Brahmaną, Absoliučią Tiesą.“ Mes turime pasinaudoti privalumais, kuriuos mums teikia žmogaus gyvybės forma. Mums nevalia gyventi kaip gyvūnams, kurie nesidomi Absoliučia Tiesa, nesistengia sužinoti, kaip nutraukti materialaus gyvenimo kančias.

Žinoma, mes iš paskutiniųjų kaunamės dėl vietos po saule, stengiamės išsivaduoti iš kančių. Kodėl mes stengiamės uždirbti kuo daugiau pinigų? Todėl, kad manome, kad pinigai palengvins mūsų kančias. Taip vyksta kova dėl būvio ir kiekvienas stengiasi per juslinius malonumus atrasti laimę. Tačiau jusliniai malonumai negali suteikti tikros laimės. Tikroji laimė – tai dvasinė laimė, kurią galima pasiekti tik tarnaujant Kṛṣṇai. Štai kur tikroji laimė, o materiali laimė tėra iškreiptas jos atspindys.

Materiali laimė – tai mirażas, vandens regėjimas dykumoje. Dykumoje nėra vandens, tačiau ištroškęs gyvūnas bėga paskui vandens mirażą ir žūva. Mes žinome, kad dykumoje nėra vandens, kad „vanduo“ tėra lūžtančių saulės spindulių sukeltas mirguliavimas, tačiau gyvūnai to nežino. Žmogus turėtų atsisakyti laimės ieškojimo jusliniuose malonumuose, atsisakyti mirażo vaikymosi dykumoje, ir pradėti ieškoti dvasinės laimės.

Dvasinė laimė pasiekama tiesiog kartojant *mahā-mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Kartoti šią mantrą visai paprasta, tačiau ji gali išvaduoti mus nuo visų materialaus pasaulio kančių.

Mūsų kančias lemia nuodėmingos mintys. Mes esame tarsi nusikaltėliai, kurių galvos knibždėte knibžda piktų minčių. Nusikaltėlis tikisi, kad ką nors pavogęs taps laimingas ir rizikuodamas gyvybe ryžtasi nusikaltimui. Vagis žino, kad pakliuvęs policijai į rankas, neišvengs bausmės, ir vis tiek nesusilaiko nevogęs. Kyla klausimas kodėl? *Nūnam pramattaḥ*: jis beprotiškai trokšta juslinių malonumų, štai ir visas paaiškinimas.

Taigi, mes turime išsivaduoti nuo mūsų širdyse liepsnojančių

nuodėmingų troškimų, kurie verčia siekti juslinių malonumų, dėl kurių vėliau tenka kentėti. Mūsų laikais apsivalymo procesas yra visiškai nesudėtingas: pakanka kartoti Hare Kṛṣṇa mantrą. Tai Caitanyos Mahāprabhu dovana mums visiems. *Ceto-darpaṇa-mārjanam bhava-mahā-dāvāgni-nirvāpaṇam*. Kartodami Hare Kṛṣṇa mantrą, jūs atsikratysite kančių, kurias sukelia nuolatinis persikūnijimas. Ją kartoti taip paprasta! Nesvarbu, koks jūsų luomas, tautybė, odos spalva, padėtis visuomenėje. Dievo malone visi turime kalbos ir klausos dovaną. Todėl kiekvienas gali kartoti: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Kartokite Hare Kṛṣṇa mantrą ir būkite laimingi! Ačiū už dėmesį.

2

Supersamone

Regėti Dievą gali kiekvienas

Vedos neturi sau lygių tarp visų pasaulio šventraščių, nes jos smulkiai aprašo praktinį sąmonės apvalymo būdą, kuris leidžia savo akimis išvysti Dievą. 1972 m. rugpjūčio 15 d. Los Andžele perskaitytoje paskaitoje Šrila Prabhupāda sako: „Reikia labai panorėti išvysti Dievą... Būtinai labai rimtas nusiteikimas: „Aš jau sužinojau apie Dievą. Jei Dievas yra, aš turiu Jį išvysti.“

*tac chraddadhānā munayo
jñāna-vairāgya-yuktayā
paśyanty ātmani cātmānaṁ
bhaktyā śruta-grhītayā*

„Žiniomis ir atsižadėjimu apsiginklavęs rimtas ir smalsus mokiny, arba išminčius, patiria Absoliučią Tiesą per dvasinę tarnystę, kurią praktikuoja vadovaudamasis išgirstu Vedų žodžiu – *Vedānta-śruti* [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.2.12].“

Neretai žmonės manęs klausia: „Ar jūs matėte Dievą? Ar galite man parodyti Dievą?“ Tokius klausimus girdžiu dažnai. Atsakysiu: „Taip, aš regiu Dievą. Ir jūs taip pat galite Jį išvysti. Jį išvysti gali kiekvienas, tačiau tam reikia turėti atitinkamas savybes.“ Įsivaizduokite, kad jūsų automobilis sugedo – jis neužsiveda. Visi tai mato, tačiau mechanikas į gedimą žvelgia kitomis akimis. Kaip specialistas, jis žvelgia giliau. Jis pakeičia reikiamą detalę, ir automobilis vėl ima veikti. Norint pataisyti automobilį, būtina aukšta kvalifikacija, o mes norime išvysti Dievą be jokio pasirengimo! Kokia kvailystė! Tik netikėlis ir kvailys gali įsivaizduoti, kad išvys Dievą nė piršto nepajudinęs!

Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“: *nāhaṁ prakāśaḥ sarvasya yoga-*

māyā-samāvṛtaḥ. „Mane išvysti gali toli gražu ne kiekvienas. Nuo visų Mane slepia Mano vidinės galios, *yoga-māyos*, skraistė.“ Ne taip paprasta išvysti Dievą! Tačiau netikėliai nerimsta: „Ar galite man parodyti Dievą? Ar jūs matėte Dievą?“ – Dievas jiems tarsi žaisliukas. Atsiranda ir šarlatanų, kurie Dievu paskelbia paprastą mirtingąjį: „Štai Dievas! Štai Dievo išikūnijimas žemėje!“

Na mām duṣkṛtino mūḍhāḥ prapadyante narādhamāḥ. Nuodėmėse paskendę nedorėliai, kvailiai, patys žemiausieji iš žmonių padermės reikalauja: „Parodykite man Dievą!“ Bet ką tu padarei, kad išsiugdytumei savybes, kurios leistų Jį išvysti? *Tac chraddadhānā munayaḥ* – štai tos savybės. Visų pirma būtinas tikėjimas (*śraddadhāna*). Reikia labai užsiorėti išvysti Dievą. Čia ne vieta lengvabūdiškam: „Ar galite man parodyti Dievą?“ Čia jums ne fokusininko triukai. Daugelis Dievą painioja su magija. Nieko panašaus. Čia būtinas labai rimtas nusiteikimas: „Aš sužinojau apie Dievą, ir jei Jis yra, turiu Jį išvysti.“

Šią mintį gerai iliustruoja viena istorija. Ji labai pamokanti, tad paklauskite. Kartą vienas profesionalus skaitovas viešai deklamavo „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmus, pasakojančius apie tai, kaip prieš išleisdami Kṛṣṇą į mišką ganyti karvių tėvai jį išpuošia brangenybėmis. Tarp klausytojų tądien buvo ir vagis, kuris tuoj sumetė: „Keliausiu į Vṛndavānā ir apiplėšiu tą berniukštį! Klaidžioja vienas po mišką apkarstytas brangiausiais papuošalais. Pasičiupsiu jį ir atimsiu brangenybes.“ Taip jis ir padarys. „Žūt būt turiu jį surasti, – jo ketinimai buvo labai rimti, – ir per naktį tapsiu milijonieriumi.“

Vagis turėjo vieną būtiną savybę – troško išvysti Kṛṣṇą: „*Privalau* pamatyti Kṛṣṇą! Aš *privalau* pamatyti Kṛṣṇą!“ – kartojo jis. Šis aistringas troškimas padėjo jam iš tikrųjų išvysti Kṛṣṇą Vṛndavānoje. Kṛṣṇa atrodė lygiai taip pat, kaip Jį apibūdino Bhāgavatam skaitovas. „Kṛṣṇa, koks tu šaunus berniukas,“ – meilikavo vagis, vildamasis išvilioti iš vaiko brangenybes, o paskui atskleidė savo užmačias: „Atiduok man kelis savo papuošalus! Tu juk toks turtingas!“

„Ne, ne, jokių būdu! – išsigando Kṛṣṇa. – Mama labai supyks. Negaliu jų atiduoti.“ – Kṛṣṇa dėjosį esąs paprastas berniukas.

Vagis kuo toliau, tuo atkakliau įkalbinėjo Kṛṣṇą atiduoti jam brangenybes, tačiau bendraujant su Kṛṣṇa nejučiomis valėsi jo

širdis. Pagaliau Kṛṣṇa nusileido: „Na, gerai, imk.“ Tačiau tą akimirką vagies širdis jau buvo tyra, jis jau buvo *bhaktas*. Taigi būtina užmegzti santykius su Kṛṣṇa – nesvarbu kaip. Tada žmogus apsivalo dvasiškai.

Dar vienas aistringas troškimo regėti Kṛṣṇą pavyzdys – *gopės*. Jos atėjo pas Kṛṣṇą sužavėtos Jo grožiu. *Gopės* – jaunos merginos, o Kṛṣṇa – *nepaprastai* gražus jaunuolis. Iš esmės, eiti pas Kṛṣṇą *gopės* paskatino aistra, tačiau Kṛṣṇa yra toks tyras, kad jos tapo aukščiausio lygio *bhaktais*. *Gopių* atsidavimas nepranokstamas, nes Kṛṣṇą jos brangino labiau už patį gyvenimą. Tai svarbiausia savybė. Jos mylėjo Kṛṣṇą taip stipriai, kad išeidamos iš namų naktimis pamiršdavo ir apie savo šeimas, ir apie savo gerą vardą. Sugrojus Kṛṣṇos fleitai jos be atodairos puldavo pro duris. Jų tėvai, broliai, vyrai šaukdavo pavymui: „Kur jūs? Kur lekiate vidury nakties?“ Tačiau *gopėms* tai buvo nė motais. Jos pamiršdavo apie vaikus, šeimas, apie viską pasaulyje. Jų galvose sukosi vienintelė mintis: „Greičiau pas Kṛṣṇą!“

Mums reikalingas būtent toks užsidegimas. Būtina aistringai, visa širdimi trokšti pamatyti Kṛṣṇą. Nemažai pas Kṛṣṇą besiveržiančių, bet jėga namiškių sulaukytų *gopių* užgeso nuo nepakeliamo išsiskyrimo su Kṛṣṇa skausmo. Štai ko mums reikia – tik toks aistringas noras padės pamatyti Dievą. Net jei tai aistra, net jei esate vagis ar žudikas – svarbiausia, kad širdyje suliepsnotų aistringas troškimas: „*Turiu* pamatyti Kṛṣṇą.“ Tada būtinai Jį išvysite.

Kṛṣṇai svarbiausia, kaip karštai jūs trokštate Jį pamatyti. Kṛṣṇa būtinai atsilieps į jūsų jausmus. Jei nuoširdžiai trokštate pamatyti Kṛṣṇą – nesvarbu, ar dėl aistros, ar dėl Jo papuošalų, ar dėl kitų priežasčių, – jūsų troškimas būtinai išsipildys.

Tačiau visi jūsų troškimai turi būti nukreipti *tik* į Kṛṣṇą. Rūpa Gosvāmī šia tema sukūrė tokį posmą:

smerāṁ bhaṅgī-traya-paricitāṁ sāci-vistīrṇa-dr̥ṣṭīm
vaṁśī-nyastādhara-kīśalayāṁ ujjaḥvalāṁ candrakeṇa
govindākhyāṁ hari-tanum itaḥ keśī-tīrthopakāṇṭhe
mā prekṣiṣṭhās tava yadi sakhe bandhu-saṅge 'sti raṅgaḥ

Viena *gopė* pataria kitai: „Mieloji drauge, Jamunos pakrantėse, prie *Keśi-ghāṭos*, gali išvysti fleita grojantį jaunuolį vardu Govinda. Jis

nepaprastai gražus, ypač pilnaties naktį. Bet jei nori būti laiminga materialiam pasaulyje kartu su savo vyru, vaikais bei artimaisiais, verčiau ten neik.“ *Bhaṅgi-traya*: kai Kṛṣṇa stovi rankoje laikydamas fleitą, Jo kūnas visada išlinkęs trijose vietose. Ši Kṛṣṇos stovėseną vadinama *tri-bhaṅga* arba „išlinkęs trijose vietose“. Taigi viena *gopė* sako kitai: „Jei manai, kad materialiam pasaulyje tau šypsosi laimė, tada paklausk manęs, neik ieškoti Kṛṣṇos.“ Šiame posme kalbama apie tai, kad tas, kuris nors kartą pamatė Kṛṣṇą, užmiršta apie visus niekingus materialaus pasaulio malonumus. Štai ką reiškia išvysti Kṛṣṇą.

Išvydęs Kṛṣṇą, Dhruva Mahārāja tarė: *svāmin kṛtārtho'smi varāṁ na yāce*. „O Viešpatie, man daugiau nieko nereikia.“ Mahārāja Dhruva atėjo pas Kṛṣṇą, norėdamas paprašyti tėvo karalystės, ir kai jiedu susitiko, Kṛṣṇa jam pasiūlė: „Prašyk manęs, ko tik širdis geidžia.“ „O Viešpatie, – atsakė Dhruva, – aš daugiau neturiu jokių troškimų.“ Štai ką reiškia pamatyti Kṛṣṇą.

Tad jei jūs karštai trokštate pamatyti Kṛṣṇą, nepaisant jūsų motyvų, jūsų troškimas leis Jį išvysti. Reikia tik vieno dalyko – trokšti.

Kitame posme Rūpa Gosvāmis rašo: *kṛṣṇa-bhakti-rasa-bhāvitā matiḥ kṛiyatām yadi kuto'pi labhyate*. („Kṛṣṇos sąmonės“ sąvoka atsi-rado man verčiant žodžius *kṛṣṇa-bhakti-rasa-bhāvitā*). Rūpa Gosvāmis pataria mums: „Jei kas nors jums pasiūlys Kṛṣṇos sąmonę – išigykite ją nedvejodami ir nieko nelaukdami. Tai puikus pirkinys.“

Taip, taip, Kṛṣṇos sąmonę galima išgyti. Ją galima išgyti iš mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimo. Paklauskite, kokia jos kaina? Tai puikus pirkinys, tačiau už jį reikia sumokėti. Paklauskite kuo? Ogi karštu troškimu: *tatra laulyam api mūlyam ekalam*. Tokia šio pirkinio kaina. Ją būtina sumokėti. O sumokėję išsyk gausite Kṛṣṇą. Kṛṣṇa nėra vargeta, Kṛṣṇa prekiaujantis *bhaktas* irgi nėra vargeta. Jis galėtų dalinti Kṛṣṇą nemokamai. Iš tikrųjų jis taip ir daro. Jums tereikia atsimokėti karštu troškimu.

Kitas sakys: „Karštas troškimas – ir viskas! Bet aš juk jį turiu.“ Deja... Tai ne taip paprasta. *Janma-koṭi-sukṛtair na labhyate*. Šio troškimo neįmanoma įžiebtį netgi milijonus gyvenimų paskyrus dorin-giems darbams. Šio troškimo nenusipirksi net už doringą veiklą.

Taigi turėti karštą troškimą labai svarbu, tačiau įžiebtį jį galima

tik bendraujant su Viešpaties tarnais. Štai kodėl mes stengiamės visiems suteikti galimybę sužadinti tokį troškimą. O jį turėdami, jūs būtinai savo akimis išvysite Dievą.

Gyvenimas mums dovanotas tam, kad pamatytumė Kṛṣṇą. Gyvename ne tam, kad taptume panašūs į kiaules ar šunis. Deja, šiuolaikinė civilizacija stumia žmones būtent į tokį būvį. Tik mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas moko žmones svarbiausio dalyko – kaip pamatyti Kṛṣṇą.

Tac chraddadhānā munayo jñāna-vairāgya-yuktayā. Išsiugdžius karštą troškimą, savaime ateina žinojimas ir atsižadėjimas. Žinojimas neturi nieko bendra su branduolinio ginklo sukūrimu. Tai ne žinojimas. Argi tai galima pavadinti žinojimu? Žmonės ir taip kasdien miršta, o jūs sukūrėte priemonę mirčiai pagreitinti. Mes dovanojame žmonėms žinojimą, kuris gali *sustabdyti* mirtį. Kṛṣṇos sąmonė – štai kas yra žinojimas! *Jñāna-vairāgya-yuktayā.* Gavę šį žinojimą jūs be vargo atsisakysite nieko vertos materialios laimės.

Ačiū už dėmesį.

Daugiau negu religija

1976 m. liepą Śrīla Prabhupāda atsakė į vieno stambiausių kultūros ir religijos problemoms skirtų Bombėjaus žurnalų „Bhavan's Journal“ redakcijos atsiųstus klausimus.

Bhaktas: Skaitau pirmą klausimą: „Sakoma, kad didžiausia hinduizmo stiprybė yra jo atvirumas, kitaip sakant, pažiūrų platumas, ir kad sykiu tai jo didžiausia silpnybė, nes skirtingai nei kitos religijos hinduizmas turi labai nedaug visiems privalomų religinių apeigų. Ar būtina nustatyti tam tikrą pagrindinių religinių apeigų minimumą visiems hinduistams ir ar įmanoma tai padaryti?“

Śrīla Prabhupāda: Kalbant apie Vedų religiją, reikia pasakyti, kad ji skirta ne tiek hinduistams, kiek visoms gyvosioms būtybėms. Tai pirmas dalykas, kurį būtina suprasti. Vedų religija vadinama *sanātana-dharma* – amžinąja gyvosios būtybės priederme. Gyvoji būtybė yra *sanātana* (amžina), Dievas taip pat yra *sanātana*, todėl ir egzistuoja *sanātana-dharma*. *Sanātana-dharma* skirta visoms gyvoms būtybėms, o ne tik vadinamiesiems hinduistams. Sąvoka „hinduizmas“, beje, kaip ir daugelis kitokių „izmų“, – paprasčiausias nesusipratimas. Istoriskai taip susiklostė, kad *sanātana-dharma* buvo nuosekliai išpažįstama būtent Indijoje. Indijos gyventojus musulmonai vadino „hindu“. Musulmonai ir indai gyveno priešingose Sindo upės pusėse. Musulmonai upės pavadinimą tarė „hind“, todėl Indiją jie vadino „hindustanu“, o ten gyvenančius žmones – „hindu“. Tačiau žodžio „hindu“ Vedų šventraščiuose jūs nerasite, vadinamoji „hinduizmo dharma“ ten taip pat neminima. Šiandien, kai *sanātana-dharma*, arba Vėdiškoji *dharma*, visaip iškraipoma, kai jos priesakų dorai nesilaikoma, jai ir prilipo hinduizmo vardas.

Tačiau tai iškreiptas, melagingas supratimas. *Sanātana-dharma* būtina studijuoti tokia forma, kokia ji yra pateikiama „Bhagavad-gītoje“ ir kituose Vedų tekstuose. Tada mes ir suprasime tikrąją Vedų religijos prasmę. (*Bhaktui:*) Perskaityk „Bhagavad-gītos“ vienuoliktojo skyriaus aštuonioliktą posmą.

Bhaktas (skaito):

*tvam akṣaram paramaṁ veditavyaṁ
tvam asya viśvasya paramaṁ nidhānam
tvam avyayaḥ śāśvata-dharma-goptā
sanātanas tvam puruṣo mato me*

„O Viešpatie Kṛṣṇa, Tu – aukščiausiasis pirmapradis tikslas, Tu – galutinė visatos atilsio vieta. Tu esi neišsenkamas ir visų seniausias. Tu – Dievo Asmuo ir amžinosios religijos globėjas. Tokia mano nuomonė.“

Śrīla Prabhupāda: Štai ką mums būtina suprasti. Kṛṣṇa – amžinas, mes – amžini, amžina vieta, kurioje mes galime gyventi ir dalintis jausmais su Kṛṣṇa. O mokslas apie amžinus abipusius ryšius su Kṛṣṇa vadinamas *sanātana-dharma*, jis skirtas visiems.

Bhaktas: Kokias kasdienines religines apeigas turėtų vykdyti tas, kuris nori gyventi pagal *sanātana-dharmos* priesakus? Ką jis turėtų daryti? Hinduizmo, arba, jūsų žodžiais, *sanātana-dharmos* bėda yra ta, kad jis toks platus ir neapibrėžtas, jame tiek daug įvairovės ...

Śrīla Prabhupāda: Kuo čia dėta įvairovė? Gal jūs verčiau pasidomėkite, ką apie tikrąją religijos tikslą sako Pats Kṛṣṇa. O Jis sako: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja*. „Išsižadėk visų tariamų *dharma*ų ir tiesiog nusilenk Man [„Bhagavad-gītā“ 18.66].“ Kodėl nenorite išiklausyti į šiuos žodžius? Kodėl renkatės įvairiausias hinduizmu pakrikštytas religines praktikas? Gal verčiau išiklausyti į Kṛṣṇos, *sanātanos*, patarimą!? Jūs atsisakote priimti *sanātana-dharma* tokia, apie kokią kalba Pats *sanātana*, Dievas, ir aimanuojate: „Kaipgi išvengti tokios įvairovės ir pasirinkti tiesos kelią?“ Kam jums ta įvairovė? Sutelkite visas mintis viena kryptimi: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja*. Kodėl jūs to nedarote?

Bhaktas: Kaip tai įgyvendinti praktiškai, kasdieniniame gyvenime?

Śrīla Prabhupāda: O kaip tai darome *mes*? Argi tai, ką mes darome, nepraktiška? Bet žmonės greičiau išgalvos tokią religiją, kurios neįmanoma praktikuoti, nei pasirinks mūsų praktišką metodą. Bet kam to reikia? *Man-manā bhava mad-bhaktō mad-yājī māṁ namaskuru.* Visad mąstyk apie Kṛṣṇą, tapk ištikimu Jo tarnu, garbink Jį ir reikšk Jam savo pagarbą. Argi tai sunku? Argi tai nepraktiška? Kṛṣṇa sako: „Tai tavo pareiga. Jei tai darysi, būtinai ateisi pas Mane.“ Tad kodėl jūs to nedarote? Kam įsikandus laikytis hinduizmo, islamo ar krikščionybės? Visa tai beprasmiška! Atsisakyk jų ir tiesiog nusilenk Kṛṣṇai, įsisąmoninęs, kad esi Kṛṣṇos *bhaktas*, Kṛṣṇos tarnas. Ir tada savaime išsispręs visos problemos.

Bhaktas: Tačiau hinduistai prieštarau: „Hinduizmo *dharma* turi ir daug kitų aspektų.“

Śrīla Prabhupāda: „Śrīmad-Bhāgavatam“ taip apibrėžiama tikroji *dharma*: *dharmaṁ tu sāṅsād bhagavat-praṇītam.* „*Dharma* yra Dievo priesakai.“ O Dievas nurodo: „Išsižadėk visų kitų *dharmų* ir tiesiog nusilenk Man.“ Rinkitės *šią dharmą*. Kodėl jūs nenorite atsisakyti hinduizmo? Beje, koks hinduistas nepripažįsta Kṛṣṇos viršenybės? Dar ir šiandien, jei atsirastų indas, kuris pasakytų: „Kṛṣṇa ir „Bhagavad-gītā“ man nėra motais,“ – nuo jo nusigrežtų kaip nuo pamišėlio. Kodėl jūs nevykdote Kṛṣṇos priesakų? Kodėl jūs dar nežinia ko ieškote? Bėda ta, kad jūs nežinote, kas yra religija, nežinote, kas yra *sanātana-dharma*. Mūsų Kṛṣṇos sąmonės bendrijoje nemažai tokių, kurie praeityje buvo vadinamieji hinduistai, musulmonai ir krikščionys, bet dabar jų nedomina nei hinduizmas, nei islamas, nei krikščionybė. Juos domina tik Kṛṣṇa. Jeigu jūs išpažistate melagingą religinę sistemą, jūs kenčiate, jei išpažistate tikrąją religinę sistemą, esate laimingas.

Deja, indai išsižadėjo tikrosios religinės sistemos – *sanātana-dharmos*, arba *varṇāśrāma-dharmos*, ir išpažįsta kažkokį kratinį, pavadintą „hinduizmu“. Čia ir glūdi visų nelaimių priežastis. Vedų religija – tai *varṇāśrāma-dharma*, visuomenės padalijimas į keturias socialines klases ir dvasinius luomus. Socialinėms klasėms priklauso *brāhmaṇai* (dvasininkai ir šviesuomenė), *kṣatrijai* (politiniai vadovai ir kariškiai), *vaiśijai* (prekijai ir žemdirbiai) ir *śudros* (fizinį darbą dirbantys žmonės). Dvasiniams luomams priklauso *brahmacāriai* (celibato besilaikantys mokiniai), *gṛhasthos* (šeimos žmonės), *vāna-*

prasthos (pasitraukusieji nuo žemišųjų reikalų) ir *sannyāsiai* (atsižadėjusieji pasaulio žmonės). Kai šių klasių ir luomų žmonės veikia išvien siekdami suteikti džiaugsmo Viešpačiui – tai ir yra tikroji religija, tikroji *dharma*.

Bhaktas: Kitas klausimas: „*Kali-yugoje*, dabartiniame nesantaikos amžiuje, *bhakti* (dvasinė tarnystė Dievui) apibūdinama kaip tinkamiausias Dievo pažinimo kelias. Kodėl žinomi eruditai tiek daug dėmesio skiria Vedantos mokymui, kuris aukščiau visko kelia *jñāna* (žinojimą arba abstrakčiąją filosofiją)?“

Śrīla Prabhupāda: Vadinamieji vedantistai yra tiesiog šarlatanai, jie Vedantos paprasčiausiai neišmano. Žmonės patys nori būti apgauti, ir šarlatanai tuo naudojasi. *Veda* reiškia „žinojimas“, o *anta* – „pabaiga“. *Vedānta* reiškia „galutinis žinojimas“, tokį žinojimą kaip tik ir skelbia „Vedānta-sūtra“ (*sūtra* – tai aforizmas, glaustai išreiškiantis gilią filosofinę mintį). Pirmas „Vedānta-sūtros“ aforizmas skelbia: *athāto brahma jijñāsā*. „Dabar, gavus žmogaus kūną, atėjo laikas domėtis Brahmanu, Absoliučia Tiesa.“ Taigi „Vedānta-sūtra“ atsiverčiama susidomėjus Absoliučia Tiesa. O kas yra Absoliuti Tiesa? Labai glaustai į šį klausimą atsako antrasis aforizmas. *Janmādy asya yataḥ*. „Brahmanas yra visa ko pradžia.“ Vadinasi, Brahmanas yra Dievas, viso, kas gyva ir negyva, pradžia. Visą Vedų žinojimą vainikuoja Jo pažinimas. Šią mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ [15.15]: *vedaiś ca sarvair aham eva vedyah*. „Visų Vedų, visų išminties knygų tikslas – pažinti Mane.“

Visi „Vedānta-sūtros“ tekstai kalba apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Tačiau *kali-yugoje* dėl nepakankamo išprusimo žmonės yra nepajėgūs perprasti „Vedānta-sūtros“, todėl Śrīla Vyāsadeva pats parašė jos komentara „Śrīmad-Bhāgavatam“ (*bhāṣyām brahma-sūtrāṇām*). „Śrīmad-Bhāgavatam“ yra autentiškas „Vedānta-sūtros“ komentaras, parašytas to paties autoriaus Vyāsadevos, jo dvasiniam mokytojui Nāradaui nurodžius. „Śrīmad-Bhāgavatam“ prasideda tuo pačiu „Vedānta-sūtros“ aforizmu (*janmādy asya yataḥ*) ir jį išplėtoja: *anvayād itarataś cārtheṣv abhijñāḥ svarāṭ*.

Taigi pats „Vedānta-sūtros“ autorius atskleidžia jos prasmę „Śrīmad-Bhāgavatam“. Ir vis tiek atsiranda įvairaus plauko nedorėlių, kurie neperpratę „Vedānta-sūtros“ prasmės ir neskaite autoriaus komentaro dedasi vedantistais ir klaidina žmones. Žmonės

neišprusę, todėl ir laiko tuos nedorėlius vedantistais. Iš tikrųjų jie jokie vedantistai, o paprasčiausi apgavikai. Apie Vedantą jie ir žalio supratimo neturi. „Vedānta-sūtros“ prasmę atskleidžia „Śrīmad-Bhāgavatam“. Jei „Śrīmad-Bhāgavatam“ pripažinsime tikruoju jos komentaru, mums atsiskleis ir Vedāntos prasmė. Bet jei pagalbos kreipsimės į šarlatanus, Vedānta taip ir liks neatskleista mįslė. Žmonės šiuo klausimu mažai ką išmano, todėl dumti jiems akis ir juos kvailinti gali kas tik nori. Bet šiandien Kṛṣṇos sąmonės judėjimas suteikia jiems galimybę suprasti, kas yra Vedānta ir kaip ją aiškinti. Jiems tai duos neabejotiną naudą.

Bhaktas: Paprastai tie žmonės, kurie vadovaujasi impersonalistinės pakraipos „Vedānta-sūtros“ komentarais, yra daugiausiai susirūpinę išsivadavimu nuo materialaus pasaulio negandų. O ar „Śrīmad-Bhāgavatam“ yra kalbama apie išsivadavimą?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Kadangi „Śrīmad-Bhāgavatam“ yra tikrasis „Vedānta-sūtros“ komentaras, mes jame atrandame ir posmą, apibūdinantį mūsų amžiui skirtą išsivadavimo kelią:

*kaler doṣa-nidhe rājann
asti hy eko mahān guṇaḥ
kīrtanād eva kṛṣṇasya
mukta-saṅgaḥ parami vrajet*

Kali-yuga, kuri yra visokiausių ydų vandenynas, turi ir vieną privalumą. Koks gi tas privalumas? Išsivadavimą *kali-yugoje* galima pasiekti tiesiog kartojant Hare Kṛṣṇa mantrą. Štai kas yra tikroji Vedānta, ir tai iš tikrųjų vyksta mūsų akyse.

Bhaktas: Jūs norite pasakyti, kad ir „Vedānta-sūtra“, ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ siūlo tą pačią išeitį – *bhakti*?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bhaktas: Tačiau kaip susieti *bhakti* su Vedāntos doktrina, akcentuojančia žinojimą arba išmintį? Sakoma, kad *bhakti* – pats parankiausias ir lengviausias Dievo pažinimo kelias, tačiau yra žinoma, kad Vedāntos mokymas pabrėžia *jñānos*, žinojimo, svarbą. Ar ne tiesa?

Śrīla Prabhupāda: Kas yra *jñāna*? Į šį klausimą Viešpats Kṛṣṇa atsako „Bhagavad-gītėje“ [7.19]: *bahūnām janmanām ante jñānavān mām prapadyate*. „Po daugybės gimimų tikrai išmintingas žmogus nusilenkia Man.“ Vadinasi, jei žmogus nenusilenkia Kṛṣṇai, apie

jokią *jñānā* negali būti ir kalbos. Impersonalistų *jñāna* yra paprasčiausias absurdas. Impersonalistai dedasi *jñāniais*, bet jie visiškai nieko neišmano. „Vedānta“ reiškia „galutinis žinojimas“. Šio žinojimo objektas yra Kṛṣṇa, Dievas. Jei jūs nežinote kas yra Dievas, nežinote kas yra Kṛṣṇa, apie koki žinojimą mes galime kalbėti!? Ką padarysi, jei atsiranda nenaudėlių, kurie tvirtina patyrę tiesą.

Posme, apie kurį ką tik kalbėjome, Kṛṣṇa daro tokią išvadą: *vāsudevaḥ sarvaṁ iti sa mahātmā su-durlabhaḥ*. „Tiesą patiria tas, kuris suvokia, kad Vasudeva, Kṛṣṇa, yra absoliutas.“ Kas to nesuvokia, tas tiesos dar nepatyrė. Jo žinojimas yra paprasčiausiai klaidingas. *Brahmeti paramātmēti bhagavān iti śabdyate*. Galima pradėti nuo beasmenio Brahmano pažinimo abstrakčiosios filosofijos metodu, po to pakilti iki Parāmatmos (lokalizuotojo Aukščiausiojo aspekto) patyrimo lygio. Tai antroji tiesos pažinimo stadija. Tačiau paskutinė, aukščiausioji stadija yra Aukščiausiojo Dievo Asmens Kṛṣṇos patyrimas. Apie koki žinojimą galima kalbėti, jei jūs nepažinote Kṛṣṇos? Neišsamios žinios nieko vertos. Mums būtinos išsamios žinios, o jų Kṛṣṇos malone galime pasisemti iš „Bhagavad-gītos“.

Bhaktas: Śrīla Prabhupāda, ar galiu perskaityti kitą klausimą? „Ar būtina tam, kuris nori stoti į dvasinį kelią ir pasiekti tikslą, turėti guru? Ir kaip atpažinti savąjį guru?“

Śrīla Prabhupāda: Taip, guru yra būtinas. Į šį klausimą atsako „Bhagavad-gītā“. Kol Arjuna bendravo su Kṛṣṇa kaip su draugu, prie jokių konkrečių išvadų nebuvo prieita. Ir tada Arjuna nutarė kreiptis į Jį kaip į savo guru. (*Bhaktui*) Surask posmą: *kārpaṇya-doṣopahata-svabhāvaḥ*...

Bhaktas (skaito):

*kārpaṇya-doṣopahata-svabhāvaḥ
prcchāmi tvām dharma-sammūḍha-cetāḥ
yac chreyaḥ syān niścitaṁ brūhi tan me
śiṣyas te 'haṁ śādhi mām tvām prapannam*

„Dėl apgailėtino dvasios silpnumo visai praradęs savitvardą aš nebesuprantu savo pareigos. Sakyk man aiškiai, ką daryti? Nuo šiol aš – Tavo mokinys, Tau patikėjęs savo sielą. Malonėk pamokyti mane [„Bhagavad-gītā“ 2.7].“

Śrīla Prabhupāda: Savo pareigos nežino ne tik Arjuna, bet ir mes.

Pats to nuspręsti negali niekas. Rimtai susirgęs gydytojas pats nesi-
gydo. Jis žino, kad jam stinga minties aiškumo, todėl kreipiasi į kitą
gydytoją. Lygiai taip, kai atsiduriame aklavietėje, esame sutrikę ir
negalime apsispręsti, protingiausia – susirasti guru. Tai yra labai
svarbu, be to mes neapsieisime.

Materialus pasaulis visiems mums yra gyvenimo aklavietė.
Tokiomis aplinkybėmis reikalingas guru, kuris nurodytų teisingą
kryptį. Arjuna simbolizuoja aklavietėje atsidūrusį materialistą,
kuris patiki savo sielą guru. Arjuna parodo mums pavyzdį ir savo
guru pasirenka Kṛṣṇą. Būtent Kṛṣṇą, o ne ką nors kitą. Vadinasi,
būtent Kṛṣṇa yra tikrasis guru, ir ne tik Arjunai, bet ir mums
visiems. Jei mes klausysime Kṛṣṇos ir vykdysime Jo liepimus, mūsų
gyvenimas susiklostys sėkmingai. Kṛṣṇos sąmonės judėjimo nariai
siekia paskatinti visus žmones pasirinkti Kṛṣṇą savo guru. Tokia
mūsų misija. Mes nesakome: „Aš esu Kṛṣṇa.“ Mes niekada to nepa-
sakysime. Mes tiesiog nuolankiai prašome žmonių laikytis Kṛṣṇos
priesakų.

Bhaktas: Kai kurie vadinamieji guru pakartoja vieną kitą Kṛṣṇos
išsakytą mintį, tačiau priduria ir savų nurodymų. Kaip vertinti
tokius žmones?

Śrīla Prahupāda: Jie ypač pavojingi. Ypač. Tai naudos siekiantys ir
tvirtų principų neturintys prisitaikėliai. Jie kalba taip, kad įtiktų
savo klientui. Tokie žmonės yra ne guru, jie – liokajai. Tokie „guru“
neriasi iš kailio prieš vadinamuosius savo mokinius, kad jie būtų
patenkinti ir numestų jam kelis grašius. Tikras guru ne tarnauja
mokiniams, o pats jiems vadovauja. Jei „guru“ tampa mokinių
tarnu, kad meilikavimu įtiktų mokiniams ir išviliotų iš jų pinigų, jis
nėra guru. Taip, guru turi būti tarnas, bet tarnauti jis privalo Aukš-
čiausiajam. „Guru“ paraidžiui reiškia „sunkus“, jis tapo sunkus nuo
žinių ir įgaliojimų, kuriuos jam suteikė Kṛṣṇa. Guru nevalia jais
naudotis savo įgeidžiams tenkinti.

Kṛṣṇa sako: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja*.
„Išsižadėk visų religijų ir tiesiog nusilenk Man.“ Ir mes sakome:
„Nusilenk Kṛṣṇai. Mesk iš galvos kitas *dharmas* (religingumo
formas).“ Mes nepretenduojame į aukščiausio autoriteto vaidmenį.
Ne. Mes sakome: „Aukščiausias autoritetas yra Kṛṣṇa, pažinkite Jį!“
Štai kur Kṛṣṇos sąmonės judėjimo esmė.

Neregimas valdovas

„Net pačiam technologiškai sudėtingiausiam kompiuteriui reikalinga kvalifikuoto specialisto priežiūra. Būtina įsisąmoninti, kad didžiulis mechanizmas, kurį vadiname kosminiu pasauliu, kaip ir kompiuteris, reikalauja priežiūros – tai yra Aukščiausiosios Dvasios įsikišimo. O ta Aukščiausioji Dvasia yra Kṛṣṇa.“ Čia pateikiamoje ištraukoje iš Śrīlos Prabhupādos knygos „Kṛṣṇos sąmonė: geriausia dovana“, skaitytojas atras intriguojančių įžvalgų apie tai, kaip Dievas kuria ir valdo mus supančią visatą.

Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas – sugrąžinti žmogui jo pirmąją grynąją sąmonę, kurią vadiname Kṛṣṇos sąmonė. Iš debesų krintantis lietaus vanduo yra grynas, kone distiliuotas, bet tereikia jam pasiekti žemę, ir jis tampa drumstas ir nešvarus. Lygiai taip, visi mes – nesuteptos amžinos sielos – neatsiejamoms Kṛṣṇos dalelytės, todėl pagal savo kilmę ir prigimtį esame tyri kaip Pats Dievas.

*mamaivānśo jīva-loke
jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ
manaḥ śaṣṭhānīndriyāṇi
prakṛti-sthāni karṣati*

„Šiame pasaulyje vergaujančios gyvosios būtybės yra Mano amžinosios dalelytės. Gyvendamos nelaisvėje jos nuožmiai grumiasi su šešiomis juslėmis, kurių viena yra protas [„Bhagavad-gītā“ 15.7].“

Gyvosios būtybės yra neatsiejamoms Kṛṣṇos dalelės. Sakydami „Kṛṣṇa“ mes turime galvoje Dievą, kadangi žodis „Kṛṣṇa“ nurodo į visų patraukliausią Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Kaip aukso smiltis kokybiškai nesiskiria nuo aukso gyslos, taip ir mikroskopinės

Kršnos kūno dalelės kokybiškai tapačios Kršnai. Pagal cheminę sudėtį Dievo kūnas ir amžinas dvasinis gyvosios būtybės kūnas niekuo nesiskiria: jie suverpti iš dvasinės energijos. Taigi savo esme mūsų nesuteptos būklės kūnas niekuo nenusileidžia Kršnos kūnui, bet mums suėjus į sąlytį su materialiu pasauliu, kurį valdo išorinė, materiali energija, mes tapome tartum žemę pasiekę lietaus lašai.

Kai kalbame apie išorinę energiją, materialiąją būtį, gali kilti klausimas: kieno ta energija, kieno ta materiali būtis? Materialioji energija, materiali būtis yra priklausoma, ir manyti, kad ji veikia savarankiškai, paprasčiausiai kvaila. „Bhagavad-gītoje“ aiškiai pasakyta, kad materiali būtis veikia ne pati savaime. Naivus vaikas, išvydęs mašiną, gali pamanyti, kad ji veikia be pašalinės pagalbos, tačiau taip nėra – ją valdo operatorius, nors dažnai mūsų netobulos akys jo nemato. Sukurta daugybė nepaprastų elektroninių prietaisų, tačiau kiekviena, net ir sudėtingiausią sistemą, valdo elektronikos specialistas. Suprasti tai labai paprasta: mašiną sudaro materija, todėl ji negali veikti savarankiškai – ją turi nukreipti dvasia. Pavyzdžiui, magnetofonas veikia ne pats savaime, jis veikia valdomas gyvosios būtybės, žmogaus, ir veikia taip, kaip žmogus buvo sumanęs. Mašina gali būti sukonstruota nepriekaištingai, tačiau jei jos nevaldys amžinoji siela, pati ji neveiks. Lygiai taip kosminis pasaulis, kurį vadiname būtimi, yra milžiniškas mechanizmas, už kurio slepiasi Dievas, Kršna. Tai būtina suprasti. Be to, šią mintį patvirtina ir Kršna, kuris „Bhagavad-gītoje“ sako:

*mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ
sūyate sa-carācaram
hetunānena kaunteya
jagad viparivartate*

„Materiali būtis yra viena iš Mano galių. Ji veikia vykdydama Mano valią, o Kunti sūnau, ir iš jos randasi visos judančios ir nejudančios gyvosios būtybės. Jos valia kaskart iš naujo kuriamas ir naikinamas išreikštasis pasaulis [„Bhagavad-gītā“ 9.10].“

Taigi, Kršna sako, kad materiali būtis veikia vykdydama Jo valią. Vadinas, už visko slepiasi aukščiausiasis valdovas. Dėl nepakanamo išprusimo šiuolaikinė civilizacija to nesuvokia. Todėl mūsų

Kršnos sąmonės bendrijos tikslas – suteikti žinių trijų materialios būties *gunų* apakintiems žmonėms. Kitaip sakant, mūsų tikslas – padėti žmonijai praregėti ir sugrįžti į savo normalią būklę.

Pasaulyje, o ypač čia, Jungtinėse Valstijose, gausu universitetų ir mokslo įstaigų, tačiau šių klausimų niekas nenagrinėja. Ar yra nors viena švietimo įstaiga, kurioje būtų dėstomos mokslinės žinios, Šri Kršnos paskelbtos „Bhagavad-gītoje“? Skaitydamas paskaitą Masačiūsetso technologijos universiteto studentams ir dėstytojams aš pirmiausia paklausiau: „Ar jūsų universitete veikia fakultetas, kuriame būtų nagrinėjami skirtumai tarp gyvo ir negyvo žmogaus?“ Žmogui mirus, jo kūnas kažko netenka. Ar egzistuoja šios netekties kompensavimo technologija? Kodėl mokslininkai nesprenžia šios problemos? Tai labai sudėtinga problema, todėl mokslininkai ją apeina ir energingai sprendžia technines valgyimo, miegojimo, poravimosi ir savigynos problemas. Tačiau Vedų tekstai teigia, kad tai zoologinė problematika. Gyvūnai, kaip ir žmonės, ieško gardesnio kąsnio, geidžia patenkinti lytinę aistrą, nori ramiai išsimiegoti ir užsitikrinti savo saugumą. Kuo gi tokios žmogaus žinios skiriasi nuo gyvūno žinių? Viena aišku – žmogui reikia plėsti savo pažinimą, kad jis galėtų suprasti skirtumus tarp gyvo ir mirusio žmogaus kūno.

Šias dvasines žinias Kršna atskleidė Arjunai pačioje „Bhagavad-gītos“ pradžioje. Arjuna buvo Kršnos draugas, o tai reiškia, kad jis nebuvo kvailas žmogus, tačiau kaip ir visų žmonių, jo žinios buvo ribotos. Kršna prakalbo apie dalykus, esančius aukščiau pažintinių galių. Toks žinojimas vadinamas *adhokṣaja*, nes jo neįmanoma įgyti tiesioginiu jusliniu patyrimu, kuris padeda žmogui pažinti materiją. Pavyzdžiui, žmonės naudoja galingus mikroskopus, kad pamatytų tai, ko nemato plika akimi, tačiau joks mikroskopas nepadės pamatyti kūne glūdincios sielos. Nepaisant to, siela egzistuoja.

„Bhagavad-gītā“ mus informuoja, kad fiziniame kūne glūdi amžinoji siela, jo šeimininkė. Aš esu savo kūno šeimininkas, o kituose kūnuose viešpatuoja kitos sielos. Aš sakau: „tai mano ranka“, o ne „aš – ranka“. Jei kalbu apie „savo ranką“, vadinasi aš netapatus savo rankai, aš – jos savininkas. Tas pats pasakytina ir apie mūsų akis, kojas ir kitas kūno dalis. Tačiau kas yra tas „aš“, kuriam priklauso visos kūno dalys? Atsakymo į šį klausimą paieškos ir

vadinamos meditacija. Tikroji meditacija suponuoja klausimus „kur yra manasis „aš“ ir „kas yra manasis „aš“? Tačiau jokios materialios pastangos negali padėti mums rasti atsakymą į šiuos klausimus, todėl pasaulio universitetuose jie atidedami į šalį. Mokslininkai sako, kad tai perdėm sudėtinga problema, arba tiesiog numoja į juos ranka, teigdami, kad jie yra neaktualūs.

Todėl inžinieriai visą savo dėmesį skiria savaeigių ekipažų ir mechaninių paukščių kūrimui ir tobulinimui. Kitados vežimus traukė arkliai, todėl nebuvo oro taršos, bet šiandien žmonės keliauja automobiliais bei lėktuvais, ir mokslininkai tuo labai didžiuojasi. „Mes sukūrėme savaeigius ekipažus ir mechaninius paukščius,“ – giriasi jie. Jie sukūrė dirbtinius sparnus lėktuvams ir raketoms, tačiau jiems niekad nepavyks sukurti kūno, galinčio gyventi be sielos. Jei jiems tai pavyktų padaryti, jie tikrai nusipelnytų pagyrimo, tačiau visi jų mėginimai yra pasmerkti nesėkmei, nes tik amžinoji siela gali priversti mašiną veikti. Net pačiam technologiškai sudėtingiausiam kompiuteriui reikalinga kvalifikuoto specialisto priežiūra. Būtina išsąmoninti, kad didžiulis mechanizmas, kurį vadiname kosminiu pasauliu, kaip ir kompiuteris, reikalauja priežiūros, Aukščiausiosios Dvasios išikišimo. O ta Aukščiausioji Dvasia yra Kṛṣṇa.

Mokslininkai aiškinasi, kokia yra materialios visatos pirminė priežastis, kas yra jos aukščiausiasis valdovas, ir mėginami atsakyti į šiuos klausimus formuluoja įvairias teorijas ir hipotezes, tačiau pažinimo metodas yra genialiai paprastas – tereikia išiklausyti, ką mums sako Absoliutus Asmuo, Kṛṣṇa. Jei žmogus išgirsta tiesas, kurias Kṛṣṇa skelbia „Bhagavad-gītoje“, jis nesunkiai suvokia, kad milžiniškas kosminis mechanizmas, kurio dalelė yra ir mūsų Žemė, nepriekaištingai veikia todėl, kad jį valdo Kṛṣṇa.

Mūsų pažinimo metodas labai paprastas. Pagrindinis žinojimo šaltinis yra „Bhagavad-gītā“, Kṛṣṇos pamokymų knyga, kurią pasakelbė Pats *ādi-puruṣa*, praažis Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Kṛṣṇa išties yra tobulas asmuo. Kitas prieštaras sakydamas, kad yra nemažai žmonių, kurie, priešingai nei mes, Absoliutu Jo nepažįsta. Tačiau nereikėtų manyti, kad mes tai darome be jokio pagrindo. Tą faktą, kad Kṛṣṇa yra Absoliutas, patvirtina daugelio dvasinių autoritetų liudijimai. Pripažindami Kṛṣṇą Absoliutu mes

vadovaujamės ne savo užgaidomis ar sentimentais. Ne. Dievu Kṛṣṇą pripažįsta daugybė Vedų žinovų ir dvasinių autoritetų, tarp jų ir pats visų Vedų tekstų autorius Vyāsadeva. Vedos – tai tikras išminties lobynas, o Vyāsadeva patvirtina, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Tai patvirtina ir Vyāsadevos dvasinis mokytojas Nārada, o Nārados dvasinis mokytojas Brahmā vadina Kṛṣṇą ne tik Aukščiausiuoju Asmeniu, bet ir Aukščiausiuoju Valdovu: *īśvaraḥ parāmaḥ kṛṣṇaḥ*. „Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Valdovas.“

Visoje kūrinyje neatsiras nė vieno, kuris galėtų pasakyti, kad yra nuo nieko nepriklausomas. Kiekviena gyvoji būtybė, kad ir kokia įtakinga ir galinga ji būtų, yra priklausoma nuo kažkieno valios. Tačiau Kṛṣṇai savo valios niekas negali primesti, ne veltui Jis yra Dievas. Kṛṣṇa – visų mūsų valdovas, už Jį nėra nieko aukštesnio, Jis niekam nepavaldus, nėra nieko, kas galėtų Jam prilygti ar pretenduoti į Jo absoliučią valdžią. Šis teiginys gali nuskambėti gana keistai, nes šiais laikais kaip grybų po lietaus pridygo įvairiausių dievukų. Tiesą sakant, „dievai“ šiandien visai nupigo, visų pirma dėl išaugusio importo iš Indijos. Kitų šalių žmonės turėtų džiaugtis, kad vietos falsifikatai pas juos retenybė, o štai Indijoje apie naują dievą paskelbiama kone kasdien. Mus dažnai pasiekia naujienos apie „dievo“ atvykimą į Niujorką ar Los Andželą ir apie plūstančias jo pasitikti minias. Tačiau Kṛṣṇa neturi nieko bendra su šia mistinių fabrikėlių išleidžiama produkcija. Jis nebuvo *paskelbtas* Dievu, Jis visada Juo buvo.

Vadinasi, turime remtis autoritetingais liudijimais ir suprasti, kad anapus mus supančio milžiniško kosminio pasaulio, anapus materialiosios būties, viešpatauja Dievas – Kṛṣṇa – ir kad Jo viršenybė pripažįsta visi Vedų autoritetai. Rėmimasis autoritetais nėra jokia naujiena: kiekvienas iš mūsų vienokia ar kitokia forma pripažįsta autoritetus. Siekdami mokslų lankome mokyklą, samdome korepetitorius arba mokomės padedami tėvų. Jie mums autoritetai, ir visiškai natūralu, kad mes iš jų mokomės. Vaikystėje mes klausinėjame tėvą: „Tėte, kas tai?“ – ir tėvas mums atsako, kad „tai – plunksnakoitis, tai – akiniai, o tai – stalas“. Tokiu būdu vaikas nuo pat mažumės semiasi žinių iš savo tėvo ir motinos. Geri tėvai niekada neapgau-dinės savo vaiko – kai sūnus klausia, jie atsako teisingai ir tiksliai. Lygiai taip, jei mes kreipiamės dvasinės informacijos į autoritetin-

gą šaltinį, į tą, kuris mūsų neapgaus, mūsų gaunamos žinios yra nepriekaištingos. Tačiau jei darome išvadas remdamiesi savo mąstymo galiomis, mes neišvengiamai padarysime klaidų. Indukcinis metodas, kai išvada prieinama apibendrinant atskirus faktus ir atvejus, yra ydingas iš esmės. Mes turime ribotas galimybes ir asmeninę patirtį, todėl indukcinis pažinimas negali būti tobulas.

Tačiau jei mes semiamės informacijos iš absoliutaus šaltinio, iš Kṛṣṇos, ir tik pakartojame, kas sužinota – mūsų žodžiai bus tokie pat nepriekaištingi ir verti pasitikėjimo. Tai *paramparos*, mokinių sekos principas, – išklausti Kṛṣṇos arba kitų Kṛṣṇą pripažįstančių dvasios autoritetų žodį ir be iškraipymų jį atkartoti. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa rekomenduoja būtent tokį pažinimo metodą: *evam paramparā-prāptam imam rājarṣayo viduḥ*. „Šis aukščiausiasis mokslas buvo perduodamas mokinių seka ir taip jį suprasdavo šventieji karaliai [„Bhagavad-gītā“ 4.2].“

Kitados išmintį iš lūpų į lūpas perduodavo doringi karaliai, kurie turėjo neginčijamą autoritetą. Tačiau senovėje karaliai buvo ne paprasti valdovai, o tikri *ṛṣiai*, iškilūs Viešpaties tarnai ir išminčiai. Jie nebuvo paprasti žmonės, todėl jų vadovaujama vyriausybė nepriekaištingai valdė šalį. Vedų civilizacijoje būta nemažai karalių, kurie pasiekdavo dvasinės tarnystės Viešpačiui aukštumas. Pavyzdžiui, Dhruva Mahārāja ieškodamas Dievo išėjo į mišką ir ten laikydamasis griežtų įžadų bei tramdydamas kūną vos po šešių mėnesių išvydo Dievą.

Kṛṣṇos sąmonės metodas taip pat yra pagrįstas askeze, tačiau ją praktikuoti nėra sunku. Praktikuojantysis Kṛṣṇos sąmonės askezę laikosi tam tikrų mitybos ir lytinio gyvenimo apribojimų (valgo tik *prasādam* – Kṛṣṇai paaukotą maistą ir lytinius santykius turi tik santuokoje), taip pat tam tikrų kitų taisyklių, skatinančių ir palengvinančių dvasinį tobulėjimą. Mūsų dienomis neįmanoma pakartoti Dhruvos Mahārājos žygių ir vis dėlto, laikydamiesi pamatinių Vedų principų mes galime plėtoti dvasinę sąmonę, Kṛṣṇos sąmonę. Dvasiškai tobulėdami ilgainiui mes pelnysime tobulą žinojimą. Ko vertas mokslas ir filosofija, jei mes nežinome, kuo tapsime kitą gyvenimą? Tas, kuris išsiugdė Kṛṣṇos sąmonę, žino, kas jo laukia kitą gyvenimą, kas yra Dievas, gyvoji būtybė ir kas ją sieja su Dievu. Dvasiškai susivokusio žmogaus žinios nepriekaištingos, nes jis jų

semiasi iš autoritetingų išminties knygų – „Bhagavad-gītos“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Tokia Kṛṣṇos sąmonės metodo esmė. Jis labai paprastas: kiekvienas gali jį praktiškai pritaikyti ir pasiekti, kad jo gyvenimas būtų tobulas. Sėkmingai jį gali praktikuoti net visiškas beraštis. Jis pasieks aukščiausiąjį tobulumą tiesiog kartodamas *mahā-mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Kṛṣṇa apdovanojo mus liežuviu ir ausimis, ir įdomiausia, kad išsivadavimą padeda pasiekti ne akys, o būtent liežuvis ir ausys. Klausydamiesi Kṛṣṇos žodžio, mes mokomės tramdyti savo liežuvį, o sutramdę jį, sutramdysime ir visus kitus juslinius organus. Liežuvis yra pats nepasotinamiausias ir sunkiausiai suvaldomas iš visų juslinių organų, tačiau ir jį galima įveikti tiesiog kartojant Hare Kṛṣṇa ir valgant Kṛṣṇai paaukotą maistą – *kṛṣṇa-prasādam*.

Kṛṣṇos mes nepažinsime per juslinį pažinimą ir abstrakčiąją filosofiją. Tai neįmanoma, nes Kṛṣṇa yra visų didžiausias, ir mūsų julsės Jo tiesiog negali aprėpti. Kṛṣṇa galima pažinti tik patikėjus Jam savo siela. Ne veltui Kṛṣṇa rekomenduoja šį metodą:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja
ahaṁ tvām sarva-pāpēbhyo
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

„Išsižadėk visų religingumo formų ir tiesiog nusilenk Man. Aš išgelbėsiu tave nuo atoveikio už visas nuodėmes. Tau nėra ko bijoti [„Bhagavad-gītā“18.66].“

Deja, mes rimtai negaluojuame, ir mūsų ligos priežastis yra maištingumas – nenoras pripažinti autoritetų. Ir nors mes teigiame nenorį niekam paklusti, visagalė gamta primeta mums savo valią. Mes priversti jai nusilenkti. Kaip apgailėtina atrodo žmogus, kuris tvirtina nepripažįstas jokių autoritetų ir sykiu akiai paklūstas juslių diktatui! Niekuo nepagrįstos pretenzijos į visišką nepriklausomybę yra tiesiog kvailos. Visi mes esame priklausomi nuo kieno nors valios, tačiau teigiame nenorį būti svetimos valios vykdytojai. Tai – *māyā*, iliuzija. Tiesa, mes turime šokią tokią nepriklausomybę – mes

galime rinktis kieno valiai paklusti: savo juslių ar Kṛṣṇos. Aukščiausias ir kilniadvasiškiausias valdovas yra Kṛṣṇa, Jis visada linki mums tik gera ir kreipiasi į mus rūpindamasis mūsų gerove. Ir jei mes vis tiek priversti paklusti kažkieno valiai, kodėl nepripažinti Kṛṣṇos viršenybės? Klausydamiesi Jo didybę apdainuojančio „Bhagavad-gītos“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ žodžio, kartodami Jo vardus – Hare Kṛṣṇa mantrą, visai neilgai trukus mes pasieksime žmogiškosios būties tobulybę.

Kas yra Kṛṣṇa?

1973 m. rugpjūtį „Bhaktivedanta Manor“ užmiesčio dvare, esančiame netoli Londono, keli tūkstančiai svečių (tarp jų ir Indijos Aukščiausiasis komisaras) klausėsi Śrīlos Prabhupādos skaitomos paskaitos apie mįslingą Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kuris senovės Vėdų šventraščiuose iškyla ne kaip senolis su ilga pražilusia barzda, bet kaip nepaprastu grožiu spinduliuojantis amžinas jaunuolis.

Jūsų Ekscelencija aukščiausiasis komisare, ponai ir ponios, labai dėkoju jums už tai, kad atvykote dalyvauti *Janmāṣṭamī*, Kṛṣṇos apsireiškimo paminėjimo ceremonijoje. „Bhagavad-gītoje“ [4.9] Kṛṣṇa skelbia:

*janma karma ca me divyam
evam yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so 'rjuna*

„Kas permanė transcendentinę Mano apsireiškimo ir žygių esmę, tas daugiau niekada negims materialame pasaulyje. Palikęs kūną jis sugrįš į Mano amžinąją buveinę, o Arjuna.“

Mes, be jokių abejonų, galime ištrūkti iš nesibaigiančių mirčių bei gimimų rato ir pelnyti amžinatvę. Tačiau šiuolaikinės civilizacijos žmonės – didieji filosofai, politikai ir mokslininkai nė nenuotokia, kad žmogus gali pasiekti *amṛtatvam*, amžinatvės būvį. Mes visi esame *amṛta*, nemirtingi. „Bhagavad-gītoje“ [2.20] pasakyta: *na jāyate mriyate vā kadācit*. „Mes, gyvosios būtybės, niekada negims-tame ir nemirštame“. *Ajo nityaḥ śāśvato 'yaṁ purāṇo na hanyate*

hanyamāne śarīre. Kiekvienas iš mūsų yra negimęs, kiekvienas iš mūsų egzistuoja amžinai, neturi nei pradžios, nei pabaigos. Žuvus kūnui, mes nemirštame, o gauname kitą kūną.

*dehino 'smin yathā dehe
kaumāraṁ yauvanaṁ jarā
tathā dehāntara-prāptir
dhīras tatra na muhyati*

„Lygiai kaip iš vaiko kūno ikūnytoji siela pereina į jaunuolio, o paskui į senio kūną, po mirties ji persikrausto į naują kūną. Sveikai maistančio žmogaus šie pokyčiai neglumina [„Bhagavad-gītā“ 2.1].“

Šiuo metu pasaulio žmonės yra nepakankamai informuoti, jie nežino vienos paprastos tiesos: visos gyvos būtybės yra neatsiejamos Viešpaties Krišnos dalelės. Mes, kaip ir pats Krišna, – amžini, spinduliuojame palaima ir turime sąmonę. Krišną Vedų tekstai apibūdina taip:

*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ
sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ
sarva-kāraṇa-kāraṇam*

„Krišna, kurį dar vadina Govinda, yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Jis turi amžiną, palaima spinduliuojantį dvasinį kūną. Jis yra visa ko šaltinis, bet pats ištakų neturi, nes yra visų priežasčių priežastis [„Brahma-saṁhitā“ 5.1].“

Sakydamas „Krišna“ turiu omenyje Dievą. Dažnai sakoma, kad Dievas neturi vardo. Tai tiesa – mes patys duodame Jam vardus pagal Jo darbus. Pavyzdžiui, Krišna apsireiškė Maharadžos Nandos ir Jašodamaji bei Vasudevos ir Devaki sunūmi. Savaimė suprantama, kad niekas negali būti Krišnos tėvu arba motina, nes Krišna yra pirmapradis visų mūsų tėvas. Tačiau nužengdamas į šį pasaulį savo tėvų ir motina Jis pasirenka iškilius *bhaktus*.

Nepaisant to, Krišna yra *ādi-puruṣam*, pirmapradis asmuo. Ar tai reiškia, kad Krišna – labai senas? Ne. *Nava-yauvanaṁ ca* – jis amžinai jaunas. Toks yra Krišna. Kurukšetros mūšio lauke Krišna atrodė kaip

dvidešimties – dvidešimt ketverių metų jaunuolis, nors tuo metu Jis jau turėjo provaikiaičių. Taigi, Kṛṣṇa visad išlieka jaunas. Apie tai byloja Vedų tekstai.

Nors Vedų studijų tikslas – pažinti Kṛṣṇą, skaitant jas paviršutiniškai, suvokti kas yra Kṛṣṇa būtų nepaprastai sunku. „Bhagavad-gītoje“ [15.15] Kṛṣṇa sako: *vedaiś ca sarvair aham eva vedyah.* „Aš esu visų Vedų pažinimo objektas“. Kokia prasmė studijuoti Vedas, jei jūs nepažinote Kṛṣṇos? Galutinis lavinimo tikslas – pažinti Aukščiausiąjį Viešpatį, Aukščiausiąjį Tėvą, pirminę visa ko priežastį. „Vedānta-sūtroje“ pasakyta: *athāto brahma jijñāsā.* „Dabar, kai jau gavome žmogaus kūną, atėjo laikas klausti apie Aukščiausiąją Absoliučią Tiesą, Brahmaną.“

Kas yra Brahmanas? *Janmādy asya yataḥ.* Brahmanas yra visa ko šaltinis (tai, iš ko viskas kyla). Vadinasi, mokslo ir filosofijos tikslas – atskleisti pirminę visa ko priežastį. Informaciją apie tai, kad Kṛṣṇa yra visų priežasčių priežastis (*sarva-kāraṇa-kāraṇam*) pateikia Vedų šventraščiai.

Pasigilinkime į šį klausimą. Štai pavyzdys: mano atėjimo į šį pasaulį priežastis – mano tėvas; mano tėvo atsiradimo priežastis yra mano senelis; o mano senelio atsiradimo priežastis – mano prosenelis... Taip samprotaudami mes galų gale prieisime priežastį, kuri neturi priežasties. *Anādir ādir govindaḥ.* Priežasties neturinti priežastis yra Govinda, Kṛṣṇa. Aš esu savo sūnaus atsiradimo šiame pasaulyje priežastis, bet sykiu aš – kitos priežasties (savo tėvo) pasekmė. O štai Kṛṣṇą Vedų tekstai skelbia pirmą pradžių asmeniu. Jis neturi priežasties. Štai kas yra Kṛṣṇa.

Ne veltui Kṛṣṇa sako: „Išsiaiškink, kokia Mano apsireiškimo ir žygių esmė.“ Kṛṣṇos apsireiškimas – labai svarbus įvykis. Labai svarbu suprasti Kṛṣṇą, koku tikslu Jis apsireiškia, kodėl nužengia į mūsų materialų pasaulį, kokie Jo tikslai ir kokius žygius Jis atlieka. Ką mes pasieksime, jei stengsimės Jį suprasti? *Tyaktvā dehaṁ punar janma naiti mām eti so 'rjuna* – mes pelnysime nemirtingumą.

Tikrasis gyvenimo tikslas – nemirtingumas (*amṛtatvāya kalpate*). Todėl šiandien, Kṛṣṇos apsireiškimo dieną, gilinkimės į Kṛṣṇos skelbiamas filosofines tiesas.

Jo Ekscelencija kalbėjo apie taiką. „Bhagavad-gītoje“ rasime taikos formulę – ją pateikia Pats Kṛṣṇa. Kokia jos esmė?

*bhoktāraṁ yajña-tapasāṁ
sarva-loka-maheśvaram
suhṛdaṁ sarva-bhūtānāṁ
jñātvā māṁ śāntim ṛcchati*

„Aš – galutinis visų aukų ir askezių objektas, visų planetų bei pusdievių Aukščiausias Viešpats, visų gyvųjų būtybių gera linkintis draugas – kas Mane tokį pažįsta, kas visiškai Mane išisąmonino, tas pelno ramybę ir materialios negandos jo nebekankina [„Bhagavad-gītā“ 5.29].“

Politikai ir diplomatai siekia taikos visame pasaulyje. Mes sukūrėme Jungtines Tautas ir daugelį kitų organizacijų. Jos siekia, kad žemėje išsivyratų tikra taika ir ramybė, kad išnyktų nesutarimai tarp atskirų žmonių ir tautų. Deja, taika neišsivyravo. Bėda ta, kad remiamasi klaidinga prielaida. Žmogus mano: „čia mano šalis“, „čia mano šeima“, „mano visuomenė“, „mano nuosavybė“. Tačiau sąvoka „mano“ yra iliuzinė. Vedų tekstai skelbia: *janasya moho 'yam ahaṁ mameti*. „Aš“ ir „mano“ filosofija yra *māyos*, iliuzijos apraiška.

Norint išsivaduoti iš *māyos*, iliuzijos, reikia išiklausyti į Kṛšnos patarimą. *Mām eva ye prapadyante māyām etāṁ taranti te*. Kas nusiленkia Kṛšnai, tas be vargo išsivaduoja iš iliuzijos valdžios. „Bhagavad-gītoje“ yra pakankamai nurodymų, kurie padės mums stoti į tiesos kelią. Jei pripažinsime „Bhagavad-gītos“ tiesas tokias, kokios jos yra, mes turėsime viską – ir taiką, ir klestėjimą.

Deja, mes jas arba atmetame, arba iškraipytai aiškiname. Čia ir yra bėda. Kṛšna sako „Bhagavad-gītoje“ [9.34]: *man-manā bhava mad-bhakto mad-yājī māṁ namaskuru*. „Visada mąstyk apie Mane, tapk Mano *bhaktu*, lenkis Man ir garbink Mane.“ Nejaugi tai taip sunku padaryti? Štai Kṛšnos Dievybė. Nejaug taip sunku apie ją mąstyti? Ateiti į šventyklą ir kaip *bhaktui* reikšti jai pagarbą. Pasistenkite tarnauti Dievybei, jei galite.

Kṛšnai nereikalinga jūsų nuosavybė. Kṛšna net didžiausiam vargšui suteikia galimybę Jam tarnauti. Tad ko Jis prašo? Jis sako: *patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyāṁ yo me bhaktyā prayacchati*. „Jei kas su meile paaukos Man lapelį, gėlę, vaisių ar vandens, Aš priimsiu auką [„Bhagavad-gītā“ 9.26].“ Kṛšna nealkanas, Jis tik nori, kad jūs taptumėte Jo *bhaktu*. Štai kas svarbiausia. *Yo me bhaktyā prayacchati*.

„Paaukok Man ką nors su meile.“ Tai svarbiausias principas. Paaukokite Kṛṣṇai ką nors, net ir mažmožį. Kṛṣṇa nealkanas, Jis Pats aprūpina maistu mus visus. Jam reikalinga jūsų meilė, jūsų atsidavimas. Todėl Jis prašo vandens, vaisiaus ar gėlės. Taip jūs galite mąstyti apie Kṛṣṇą ir tapti Jo *bhaktu* (*man-manā bhava mad-bhakta*).

Pažinti Kṛṣṇą, priimti Kṛṣṇos samonę visai nesunku, tačiau mes to nenorime daryti – tai mūsų liga. Jei noras yra – tai visai nesunku padaryti. Kai tik jūs tapsite Kṛṣṇos *bhaktu*, jums atsivers visos visatos paslaptys. Mūsų *bhāgavatos* filosofija, Dievo išisamoningumo filosofija, kelia savotiško dvasinio komunizmo idėją, nes Kṛṣṇą mes laikome Aukščiausiuoju Tėvu, o visas gyvąsias būtybes – Jo vaikais. Kṛṣṇa sako, kad Jis yra visų planetų valdovas, tai yra – *sarvaloka-maheśvaram*. Todėl viskas ore, vandenyje ir žemėje yra Kṛṣṇos nuosavybė. Kadangi esame Kṛṣṇos vaikai, visi turime teisę naudotis tėvo nuosavybe. Tačiau mes neturime teisės kėsintis į kitam skirtą dalį. Tai taikos receptas. *Īśāvāsyam idam sarvaṁ ... mā gṛhaḥ kasyasvid dhanam*. „Viskas priklauso Dievui, o kadangi esame Dievo vaikai, turime teisę naudotis savo Tėvo nuosavybe, turtais. Tačiau nevalia imti daugiau negu reikia, nes už tai laukia bausmė [„Śrī Īsopaniṣada“ 1].“ Jeigu žmogus ima daugiau nei jam reikia, jis yra vagis. *Yajñārthāt karmaṇo 'nyatra loko 'yaṁ karma-bandanaḥ* [„Bhagavad-gītā“ 3.9]. Kad ir ką darytume, turime tai daryti Kṛṣṇos džiaugsmui. Visus savo darbus turime skirti Kṛṣṇai.

Mes to ir mokome. Šioje šventykloje mes visi: amerikiečiai, indai, anglai, kanadiečiai, afrikiečiai – žmonės iš įvairiausių pasaulio kraštų – gyvename laimingai. Jūs tai gerai žinote. Ir tokia padėtis ne tik šioje šventykloje, bet visur, kur žmonės yra išisamoningi Kṛṣṇą, taip yra visame pasaulyje. Kṛṣṇa nužengia į mūsų pasaulį, kad išmokytų mus sutarti.

Kai pamirštame, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Tėvas, Aukščiausiasis valdovas, Aukščiausias laimės subjektas ir geriausias visų mūsų draugas – kai tik tai pamirštame, gimstame materialiam pasaulyje ir kovojame dėl būvio vienas su kitu. Toks materialaus gyvenimo dėsni.

Iš politikų, diplomatų, filosofų nėra jokios naudos. Jie stengiasi ką nors padaryti, bet iš jų pastangų jokios naudos. Štai Jungtinių Tautų organizacija. Ji susikūrė po antrojo pasaulinio karo, ir jos

steigėjai manė, kad jiems pavyks visas problemas išspręsti taikiai. Tačiau taip neįvyko. Karai tebevyksta, kariauja Pakistanas su Indija, Amerika su Vietnamu, kariauja kitos šalys. Materialistinė politika, diplomatija ir filosofija – netinkamas problemų sprendimo būdas. Problemas išspręst tik Krišnos sąmonė. Žmonės privalo suprasti, kad jiems niekas nepriklauso. Tai faktas. Štai, pavyzdžiui, Amerika. Prieš du šimtus metų atvykėliai iš Europos nebuvo šios žemės šeimininkai. Šalis priklausė kitiems žmonėms, o prieš juos – dar kitiems arba apskritai buvo neapgyvendinta. Tikrasis jos šeiminkas yra Krišna. Mes tvirtiname, kad žemė priklauso mums, nors neturime tam jokio pagrindo. Tai *māya*, iliuzija. Krišna nužengia į šį pasaulį norėdamas išlaisvinti mus iš iliuzijos. Jis sako: *yadā yadā hi dharmasya glānir bhavati bhārata*. „O Baharatos aini, Aš nužengiu kai religija ima nykti [„Bhagavad-gītā“ 4.7].“

Kas yra tikroji *dharma*, tikroji religija? Paprasčiausias *dharmos* apibrėžimas pateikiamas „Śrīmad-Bhāgavatam“ [6.3.19] : *dharmam tu sākṣād bhagavat pranītam*. „Tikroji religija yra ta, kurią skelbia pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo.“ Pavyzdžiui, ką turime galvoje sakydami „civilinė teisė“? Civilinė teisė – tai valstybės nustatyti įstatymai. Civilinė teisė nekuriama namuose. Tai neįmanoma. Jei valstybė jums sako: „elkitės šitaip“ – tai jau įstatymas. Lygiai taip, *dharmą*, religiją, nustato Pats Dievas. *Dharma* yra Jo nustatyti įstatymai. Tai pati paprasčiausia *dharmos* apibrėžtis. Jei jūs sukursite savo *dharmą*, aš – savo, kitas – vėl savo, tai jau ne *dharma*.

Neatsitiktinai Krišna užbaigia „Bhagavad-gītā“ sakydamas – *sarva dharmān parityajya mam ekam saranam vraja*. „Mesk iš galvos visas *dharmos* sampratas ir patikėk savo sielą Man [„Bhagavad-gītā“ 18.66].“ Patikėti savo sielą Krišnai – štai kas yra *dharma*. Bet kokia kita „*dharma*“ nėra *dharma*. Kitaip Krišna nebūtų sakęs „*sarva dharmān parityajaya*“ – mesk visa tai iš galvos. „Bhagavad-gītos“ pradžioje Jis sakė: „Kiekvieną amžių Aš nužengiu, kad nustatytiau religijos įstatymus,“ o jos pabaigoje nurodo atmesti vadinamuosius religijos įstatymus, kuriuos patys ir išgalvojome. Visi šie savadarbiai įstatymai neturi nieko bendra su religija. Tikroji *dharma*, tikroji religija, yra įstatymai, kuriuos nustato Pats Dievas. Tačiau mes neturime žalio supratimo nei apie Dievą, nei apie Jo žodį. Tai svarbiausioji šiuolaikinės civilizacijos yda.

Tačiau Dievas yra, yra Jo įstatymai, tiesiog mes nenorime to pripažinti. O to nepadarę, kaip išsaugosime taiką? Mums duota viskas, ko reikia. Tačiau mes atsisakome tai pripažinti. Kas išgydys mūsų ligą? Mes siekiame taikos, bet nenorime būtent to, kas gali užtikrinti taiką. Būtent taip pasireiškia mūsų liga. Štai kodėl mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas stengiasi pažadinti visų širdyse snaudžiančią Kṛṣṇos sąmonę. Štai jums pavyzdys: prieš ketverius penkerius metus šie europiečiai ir amerikiečiai nieko nebuvo girdėję apie Kṛṣṇą, tačiau šiandien jie yra labai rimtai išitraukę į Kṛṣṇos sąmonės praktiką. Kṛṣṇos sąmonė glūdi visų širdyse – ją tereikia pažadinti. Metodas, leidžiantis tai padaryti, aprašytas „Caitanya-caritāmṛtoje“ [Madhya 22.107].“

*nitya-siddha kṛṣṇa-prema 'sādhya' kabhu naya
śravaṇādi-śuddha-citte karaye udaya*

Meilė ir atsidavimas Kṛṣṇai gyvas visų mūsų širdyse, tačiau mes apie tai pamiršome. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas kelia sau uždavinį pažadinti mūsų širdyse snaudžiančią meilę, suteikdamas galimybę visiems išgirsti apie Kṛṣṇą. Toks mūsų metodas.

Štai norint pažadinti miegantįjį, reikia garsiai sušukti: „Ei, kelkis! Laikas imtis darbo.“ Miegant iš visų jutimo organų funkcionuoja tiktai klausa. Todėl mūsų nuopuolio epochoje, kai žmonės nenori nieko klausytis, pažadinti jų Kṛṣṇos sąmonę galima giedant Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą*. Tai labai praktiškas metodas. Jei mes iš tikrųjų norime, kad visuomenėje išsivyratų taika ir ramybė, turime iš visų jėgų stengtis pažinti Kṛṣṇą. Į Kṛṣṇos sąmonės judėjimą reikia pažvelgti labai rimtai.

Šis judėjimas gali išspręsti visas gyvenimo problemas, visas problemas, su kuriomis šiandien susiduria pasaulis. Su Kṛṣṇos sąmonės pagalba galima išspręsti bet kokias problemas – socialines, politines, filosofines, religines, ekonomines, todėl raginame vadovus, tarp jų ir čia esantį aukščiausiąjį komisarą, suprasti Kṛṣṇos sąmonės judėjimą. Kṛṣṇos sąmonė yra autoritetingas ir mokslinis metodas. Mes nesivadovaujame sentimentais ar pramanais. Mūsų judėjimas pagrįstas labai rimtais moksliniais faktais. Mes raginame visų šalių vadovus rimtai jį išanalizuoti. Jei jūs sveikai mąstantis,

išmintingas žmogus, jūs suprasite, kad Kṛṣṇos sąmonės judėjimas kelia iškiliausią tikslą – užtikrinti visos žmonijos gerovę.

Mes kviečiame visus – aptarkime šią problemą visi kartu. Aukščiausias žmogaus gyvenimo tikslas – pasiekti nemirtingumą. *Tyaktvā dehaṁ punar janma naiti*. Tai mūsų misija, tačiau apie ją mes užmiršome. Mes gyvename kaip katės su šunimis ir net nenutuokiame, kad galima pasiekti tobulumo būvį, kai mums negrės nei gimimas, nei mirtis. Mes net neįtariame apie galimybę pasiekti *amṛtavoam*, nemirtingumą. Tačiau tai visiškai įmanoma. Niekas nenori mirti. Niekas nenori senti. Niekas nenori sirgti. Tai visiškai natūralu. Kodėl? Todėl, kad iš pradžių, kai turėjome dvasinį kūną, nežinojome, kas yra gimimas, mirtis, senatvė ir ligos. Dabar, kai nuėjome visą evoliucijos kelią nuo vandens gyvių iki augalų, medžių, paukščių ir pagaliau iki žmogaus gyvybės formos, turime suvokti gyvenimo tikslą, o gyvenimo tikslas yra *amṛtavoam* – nemirtingumas.

Nemirtingumas realiai pasiekiamas, mums tereikia įsisąmoninti Kṛṣṇą. Taip sako Kṛṣṇa, o jo žodis nekelia jokių abejonių. Mums tereikia tai suprasti. *Janma karma ca me divyam evaṁ yo vetti tattvataḥ*. Jei jūs iš tikrųjų stengsitės pažinti Kṛṣṇą, nusimetę dabartinį kūną negausite kitų materialių kūnų (*tyaktvā dehaṁ punar janma naiti*), o jeigu negausite kitų materialių kūnų, vadinasi, pelnėte nemirtingumą. Esmė tame, kad savo prigimtimi mes išties esame nemirtingi. Kṛṣṇa nužengia į šį pasaulį, kad atskleistų mums šią tiesą:

*mamaivāṁśo jīva-loke
jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ
manaḥ śaṣṭānīndriyāṇi
prakṛti-sthāni karṣati*

„Sąlygotame pasaulyje vergaujančios gyvosios būtybės yra Mano amžinosios dalelytės. Gyvendamos nelaisvėje jos nuožmiai grumiasi su šešiomis joslėmis, viena kurių yra protas. [„Bhagavad-gītā“ 15.7].“

Jūs jau ne kartą mėginote pasiekti laimę jusliniuose malonumuose, turėjote daugybę kūnų – katės, šuns, pusdievio, medžio, augalo, vabzdžio. Dabar, kai gavote žmogaus kūną su aukštesniu

intelektu, saugokitės juslinių malonumų pinklių. Dabar jums reikia pasistengti pažinti Kṛṣṇą. Dėl to sutaria visi Vedų šventraščiai. *Nāyaṁ deho deha-bhājāṁ nṛloke kaṣṭhān kāmān arhate vid-bhujāṁ ye* [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 5.5.1]: „Žmogui nedera dieną ir naktį plušti dėl juslinių malonumų tarsi šuniui ar kiaulei. Žmogui skirta sutramdyti savo kūną.“ *Tapo divyaṁ putrakā yena sattvaṁ śuddhyet*. Mes turime dvasiškai apsivalyti – tokia yra žmogaus gyvenimo misija. Kodėl turėtume siekti apsivalymo? *Brahma-saukhyāṁ tv anantam*. Ogi todėl, kad tada mes susivoksime dvasiškai ir pasieksime begalinę, nesibaigiančią palaimą ir džiaugsmą. Tikroji palaima, tikroji laimė apibūdinama „Padma purāṇoje“:

*ramante yogino 'nante
satyānande-cid-ātmani
iti rāma-padenāsau
paraṁ brahmābhidhīyate*

„Mistikai semiasi beribio transcendentinio džiaugsmo iš Absoliučios Tiesos, todėl Aukščiausią Absoliučią Tiesą, Dievo Asmenį, vadina Rāma.“

Visi iškilūs Indijos šventieji siekė dvasinio pažinimo aukštumų. Kitados semtis dvasinių žinių buvo keliaujama į Indiją. Čia buvo atkeliavęs net Jėzus Kristus. Tačiau šiuolaikiniai žmonės neskuba pasinaudoti šiuo neįkainojamu doviu. Vedų tekstai ir priesakai jokia būdu nėra skirti tik indams, induistams ar brahmanams. Jie skirti visiems, kadangi Kṛṣṇa skelbia: *ahaṁ bīja-pradaḥ pitā*. „Aš esu visų gyvų būtybių Tėvas.“ Štai kodėl Jis taip nori, kad gyventume ramiai ir taikiai. Bet kuris tėvas nori, kad jo sūnūs gyventų laimingai ir pasiturinčiai, to paties nori ir Kṛṣṇa, todėl karts nuo karto Jis ir nužengia į šį pasaulį. Toks yra Kṛṣṇos apsireiškimo tikslas.

Ačiū už dėmesį.

Dieviškasis menininkas

1973 m. vasarį Śrīla Prabhupāda buvo pakviestas pasakyti kalbą vienoje iš Oklendo (Naujoji Zelandija) meno galerijų. Jis paragino klausytojus įsiziūrėti į dieviškojo menininko – Viešpaties Kṛṣṇos darbus. „Rožę sukuria Aukščiausiojo Viešpaties galios, kurios su subtiliausiu meniniu skoniu per vieną naktį priverčia išsiskleisti nuostabų žiedą. Todėl Kṛṣṇa yra didžiausias menininkas.“

Ponios ir ponai, esu labai jums dėkingas už pakvietimą ir suteiktą galimybę tarti žodį apie dieviškąjį menininką. Vedos taip apibūdina genialų menininką Kṛṣṇą: *na tasya kāryaṁ karaṇaṁ ca vidyate na ta-tsamaś cābhyadhikaś ca dṛśyate*. Niekas negali pranokti Aukščiausiojo Viešpaties ar net Jam prilygti, ir nors Jis – didžiausias menininkas, kad kurtų, Jam asmeniškai nereikia nei piršto pajudinti.

Šiame pasaulyje visada atsiras už mus žemesnis, mums lygiavertis ir už mus viršesnis asmuo. Tai žinome iš patirties. Kad ir kokia išskili asmenybė jūs būtumėte, visada atsiras jums lygus ar net už jus pranašesnis. O dėl Aukščiausiojo Dievo Asmens reikia pasakyti, kad didieji išminčiai, remdamiesi savo patirtimi ir analize, priėjo išvados, jog nėra nieko, kas Jam prilygtų ar Jį pranoktų.

Dievo didybė neišmatuojama, todėl Jam asmeniškai nereikia nieko daryti, Jis neturi jokių pareigų (*na tasya kāryaṁ karaṇaṁ ca vidyate*). Kaip tai paaiškinti? *Parāśya śaktir vividhaiva śrūyate*. Jis valdo daugybę įvairiausių galių, kurios pačios savaime įgyvendina Jo norus (*svābhāvikī jñāna-bala-kriyā ca*). Tarkim, kad jūs menininkas. Norėdamas perkelti į drobę nepakartojamą rožės grožį jūs turite paimti į rankas teptuką, sumaišyti paletėje spalvas ir

išmėginti savo protą. O juk sode žydi ne viena, bet tūkstančiai su didžiausiu skoniu gamtos „nutapytų“ rožių.

Į šį klausimą vertėtų išigilinti labiau. Kas yra gamta? Gamta tėra įrankis, energija. Ar gali be energijos pagalbos iš pumpuro išsiskleisti nuostabi rožė? Akivaizdu, kad tai energijos – Kṛṣṇos energijos – veikimo rezultatas. Tačiau ji veikia taip sumaniai ir greitai, kad mes nesuvokiame, kaip tai vyksta.

Iš pažiūros materialios energijos veikia pačios savaime, tačiau už jų veikimo slypi mąstymo galia. Kai tapote paveikslą, aplinkiniai mato, kad jūs dirbate. Lygiai taip tikrą rožę „tapo“ keleto rūšių energijos. Nemanykite, kad rožė atsiranda pati savaime. Ne. Niekas neatsiranda savaime. Rožę sukuria Aukščiausiojo Viešpaties energijos, kurios su subtiliausiu meniniu skoniu per vieną naktį priverčia išsiskleisti nuostabų žiedą. Štai kodėl Kṛṣṇa yra pats didžiausias menininkas.

Šiandien, elektronikos amžiuje, mokslininkas įjungia savo prietaisus vienu mygtuko spustelėjimu. Vieno mygtuko spustelėjimu lakūnas pakelia į dangų milžinišką tarytum nedidelis miestas lėktuvą. Jei paprasti žmonės gali kurti tokius stebuklus spaudydami mygtukus, išivaizduokite, kokia Dievo galybė. Kiek kartų Jo protas turėtų pranokti paprasto dailininko ar mokslininko protą? Tereikia Jam panorėti: „Tebūnie pasaulis!“, ir Jo noras bemat išsipildo. Štai kodėl Kṛṣṇa yra didžiausias menininkas.

Kṛṣṇos kūrybiniai sugebėjimai neišsenkami, nes Jis yra kūrinijos sėkla (*bijamī māṁ sarva-bhūtānām*). Daugeliui teko matyti banjaną. Jis išauga iš mažos sėklytės. Sėklytėje slypi tokia milžiniška energija, kad ją įmetus į derlingą dirvą ir laistant vieną gražią dieną išauga didžiulis banjanas. Kyla klausimas, kas tai per galia, kuri paverčia maža sėklytę didžiuliu medžiu, kokios mokslinės ir meninės paslaptys slypi joje? O juk banjanas subrandina tūkstančius vaisių, kiekviename iš jų – tūkstančiai sėklų, ir iš kiekvienos sėklos gali išaugti didelis medis. Parodykite man mokslininką, kuris galėtų tai pakartoti? Ar atsiras materialiaame pasaulyje menininkas, kuris sukurtų tokio pat grožio kaip banjanas meno kūrinį? Štai apie ką vertėtų susimąstyti.

Pirmas Vedānta-sūtros aforizmas skelbia: *athāto brahma jijñāsā*. „Gavę žmogaus kūną turėtume klausinėti apie Absoliučią Tiesą.“

Žmogui derėtų rimtai susimąstyti šiais klausimais. Žmogus nepajėgus sukurti mechanizmo, kuris pats savaime virstų didžiuliu banjano medžiu. Ar jums nekylo mintis, kad už visų gamtos reiškinių slypi didis menininkas ir mokslininkas? Jei jūs sakysite, kad taip veikia gamta, tai nieko nepaaiškins.

Antras Vedānta-sūtros aforizmas skelbia: *janmādy asya yataḥ*. „Absoliuti Tiesa yra tai, iš ko viskas randasi.“ Mums būtina išplėsti savo akiratį, nukreipti žvilgsnį nuo smulkių dalykų į didžius. Mes stebimės matydami danguje nedidelį dirbtinį palydovą. Jis skrieja mėnulio link ir mes liaupsiname mokslininkus už šį laimėjimą, o mokslininkai arogantiškai sako: „Koks dar Dievas?! Mokslas yra visagalis.“

Tačiau jei turite galvą ant pečių, palyginsite palydovą su milijonais, trilijonais planetų ir žvaigždžių. Mūsų mažutėje Žemės planetoje daugybė vandenynų, kalnų ir dangoraižių. Tačiau iš kelių milijonų kilometrų atstumo Žemė yra vos matoma dėmelė. Danguje tarsi pūkeliai skrieja milijonai tokių kaip Žemė planetų. Jei mokslininkai, sukūrę palydovą, nusipelno tokių mūsų liaupsų, kaip mes turėtume aukštinti tą, kuris sukūrė ištisą visatą. Krišnos sąmonė kaip tik ir yra didžiausio menininko ir mokslininko pripažinimas ir įvertinimas.

Publikos pripažinimo susilaukia daugybė menininkų, tačiau mūsų gyvenimas bus prasmingas tik tada, kai tinkamai įvertinsime didžiausio menininko – Krišnos – talentą. Tokio įvertinimo pavyzdį atrandame „Brahma-saṁhitoje“, kurioje mūsų visatos kūrėjas Viešpats Brahmā su pagiriamąja malda kreipiasi į Govindą, Krišną:

*yasya prabhā prabhavato jagad-aṇḍa-koṭi-
koṭiṣv aśeṣa-vasudhādi-vibhūti-bhinnam
tad brahma niṣkalam anantam aśeṣa-bhūtam
govindam ādi-puruṣam tam aham bhajāmi*

Mes stengiamės moksliskai ištirti mūsų planetų sistemą, tačiau negalime iki galo pažinti net artimiausios planetos – Mėnulio, o ką kalbėti apie milijardus kitų planetų. Laimė, mes turime „Brahma-saṁhitą“, kuri suteikia mums vertingų žinių. *Yasya prabhā prabhavato jagat-aṇḍa-koṭi-koṭiṣu*. Iš Krišnos kūno skeidžiamo akinaimo spindėjimo randasi begalinė daugybė pasaulių. Mes negalime

ištirti net vienos visatos, o „Brahma-saṁhitā“ sako, kad egzistuoja begalinė daugybė visatų ir kiekviename iš jų – nesuskaitoma daugybė planetų (*jagat-aṇḍa-koṭi-kotiṣu*). „*Jagat-aṇḍa*“ reiškia „visatos“, o „*koṭi-kotiṣu*“ – „nesuskaitomos“. Vadinasi, egzistuoja begalinė daugybė pasaulių su nesuskaitoma daugybe Saulių, Mėnulių ir planetų.

Visa tai randasi iš Kṛṣṇos kūno skleidžiamo švytėjimo – *brahma-jyotir*. Pasikliaudami savo menkutėmis mąstymo išgalėmis, *jñānīai* mėgina pažinti Absoliučią Tiesą spekuliatyviosios filosofijos priemonėmis, tačiau, geriausiu atveju, jie gali tikėtis pasiekti *brahma-jyotir*, o juk *brahma-jyotir* tėra Kṛṣṇos kūno skleidžiama šviesa. Tai geriausiai iliustruoja saulės šviesos pavyzdys. Saulės šviesa skleidžia saulės rutulys. Saulė turi tam tikrą vietą erdvėje, o jos skleidžiama šviesa sklinda po visą visatą. Lygiai kaip Mėnulis atspindi saulės šviesą, Saulė atspindi *brahma-jyotir*, o *brahma-jyotir* yra Kṛṣṇos kūno skleidžiamas švytėjimas.

Kṛṣṇos pažinimas yra didžiausias menas. Tai tikrai didžiausias menas. Jei žmogus iš tikrųjų nori tapti menininku, jis turėtų suprasti Kṛṣṇą arba užmegzti kuo artimesnius ryšius su šiuo didžiausiuoju iš menininkų. Tam mes ir įsteigėme Tarptautinę Kṛṣṇos sąmonės bendriją. Mūsų bendrijos nariai mokosi atpažinti aplinkiniame pasaulyje Kṛṣṇos meninio skonio apraiškas. Įsisąmoninti Kṛṣṇą reiškia visur pastebėti didžiausio menininko Kṛṣṇos ranką.

„Bhagavad-gītoje“ [10.8] Kṛṣṇa sako: *aham sarvasya prabhavo mattaḥ sarvaṁ pravartate*. „Visa, ką jūs matote, radosi iš Manęs. Viską kuria Mano energija.“ Būtina įsisąmoninti, kad Kṛṣṇa yra visa ko pradžia. Viešpats Brahma patvirtina šį faktą „Brahma-saṁhitoje“ [5.1]: *īśvaraḥ parāmaḥ kṛṣṇaḥ*. „Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis valdovas.“ Čia, materialiam pasaulyje, mes susiduriame su daugybe vadovų. Kiekvienam iš mūsų kas nors vadovauja. Vadovauju aš, vadovaujate jūs. Mums irgi kažkas vadovauja, o mūsų vadovams dar kažkas ir t.t. Viena po kito analizuodami vadovus, mes prieisime Aukščiausiąją valdovą – tą, kuris valdo visus, bet pats nepaklūsta niekam – tai ir bus Kṛṣṇa. Dievą mes apibrėžiame kaip Aukščiausiąją valdovą.

Kita Dievo savybė – Jis spinduliuoja palaimą (*ānandamayo bhyāsāt*). Aukščiausiasis Absolutus Asmuo iš prigimties yra palaimingas, *ānanda-maya*. Įsivaizduokte, kad jūs esate dailininkas. Jūs

užsiimate menu, nes tai teikia malonumą. Tapydami paveikslą patirate „*rasa*“, malonius pojūčius. Argi jūs dirbtumėte šitaip atkakliai, jei jų nepatirtumėte? Tapyba teikia tam tikrą malonumą.

Kr̥ṣṇa yra *raso vai saḥ*, visų malonių pojūčių šaltinis. Jis yra *sac-cid-ānanda-vigrahaḥ* – amžinatvės, žinojimo ir malonumų iškūnijimas (*ānanda* reiškia malonumą). Jo palaimos energija yra Śrīmatī Rādhārānī. Jūs matėte paveikslus, vaizduojančius Rādhā ir Kr̥ṣṇą. Taigi Rādhārānī yra Kr̥ṣṇos palaimos energija. Kr̥ṣṇa turi nesuskaitomą daugybę energijų, viena iš jų – palaimos energija Rādhārānī.

Tie, kurie subrandino meilę Dievui, nuolat patiria transcendentinę palaimą, nes visur aplink mato Kr̥ṣṇos meninę kūrybą. Tai būdingas *bhakt*o bruožas. Todėl mes raginame visus tapti Dievo tarnais, įsisąmoninti Kr̥ṣṇą ir visur aplink regėti Kr̥ṣṇą – menininką genijų.

Išvysti Kr̥ṣṇą aplinkiniame pasaulyje visai nesunku. Ištroskusiame žmogui vanduo yra didžiausias malonumas. Kr̥ṣṇa yra visų malonumų šaltinis (*raso vai saḥ*), taigi malonumas, kurį patirate gerdamas vandenį, ir yra Kr̥ṣṇa. Kr̥ṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ [7.8]: *raso 'ham apsu kaunteya*. „O Kunti sūnau, aš esu vandens skonis.“ Paprastam žmogui, kuris nepajėgia iki galo įsisąmoninti Kr̥ṣṇos, Kr̥ṣṇa paaiškina, kad Jis yra vandens skonis ištroskusiajam. Jei jūs pamėginsite suvokti, kad vandens skonis yra Kr̥ṣṇa, arba Dievas, jūs įsisąmoninsite Dievą.

Vadinasi, įsisąmoninti Kr̥ṣṇą nėra itin sunku. Reikia tiesiog mokyti. Jei perskaitysite „Bhagavad-gītā kokia ji yra“ ir suprasite ją taip, kaip ją pateikė Pats Kr̥ṣṇa, vengdami klaidingų interpretacijų ir neklausydami šarlatanų, jūs įsisąmoninsite Kr̥ṣṇą, o jei įsisąmoninsite Kr̥ṣṇą, jūsų gyvenimą apvainikuos sėkmė. Tada būtinai sugrįšite pas Kr̥ṣṇą (*tyaktvā deham punar janma naiti mām eti*).

Įsisąmonindamas Kr̥ṣṇą jūs nieko neprarandate, o gaunate nepaprastai daug. Neatsitiktinai mes raginame visus jus pasirinkti Kr̥ṣṇos sąmonės kelią. Perskaitykite „Bhagavad-gītā kokia ji yra“ – šioje knygoje rasite viską, ko reikia norint tapti Kr̥ṣṇos *bhakt*u. Jei nenorite skaityti „Bhagavad-gītos“, kartokite: Hare Kr̥ṣṇa, Hare Kr̥ṣṇa, Kr̥ṣṇa Kr̥ṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – taip jūs irgi prieisite Kr̥ṣṇos sąmonę.

Ačiū už dėmesį.

Absoliuti meilė

„Nusivylę visi – vyrai, žmonos, jaunuoliai, merginos. Gyvename nuolatiniame nusivylimo aplinkoje, nes mūsų poreikis mylėti nukreipiamas netinkamai.“ 1968 m. spalį Sietle Šrila Prabhupāda kalba apie tai, kaip įgyvendinti savo karščiausius troškimus nukreipus savo meilę į Aukščiausiąjį Viešpatį.

*om ajñāna-timirāndhasya
jñānāñjana-śalākayā
cakṣur unmīlitaṁ yena
tasmai śrī-gurave namaḥ*

„Pagarbiai lenkiuosi savo dvasiniam mokytojui, kuris atvėrė man akis išsklaidęs nežinios tamsybę žinojimo žiburiu.“

Visi šiame materialiam pasaulyje gimsta tamsiais neišmanėliais. Iš esmės kalbant, materialus pasaulis tuo ir pasižymi, kad jame tvyro tamsa. Materialų pasaulį gali apšviesti saulės spinduliai, mėnesiena, ugnis ar elektros šviesa, tačiau iš esmės šis pasaulis – tamsos karalija. Tai mokslinis faktas. Todėl visa, kas gyva materialiam pasaulyje – nuo Brahmos, aukščiausio mūsų visatos planetos valdovo, iki skruzdės – gimsta nežinios tamsybėje.

Todėl Vedos mus ragina: *tamasi mā jyotir gamaḥ* – „nesislėpk tamsybėje, išeik į šviesą“. Norint šį raginimą įgyvendinti, būtina turėti dvasinį mokytoją. Dvasinio mokytojo pareiga – žinojimo deglu išsklaidyti nežinios tamsybę ir atverti neišmanėliui akis, o mūsų pareiga – reikšti nuolankią pagarbą kompetentingam dvasiniam mokytojui.

Žmonių nevalia laikyti tamsoje, juos būtina išvesti į šviesą.

Neatsitiktinai bet kuri žmonių bendruomenė išpažįsta vienokią ar kitokią religiją. Koks yra hinduizmo, islamo, krikščionybės, budizmo tikslas? Šių religijų tikslas – išvesti žmones į šviesą. Tokia religijos prasmė.

Kas yra toji šviesa? Šviesa – tai Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Taip skelbia „Śrīmad-Bhāgavatam“: *Dharmam tu sākṣād bhagavat praṇītam*. „Visus religijos įstatymus nustatė Aukščiausiasis Dievo Asmuo.“ Kiekviena valstybė turi įstatymus, kurių piliečiai privalo laikytis. Valstybės vadovas išleidžia įstatymus, ir jei jūs pavyzdin-gas pilietis, jūs laikotės įstatymų ir ramiai sau gyvenate. Įstatymai skiriasi, nelygu kada, kokiomis aplinkybėmis ir kur jie buvo išleisti. Pavyzdžiui, Indijos įstatymai ne visiškai sutampa su Jungtinių Valstijų įstatymais, tačiau visos valstybės turi savo įstatymus, kurių privalu laikytis. Valstybės įstatymų būtina laikytis, antraip žmogus atsidurs visuomenės užribyje, bus laikomas nusikaltėliu ir susilauks bausmės. Tai universali taisyklė.

Lygiai taip religija yra Dievo įstatymų laikymasis. Viskas labai paprasta. Jei žmogus nevykdo Dievo įstatymų, jis niekuo nesiskiria nuo gyvūno. Visų šventraščių, visų religijos įstatymų tikslas – padėti žmogui pakilti nuo gyvuliško iki žmogiško egzistencijos lygmens. Vadinasi, religinių įsitikinimų neturintis ir Dievo neišsiamoninės žmogus niekuo nesiskiria nuo gyvūno. Vedų tekstai skelbia:

*āhāra-nidrā-bhaya-maithunam ca
sāmānyam etat paśubhir narāṇām
dharmo hi teṣām adhiko viśeṣo
dharmaṇa hīnāḥ paśubhiḥ samānāḥ*

Valgis, miegas, lytiniai santykiai ir savigyna – tai keturi principai, kuriais grindžiamas ir žmonių, ir gyvūnų gyvenimas. Žmogus nuo gyvūno tesiskiria tuo, kad turi galimybę ieškoti Dievo, o gyvūnas jos neturi. Toks tarp jų skirtumas. Todėl neturintis poreikio ieškoti Dievo žmogus niekuo nesiskiria nuo gyvūno.

Deja, šiandien visose pasaulio šalyse ir bendruomenėse žmonės stengiasi pamiršti Dievą. Vieni viešai kalba apie tai, kad Dievo nėra, kiti – kad jei Dievas kada ir egzistavęs, dabar Jis miręs ir t.t. Žmonija sukūrė vadinamąją išsivysčiusią civilizaciją, pastatė daugybę

dangoraižių, tačiau užmiršo, kad visi jos laimėjimai ateina iš Dievo, Krėšnos. Žmonija pasirinko labai rizikingą kelią.

Papasakosiu pamokančią istoriją. Štai kas gali nutikti visuomenei, užmiršusiai apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Gyveno kartą žiurkė, kurią persekiojo katinas. Žiurkė nukeliavo pas mistinių galių turintį atsiskyrėlį ir pasiskundė jam:

- Gerbiamasis, esu labai nelaiminga!
- Kas gi nutiko? – paklausė atsiskyrėlis.
- Mane nuolat gainiojasi katinas, negaliu ramiai gyventi.
- Ko gi tu nori?
- Paversk mane katinu.
- Tebūnie, kaip nori, – sutiko išminčius.
- Po kelių dienų katinas sugrįžo ir vėl ėmė skųstis:
- Vis tiek neturiu ramybės.
- Kas atsitiko?
- Mane persekioja šunys.
- Ko gi tu nori?
- Paversk mane šunimi.
- Gerai, būk šuo, – vėl sutiko atsiskyrėlis.
- Po kelių dienų šuo nepatenkintas sugrįžo:
- Bėda manęs nepalieka!
- Kas atsitiko?
- Mane vaikosi lapės.
- Ko gi tu nori?
- Paversk mane lapę.
- Gerai, būk lapė.
- Netrukus ir lapė grįžo nepatenkinta:
- Mane persekioja tigras!
- Ko gi tu nori?
- Pavirsti tigru.
- Gerai, būk tigras.
- Tigro žvilgsnis sustingo viename taške ir jis suriaumojo:
- Dabar aš tave suėsiu.
- Suėsi?! Aš tave paverčiau tigru, o tu mane nori suėsti?
- Taip, aš esu tigras ir tave sudraskysiu.
- Tada atsiskyrėlis prakeikė padarą:
- Virsk žiurkė!

Ir tigras vėl virto žiurke.

Kaip tai panašu į mūsų civilizaciją. Neseniai skaičiau „World Almanac“. Jis pranašauja, kad po šimto metų žmonės gyvens po žeme, kaip žiurkės. Mokslo pažanga padėjo sukurti žmonėms atominę bombą, o ją panaudoję žmonės turės išsirausti į žemę ir gyventi kaip žiurkės. Tigras pavirs žiurke. Štai kas atsitiks – toks gamtos įstatymas.

Jei žmogus nepaisys valstybės įstatymų, jis susilauks didelių nemalonumų. Lygiai taip, jei žmogus ir toliau nepaisys Aukščiausiojo Viešpaties valios, jam teks kentėti. Jis vėl taps žiurke. Atominės bombos sprogdimas nušluos nuo žemės paviršiaus visą žmonių civilizaciją. Galimas daiktas, jums nemalonu apie tai galvoti, galbūt tokios mintys jums atgrasios – tačiau tokia yra realybė.

Satyam gṛhyāt priyam gṛhyān mā priyāḥ satyam apriyam. Visuomenėje priimta teisybę vynioti į vata. Tačiau mums nerūpi socialinės konvencijos. Mes – pamokslininkai, Dievo tarnai, todėl privalome sakyti nepadailintą teisybę, patinka ji kam nors ar ne.

Bedievių civilizacija negali būti laiminga. Tai faktas. Norėdami pažadinti ją iš miego mes ir pradėjome Krišnos sąmonės judėjimą. Pasistenkite pamilti Dievą – toks mūsų kuklus prašymas. Meilė jumoje gyva – juk jūs trokštate mylėti. Jaunuolis nori mylėti merginą, mergina nori mylėti jaunuolį. Tai natūralu, mums visiems būdingas meilės poreikis. Tačiau patys esame kalti, kad mūsų meilė sukelia mums vien nusivylimus. Nusivylę visi – vyrai, žmonos, jaunuoliai, merginos. Gyvename nuolatinio nusivylimo aplinkoje, nes mūsų poreikis mylėti nukreipiamas netinkamai. Kodėl taip atsitinka? Ogi todėl, kad mes užmiršome apie savo meilę Aukščiausiam Asmeniui. Tai mūsų liga.

Religijos tikslas – išmokyti žmones mylėti Dievą. To siekia visos religijos. Kad ir kokią religiją jūs išpažįstate – ar krikščionybę, ar hinduizmą, ar islamą – religijos tikslas yra išmokyti jus mylėti Dievą, kadangi meilė Dievui yra prigimtinė žmogaus savybė.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ [1.2.6] pasakys: *sa vai puṁsām paro dharmo yato bhaktir adhokṣaje*. *Dharma* angliškuose žodynuose paprastai verčiama kaip „religija“, „tikėjimas“, tačiau iš tikrųjų šis žodis reiškia „būdingą savybę“. Pavyzdžiui, cukraus *dharma* (būdinga savybė) yra saldumas. Paragavę baltų miltelių ir įsitikinę, kad jie

nesaldūs, pasakysite: „Tai ne cukrus, tai kažkas kita.“ Taigi saldumas yra cukraus *dharma*, sūrumas – druskos *dharma*, o aštrumas – raudonųjų pipirų *dharma*.

Kyla klausimas, kokia *žmogui* būdinga savybė? Žmogus yra gyva būtybė, todėl jis turi suprasti, kokia savybė jam būdinga. Būdinga žmogaus savybė – jo *dharma* ar religija nėra nei krikščionybė, nei hinduizmas nei joks kitas tikėjimas. Gyvosios būtybės religija yra tai, kas jai būdinga amžinai.

Kas amžinai būdinga gyvajai būtybei? Gyvajai būtybei būdinga savybė yra jos poreikis mylėti, o tuo pačiu ir tarnauti meilės objektui. Tai būdingiausia gyvajai būtybei. Jūs mylite savo artimuosius, draugus, bendruomenę, šalį. Jūs mylite ir norite tarnauti. Troškimas tarnauti meilės objektui yra jums būdingiausia savybė, jūsų *dharma*. Ji neatsiejama nuo jūsų, kad ir kas jūs būtumėte – krikščionis, musulmonas, hinduistas. Tarkim, šiandien jūs – krikščionis. Rytoj jūs galite atsiversti į hinduizmą, tačiau pasiryžimas tarnauti, mylėti niekur neišnyks. Vadinasi, jūsų *dharma*, jūsų religija, yra troškimas mylėti ir tarnauti kitiems. Tai universali religija.

Jei norite, kad jūsų meilės tarnystė teiktų jums visišką pasitenkinimą, turite pasirinkti tinkamą meilės objektą. Dabar jūs nelaimingas, nes savo meilę nukreipiate į netinkamą objektą. Jūs sutrikęs ir nusivylęs. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pataria, kam skirti savo meilę ir tarnystę:

*sa vai puṁsām paro dharmo
yato bhaktir adhokṣaje
ahaituky apratihātā
yayātmā suprasīdati*

Geriausia religija yra ta, kuri moko meilės Dievui. Tokia religija ir suteiks jums visišką pasitenkinimą.

Jei jums pavyks iki galo atskleisti savo meilę Dievui, tapsite tobulu žmogumi. Jūs ir patys pajusite, kad pasiekėte tobulumą. Jūs trokštate tikros laimės, visiško pasitenkinimo, tačiau visišką pasitenkinimą galima pasiekti tik per Dievo meilę. Mylėti Dievą yra prigimtinė kiekvienos gyvosios būtybės savybė. Nesvarbu, ar jūs esate krikščionis, ar hinduistas, ar musulmonas. Tiesiog pasistenkite

atskleisti savo meilę Dievui. Jei jūs mylite Dievą, jūsų religija prasminga, jei ne – ji nieko verta (*śrāma eva hi kevalam*). Jei jūs visą gyvenimą vykdėte vienos ar kitos religijos numatytas apeigas, tačiau Dievo nepamilote, vadinasi, gyvenote perniek.

Kr̥ṣṇos sąmonės judėjimas yra savotiška doktorantūra tiems, kurie išėjo kitų religijų pradžiamokslį. Mes kviečiame visus – krikščionis, musulmonus, hinduistus – visus be išimties – ateiti ir bendrauti su mumis, mokytis mylėti Dievą. Mūsų siūlomas metodas labai paprastas. Tiesiog kartokite šventuosius Dievo vardus: Hare Kr̥ṣṇa, Hare Kr̥ṣṇa, Kr̥ṣṇa Kr̥ṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Visi mano mokiniai – amerikiečiai. Jie kilę iš šeimų, išpažįstančių krikščionybę arba judaizmą. Tarp jų nėra hinduistų. Taigi metodas, kurį aš jiems pasiūliau – Hare Kr̥ṣṇa mantras kartojimo metodas – nėra nei „indiškas“, nei hinduistinis, jis – universalus.

Sanskrito žodį *mantra* sudaro du skiemenys: *man* ir *tra*. *Man* reiškia protą, o *tra* – išvadavimą. Taigi mantra yra priemonė išlaisvinti mus iš spekuliatyvių svarstymų, iš klaidžiojimo nesibaigiančiais minties labirintais. Jei kartosite Hare Kr̥ṣṇa mantrą: Hare Kr̥ṣṇa, Hare Kr̥ṣṇa, Kr̥ṣṇa Kr̥ṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – neilgai trukus pajusite, kad iš tamsybės einate į šviesą.

Nenoriu atimti jūsų brangaus laiko, tiesiog norėčiau, kad jūs išsąmonintumėte, kaip svarbu kartoti Hare Kr̥ṣṇa mantrą. Padarykite paprastą eksperimentą: kartokite šią mantrą bent savaitę ir stebėkite, ar ji padės jums dvasiškai tobulėti. Mes neprašome jokio atlygio, taigi jūs nieko neprarasite. Tačiau galime garantuoti, kad naudos jūs turėsite daug. Todėl prašau jūsų kartoti Hare Kr̥ṣṇa mantrą: Hare Kr̥ṣṇa, Hare Kr̥ṣṇa, Kr̥ṣṇa Kr̥ṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Ačiū už dėmesį.

Kaip įžengti į dvasinį pasaulį

„Viskas dvasiniame pasaulyje substanciška ir tikra. Materialus pasaulis tėra jo imitacija... Jis panašus į kino kadrus, projektuojamus į ekraną, kuriame mes matome tikrovės šešėlius.“ 1966 m. lapkritį Niujorke Šrila Prabhupāda labai vaizdžiai pasakoja apie dvasinį pasaulį ir pateikia konkrečių patarimų, kaip sėkmingai jį pasiekti įveikus pavojus, tykančius žmogaus gyvenimo kelyje.

*paras tasmāt tu bhāvo 'nyo
'vyakto 'vyaktāt sanātanaḥ
yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu
naśyatsu na vinaśyati*

„Bet yra ir kita – neišreikštoji būtis, ji amžina ir transcendentali šios išreikštosios ir neišreikštosios materijos atžvilgiu. Ši pirmapradė būtis nesunaikinama. Kai šio pasaulio nelieka, ji išlieka kaip buvus [„Bhagavad-gītā“ 8.20].“

Mes nepajėgūs apskaičiuoti netgi mūsų visatos dydžio, o juk materialioje kūrinijoje panašių į mūsų visatų yra milijonų milijonai. Virš materialios kūrinijos driekiasi dar vienas pasaulis, kurį vadiname dvasiniu dangumi. Dvasiniame pasaulyje visos planetos ir jų gyventojai amžini. Mes negalime gauti šios informacijos materialiais metodais, todėl turime jos pasisemti iš „Bhagavad-gītos“.

Materialus pasaulis sudaro vos ketvirtadalį visos kūrinijos – dvasinės ir materialios. Kitaip sakant, trys ketvirtadaliai visos kūrinijos yra anapus materialų pasaulį dengiančio kiauto, kurio storis – milijonai milijonų kilometrų, ir tik kurį perskrodus galima patekti į dvasinio dangaus platybes. Šiame „Bhagavad-gītos“ posme

Kr̥ṣṇa vartoja žodžius *bhāvaḥ anyāḥ* („kita būtis“). Kitaip sakant, be mums pažįstamos materialiosios būties, egzistuoja ir dvasinė būtis.

Tačiau net dabar mes susiduriame tiek su materialiaja, tiek ir su dvasine būtimi. Kaip tai įmanoma?

Esmė tame, kad mes patys – materijos ir dvasios junginys. Mes – sielos, o mūsų materialus kūnas yra veiksnus tik tol, kol jame glūdime mes. Kai tik mes atsiskiriame nuo savo kūno, jis nerodo nė menkiausių gyvybės ženklų. Savo akimis matydami įrodymus, kad egzistuoja ne tik materija, bet ir dvasia, mes neišvengiamai turėtume prieiti prie išvados apie dvasinio pasaulio egzistavimą.

Septintame „Bhagavad-gīto“ skyriuje Kr̥ṣṇa apibrėžia materialią ir dvasinę būtį. Dvasinė būtis – tai aukščiausioji būtis, o materialinė – žemiausioji. Materialiame pasaulyje dvasia ir materija yra persipynusios tarpusavyje, tačiau peržengę jo ribas ir atsidūrę dvasiniame pasaulyje mes susidursime tik su aukščiausiąja, dvasine būtimi. Apie tai pasakojama aštuntame „Bhagavad-gīto“ skyriuje.

Eksperimentinis mokslas nesudaro prielaidų pažinti dvasinę būtį. Mokslininkai teleskopais mato milijonus žvaigždžių, tačiau negali į jas nuskristi. Mokslas neturi tam pakankamai priemonių. Jie negali nuskristi net į artimiausią planetą – Mėnulį, ką jau kalbėti apie kelionę į kitas planetas. Mes turime suprasti, kad priemonės, kuriomis disponuoja eksperimentinis mokslas, nepadės mums pažinti Dievo ir Jo karalystės. Tai neįmanoma, tad ir bandymai tai padaryti yra paprasčiausia kvailystė. Norint pažinti Dievą verčiau gilintis į „Bhagavad-gītā“, nes kito kelio paprasčiausiai nėra. Jokie eksperimentinio mokslo metodai nepadės sužinoti, kas jūsų tėvas. Jums belieka pasikliauti motinos žodžiu: „Štai tavo tėvas.“ Lygiai taip, norint gauti išsamią informaciją apie Dievą, tenka pasikliauti „Bhagavad-gītā“.

Dievo neįmanoma pažinti eksperimentinio mokslo metodais, tačiau pasiekus Kr̥ṣṇos sąmonės aukštumas su Juo galima sueiti į tiesioginį sąlytį. Pavyzdžiui, viskas, ką aš sakau apie Kr̥ṣṇą, yra pagrįsta mano asmenine patirtimi, todėl įsitikinimas, su kuriuo aš kalbu, jokių būdu nėra aklo tikėjimo požymis. Tokiu būdu kiekvienas gali tiesiogiai pažinti Dievą. *Svayam eva sphuraty adaḥ*. Kiekvie-

nas, kuris atkakliai žengia Kṛṣṇos sąmonės keliu, gali savo akimis išvysti Dievą. Kṛṣṇos sąmonę atkakliai praktikuojantis žmogus būtinai suvoks, kad dvasinė karalystė egzistuoja ir kad jis gali ten patekti, tačiau iš pradžių privalo tam gerai pasiręngti. Prieš vykdamas į svečią šalį, žmogus gali daug apie ją sužinoti, tačiau tik nuvykęs ten jis viską pamatys savo akimis. Taip ir Kṛṣṇos sąmonę praktikuojantis žmogus vieną gražią dieną išvys Dievą bei Jo karalystę ir tokiu būdu išspręs savo svarbiausią būtiškąją problemą.

Apibūdindamas dvasinę karalystę Kṛṣṇa vartoja sanskrito žodį *sanātanaḥ*. Materialioji būtis turi pradžią ir pabaigą, o dvasinė būtis yra bepradė ir neturi pabaigos. Kaip tai įmanoma? Tai suprasti padėtų paprastas pavyzdys: kartais, kai sninga, debesys užtraukia visą dangų. Iš tikrųjų debesys telkiasi nedideliame dangaus plote. Kadangi esame labai maži, užslinkus kelių šimtų kilometrų debesų frontui, mums atrodo, kad debesys užtraukė visą dangų. Visa materiali kūrinija (*mahat-tattva*) – tai debesys, temdantis nereikšmingą dvasinio dangaus dalį. Debesims išsisklaidžius prieš mus atsiveria skaidri, saulės nutvieksa padangė. Lygiai taip, kai nusimetame mus dengiančią materijos skraistę, prieš mus atsiveria pirmapradis dvasinis dangus.

Debesys turi pradžią ir pabaigą. Pradžią bei pabaigą turi ir materialioji būtis, ir mūsų materialus kūnas. Mūsų kūnas mirtingas. Jis gimsta, auga, kurį laiką nekinta, sukuria šalutinius produktus, paskui ima senti ir išnyksta. Tai šešios materialaus kūno kitimo stadijos. Jas patiria visi materialūs daiktai. Galiausiai išnyksta ir visas materialus pasaulis.

Tačiau Kṛṣṇa mus patikina: *paras tasmāt tu bhāvo'nyo 'vyakto' vyaktāt sanātanaḥ*. „Anapus šios nykstamos į debesį panašios būties yra kita, aukščiausioji būtis. Ji amžina, neturi nei pradžios, nei pabaigos.“ Ir priduria: *yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu naśyatsu na vinaśyati*. „Kai materialioji kūrinija sunaikinama, aukščiausioji būtis lieka kaip buvus.“ Debesiui išsisklaidžius, pats dangus niekur neišnyksta. Lygiai taip, kai į debesį panaši materiali kūrinija yra sunaikinama, dvasinis dangus išlieka kaip buvęs. Tai vadinama *avyakto'vyaktāt*.

Duomenų apie materialųjį pasaulį ir dvasinį dangų galima pasi-

semti gausioje Vedų literatūroje. Antroje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje pateikiamas dvasinio dangaus aprašymas. Jos tekstas apibūdina jo esmę, pasakoja apie jo gyventojus, jų bruožus – viskas aprašyta labai nuodugnai. Mes sužinome net tai, kad dvasinį dangų raižo dvasiniai erdvėlaiviai. Visos gyvosios būtybės ten yra išvaduotos sielos, ir kai jos skrieja savo erdvėlaiviais, jų grožis pribloškia stebėtoją kaip žaibo blyksnis.

Kaip jau sakyta, viskas dvasiniame pasaulyje substanciška ir tikra. Materialus pasaulis tėra jo imitacija, blausus atšvaitas. Jis panašus į kino kadrus, projektuojamus į ekraną, kuriame mes matome tikrovės šešėlius.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ [1.1.1] pasakytą: *yatra tri-sargo 'mṛṣā*. „Materialusis pasaulis yra iliuzinis.“ Visi esame matę manekenus parduotuvių vitrinose, gražuolių figūras. Kiekvienas normalus žmogus žino, kad tai imitacija. Visos tariamos materialaus pasaulio grožybės niekuo nesiskiria nuo dailios „merginos“ parduotuvės vitrinėje. Viskas, kas gražu materialiam pasaulyje, tėra tikrojo, dvasinio pasaulio grožio pakaitas. Kaip yra pasakęs Śrīdhara Svamis: *yat satyatyā mithyā sargo 'pi satyavat pratiyate*. „Dvasinis pasaulis yra realus, o materiali kūrinija tik atrodo tikra.“ Realu tik tai, kas egzistuoja amžinai. Tikrovė tvari. Lygiai taip ir tikrasis džiaugsmas privalo būti amžinas. Materialūs malonumai laikini, todėl nerealūs. Ieškantieji tikro džiaugsmo nesivaiko surogatinių materialių malonumų. Jie siekia tikro, amžino džiaugsmo, kurį teikia Kṛṣṇos sąmonė.

Šiame posme Kṛṣṇa sako: *yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu naśyatsu na vinaśyati*. „Kai šio materialaus pasaulio nelieka, dvasinė būtis išlieka kaip buvus.“ Žmogaus gyvenimo tikslas – pasiekti dvasinį dangų. Tačiau žmonės nieko nežino apie dvasinį dangų, dvasinę realybę. „Bhagavatam“ pasakytą: *na te viduḥ svārtha-gatiṁ hi viṣṇum*. „Žmonės nesuvokia, kas jiems naudinga. Jie nežino, kad gyvenimas žmogui dovanotas tam, kad mes pažintume dvasinę tikrovę ir pasirengtume ją įžengti. Mes gyvename ne tam, kad liktume materialiam pasaulyje.“ Taip mus moko Vedų šventraščiai. *Tamasi mā jyotir gamah*. „Nesislėpk tamsybėje, išeik į šviesą.“ Materialus pasaulis – tamsos karalija. Mes jį apšviečiame dirbtine šviesa: elektra, ugnimi, ir t.t., tačiau pirmapradiškai jis yra tamsus, o štai dvasiniame pasau-

lyje tamsos nėra, jis kupinas šviesos. Saulėje tamsos negali būti, lygiai taip jos negali būti ir dvasiniame pasaulyje, kadangi visos dvasinio pasaulio planetos skleidžia šviesą.

„Bhagavad-gītoje“ aiškiai sakoma, kad galutinis gyvosios būtybės tikslas yra Kṛṣṇos, Aukščiausiojo Asmens buveinė ir tas kas ją pasiekia, niekada atgal negrižta. „Brahma-saṁhitā“ aukščiausiąją buveinę apibūdina kaip vietą, kurioje būtis kupina dvasinės palaimos (*ānanda-cinmaya-rasa*). Joje viešpatauja įvairovė, ten nėra nieko materialaus ir viskas spinduliuoja dvasinę palaimą. Ši dvasinė įvairovė kyla iš Aukščiausiojo Dievo Asmens, todėl ten viskas suverpta iš dvasinės energijos.

Viešpats niekad nesitraukia iš Savo aukščiausiosios buveinės, tačiau Savo dvasine ir materialiąja energija Jis persmelkia visa, kas gyva ir negyva. Per Savo materialiąją ir dvasinę energiją Jis yra visur – tiek materialiuose, tiek ir dvasiniuose pasauliuose. „Bhagavad-gītā“ sako: *yasyāntaḥ-sthāni bhūtāni*. Tai reiškia, kad Jis yra tiek dvasinės, tiek ir materialios energijos pagrindas.

„Bhagavad-gītoje“ aiškiai pasakyta, kad į Vaikunthą, dvasinę planetų sistemą, galima patekti tik praktikuojant *bhakti* – dvasinę tarnystę. Vaikunthose yra viena aukščiausioji dievybė – Kṛṣṇa, kuris išsiskleidė milijonų milijonais visaverčių ekspansijų. Visavertės Kṛṣṇos ekspansijos yra keturrankės, Jos valdo begalybę dvasinio pasaulio planetų ir vadinamos tokiais vardais: *Puruṣottama*, *Trivikrāma*, *Keśava*, *Mādhava*, *Aniruddha*, *Hṛṣīkeśa*, *Sankarṣaṇa*, *Pra-dyumna*, *Śrīdhara*, *Vāsudeva*, *Dāmodara*, *Janārdana*, *Nārāyaṇa*, *Vāmana*, *Padmanābha* ir kitais. Šios visavertės ekspansijos panašios į medžio lapus, o to medžio kamienas – Kṛṣṇa. Kṛṣṇa viešpatauja Goloka Vṛndāvanoje, Savo aukščiausioje buveinėje, ir sykiu, kaip visabūtis, sistemingai ir nepriekaištingai vadovauja abiejų pasaulių (materialaus ir dvasinio) gyvenimui.

Taigi, jei norime pasiekti aukščiausiąją Kṛṣṇos buveinę, mes turime pasirinkti *bhakti-jogos* kelią. *Bhakti* reiškia dvasinę tarnystę arba atsidavimą Aukščusiajam Viešpačiui visa savo siela. Kṛṣṇa aiškiai sako: *puruṣaḥ sa paraḥ pārtha bhaktyā labhyaṣ tv ananyayā*. *Tv ananyayā* šiame kontekste reiškia „be jokių kitų išipareigojimų“. Vadinasi, norėdami patekti į Viešpaties Kṛṣṇos buveinę turime atsidėti tyrai dvasinei tarnystei.

Autoritetingoje „Nārada-pañcarātroje“ pateikiama tokia *bhakti* apibrėžtis:

*sarvopādhi-vinirmuktam
tat-paratvena nirmalam
hr̥ṣīkena hr̥ṣīkeśa-
sevanam bhaktir ucyate*

„*Bhakti*, dvasinė tarnystė – tai visų mūsų juslių organų įtraukimas į tarnystę Viešpačiui, Aukščiausiam Dievo Asmeniui, juslių valdovui. Dvasinė tarnystė Aukščiausiam turi dvejopą šalutinį poveikį. Pirma, amžinoji siela atsikrato bet kokių materialių tapatybės apibrėžimų ir antra, tarnystė Viešpačiui dvasiškai apvalo jusles.“

Šiuo metu mes esame daugybės fizinių tapatybės apibrėžčių valdžioje. „Indas“, „amerikietis“, „afrikietis“, „europietis“ – tai apibrėžimai, susiję su fiziniu kūnu. Mūsų kūnas nėra mūsų tikrasis „aš“, bet nepaisant to, mes tapatiname save su juo. Įsivaizduokime, kad asmuo gavo mokslo laipsnį ir vadina save bakalauru, magistru ar mokslų daktaru. *Jis pats* nėra mokslo laipsnis, tačiau jis tapatina save su jam suteiktu vardu. *Bhakti* – tai išsivadavimas iš materialių tapatybės apibrėžčių (*sarvopādhi-vinirmuktam*). *Upādhi* reiškia „vardas, pavadinimas“. Sero titula gavęs žmogus paprastai labai dėl to džiaugiasi: „Dabar aš Seras!“ Jis užmiršta, kad sero titulas tėra pavadinimas, kuris egzistuos tik tol, kol bus gyvas jo kūnas. Tačiau kūnas pasmerktas išnykti, o kartu su kūnu išnyks ir visi jo vardai bei titulai. Naujas kūnas turės jau kitus vardus. Tarkim, šį gyvenimą žmogus yra amerikietis. Kitą gyvenimą jis gali gauti kino kūną. Mūsų fizinės tapatybės apibrėžtys nuolat kinta, todėl turime liautis tapatinę save su kūnu. *Bhakti* pelnoma tik tada, kai amžinoji siela išsivaduoja iš šių kvailų apibrėžčių valdžios.

Šiame „Nārada-pañcarātros“ posme vartojamas žodis *nirmalam* reiškia „absoliučiai tyras“. Kas yra tasai „tyrumas“? Žmogus turi būti įsitikinęs, kad jis yra siela (*aham brahmāsmi*). „Aš nesu materialus kūnas, nes kūnas – tai mano kiautas. Aš amžinas Kṛṣṇos tarnas – štai mano tikroji tapatybė.“ Sugebėjęs išsilaisvinti iš melaingų tapatybės apibrėžčių valdžios ir įsitvirtinęs savo prigimtinėje būsenoje, žmogus be atvangos tarnauja Kṛṣṇai, į šią tarnystę įtraukdamas ir juslinius organus (*hr̥ṣīkena hr̥ṣīkeśa-sevanam bhakti ucyate*).

Hṛṣīka reiškia „juslės“. Šiuo metu savo jusles mes tapatiname su materialiais jusliniais organais, tačiau, kai išsivaduosime iš netikro tapatinimosi valdžios ir įgysime laisvę bei tyrumą, kai imsime tarnauti Kṛṣṇai, pasieksime tyrosios dvasinės tarnystės būvį.

Śrīla Rūpa Gosvāmī apibūdina tyrają dvasinę tarnystę šiame „*Bhakti-rasāmṛta-sindhu*“ [1.1.11] posme:

*anyābhilāṣitā-śūnyam
jñāna-karmādy-anāvṛtam
ānukūlyena kṛṣṇānu-
śīlanam bhaktir uttamā*

„Pasiekus aukščiausią dvasinės tarnystės lygį, nelieka jokių materialių potroškių, nusigrežama nuo monizmo filosofijos sutepto tiesos pažinimo ir karminės veiklos. Tyraširdis *bhaktas* tarnauja Kṛṣṇai be atilsio, su palankia nuostata taip, kaip to nori Pats Kṛṣṇa.“ Kṛṣṇai tarnaujama nusiteikus palankiai, bet ne atvirkščiai. Be to, būtina atsikratyti visų materialių troškimų (*anyābhilāṣitā-śūnyam*). Paprastai Dievui siekiama įtikti turint koki nors materialų tikslą. Žinoma, tai irgi nėra blogai. Kreiptis į Dievą siekiant kokios nors materialios naudos kur kas geriau nei į Jį išvis nesikreipti. Tam pritaria ir „*Bhagavad-gītā*“ [7.16]:

*catur-vidhā bhajante mām
janāḥ sukr̥tino 'rjuna
ārto jijñāsur arthārthī
jñānī ca bharatarṣabha*

„O geriausias iš Bharatų [Arjuna], su pasiaukojimu Man ima tarnauti keturių rūšių dievoti žmonės: kenčiantys, trokštantys turtu, smalsuoliai ir siekiantys pažinti Absoliutą.“ Ir vis dėlto, geriausia kreiptis į Dievą nesiekiant jokios materialios naudos. Mūsų siekiai turėtų būti tyri (*anyābhilāṣitā-śūnyam*).

Tyrają *bhakti* Rūpa Gosvāmī dar apibūdina sakydamas: *jñāna-karmādy-anāvṛtam*. *Jñāna* reiškia siekimą pažinti Kṛṣṇą abstrakčiais samprotavimais. Žinoma, mes turime mąstyti apie Kṛṣṇą, bet turėtume neužmiršti, kad Kṛṣṇa beribis ir iki galo mes Jo niekada nesuvoksime. Tai paprasčiausiai neįmanoma. Todėl turime priimti tai,

kas sakoma Dievo apreikštuose šventraščiuose. Kṛṣṇa paskelbė „Bhagavad-gītā“, kad geriau Jį suprastume. Mes turime pasistengti pažinti Jį klausydamiesi „Bhagavad-gītos“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ žodžio. *Karma* reiškia „savanaudiškas darbas“. Jei norime praktikuoti tyrą *bhakti*, turėtume dirbti dėl Kṛṣṇos be jokių išskaičiavimų, nesiekdami sau naudos.

Toliau Šrila Rūpa Gosvamis sako, kad tyra *bhakti* yra *ānukūlyena*, kad ji teikia Kṛṣṇai džiaugsmą. Kṛṣṇos sąmonė turi būti praktikuojama su teigiama nuostata. Reikia sužinoti, kas teikia džiaugsmą Kṛṣṇai ir įgyvendinti Jo norus. Kyla klausimas, kaip sužinoti, kas teikia Kṛṣṇai džiaugsmą? Norint tai sužinoti būtina klausytis „Bhagavad-gītos“ žodžio iš autoritetingo mokytojo lūpų ir vengti klaidingų jos interpretacijų. Tik taip mes sužinosime, ko nori Kṛṣṇa, ir galėsime įgyvendinti Jo norus. Tokiu būdu mes pasieksime aukščiausią dvasinės tarnystės lygį.

Taigi *bhakti-joga* yra didis mokslas, kurį perprasti mums padės milžiniškas Vedų tekstų lobynas. Turėtume išnaudoti šiame gyvenime mums skirtą laiką dvasiniam mokslui perprasti ir tokiu būdu pasirengti, kad mirties akimirka pelnytume aukščiausiąjį gėrį – patektume į dvasines planetas, kuriose viešpatauja Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Mūsų visatoje yra milijonai planetų ir žvaigždžių, tačiau ji tesudaro menką visos kūrinijos dalį. Egzistuoja daugybė tokių kaip mūsų visatų, o dvasinis dangus tris kartus didesnis už visą materialią kūriniją. Kitaip sakant, dvasinis dangus sudaro tris ketvirtadalius viso kosminio pasaulio.

„Bhagavad-gītoje“ rašoma, kad kiekvienoje dvasinio dangaus planetoje viešpatauja Kṛṣṇos ekspansija. Visos Kṛṣṇos ekspansijos yra *puruṣas*, asmenybės, o ne kažkokia bedvasė substancija. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako: *puruṣaḥ sa paraḥ pārtha bhaktyā labhyaḥ tv ananyayā* – Kṛṣṇa pasiekiamas tik per dvasinę tarnystę. Dievo nei-manoma pasiekti metant Jam iššūkį, per spekuliatyviąją filosofiją ar praktikuojant įvairias jogas. Tikrai ne. Čia aiškiai pasakyta, kad Kṛṣṇą pasiekia tik tas, kuris patiki Jam savo sielą ir praktikuoja dvasinę tarnystę. Čia juk nepasakyta, kad Jis pasiekiamas per spekuliatyviąją filosofiją, kuriant abstrakčias teorijas ar atliekant fizinius pratimus. Pasiekti Kṛṣṇą tegali tas, kuris praktikuoja dvasinę

tarnystę ir nenukrypsta į karminę veiklą, spekuliatyviąją filosofiją ir fizines praktikas. Dvasinio pasaulio vartus mums tegali atverti visiškai tyra, jokių priemaišų neturinti dvasinė tarnystė.

Toliau „Bhagavad-gītoje“ yra pasakyta: *yasyāntaḥ-sthāni bhūtāni yena sarvaṁ idaṁ tatam*. Kṛṣṇos didybę įrodo faktas, kad Jis, net ir niekur nesitraukdamas iš savo buveinės, yra visabūtis ir aprėpia viską. Ar taip gali būti? Saulė yra tam tikrame erdvės taške, tačiau jos spinduliai pasklinda po visą visatą. Lygiai taip Dievo energija pasklinda po visą būtį, nors Jis ir yra Savo buveinėje dvasiniame pasaulyje. Be to, Jis yra neatsiejamas nuo Savo energijos kaip Saulė neatsiejama nuo savo spindulių, nes ir Saulė, ir jos spinduliai sudaryti iš tos pačios šviečiančios substancijos. Taigi per savo energiją Dievas yra visur, ir kai mes pasieksime aukštą dvasinės tarnystės lygį, regėsime Jį visur. Prijungta prie elektros srovės šaltinio elektros lemputė dega bet kurioje vietoje.

„Brahma-saṁhitoje“ Viešpats Brahmā apibūdina savybes, reikalingas norint išvysti Dievą: *premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena santaḥ sadaiva hṛdayeṣu vilokayanti*. Užsitarnavusieji Dievo meilę regi Jį nuolat – ir dieną, ir naktį. *Sadaiva* reiškia „nuolat, ištisą parą“. Įsisąmoninusieji Dievą niekada nepasakys: „Vakar vakare mačiau Dievą, bet dabar Jo nematyti.“ Ne, Dievą galima regėti nuolat, nes Jis yra visabūtis.

Vadinasi, mes galime regėti Kṛṣṇą visur, mums tereikia praregėti. Praregėti padės Kṛṣṇos sąmonės metodas. Kai mes išvysime Kṛṣṇą, kai pateksime į Jo dvasinę karalystę, galėsime sakyti, kad mūsų gyvenimą vainikavo sėkmė, ir visi mūsų siekiai išsipildė. Tada per amžių amžius būsime laimingi ir mums šypsosis sėkmė.

3

Džiaugsmo principas

Kaip patenkinti absoliutų valdovą

1968 m. rudenį Sietle, Vašingtono valstijoje perskaitytoje paskaitoje Šrila Prabhupāda sako: „Ar šioje auditorijoje kas nors gali teigti, kad niekam netarnauja? Ne, negali, nes tarnystė yra mūsų natūrali būseną.“ Po to jis išsako daugeliui klausytojų netikėtą mintį: „Sutikę tarnauti Kṛṣṇai jūs ilgainiui įsitikinsite, kad ir Kṛṣṇa jums tarnauja.“ Toliau Šrila Prabhupāda paaiškina, kaip džiugindama Kṛṣṇą siela patiria neišsenkamą palaimą.

Čia, materialiam pasaulyje, kiekvienas ieško laimės ir stengiasi atsikratyti kančių, trokšdamas nors kuri laiką lengviau atsikvėpti. Gyvenimas materialiam pasaulyje sukelia trijų rūšių kančias: *ādhyātmiką*, *ādhibhautiką* ir *ādhidaiviką*. *Ādhyātmika* – tai kančios, kurias sukelia mūsų kūnas ir protas. Pavyzdžiui, sutrikus medžiagų apykaitai organizme pakyla temperatūra arba gali būti juntamas skausmas. Kitokią *ādhyātmiką* sukelia mūsų protas. Tarkim, aš praradau man brangų žmogų. Mano protas neranda sau vietos. Tai irgi kančia. Taigi *ādhyātmika* – kūno ir proto negalės.

Antrosios rūšies kančios vadinamos *ādhibhautika* – jas sukelia kitos gyvosios būtybės. Antai žmonės kasdien siunčia į skerdyklą milijonus nelaimingų gyvulių. Gyvūnai patiria pragariškas kančias, tik negali apie tai pasakyti. Žmonės taip pat išgyvena kitų gyvų būtybių sukeliamas kančias.

Pagaliau, *ādhidaivika* – tai kančios, kurias mums siunčia aukštesniosios jėgos, pavyzdžiui, pusdieviai. Tai gali būti badas, žemės drebėjimai, potvyniai, epidemijos, kitos nelaimės. Šios negandos vadinamos *ādhidaivika*.

Mes nuolat patiriame kančias. Materialiame pasaulyje jos neišvengiamos – toks Dievo įstatymas. Mes stengiamės palengvinti savo kančias „skylių lopymo“ politika. Kiekvienas nori kaip nors palengvinti savo kančias – tai neginčytinas faktas. Toks iš esmės yra kovos už būvį tikslas.

Yra įvairių kančių palengvinimo būdų. Juos siūlo šiuolaikiniai mokslininkai, filosofai, ateistai, teistai, net *karmiai*. Idėjų nestinga. Tačiau Kṛṣṇos sąmonės filosofija moko, kad kančių galima atsikratyti savo sąmonę transformavus į Kṛṣṇos sąmonę. Tai yra pats paprasčiausias būdas.

Visų mūsų kančių priežastis – neišmanymas. Mes užmiršome, kad esame amžini Kṛṣṇos tarnai. Šią mintį puikiai iliustruoja vienas bengalų posmas:

*kṛṣṇa-bahirmukha hañā bhoga-vāñchā kare
nikaṭa-stha māyā tāre jāpaṭiyā dhare*

Mūsų bėdos prasideda tą akimirka, kai mūsų pirmąją Kṛṣṇos sąmonę užteršia materialių malonumų troškimas, kai mums į galvą ateina mintis apie materialių išteklių pasisavinimą. Mes išsyk atsiduriame *māyos*, iliuzijos valdžioje. Materialiame pasaulyje kiekvienas yra nusiteikęs patirti kuo daugiau gyvenimo malonumų. Visos gyvosios būtybės nuo pat mažiausios skruzdės iki viršiausios šio pasaulio būtybės Brahmos siekia jame viešpatauti. Jūsų šalyje būriai politikų organizuoja rinkimų kampanijas siekdami užimti prezidento postą. Kyla klausimas, kodėl? Ogi todėl, kad jie nori viešpatauti. Tai iliuzijos poveikis.

Tačiau mes, Kṛṣṇos sąmonės judėjimo dalyviai, skatiname visiškai priešingą mąstyseną. Mes siekiame tapti Kṛṣṇos tarnais (*gopī-bhartuṣ pada-kamalayor dāsa-dāsānudāsaḥ*). Užuoat siekę viešpatauti, mes norime būti Kṛṣṇos tarnai.

Kitas pavadinimas tai vergo mąstysena. „Kodėl aš turėčiau tapti vergu? Būsiu valdovas.“ Tačiau žmonės nesuvokia, kad noras viešpatauti ir yra visų jų nelaimių priežastis. Štai ką reikėtų įsisąmoninti. Stengdamiesi tapti šio materialaus pasaulio viešpačiais mes tapome savo juslių vergais.

Tarnystės mes negalime išvengti. Kiekvienas iš mūsų šioje auditorijoje yra tarnas. Šie vaikinai ir merginos, pasirinkę Kṛṣṇos sąmonę, savo noru sutiko tapti Kṛṣṇos tarnais. Jie išsprendė savo problemas. Tačiau kiti svarsto: „Kodėl turėčiau tapti Dievo tarnu? Geriau pats būsiu viešpats.“ Iš tikrųjų, tapti viešpačiu niekam iš mūsų neskirta. Jei kas nors pamėgins tai padaryti, jis paprasčiausiai taps savo jusių vergu. Jis taps savo geismu, godumo, pykčio vergu ir tarnaus ištisam būriui šeiminkų.

Sąmoningesni žmonės tarnauja žmonijai, visuomenei, šaliai. Tačiau pagrindinis motyvas – tapti viešpačiu – niekur neišnyksta. Kandidatai į prezidentus per rinkimus kartoja: „Aš nuoširdžiai tarnausiu tėvynei. Balsuokite už mane!“ Tačiau tikrasis jų motyvas – bet kokia kaina paimti šalies valdymą į savo rankas. Taip pasireiškia iliuzijos poveikis.

Turėtume įsisąmoninti vieną svarbią filosofinę mintį: mes iš prigimties esame tarnai. Sumeluos tas, kuris pasakys: „Aš – laisvas, aš – pats sau ponas.“ Jei kas nors taip mano, jis gyvena iliuzijų pasaulyje. Ar šioje auditorijoje kas nors gali teigti, kad jis niekam netarnauja? Ne, negali, nes tarnystė yra mūsų natūrali būseną.

Mes galime rinktis kam tarnauti – Kṛṣṇai ar savo jūslėms. Bet blogiausia, kad tarnaudami jūslėms mes tik sustipriname savo kančią. Apsisivaiginus galima trumpam pasijusti laimingu. Apsvaigęs įsivaizduojate, kad jūs niekieno tarnas, kad jūs – laisvas. Tačiau su tikrove tai neturi nieko bendra. Išblaivėjęs iškart suprantate, kad esate tarnas.

Taigi mes nenorime tarnauti, tačiau prieš savo valią esame verčiami tai daryti. Kokia galėtų būti išeitis? Kṛṣṇos sąmonė. Tą pačią akimirka, kai tapsite Kṛṣṇos tarnu, išsipildys jūsų svajonė būti valdovu. Štai matome paveikslą, vaizduojantį Kṛṣṇą su Arjuna (*Śrīla Prabhupāda parodo į paveikslą, vaizduojantį Kṛṣṇą ir Arjuną Kurukṣetros mūšio lauke*). Kṛṣṇa – Aukščiausiasis Valdovas, o Arjuna – paprastas mirtingasis. Tačiau Arjuna myli Kṛṣṇą kaip draugą. Atsidėkodamas už draugo meilę Kṛṣṇa tampa jo vežėju, jo tarnu. Lygiai taip ir mūsų siekis viešpatauti bus realizuotas, kai tik mes atkursime savo transcendentinius savitarpio meilės santykius su Kṛṣṇa. Sutikę tarnauti Kṛṣṇai jūs ilgainiui įsitikinsite, kad ir Kṛṣṇa jums tarnauja. Patys tai pamatysite.

Taigi, jei norime išvengti tarnystės, būdingos materialiam pasauliui, tarnystės mūsų julslems, turime skirti savo tarnystę Kṛṣṇai. Tai ir yra Kṛṣṇos sąmonė.

„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ Śrīla Rūpa Gosvāmis cituoja pamokantį posmą apie tarnystę julslems: *kāmādinām kati na katidhā pālītā durnideśā*. Čia *bhaktas* sako Kṛṣṇai, kad labai ilgai tarnavo savo julslems (*kāmādinām kati na katidhā*). *Kāma* yra geismas. Jis sako: „Užvaldytas geismo aš dažnai elgiausi netinkamai.“ Vergas verčiamas daryti tai, ko jis nenori daryti. Jis verčiamas prieš savo valią. Šiame posme *bhaktas* prisipažįsta, kad verčiamas geismo padarė nemažai nuodėmių.

Bhaktas gali išgirsti ir tokią nuomonę: „Ką gi, tu buvai juslių vergas, bet dabar viskas baigta. Nuo šiol viskas bus gerai.“ Bet yra viena bėda: *teṣām jātā mayi na karuṇā na trapā nopaśāntiḥ*. *Bhaktas* sako: „Aš labai ištikimai tarnavau savo julslems, bet joms vis maža. Štai kas man neduoda ramybės. Nepatenkintos mano julsės, nepatenkintos aš pats, tačiau jos negailestingos ir neduoda man atsikvėpti, neleidžia man atsisakyti tarnystės joms. Štai taip. Aš juk tikėjausi, kad po ilgus metus trukusios tarnystės julslems, jos nusiramins. Kur tau! Jos vis dar stengiasi primesti man savo valią.“

Vienas iš mano mokinių papasakojo, kad jo motina senatvėje sumanė ištektėti. Kitas mokinyss skundėsi, kad ištekęjo jo senelė. Jūs tik pagalvokit: vienai nuotakai – penkiasdešimt metų, kitai – septyniasdešimt penkeri, o julsės neatlyžta: „Turi ištektėti!“ Štai jums ir pavyzdys, kokios stiprios yra mūsų julsės. Savo julslems tarnauja ne tik jaunimas. Žmogus gali likti juslių vergas ir sulaukęs septyniasdešimt penkerių, aštuoniasdešimties ir net gulėdamas mirties patalė. Julsės nepasotinamos.

Mes esame juslių tarnai, bet tarnaudami joms nepatiriame pasitenkinimo. Pasitenkinimo nepatiria ir pačios julsės; jos negailestingai mus spaudžia – tokia yra mūsų padėtis materialiaame pasaulyje. Visiška maišalynė!

Todėl geriausia išeitis – tapti Kṛṣṇos tarnu. „Bhagavad-gītoje“ [18.66] Kṛṣṇa sako:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇam vraja*

*aham tvāṁ sarva-pāpēbhyo
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

Jūs tarnavote savo juslėms daugybę gyvenimų, gyvenimas iš gyvenimo, ir turėjote 8 400 000 gyvybės formų. Paukščiai ir žvėrys, žmonės ir pusdieviai – visi iki vieno materialiam pasaulyje vaikosi juslinių malonumų. „Todėl, – sako Kṛṣṇa, – nusilenkite Man. Suteikite tarnauti Man, ir Aš pasirūpinsiu jumis. Aš išlaisvinsiu jus nuo juslių jungo.“

Juslės mus verčia gyventi nuodėmėje. Todėl mes ir gauname įvairius kūnus. Nereikia manyti, kad visi esame vienodi. Ne. Kiekvienas gauna tokį kūną, kokį užsitarnavo savo praeities darbais. Skirtingi kūnai leidžia patirti skirtingo lygio juslinius malonumus. Jusliniai malonumai prieinami ir kiaulei, tačiau kiauliški malonumai ypač žemi. Paršas nepaprastai gašlus, jis kergiasi net su savo motina, seserimi ir net dukra. Beje, ir tarp žmonių pasitaiko tokių, kurie nesigėdija lytiškai santykiauti su savo motina ar seserimi. Štai kokia juslių galia.

Turime suvokti, kad paklusimas juslių diktatui – tai visų mūsų kančių priežastis. Trejopas kančias, kurias mes patiriame ir kurių norime atsikratyti, kaip tik ir gimdo paklusimas juslių diktatui. Jei mus sudomintų tarnystė Kṛṣṇai, mes išsilaisvintume iš juslių jungo. Vienas iš Kṛṣṇos vardų – Mādana-mohana, ir jis reiškia „pavergiantis meilės dievą, geismą“. Liovesi pataikauti juslėms ir perkėlę savo meilę į Kṛṣṇą, jūs išsyk išsivaduosite iš visų kančių.

Todėl mums būtina atsisakyti „šeimininko“ komplekso: „Kiek akys užmato – viskas priklauso man.“ Iš prigimties visi esame tarnai. Šiuo metu mes tarnaujame savo juslėms, tačiau tarnystė būtina nukreipti į Kṛṣṇą. Kai imsite tarnauti Kṛṣṇai, kuo nuoširdžiau Jam tarnausite, tuo labiau Kṛṣṇa jums atsivers. Ilgainiui tarp jūsų ir Kṛṣṇos užsimegs ištabus abipusiškos tarnystės santykiai. Jūs galėsite mylėti Kṛṣṇą kaip draugą, meiluzį ar valdovą – savo meilę Kṛṣṇai galima reikšti daugybe formų.

Pamilkite Kṛṣṇą ir jūs tikrai neapsiriksite. Kito būdo surasti laimę tiesiog nėra. Pinigai, net daugiaženklės jų sumos, tikrojo džiaugsmo jums niekada nesuteiks. Kažkada gyvendamas Kalkutoje pažinojau žmogų, kuris uždirbdavo šešis tūkstančius dolerių per

mėnesį. Jis nusižudė. Kyla klausimas, kodėl? Ogi todėl, kad pinigai neteikė jam džiaugsmo. Jis norėjo kažko daugiau.

Kreipiuosi į jus su nuolankiu prašymu: pasistenkite suprasti, kad Kṛṣṇos sąmonė yra didžiausia dovana. Kartojant Hare Kṛṣṇa mantrą palengva atgis jūsų transcendentinė meilė Kṛṣṇai, ir tą pačią akimirka, kai Ji pamilsite, išnyks visos jūsų nelaimės ir jūs tapsite laimingas.

Ačiū už dėmesį. Ar turite klausimų?

Klausimas: Kas atsitinka su materialiaja energija, kuria mes naudojamesi tarnaudami Kṛṣṇai? Ar ji įgauna dvasinę kokybę?

Śrīla Prabhupāda: Kai per varinį laidą teka elektros srovė, tai jau nebe varis, o elektra. Lygiai taip, kai savo energiją jūs skirate Kṛṣṇos tarnystei, tai jau ne materialinė, o dvasinė energija. Kai jūs atsidėsite Kṛṣṇos tarnystei, išsivaduosite iš materialios energijos diktato. Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ [14.26]:

*mām ca yo 'vyabhicāreṇa
bhakti-yogena sevate
sa guṇān samatītyaitān
brahma-bhūyāya kalpate*

„Kas visiškai atsideda dvasinei tarnystei ir niekad neiškrypsta iš pasirinkto kelio, tas išsky iškyla virš materialiosios būties *guṇų* ir pasiekia Brahmano lygį.“

Nereikia manyti, kad naudojama Kṛṣṇos tarnystei energija išlieka materialinė. Viskas, kas panaudojama Kṛṣṇos tarnystei, įgauna dvasinę kokybę. Pavyzdžiui, mes kasdieną daliname žmonėms *prasāda* – Kṛṣṇai paaugotus vaisius. Jūs paklauskite: „Kuo šie vaisiai skiriasi nuo paprastų? Juk juos irgi perkate turguje. Namuose mes taip pat valgome vaisius. Kuo gi jie skiriasi?“ Tačiau skirtumas yra: kai paaugojame vaisius Kṛṣṇai, jie įgyja dvasinę kokybę. O ką tai duoda? Valgykite *kṛṣṇa-prasāda* ir pamatysite, kokią pažangą padarysite Kṛṣṇos sąmonėje.

Štai kitas pavyzdys. Jei gersite per daug pieno, gali sutrikti jūsų žarnyno veikla. Jei eisite pas gydytoją (bent jau pas ajurvedinį), jis išrašys jums vaistus jogurto pagrindu. Jogurtas su nedideliu kiekiu vaistinių priedų jus išgydys. Bet juk jogurtas yra ne kas kita, o transformuotas pienas. Vadinasi, pieno sukeltas sutrikimas išgydomas

pienu!? Kyla klausimas, kodėl? Ogi todėl, kad gydomasi laikantis kvalifikuoto gydytojo nurodymų. Lygiai taip, jei vadovaujamas tikro dvasinio mokytojo jūs materialią energiją panaudosite tar-naudamas Kṛṣṇai, materialioji energija, kuri buvo jūsų vergystės priežastis, padės jums pakilti į dvasinį lygį, kuriame nėra kančios.

Klausimas: Kaip jums pavyksta viską taip suprantamai paaiškinti?

Śrīla Prabhupāda: Pavyksta todėl, kad mūsų filosofija labai paprasta. Dievas – didis, mes – menki ir nereikšmingi. Nesidėkime Dievu. Neneikime Jo egzistavimo. Dievas – begalinis, o mes – mikroskopiškai maži. Ką tai reiškia mums? Tai reiškia, kad mes turime tar-nauti Dievui, Kṛṣṇai. Tai aišku kaip dieną. Maištavimas prieš Dievą yra iliuzijos, *māyos* pasireiškimas. Kas teigia, kad jis pats yra Dievas arba kad kitas žmogus yra Dievas, kad Dievo nėra arba kad Dievas mirė, yra paveiktas *māyos*.

Apsėstas žmogus kalba visokius niekus. Lygiai taip *māyos* užburtas žmogus sako: „Dievas mirė. Aš esu Dievas. Kam ieškoti Dievo? Dievas yra valkatos gatvėje.“ Tokius niekus pliauškiantys žmonės yra apsėsti, jiems ne visi namie.

Mes turime išgydyti juos Hare Kṛṣṇa mantros garsais. Tai geriausias vaistas. Pakanka, kad jie girdėtų Hare Kṛṣṇa mantrą, ir palengva ims sveikti. Kietai įmigusi žmogų galima prikelti garsiai sušukus jam į ausį. Hare Kṛṣṇa mantra irgi gali pažadinti miegančią žmoniją. Vedos kreipiasi į mus: *uttiṣṭhata jāgrata prāpya varān nibodhata* – „Pabusk žmogau! Užteks miegoti. Tau nusišypsojo sėkmė – gavai žmogaus kūną. Pasinaudok jo teikiamomis galimybėmis. Nusimesk *māyos* pančius.“ Štai ką mus ragina daryti Vedos. Ir toliau kartokite Hare Kṛṣṇa mantrą. Žadinkite iliuzijos užmigdytus savo tėvynainius ir padėkite jiems išsivaduoti iš kančių.

Kaip išsivaduoti ir pelnyti aukščiausiąją palaimą

„Visi aplinkui ragina: „Patirk sekso malonumus.“ Tačiau kad ir kiek jūs mėgausitės seksu, vis tiek jums bus maža. Tuo galite neabejoti... Kol jūs nepasieksite dvasinės palaimos lygmenis, niekad nepatirsite pasitenkinimo.“ Skaitydamas ir komentuodamas bengalų giesmę, kurią prieš kelis šimtmečius parašė vienas iškilus dvasinis mokytojas ir Kṛṣṇos garbintojas, Śrīla Prabhupāda nurodo, kad egzistuoja sekso malonumus pranokstanti palaima ir pataria, kaip ją pelnyti.

Narottama dāsa Thākura, šios giesmės autorius, yra garsus ācārya (dvasinis mokytojas), ir visos jo sukurtos giesmės prilyginamos Vedoms. Šioje giesmėje jis kalba paprasto žmogaus, tokio kaip visi mes, vardu. Kreipdamasis į Hari, Viešpatį Kṛṣṇą, jis sielvartauja: hari hari biphale jaunama goṇāinu – „O Viešpatie, aš gyvenau veltui, nes negarbinau Taveš.“

Žmonės net neįtaria, kad gyvena veltui. Jie džiaugiasi, kad turi ištaigingą būstą, prašmatnų automobilį, gražuolę žmoną, solidžias pajamas ir aukštą padėtį visuomenėje. Materialios pagundos mus priverčia užmiršti, kad mūsų gyvenimo tikslas – garbinti Kṛṣṇą.

Vienas „Śrīmad-Bhāgavatam“ [5.5.8] posmų jas apibendrina:

*pumsaḥ striyā mithunī-bhāvam etam
tayor mitho hṛdaya-granthim āhuḥ
ato grha-kṣetra-sutāpta-vittair
janasya moho 'yam ahaṁ mameti*

Materialaus potraukio varomoji jėga yra seksas: *pumsaḥ striyā mithunī-bhāvam etam*. Vyras aistringai geidžia moters, o moteris

lygiai taip pat – vyro. Po lytinės sueities tarp jų susiformuoja labai stiprus abipusis ryšys: *tayor mitho hr̥daya-granthim āhuḥ*. *Hr̥daya* reiškia „širdis“, o *granthim* – „tvirtas mazgas“. Taigi vyrui ir moteriai užmezgus lytinius santykius, tvirtas prisirišimo mazgas širdyje užsitraukia galutinai. „Aš tavęs nepaliksiu. Myliu tave iš visos širdies, tu – mano gyvenimas,“ – sako jie vienas kitam. Bet meilė greitai praeina. Šiandien jie sako, kad vienas be kito negali gyventi, o rytoj skiriasi.

Seksas yra pradžių pradžia. Seksas yra materialaus potraukio varomoji jėga. Organizuotas seksas yra įteisintas daugelyje visuomenės gyvenimo sričių. Santuoka tėra socialinė konvencija, daili sekso priedanga. Kartais sakoma, kad santuoka yra įteisinta prostitucija. Norėdami palaikyti normalius socialinius ryšius žmonės priversti laikytis tam tikrų dorovės normų, šiek tiek riboti jausmus malonumus. Ne veltui civilizuoti žmonės skiria seksą santuokoje ir seksą už santuokos ribų, kuris niekuo nesiskiria nuo gyvūnų sueities.

Kai du žmonės sujungia savo likimus, tuoj pat iškyla klausimas apie patogų būstą (*gr̥ha*) ir nuosavą žemę (*kṣetra*). Tada iš jų sąjungos gimsta vaikai (*suta*). Sudarius santuoką ir išigijus būstą, atsiranda noras turėti vaikų, nes be vaikų šeimininis gyvenimas neteikia džiaugsmo. *Pūtra-hīnaṁ gr̥haṁ śūnyam* – „namai be vaikų panašūs į dykviетę“. Vaikai yra tikrasis šeimininio gyvenimo džiaugsmas. Pagaliau yra dar artimieji, visuomenė (*āpta*). Norėdami visa tai turėti neapsieisime be pinigų (*vittaiḥ*). Taigi, reikalingi pinigai.

Taip žmogus įsmunka į materialaus pasaulio liūną ir patenka į iliuzijos nelaisvę. Kodėl visa tai yra iliuzija? Nejau tokie svarbūs dalykai, kaip žmona, vaikai ir pinigai, išties iliuzija? Dabar jūs manote, kad viskas klojasi puikiai, viskas šeiminiame gyvenime jus tenkina – būstas, žmona, vaikai, padėtis visuomenėje, jūsų pareigos – tačiau kai jūsų kūnas išleis paskutinį kvapą, visą tai prarasite. Jūs būsite priverstas viską palikti ir pereiti į kitą būties būvį. Tačiau jūs nežinote, koks tai bus būvis. Kitą kartą jūs galite gimti žmogaus, katės, šuns ar pusdievio kūnu. To jūs nežinote. Kad ir koks būtų jūsų naujasis kūnas, po to, kai paliksite turimą kūną, viską pamiršite. Negalėsite prisiminti nei kuo buvote, nei kas buvo jūsų žmona,

nei kaip atrodė jūsų namai, nei kokią sumą turėjote savo sąskaitoje – nieko. Viskas išnyks.

Viskas išnyks akimirksniu, išnyks kaip burbuliukai vandenyne. Lūžtant vandenyno bangoms susidaro milijardai burbuliukų, bet po akimirkos jie susprogsta ir iš jų nieko nelieka.

Toks pat yra ir materialus gyvenimas. Gyvoji būtybė keliauja per daugybę gyvybės rūšių, kraustosi iš planetos į planetą, kol pagaliau įgyja žmogaus kūną. Žmogaus kūnas suteikia mums galimybę suvokti, kaip mes keliaujame iš vienos vietos į kitą, kaip vyksta persikūnijimas, kad tuščiai švaistome savo laiką, nesiaiškindami, koks yra mūsų prigimtinis būvis ir kodėl mes taip baisiai kenčiame.

Visa tai būtina suprasti, kol turime žmogaus kūną. Bet užuot mėginę išsiaiškinti kokia mūsų tikra būtiškoji padėtis, visą savo laiką paskiriame seksui, žmonai, namams, nuosavybei, vaikams, visuomenei, pinigams ir padėčiai visuomenėje (*mithunī-bhāvam ir gṛha-kṣetra-sutāpta-vittaiḥ*). Mes esame šių rūpesčių nelaisvėje ir per juos laidojam savo gyvenimą.

Narottama dāsa Ṭhākura mūsų vardu sielvartauja: „O Viešpatie, aš pražudžiau savo gyvenimą.“ Kyla klausimas, kodėl jis tai sako. *Manuṣya-janama pāīyā rādhā-kṛṣṇa nā bhajiyā* – „Žmogui gyvenime skirta pažinti Rādhā ir Kṛṣṇą (Viešpatį ir Jo energiją) ir Juos garbinti. Tačiau užuot siekęs užmegzti santykius su Rādhā ir Kṛṣṇa, aš švaistau savo gyvenimą jusliniams malonumams.“

Toliau jis priekaištauja sau. *Golokera prema-dhana hari-nāma-saṅkīrtana rati nā janilo kene tāy* – „Kodėl neturiu noro kartoti Hare Kṛṣṇa mantrą?“ Hare Kṛṣṇa mantros kartojimas sukelia transcendentinę vibraciją, kuri neturi nieko bendra su materija. Jos bangos atkeliauja iš transcendentinės Kṛṣṇos buveinės. Būtent iš ten mus pasiekia transcendentiniai Hare Kṛṣṇa mantros garsai. Jie panašūs į saulės šviesą. Mes negalime pasiekti saulės – ji labai labai toli, tačiau suvokiame, kad šviesą išspinduliuoja saulės diskas. Dėl to nekyla jokių abejonių. Lygiai taip ir Hare Kṛṣṇa mantros garsai mus pasiekia iš Kṛṣṇos planetos, Golokos (*golokera prema-dhana*). Hare Kṛṣṇa mantros kartojimas gimdo meilę Kṛṣṇai (*prema-dhana reiškia „meilės Kṛṣṇai brangenybė“*).

Narottama dāsa Ṭhākura sielvartauja: *hari-nāma-saṅkīrtana rati nā janmilo kene tāy* – „Kodėl man nepatinka kartoti Hare Kṛṣṇa

mantrą?“ O kodėl ją turėtų patikti kartoti? Tai paaiškinta kitoje eilutėje: *Saṁsāra-biṣānale dibā-niśi hiyā jvale jurāite* – „Hare Kṛṣṇa mantros kartojimas – vienintelis vaistas nuo mūsų širdį deginančių juslinių malonumų nuodų.“ *Hiyā* reiškia „širdis“. Mūsų širdį nuolat veria skausmas. Kodėl? Todėl, kad ji alksta juslinių malonumų. Kad ir kaip žmogus stengtųsi patenkinti savo jusles, jos reikalauja vis daugiau ir daugiau. Žmonės stengiasi patenkinti alkstančias jusles kaip tik įmanoma ir, jau atrodytų, pasiekė aukščiausiąją tašką – išgalvojo striptizą ir... kaip vadinasi tas trumpas sijonėlis?

Bhaktas: Mini sijonėlis.

Śrīla Prabhupāda: Taip, mini sijonėlis (*juokiasi*). Taigi, kaip sakiau, seksas yra materialaus pasaulio alfa ir omega ir visur aplink ragina: „Mėgaukis seksu. Mėgaukis seksu.“ Tačiau kad ir kiek žmogus stengtųsi mėgautis seksu, tikro džiaugsmo jis nepatirs. Tuo neverta abejoti, nes jusliniai malonumai negali suteikti tikro džiaugsmo. Jūs – amžina siela ir kol nepasieksite dvasinės palaimos lygio, pasitenkinimo niekada nepatirsite, kad ir kokius juslinius malonumus stengsitės išmėginti. Jūs sieksite vis naujų malonumų, tačiau tikro pasitenkinimo taip ir nepatirsite.

Ne veltui Narottama dāsa Ṭhākura sako, kad *saṁsāra-biṣānale* teikia mums skausmą. *Saṁsāra* reiškia mūsų materialius poreikius – valgyti, miegoti, lytiškai santykiauti ir gintis. Jie tarsi deginantys nuodai. Po to jis sako: „Šie nuodai degino mano širdį, bet aš net neieškojau vaistų galėjusių palengvinti mano kančias – nenorėjau kartoti Hare Kṛṣṇa mantros. Aš neturiu noro kartoti šią mantrą, vadinasi, aš pražudžiau savo gyvenimą.“

Toliau autorius sako: *vrajendra-nandana jei śacī-suta hoilo sei*. Hare Kṛṣṇa mantros kartojimą mums dovanojo Pats Viešpats Kṛṣṇa, Vrajendra-nandana, išikūnijęs Viešpačiu Caitanya, Śacī-suta. Kṛṣṇa apsireiškė kaip Vṛndavanos karaliaus Mahārājo Nandos sūnus. Todėl Jį ir vadina Vrajendra-nandana. Viešpats Caitanya apsireiškė kaip Śacī sūnus, todėl Jį vadina Śacī-sūta. Aukščiausiam Viešpačiui labai patinka, kai Jį vadina vardu, kuris yra susijęs su Jo *bhaktu* arba Jo energija (Jo *bhaktai* taip pat yra Jo energija). Jis neturi tėvo, nes Pats yra visų mūsų Tėvas, tačiau nužengęs į Žemę Jis pasirenka kurį nors iš *bhaktų* savo tėvu. Kai tyras *bhaktas* nori, kad Kṛṣṇa taptų jo sūnumi, Kṛṣṇa pasirenka jį savo tėvu arba motina.

Narottama dāsa Tḥākura sako, kad Vrajendra-nandana (Kṛṣṇa) mūsų laikais apsireiškė kaip Śacī-sūta (Viešpats Caitanya), tuo tarpu Balarāma (Kṛṣṇos brolis) tapo Nitājumi. Įdomu sužinoti, kokia yra Jų misija? *Dīna-hīna-jata chilo hari-nāme uddhārilo* – gelbėti visas nelaimingas, nusidėjusias sąlygotas sielas, mokant jas kartoti Hare Kṛṣṇa mantrą. Mūsų epochoje, *kali-yugoje*, dorų žmonių paprasčiausiai nėra, o ką jau kalbėti apie šventuosius. Visi skęsta nuodėmėje. Tačiau dovanodamas žmonėms Hare Kṛṣṇa mantrą Viešpats Caitanya išgelbėjo juos, išgelbėjo net žemiausiai puolusius. „Drašiau! Kartokite Hare Kṛṣṇa ir būsite išgelbėti.“

Kokių turime įrodymų, kad Viešpats Caitanya išgelbėjo pačius didžiausius nusidėjėlius? *Tāra sākṣī jagāi mādḥāi*. Broliai Jagėjus ir Mādḥėjus nesidygėjo jokių nuodėmių. Jie buvo kilę iš kilmingos brahmanų šeimos, tačiau dėl netinkamo bendravimo tapo nusidėjėliais. Lygiai taip ir mūsų laikais Vakaruose žmonės, kilę iš garbingų arijų giminių, dėl netinkamo bendravimo nusirita į patį dugną. Juos supančioja aplinkoje plačiai paplitę draudžiami lytiniai santykiai, svaiginimasis, mėsos valgymas ir azartiniai žaidimai.

Taigi mūsų amžininkus, kuriuos ikūnija Jagėjus ir Mādḥėjus, Caitanya Mahāprabhu išgelbėjo, paskatinęs kartoti Hare Kṛṣṇa mantrą.

Hare Kṛṣṇa mantra išgelbės visas puolusias sielas. Dėl to neverta abejoti. Tai ne tušti žodžiai. Kiekvienas, kuris kartoja šią mantrą, kad ir kokia būtų jo praeitis, dvasiškai apsivalys ir taps teisuoliu. Jis taps tyros dvasios Kṛṣṇą išsąmoninusių žmogumi.

Hare Kṛṣṇa mantra apvalys mūsų degančias širdis. Ir mes suprastume: „Aš – amžinas Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos tarnas.“ Paprastai, norint tai suprasti tenka pragyventi ne vieną gyvenimą. Tai „Bhagavad-gītoje“ [7.19] patvirtina ir Pats Kṛṣṇa. *Bahūnāṁ janmanāṁ ante jñānavān māṁ prapadyate* – „nugyvenęs daugybę gyvenimų, iš tikrųjų išmintingas žmogus nusilenkia Man.“ Kyla klausimas, kodėl? *Vāsudevaḥ sarvaṁ iti* – „Kadangi jis įsitikina, kad Vāsudeva, Kṛṣṇa, yra viskas.“ Tačiau tokių didžiųjų sielų pasitaiko labai retai (*sa mahātmā su-durlabhāḥ*).

Ir vis dėlto Viešpats Caitanya savo pavyzdžiu parodė, kaip be didesnio vargo tapti didžia siela. Ką reikėtų daryti? Tiesiog kartoti Hare Kṛṣṇa. Ne veltui savo giesmės pabaigoje Narottama dāsa

Ṭhākura sako: *hā hā prabhu nanda-suta vṛṣabhānu-sutā-juta koruṇā karoho ei 'bāro* – „O Viešpatie Kṛṣṇa, Tu apsireiškėi man kartu su Savo vidine palaimos energija Rādhārānī. Būk man maloningas. Nenusigrėžk nuo šio užkietėjusio nusidėjėlio. Visas mano gyvenimas tamsus kaip naktis, tačiau atkreipk į mane dėmesį, neatstumk manęs. Nevyk manęs šalin. Aš patikiu tau savo sielą.“

Visi mes turėtume sekti Narottama dāsos Ṭhākuros pėdomis. Norėdami dvasiškai apsivalyti turėtume kartoti Hare Kṛṣṇa mantrą. O tą akimirką, kai mūsų širdis taps tyra, mes neturėsime jokių abejonių, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausias Viešpats, o mes – Jo amžini tarnai. Mes tai pamiršome. Taip, mes tarnaujame, bet tarnaujame ne Viešpačiui, o savo joslėms. Mes taip ir netapome viešpačiais. Mes ne savo jusių valdovai, o jų vergai. Tokia mūsų dabartinė situacija.

Tai gal užuot ir toliau tarnavus savo joslėms, vertėtų tapti Aukščiausiojo Viešpaties tarnu? Iš tikrųjų jusių valdovu galima tapti tik tapus Kṛṣṇos tarnu. Kitos galimybės nėra. Jūs turite pasirinkimą: arba būti *godāsa* arba *gosvāmiu*. Jusių tarną vadina *godāsa*, o jusių valdovą – *gosvāmiu*. Jis valdo savo jusles. Kai liežuvis užsimano paragauti Kṛṣṇai nepaaukoto maisto, jis jam sako: „Liežuvi, tau negalima ragauti šio valgio. Tai ne *kṛṣṇa-prasādam* (Kṛṣṇai paaukotas maistas).“ Taip tampama jusių valdovu, *gosvāmiu*.

Jei žmogus neleidžia savo joslėms siekti juslinių malonumų ir tarnauja tik Kṛṣṇai – tai vadinama dvasine tarnyste. *Hṛṣīkeṇa hṛṣīkeśa-sevanam bhaktir ucyate*. Dvasinė tarnystė – tai savo jusių įtraukimas į veiklą, kurios tikslas – suteikti džiaugsmo jusių valdovui. Aukščiausiasis jusių valdovas yra Kṛṣṇa. Šiuo metu mūsų joslės tarnauja mums patiems. Tai *māya*, iliuzija. Tačiau įtraukę savo jusles į tarnystę Kṛṣṇai, pasieksime tobulumą. Mes nestabdome savo jusių veiklos, o per tarnystę Kṛṣṇai jas apvalome. Tai ir yra Kṛṣṇos sąmonė.

Ačiū už dėmesį. Ar turite klausimų?

Bhaktas: Śrīla Prabhupāda, kodėl Viešpatį Jėzų Kristų vadina Dievo sūnumi? Paprastai jei Kṛṣṇa yra kieno nors sūnus, tada kaip Jėzus...

Śrīla Prabhupāda: Jokiu būdu ne „paprastai“. Kṛṣṇa – Aukščiausiasis Tėvas, tačiau kartais, iš meilės, Jis tampa savo *bhakt*o sūnumi. Iš prigimties Kṛṣṇa yra ne sūnus, o tėvas (*aham bīja-pradaḥ pitā*). Tačiau

kartais Jis savo valia tampa kieno nors sūnumi, kad patirtų savo tarnų tėvišką ar motinišką meilę.

Kai tyraširdis *bhaktas* kreipiasi į Kṛṣṇą su malda: „O Viešpatie, aš svajoju, kad Tu taptum mano sūnumi,“ – Kṛṣṇa atsiliepia į savo tarno malda. Atsiliepdamas į Devakī ir Vasudevos malda Kṛṣṇa tapo jų sūnumi. Ankstesniame gyvenime jie griežtai tramdė savo kūnus. Jie buvo susituokę, tačiau neturėjo lytinių santykių. Jie buvo pasiryžę visai neturėti vaikų, jei Viešpats nesutiks tapti jų sūnumi. Todėl daugelį tūkstančių metų jie paskyrė griežtiems asketiškiems žygiams. Ir štai vieną gražią dieną Viešpats apsireiškė jiems ir paklausė:

– Ko jūs norėtumėte?

– Mes norime tokio sūnaus, kaip Tu.

– Tokio kaip Aš tiesiog nėra. Man pačiam teks tapti jūsų sūnumi!

Ir Viešpats Kṛṣṇa, visų gyvųjų būtybių tėvas, savo valia tampa *bhaktų* sūnumi. Tačiau visais kitais atvejais Jis yra Aukščiausiasis Tėvas.

Bhaktas: Śrīla Prabhupāda, „Śrīmad-Bhāgavatam“ skaičiau, kad tapus išvaduotąja siela pelnoma visiška laisvė, tokia, kokią turi Pats Kṛṣṇa, o kartais ir didesnė. Ar negalėtumėte paaiškinti šios minties?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Štai, pavyzdžiui, Vasudeva. Jis pranašesnis už patį Kṛṣṇą. Arba motina Yaśoda. Ar jūs matėte paveikslą, vaizduojantį kaip Yaśodā virve suriša Kṛṣṇą?

Bhaktas: Kṛṣṇa ten vaizduojamas kaip vaikas?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo, kelia visiems baime, bet Jis Pats bijo motinos Yaśodos. „Mamyte, būk gera, nerišk manęs, – maldauja Jis. – Aš tavęs klausysiu!“

Motina Yaśoda pranašesnė už Dievą, Kṛṣṇą. Filosofai *māyāvādžiai* (impersonalistai) nori susilieti su Dievu, tačiau mūsų idėja – tapti pranašesniais už Kṛṣṇą. Kam būti lygiaverčiam Kṛṣṇai, jei galima Jį *pranokti*. Ir iš tikrųjų, Kṛṣṇa iškelia savo *bhaktus* aukščiau už Save Patį. Kitas pavyzdys – Arjuna. Kṛṣṇa sutiko tapti jo vežėju. Jis buvo tikrasis Kurukšetros mūšio didvyris, tačiau perleido didvyrio laurus savo tarnui Arjunai: „Arjuna! Tu tapsi mūšio didvyriu, o Aš būsiu tavo vežėjas.“

Kṛṣṇa – tai tėvas, norintis, kad sūnus pranoktų Jį patį. Jei tėvas turi magistro laipsnį, jis nori, kad sūnus taptų mokslų daktaru,

ir nenurims, kol sūnus juo netaps. Jis konkuruos su svetimu žmogumi, bet jei sūnus jį pralenks, tėvas tik džiaugsis. Lygiai taip ir Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Viešpats, nori, kad Jo tarnas pranoktų Jį Patį. Tai Jam teikia džiaugsmą.

Pavergiantis sielą Kṛṣṇa

„Moteris traukia vyrą, o vyras – moterį, ir nuo tada, kai jie užmezga intymius ryšius, jų prisirišimas prie šio materialaus pasaulio tik auga... Tačiau mūsų neturėtų žavėti šio materialaus pasaulio spindesys, mus turėtų žavėti Kṛṣṇa. Jei mes iš tikrųjų susižavėsime Kṛṣṇos grožiu, prarasime bet kokią susidomėjimą netikru materialaus pasaulio grožiu.“

Materialiame pasaulyje visus domina seksas. Tai neginčijamas faktas. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakyta: *yan maithunādi-grhamedisukham hi tuccham* – „vadinamoji šeimyninio gyvenimo laimė grindžiama maithuna, lytiniais santykiais.“

Paprastai žmogus tuokiasi, norėdamas patenkinti seksualinius troškimus. Susituokęs jis susilaukia vaikų. Kai vaikai užauga, dukra išteka, o sūnus veda skatinami to paties troškimo – sekso. Po to gimsta vaikaičiai.

Taip gausinama materiali laimė (*śryaiśvarya-prajepsavaḥ*). Śry reiškia „grožis“, *aiśvarya* – „turtai“, *prajā* – „vaikai“. Žmogus mano, kad jam gyvenime nusišypsojo laimė, jei jis turi gražią žmoną, solidžią sąskaitą banke, gerus sūnus, dukras, marčias ir t.t. Jei šeimoje yra gražių moterų, turtai ir daug vaikų, laikoma, kad šeimos galva susilaukė pasakiškos sėkmės.

Ką galima pasakyti apie tokią sėkmę? *Śāstros* (šventraščiai) sako, kad visa tai tėra sekso tęsinys. Juo viskas ir apsiriboja. Kad ir kaip stengtumėmės tai pagražinti, viena aišku – tokius pat seksualinius džiaugsmus patiria ir paršai. Ištisas dienas jie ieško išmatų ir jas ėda, o prisidėję kergiasi su bet kuo – motina, seserimi, dukra – jam visiškai nesvarbu.

Taigi *śāstros* skelbia, kad šiame pasaulyje vergaujame tik todėl,

kad siekiame sekso. Kitaip sakant, esame Kupidono aukos. Kupidonas, Madana, yra sekso dievas. Sekso malonumus patiria tik tas, į kurio širdį pataiko Madanos strėlės. Vienas iš Kṛṣṇos vardų yra Madana-mohana – „Kupidono nugalėtojas“. Kitaip sakant, susižavėjęs Kṛṣṇa užmirštami sekso teikiami malonumai. Tai yra geras Kṛṣṇos sąmonės pažangos matas.

Kita žodžio *madana* reikšmė – „svaiginti, vesti iš proto“. Seksualiniai troškimai gali priversti pamesti galvą bet kurį iš mūsų. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakyta: *puṁsaḥ striyā mithunī-bhāvam etaṁ taylor mitho hṛdaya-granthim āhuḥ*. „Visas materialaus pasaulio gyvenimas grindžiamas vyro ir moters potraukiu vienas kitam.“ Moteris traukia vyrą, o vyras – moterį, ir nuo tada, kai jie užmezga intymius ryšius, jų prisirišimas prie šio materialaus pasaulio tik auga. Susituokę vyras ir moteris ieškosi tinkamo būsto ir darbo ar žemės ūkininkauti, nes jiems reikia užsidirbti pinigų maistui ir kitiems poreikiams tenkinti. Po to atsiranda *suta* (vaikai), *āpta* (draugai ir giminaičiai) ir *vittaiḥ* (turtai). Taip prisirišimas prie materialaus pasaulio tolydžio stiprėja. O viskas prasideda nuo potraukio sekso malonumams, *madanai*.

Tačiau mūsų neturėtų žavėti šio materialaus pasaulio spindesys, mus turėtų žavėti Kṛṣṇa. Jei mes iš tikrųjų susižavėsime Kṛṣṇos grožiu, prarasime bet kokią susidomėjimą tuo netikru materialaus pasaulio grožiu. Śrī Yāmunācārya rašo:

*yad-avadhi mama cetah kṛṣṇa-pādāravinde
nava-nava-rasa-dhāmany udyataṁ rantum āsīt
tad-avadhi bata nārī-saṅgame smaryamāṇe
bhavati mukha-vikāraḥ suṣṭhu niṣṭhīvanam ca*

„Nuo tada, kai mane pakėrėjo Kṛṣṇos grožis ir ėmiau tarnauti Jo lotoso pėdoms, aš kaskart iš naujo patiriu tikrą džiaugsmą, o prisiminęs apie seksą susiraukiu ir nusispjaunu.“

Taigi Kṛṣṇa yra Madana-mohana, Madanos, Kupidono nugalėtojas. Niekas negali atsispirti Madanos kerams, tačiau Kṛṣṇa susižavėjęs žmogus jį nugalės. Kai žmogus nugali Madaną, jam po kojų krenta visas materialus pasaulis. Kitaip įveikti materialų pasaulį yra nepaprastai sunku. Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ [7.14]:

*daivī hy eṣā guṇa-mayī
mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante
māyām etāṁ taranti te*

Įveikti materialųjį pasaulį nepaprastai sunku, tačiau, jei mes nusi-
lenksime Kṛṣṇai ir parpuolę prie Jo lotoso pėdų melsime: „Kṛṣṇa,
gelbėk mane!“ – Kṛṣṇa mums pažadės: „Gerai, aš išgelbėsiu tave.
Nebijok, Aš būtinai tave išgelbėsiu.“ *Kaunteya pratijānīhi na me
bhaktaḥ prapaśyati.* „O Arjuna, gali paskelbti visam pasauliui,
kad Aš apginsiu Savo tarną, kuris turi vieną vienintelį norą –
tarnauti Man.“

Deja, žmonės nežino, kad mums reikia vieno – surasti prieglobs-
tį prie Kṛṣṇos lotoso pėdų. Nieko kito mums nereikia. Visa kita tik
padidins mūsų prisirišimą prie materialaus pasaulio. Žmogaus
gyvenimo tikslas – ištrūkti iš materialaus pasaulio pinklių. Tačiau
kaip pasakyta „Bhāgavatam“: *na te viduḥ svārtha-gatiṁ hi viṣṇum* –
„žmonės nežino, kad aukščiausias gyvenimo tikslas – pažinti Višnu,
Kṛṣṇą“.

Štai kodėl mūsų laikais taip sunku atversti žmones į Kṛṣṇos
samonę. Ir vis dėlto Caitanya Mahāprabhu nurodė mums skelbti
Kṛṣṇos samonės tiesas visame pasaulyje. Mes turime pamėginti.
Net jei žmonės nenorės išgirsti, ką mes sakome, tai nereikia, kad
elgiamės neteisingai. Vienintelis reikalavimas mums – nenuleisti
rankų. *Māyā* (iliuzija) labai stipri. Todėl išvaduoti gyvasias būtybes
iš *māyos* pinklių nėra taip paprasta. Mano Guru Mahārāja turėjo
nemažai šventyklų Indijoje, tačiau kartais jis sakydavo: „Jei parda-
vęs visas šventyklas atversčiau į Kṛṣṇos samonę bent vieną žmogų,
laikyčiau, kad įvykdžiau savo misiją.“ Jis ne kartą yra tai sakęs.

Mūsų tikslas nėra statyti milžiniškas šventyklas, nors tai būtina,
norint skleisti Kṛṣṇos samonę ir aprūpinti *bhaktus* pastoge, o padėti
pasiklydusioms sieloms atsigręžti į Kṛṣṇą. Toks mūsų pagrindinis
tikslas. Neveltui Bhaktivinoda Ṭhākura ir kiti vaiṣṇavai išpėja mus
nepasiduoti pagundai statyti labai daug ir didelių šventyklų, kadan-
gi tai gali nukreipti mūsų dėmesį į materialius dalykus. Kitaip
sakant, per šventyklas mes galime užmiršti Kṛṣṇą.

Žinoma, iš esmės materialių dalykų nėra. Laikyti ką nors

materija – tiesiog iliuzija. Apskritai, egzistuoja tik dvasia. Iš kur rastis materijai? Aukščiausiasis Viešpats yra Aukščiausiasioji Dvasia, o kadangi iš Jo randasi viskas, taip pat ir energija, kurią vadiname materija, viskas iš esmės yra dvasia.

Bet bėda ta, kad čia, materialiam pasaulyje, kuris yra žemesnioji Kṛṣṇos energija, egzistuoja galimybė užmiršti Kṛṣṇą. Žmonės visa galva pasinėrę į veiklą – ypač tai gerai matyti Vakaruose – jie kuria tiek daug materialių patogumų, kad visai užmiršta apie Kṛṣṇą.

O juk išskyrus Kṛṣṇą ir Jo energijas niekas daugiau neegzistuoja. Nārada Munio žodžiais: *idam hi viśvaṁ bhagavān ivetaraḥ* – „Šis pasaulis yra Kṛṣṇa, Bhagavānas.“ Neišmanėliai suvokia šį pasaulį kaip atskirą nuo Bhagavāno, tačiau *mahā-bhāgavatāi*, tyram *bhaktui*, sąvokos materija ir dvasia neegzistuoja, nes jis visur regi Kṛṣṇą. Žvelgdamas į tai, ką mes vadiname materija, jis mato Kṛṣṇos energijos apraišką (*pariṇāma-vāda*). Viešpats Caitanya pateikia štai toki pavyzdį:

*sthāvara-jaṅgama dekhe, nā dekhe tāra mūrti
sarvatra haya nija iṣṭa-deva-sphūrṭi*

Tyras Viešpaties tarnas, žvelgdamas į medį, užmiršta, kad mato medį, jis regi Kṛṣṇos energiją. Kai tik jis pamato Kṛṣṇos energiją, jis pamato Patį Kṛṣṇą. Taigi vietoj medžio jis regi Kṛṣṇą.

Dar vienas pavyzdys: saulė ir saulės šviesa. Matydamas saulės šviesą, jūs išsyk pagalvojate apie saulę, ar ne tiesa? Rytai už lango matydamas saulės spindulius jūs išsyk prisimenate saulę? Neabejojate, kad saulė yra danguje, nes žinote, kad be saulės negali būti saulės šviesos. Lygiai taip žvelgdami į pasaulį mes turėtume išsyk prisiminti Kṛṣṇą ir pagalvoti, kaip aplinkinio pasaulio daiktai yra susiję su Kṛṣṇa, nes visa tai yra Jo energijos apraiškos. Kadangi energija yra neatsiejamai susijusi su savo šaltiniu, pažinusieji Kṛṣṇą ir Jo energijas aplink mato tik Kṛṣṇą. Jiems materialus pasaulis paprasčiausiai neegzistuoja. Tobulumą pasiekusiam *bhaktui* viskas yra dvasia (*sarvaṁ khalv idam brahma*).

Taigi mes turime lavinti savo regą, kad visur regėtume Kṛṣṇą. Toks lavinimas pats savaime jau yra dvasinė tarnystė Kṛṣṇai, vadinasi, jis padeda mums dvasiškai apsisvalyti.

*sarvopādhi-vinirmuktaṁ
tat-paratvena nirmalam
hṛṣīkeṇa hṛṣīkeśa-
sevanam bhaktir ucyate*

Įsisąmoninę Kṛṣṇą mes išsyk atsikratome melagingų tapatybės įvardijimų, ir mūsų rega, liesmas, uoslė bei kitos juslės tampa *nirmala*, t.y. apsisvalo, nes mes įtraukiame jas į tarnystę Kṛṣṇai. Taip mes igyjame gebėjimą regėti Kṛṣṇą visur. Kol mūsų regos juslė sutepta, mes negalime matyti Kṛṣṇos, bet kai praktikuojant dvasinę tarnystę ji apsisvalys, matysime tik Kṛṣṇą ir nieko, išskyrus Kṛṣṇą.

Kupidonas – vienas iš iliuzinės materialios energijos tarnų, tačiau jei mes visiškai pasinersime į Kṛṣṇos sąmonę, Kupidonas negalės perverti mūsų širdies savo strėlėmis. Jam tai bus neįmanoma. Šią mintį gerai iliustruoja Haridāso Ṭhākuros istorija. Kartą Haridāsą Ṭhākūrą (tada jis dar buvo visai jaunas) vidury nakties aplankė prostitutė ir tiesiai prisipažino Haridāsai norinti su juo mylėtis. Haridāsa Ṭhākūrą paprašė jos prisėsti ir tarė: „Aš patenkinsiu tavo norą, bet pirma turiu baigti kartoti Hare Kṛṣṇa mantrą.“ Įsivaizduokit – tamsi naktis, priešais Haridāsą Ṭhākūrą graži jauna moteris, siūlanti savo kūną, o jis ramių ramiausiai kartoja Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Jis taip ir nesiliovė kartojęs mantrą, tad jos norams nebuvo lemta išsipildyti.

Taigi, jei esame visiškai pasinėrę į Kṛṣṇos sąmonę, Kupidonas negali perverti savo strėlėmis mūsų širdies. Priešais *bhaktą* gali stovėti tūkstančiai gražuolių, tačiau jis išliks ramus. Jis regi moteris kaip Kṛṣṇos energiją: „Jos priklauso Kṛṣṇai, jos skirtos Jam.“

Bhakto pareiga – įtraukti visas gražias moteris į tarnystę Kṛṣṇai, o ne linksmai su jomis praleisti laiką. Kupidono strėlės atšoka nuo *bhakto* širdies, nes jo akimis visas pasaulis yra susijęs su Kṛṣṇa. Štai kas yra tikrasis pasaulio atsižadėjimas. Jis negalvoja apie juslinius malonumus ir todėl nieko nesisavina, jis viską panaudoja Kṛṣṇos tarnystei ir stengiasi į ją įtraukti kuo daugiau žmonių. Tokia Kṛṣṇos sąmonės metodo esmė.

Ačiū už dėmesį.

4

Dvasinis mokytojas

Apie dvasinius šarlatanus

Los Andželas, 1968 m. gruodžio 30 d. Televizijos kompanijos CBS naujienų žurnalistas prašo Šrilą Prabhupādą pakomentuoti septintojo dešimtmečio pabaigos fenomeną, kai tarsi grybai po lietaus ima dygti įvairūs „guru“, kurie žada žmonėms suteikti galią, įtaką, išmokyti išvengti streso ar pasiekti išsivadavimą. Šiame negailestingai atviraime interviu Šrila Prabhupāda nuvainikuoja daugelį to meto „religinių“ mokymų ir praktikų. Šrila Prabhupāda nesivaržydamas pareiškia: „Dievu apsiskelbęs žmogus yra didžiausias niekšas.“

Žurnalistas: Aš manau, kad daugelis mūsų skaitytojų ir apskritai žmonių Jungtinėse Valstijose nežino ką ir galvoti apie nežinia iš kur mūsų šalyje atsiradusius žmones, kurie skelbiai guru ir dievais. Jie dygsta tarsi grybai po lietaus ir skelbia...

Šrila Prabhupāda: Galiu jus patikinti, kad jie kalba visiškas kvailystes.

Žurnalistas: Ar negalėtumėte tai pakomentuoti plačiau?

Šrila Prabhupāda: Dar pridurčiau, kad visi jie niekšai.

Žurnalistas: Ir tas garsusis, kuris pardavinėja mantras meditacijai?

Šrila Prabhupāda: Galiu viešai pareikšti, kad tai niekšas, kokio pasaulis nematė.

Žurnalistas: Ar negalėtumėte savo mintį paaiškinti plačiau, kaip nors ją pagrįsti, nes mūsų skaitytojai...

Šrila Prabhupāda: Iš jo elgesio galima spręsti, kad jis yra užkietėjęs sukčius. Jo net nereikia pažinoti, jo poelgiai viską pasako. Vienu dalyku negaliu nesistebėti: priimta manyti, kad Vakaruose gyvena pažangūs žmonės – tik kodėl jie leidžiasi tokių niekšų mulkinami?

Žurnalistas: Manau, žmonės ieško kažko neįprasta, ir čia pasirodo tokie kaip jis...

Šrila Prabhupāda: Taip, bet žmonės nori pigios prekės ir dėl to gali kaltinti tikrai patys save. Štai mūsų mokiniai – jie pigiomis prekėmis neprekiuoja. Mūsų pirmoji sąlyga – aukšta žmogaus moralė. Suprantate? Mes neduodame išventinimo tiems, kurie nesilaiko dorovės normų, mes jų nepriimame į mūsų bendriją. O vadinamieji guru sako žmonėms: „Darykit ką tik norit. Sumokėkite man trisdešimt penkis dolerius ir aš jums duosiu mantrą.“ Suprantate kas čia vyksta? Žmonės nori būti apgauti, todėl ir atsiranda įvairaus plauko šarlatanų. Žmonės nemėgsta disciplinos. Jie turi pinigų ir mano, kad užmokėję iškart gaus ką tik nori.

Žurnalistas: Greičiausias kelias į rojų.

Šrila Prabhupāda: Būtent. Juk tai paprasčiausiai kvaila.

Žurnalistas: Leiskite paklausti – nors aš ir turiu savo nuomonę, – kodėl jūsų manymu jaunimas šiandien vis labiau domisi Rytų religijomis?

Šrila Prabhupāda: Todėl, kad jų jau netenkina jūsų materialistinė gyvensena. Ypač čia, Amerikoje, atrodytų yra visko per akis, kad galėtum gyventi savo malonumui. Jūs turite pakankamai maisto, moterų, vyno, namų – pakanka visko. Nepaisant to, jūsų šalyje nepatenkintų ir nežinančių kaip gyventi žmonių kur kas daugiau nei neturtingoje Indijoje. Taip, Indija neturtinga, tačiau ji išsaugojo savo senąją dvasinę kultūrą. Todėl ten daugiau dvasinės ramybės. Tai rodo, kad materialioji pažanga pati savaime negali laiduoti vadinio pasitenkinimo. Ieškantieji tikros laimės renkasi dvasinę gyvenimą. Tik taip žmogus gali būti laimingas. Čia žmonės klaidžioja patamsiais. Jie neturi vilties. Jie nežino, kurlink eiti. Jie neturi tikslo. Dvasinį gyvenimą pasirinkęs žmogus žino, ką daro ir kur eina. Jam viskas aišku.

Žurnalistas: Kitaip sakant jūs manote, kad Vakaruose veikiančiuose maldos namuose, tarkim sinagogoje ar bažnyčioje, žmonės neranda tikro dvasingumo? Norite pasakyti, jų skelbiamos tiesos niekam neįdomios? O gal jos netinkamai pateikiamos?

Šrila Prabhupāda: Imkime, pavyzdžiui, Bibliją. Ji paskelbta žiloje senovėje ir skirta dykumoje gyvenusioms primityvioms tautelėms, gana menkai išprususiems žmonėms. Anuomet, Senojo Testamento

laikais, pakako pasakyti: „Dievas yra, Dievas sukūrė pasaulį.“ Nors tai tiesa, mūsų dienomis, kai mokslas padarė tokią didžiulę pažangą, žmonės nori žinoti labai smulkiai, kaip vyko pasaulio kūrimas. Suprantate? Deja, Biblija nepateikia smulkaus mokslinio paaiškinimo. O bažnyčia negali nieko pridurti. Todėl žmonės ir jaučia nepasitenkinimą. Bažnyčios lankymas ir malda jų netenkina.

Be to, vadinamieji religiniai lyderiai nesilaiko pačių svarbiausių religijos priesakų. Pavyzdžiui, Senajame Testamente yra dešimt Dievo įsakymų – vienas jų liepia: „Nežudyk.“ Tačiau krikščioniškajame pasaulyje žudymas yra plačiai paplitęs. Religiniai lyderiai laimina skerdyklų egzistavimą ir net sukūrė gudrią teoriją, neva gyvūnai neturi sielos. Taip pats budelis virsta auka.

O kai mes klausiamo: „Kodėl jūs toleruojate tokią nuodėmę, kaip žudymas?“ – dvasininkai atsisako kalbėti šiuo klausimu. Visi tyli kaip vandens į burną prisėmę. Tai reiškia, kad jie sąmoningai nesilaiko Dievo įsakymų. Apie koki religinių priesakų laikymąsi čia galima kalbėti? Juk pasakyta: „Nežudyk.“ Kodėl jie žudo? Ką jūs pasakysite?

Žurnalistas: Jūs klausiate manęs?

Šrīla Prabhupāda: Taip.

Žurnalistas: „Nežudyk“, be abejonių, yra viena etikos normų... Ji yra nesenstanti ir niekad nepraras aktualumo. Tačiau žmonės iš tikrųjų ne itin domisi...

Šrīla Prabhupāda: Taip, būtent. Jie ne itin domisi religija, o jei ir domisi, tai tik dėl akių. Jei jūs nesilaikote religinių priesakų, kuo apskritai pasireiškia jūsų religingumas?

Žurnalistas: Aš su jumis nesiginčiju. Maža to, aš su jumis visiškai sutinku. Visiškai. Visa tai kvaila. „Nežudyk“, „Neturėk kitų Dievų, tik Mane vieną“, „Negeisk nė vieno daikto, kuris yra tavo artimo“, „Gerbk savo tėvą ir motiną“... Tai puikūs...

Šrīla Prabhupāda: „Negeisk svetimos moteries?“ Tik kas vykdo šį įsakymą!?

Žurnalistas: Mažai kas.

Šrīla Prabhupāda: Tad kokią jie turi teisę vadintis religingais žmonėmis? O be religijos žmonių visuomenė niekuo nesiskiria nuo gyvulių bandos.

Žurnalistas: Suprantama. Tačiau norėčiau paklausti štai ko: kuo

jūsų dešimties Dievo įsakymų supratimas skiriasi nuo tradicinės jų traktuotės judėjų krikščionių etikoje?

Šrila Prabhupāda: Niekuo, tačiau, kaip jau sakiau, niekas griežtai *nesilaiko* dešimties Dievo įsakymų. Aš tiesiog raginu vykdyti Dievo įsakymus. Tokia mano žinia.

Žurnalistas: Kitaip sakant, jūs raginate vykdyti šiuos priesakus.

Šrila Prabhupāda: Taip. Aš neraginu krikščionių atsiversti į hinduizmą, tiesiog prašau jų vykdyti savo religijos įsakymus. Aš padarysiu jus geresniu krikščioniu nei iki šiol buvote, tai mano misija. Aš neteigiu, kad jūsų tradicinėje religijoje nėra Dievo, kad Jis yra tik mūsų religijoje, tiesiog raginu klausyti Dievo. Nesakau: „Jūs privalote pripažinti, kad Dievo vardas yra Kṛṣṇa, kad kitų vardų Jis neturi.“ Joku būdu, aš sakau: „Klausykite Dievo. Pasistenkite pamilti Dievą.“

Žurnalistas: Performuluosiu klausimą. Jei jūsų tikslai sutampa su judėjų krikščionių etikos tikslais, kodėl jaunimas ir vyresni žmonės yra nusivylę, kodėl jie vis labiau linksta prie rytietišku religijų? Kodėl būtent prie rytietišku, jei jos nesiskiria nuo vakarietišku?

Šrila Prabhupāda: Todėl, kad judaizmas ir krikščionybė nemoko, kaip vykdyti įsakymus *kasdieniniame gyvenime*. O aš tai darau.

Žurnalistas: Kitaip sakant, jūs mokote to, kas, jūsų manymu, padės žmonėms praktikoje, kasdieniame gyvenime, pasiekti visišką žmogaus dvasios saviraišką.

Šrila Prabhupāda: Meilės Dievui moko ir Biblija, ir „Bhagavad-gītā“. Tačiau šiandienos religiniai veikėjai nemoko kaip mylėti Dievą, o aš mokau – štai ir visas skirtumas. Jaunimui tai patinka.

Žurnalistas: Na gerai, vadinasi, tikslai sutampa, skiriasi tik jų pasiekimo metodas?

Šrila Prabhupāda: Ne – sutampa ir tikslai, ir metodas. Tačiau vadinamieji religiniai lyderiai, skirtingai nei aš, nemoko kaip šį metodą pritaikyti praktiškai.

Žurnalistas: Norėčiau paklausti apie tai, su kuo pastaruoju metu vis dažniau tenka susidurti. Didžiausias sunkumas, trukdantis vyrams ir moterims mylėti Dievą ir vykdyti dešimt Dievo įsakymų yra... kaip čia tiksliau pasakius ... seksualinė problema. Žinoma, tai, ką sakau, yra akivaizdu. Mums visiems su tuo teko susidurti.

Šrila Prabhupāda: Taip, visiems.

Žurnalistas: Nejaugi Vakarų kultūroje ir religijoje nėra nieko, kas padėtų jaunimui susidoroti su šia sudėtinga problema? Aš pats tai patyriau. Patyrėme visi. Ar jūsų mokymas gali pasiūlyti ką nors, į ką jaunimas galėtų atsiremti? Jei taip, ką konkrečiai?

Šrila Prabhupāda: Aš raginu savo mokinius tuoktis. Aš nesitaikstau su tuo, kad mano mokiniai gyventų su savo draugėmis – taip neturi būti. Ne. Reikia susituokti ir gyventi kaip dera padoriam žmogui.

Žurnalistas: Paklausiui paprastai: ką daryti su paaugliais – keturiolikmečiais, penkiolikmečiais, šešiolikmečiais?

Šrila Prabhupāda: Be kita ko, mes mokome jaunuolius *brahmacāryos*, t.y. mokome juos laikytis skaistos ižadų, tramdyti jusles. Vedų kultūroje santuokos sudaromos, kai vaikinai pasiekia dvidešimt ketverių – penkerių, o merginos šešiolikos – septyniolikos metų amžių. Kṛṣṇos sąmonė teikia jiems dvasinį pasitenkinimą, todėl jie domisi ne vien seksu. Mes nesakome: „Nebendraukite su moterimis, atsisakykite lytinio gyvenimo.“ Mes tiesiog deriname viską su aukščiausiais Kṛṣṇos sąmonės principais. Tai duoda puikių rezultatų.

Žurnalistas: Vadinasi, jūsų mokiniai negraukia nagų ir nesako: „Aš neprisiliesiu prie jos (jo)? Jie turi kuo pakeisti seksą?“

Šrila Prabhupāda: Taip, jie turi aukštesnį skonį. Juos labiau vilioja Kṛṣṇos sąmonė. Kṛṣṇos sąmonė išties veiksminga. Aš mokau vakariečius kaip sutramdyti seksualinius impulsus. Visi mano mokiniai, kuriuos čia matote, yra amerikiečiai. Aš jų neatsivežiau iš Indijos.

Žurnalistas: Norėčiau sužinoti jūsų nuomonę apie tokius žmones, kaip tas garsusis mantromis prekiaujantis guru. Nuo jo nusigręžė nemažai žmonių, tarp jų ir aš pats. Mano dukra kurį laiką buvo jo pasekėja, bet dabar ji baisiai nusivylusi.

Šrila Prabhupāda: Psichologiškai tai galima paaiškinti tuo, kad Vakaruose žmonės, visų pirma jaunimas, linksta prie dvasinio gyvenimo. Jei kas nors ateina pas mane ir sako: „Svāmījī, išventinkite mane į savo mokinius“, aš atsakau: „Jūs turite laikytis keturių reguliatyviųjų taisyklių: nevalgyti mėsos, nežaisti azartinių žaidimų, nesisvaiginti ir atsisakyti draudžiamo sekso.“ Daugelis pabėga. Bet tas prekiautojas mantromis nereikalauja laikytis jokių apribojimų. Jis panašus į gydytoją, kuris sako: „Darykite ką norit,

tik gerkite mano paskirtus vaistus ir jūs pasveiksit.“ Toks gydytojas visada bus labai populiarus.

Žurnalistas: Taip. Toks gydytojas nemažai žmonių nuvarys į kapus, bet vis tiek bus labai mėgstamas.

Šrila Prabhupāda: Taip (*juokiasi*). Tikras gydytojas sako: „Šitai jums uždrausta. Privalote laikytis dietos.“ Žmonėms tai nepatinka, jie nori, kad balandžiai patys kristų jiems į burną. Įvairaus plauko šarlatanai tuo naudojami ir mulkina žmones. Jiems tai tikros aukso kasyklos, nes žmonės patys nori būti apgauti.

„Reikia pasinaudoti šia galimybe!“. Suprantate? Jis ima pūsti miglą žmonėms į akis: „Tu – Dievas, visi mes – Dievai. Jūs tai paprasčiausiai užmiršote, jums tereikia tai išisąmoninti. Štai jums mantra – kartokite ją ir tapsite Dievu. Jūs būsite galingas. Tramdyti juslių nėra jokio reikalo. Gerkite. Neribokite lytinio gyvenimo – darykite kas jums šaus į galvą.“

Žmonėms tai patinka. „Penkiolika minučių meditacijos ir aš jau Dievas! Ir tai kainuos vos trisdešimt penkis dolerius.“ Tokiu pasiūlymu susigundys milijonai. Amerikiečiams trisdešimt penki doleriai nėra jau tokia didelė suma. Padauginkite ją iš milijono ir jūs gausite trisdešimt penkis milijonus dolerių (*juokiasi*).

Mes neužsiimame tokiomis aferomis. Mes sakome, kad jei jūs iš tikrųjų norite gyventi dvasiškai, jūs turite laikytis tam tikrų apribojimų. „Nežudyk!“, – skelbia išakymas. Todėl aš niekada nepasakysiu: „Galite žudyti, gyvūnas nieko nejaučia, jis neturi sielos.“ Žinot, mes ne šarlatanai ir neapgaudinėjame žmonių.

Žurnalistas: Tokie dalykai atbaidė daugybę jaunų žmonių.

Šrila Prabhupāda: Todėl aš jūsų prašau mums padėti. Mūsų judėjimas nepaprastas. Jis padės jūsų šaliai. Jis padės visai žmonijai. Tai pasitikėjimo vertas judėjimas. Mes ne sukčiai ir ne šarlatanai. Jis yra sankcionuotas.

Žurnalistas: Kas jį sankcionavo?

Šrila Prabhupāda: Kṛṣṇa, Dievas. Indijoje Kṛṣṇos sąmonės filosofija turi milijonus pasekėjų, jie sudaro aštuoniasdešimt procentų visų gyventojų. Pakalbinkite bet kurį indą – jis nemažai papasakos jums apie Kṛṣṇos sąmonę.

Žurnalistas: Jūs iš tikrųjų manote, kad jūsų judėjimas gali susilaukti realios sėkmės čia, Amerikoje?

Šrila Prabhupāda: Sprendžiant iš to, ką aš matau, mes turime nemažai šansų. Mes juk nesakome: „Išsižadėkite savo religijos ir dėkitės prie mūsų.“ Mes sakome: „Vykdykite bent savo religinius priesakus. O jau tada, jei panorėsite, mokykitės drauge su mumis.“ Juk magistro laipsnį gavęs studentas, neretai vyksta toliau studijuoti į užsienio universitetą. Kyla klausimas, kodėl? Ogi todėl, kad jis nori pasisemti daugiau žinių. Lygiai taip žinių galima pasisemti iš bet kokių šventraščių. Bet jei jūs galite jų daugiau pasisemti iš Krišnos sąmonės judėjimo, kodėl gi jums neprisijungti prie mūsų? Jei jūs iš tiesų tikite, jūs juk nesakysite: „Ne, aš krikščionis“ arba „Ne, aš judėjas, aš negaliu dalyvauti jūsų susitikimuose.“ Argi jūs sakysite: „Aš negaliu jums leisti kalbėti mano bažnyčioje?“ Jei aš kalbu apie Dievą, argi jūs prieštarausite.

Žurnalistas: Visiškai su jumis sutinku.

Šrila Prabhupāda: Aš pasirengęs susitikti ir pasikalbėti su bet kuriuo dievotu žmogumi. Mes galėtume aptarti kaip padėti žmonėms. Tačiau žmonės sunkiai išsiskiria su stereotipais. Jei žmogus, laikydamasis kurios nors religijos priesakų pamilo Dievą, vadina si jis išpažįsta nepriekiaštingą religiją. Tačiau jei religija skatina ji garbinti turtus, kyla klausimas, ko verta tokia religija?

Žurnalistas: Jūs teisus.

Šrila Prabhupāda: Mūsų vienintelis kriterijus – meilė Dievui. Mes neraginame jūsų išpažinti krikščionybę, islamą arba hinduizmą. Mus domina viena: ar jūsų meilė Dievui stiprėja. Tačiau žmonės kalba: „Dievas – koks Dievas? Aš pats Dievas.“ Suprantate? Šiandien visiems peršama mintis, kad jis pats yra Dievas.

Žurnalistas: Gal jūs matėte vieno garsaus nuolat besišypsancio guru su ūsais ir suplota nosimi nuotrauką? Prieš mirtį jis pareiškė esąs Dievas.

Šrila Prabhupāda: Dievas? Dar vienas niekšas! Matote, kas vyksta! Apsiskelbė Dievu. Tai rodo, kad žmonės žalio supratimo neturi apie Dievą. Įsivaizduokit – aš ateinu pas jus ir sakau, kad esu Jungtinių Valstijų prezidentas. Jūs tuo patikėsite?

Žurnalistas: (Juokiasi.) Ne, nemanau.

Šrila Prabhupāda: Ak, tie niekšeliai! Žmonės laiko juos Dievais, nes nežino, kas yra Dievas – štai kur problema.

Žurnalistas: Teigti, kad esi Dievas... visiškai absurdas.

Śrīla Prabhupāda: Niekuo ne geresnis ir tas, kuris šarlataną laiko Dievu. Dievu apsiskelbęs žmogus yra didžiausias niekšas. Sukčių sukčius. Jo apgautas žmogus irgi geras niekšelis. Jis nežino, kas yra Dievas. Jis mano, kad Dievą galima pigiai nusipirkti turguje.

Žurnalistas: Žinoma, juk Vakarų religijos moko, kad žmogus yra sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą. Vadinasi, Dievas turėtų būti panašus į žmogų.

Śrīla Prabhupāda: Jūs turite tiek daug mokslininkų! Gal vertėtų išsiaiškinti, kaip iš tikrųjų atrodo Dievas, į ką Jis panašus. Kur tokia mokslo įstaiga? Jūs turite daugybę mokslo įstaigų – mokslo tyrimo, technologijos institutai. Bet kur mokslo įstaiga, tirianti Dievo klausimą? Ar yra tokia mokslo įstaiga?

Žurnalistas: Atvirai kalbant, šiandien tokios mokslo įstaigos mes neturime.

Śrīla Prabhupāda: Tai ir yra didžiausia bėda. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas – tai savotiška mokslo įstaiga, besispecializuojanti Dievo pažinimo klausimu. Jei mokysitės drauge su mumis, nepakliūsite ant kabliuko kokiam nors Dievu apsiskelbusiam šarlatanui. Dievu pripažinsite tik Patį Dievą. Mes suteikiame žinių apie būtį, kuri egzistuoja anapus materialaus pasaulio. Materialus pasaulis tai atsiranda, tai vėl išnyksta, tačiau Dievas ir Jo dvasinė energija egzistuoja amžinai. Mes, gyvosios būtybės, taip pat esame amžinos – mes neturime nei pradžios, nei pabaigos. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas moko, kaip patekti į amžiną, dvasinį pasaulį, pasaulį, kuriame viešpatauja Dievas.

Žurnalistas: Žmonės būtent to ir siekia.

Śrīla Prabhupāda: Taip, tikrai. Kiekvienas iš mūsų siekia būti laimingas – ir tai suprantama, nes tai kiekvienos gyvosios būtybės prigimtinė teisė. Žmogus sukurtas būti laimingu, tik jis nežino, kur ieškoti savo laimės. Jis ieško laimės pasaulyje, kur visi patiria keturių rūšių kančias – gimimą, senatvę, ligas ir mirtį. Mokslininkai siekia būti laimingi patys ir padaryti laimingais kitus žmones. Bet ar yra toks mokslininkas, kuriam pavyko įveikti senatvę, ligas, mirtį ir persikūnijimą. Ar kam nors yra tai pavykę?

Žurnalistas: Nemanau.

Śrīla Prabhupāda: Tai kas jiems trukdo? Kodėl jie nesusimąsto: „Mes padarėme milžinišką pažangą, bet ką mes pasiekėme šiose

keturiose srityse?“ Ogi nieko. Nepaisant to, jie giriasi laimėjimais švietimo ir naujų technologijų kūrimo srityse. Tačiau esminis klausimas, keturių rūšių kančių įveikimas, iki šiol neišspręstas. Ar ne tiesa?

Mokslininkai daug pasiekė medicinos srityje, tačiau ar sukurti vaistai, kurie leistų mums tvirtinti: „Nuo šiol nepagydomų ligų nėra.“ Ar yra tokie vaistai? Ne, nėra. Tai apie kokią pažangą mes galime kalbėti? Šiandien ligų tik daugėja.

Mokslininkai sukūrė branduolinius ginklus. Ką gero jie duoda žmogui? Juk tai paprasčiausias žudymo instrumentas. Ar sukurta kokia nors priemonė, kuri padėtų žmonėms išvengti mirties? Tai būtų tikras laimėjimas. Tačiau žmonės miršta kas sekundę, o mokslas tuo tarpu sukuria ginklą, kuris paspartina jų mirtį. Štai ir viskas. Argi tai priežastis didžiulio? Taigi mirties klausimas vis dar tebėra neišspręstas.

Maža to, bandoma kovoti su gyventojų pertekliumi. Ką jie gali padaryti, juk kas minutę planetos gyventojų padaugėja šimtu. Tokia statistika.

Vadinasi, gimimo problemos sprendimas taip pat nesurastas, nesurastas nei mirties, nei ligų, nei senatvės problemų sprendimas. Net didysis Einšteinas neišvengė senatvės ir mirties. Kodėl gi jam nepavyko sustabdyti senatvės? Juk kiekvienas stengiasi išlikti jaunas, bet kyla klausimas, kaip tai padaryti? Mokslininkai net nebando spręsti šios problemos, nes jie paprasčiausiai nepajėgūs tai padaryti.

Jie pučia visiems miglą į akis – štai ir viskas. O štai Krišnos sąmonė siūlo visų šių problemų sprendimo būdą. Apie jį pasakoja „Bhagavad-gītā“. Tegul jie ima ir pasiaiškina, ką daryti. Bent vardan eksperimento.

Tikras dvasinis mokytojas

„Dvasinis mokytojas niekada nepasakys, kad jis Dievas... Dvasinis mokytojas pasakys: „Aš – Dievo tarnas.“ 1973 m. rugsėjį kalbėdamas Stokholmo universiteto studentams Śrīla Prabhupāda apibrėžia aštuonis svarbiausius bruožus, kurie, pasak Vėdų mokymo, yra būdingi tikram dvasiniam mokytojui. Juos žinant galėsime atskirti šventuosius nuo šarlatanų.

Norint pradėti dvasinį gyvenimą būtina atitikti du reikalavimus. Kaip mokė Śrī Caitanya Mahāprabhu, mums reikalinga tiek Aukščiausiojo Viešpaties, tiek ir dvasinio mokytojo malonė.

*brahmāṇḍa bhramite kona bhāgyavān jīva
guru-kṛṣṇa-prasāde pāya bhakti-latā-bīja*

Gyvosios būtybės klajoja po visatą – keičiasi jų kūnai, gyvenimo vietos, planetos. *Brahmāṇḍa bhramite*: jos sukasi materialiosios visatos ratu. Mokslas apie sielos persikūnijimą ir jos klajones po įvairias planetas, šiuolaikiniais švietėjams visiškai nežinomas. Mes jį paaiškinome mūsų knygoje „Anapus laiko ir erdvės“.

Jei turite guru, jis padės jums persikraustyti iš šios planetos tiesiai į dvasinį dangų, Vaikuṇṭhaloką, kur egzistuoja nesuskaitoma daugybė dvasinių planetų. Aukščiausioji dvasinio dangaus planeta – Kṛṣṇos planeta, Goloka Vṛndāvana. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas siekia skleisti informaciją, kaip patekti tiesiai į Golokos Vṛndāvanos planetą, Kṛṣṇaloką. Tai mūsų misija.

Kuo skiriasi materialusis pasaulis nuo dvasinio? Skiriasi tuo, kad materialiam pasaulyje pagal prigimtį amžina būtybė yra priversta keisti kūną. *Ajo nityaḥ śāśvato 'yaṁ purāṇo na hanyate*

hanyamāne śarīre. Mirus materialiam kūnui patys mes nežūvame – mes persikūnijame į vieną iš 8 400 000 gyvybės formų. *Jalajā nava-lakṣāṇi*. Yra 900 000 vandens gyvių, 2 000 000 rūšių medžių ir augalų, 1 100 000 rūšių vabzdžių, 1 000 000 rūšių paukščių ir 3 000 000 rūšių gyvūnų. Galiausiai mes išikūnijame žmonėmis ir tada tik nuo mūsų priklauso, ar sugrįšime į žemesniąsias gyvybės formas ir vėl persikūnysime iš vieno kūno į kitą, ar nukeliausime į dvasinį dangų, į aukščiausiąją dvasinę planetą – Goloką Vṛndāvaną. Rinktis mums. Žmogaus kūnas suteikia pasirinkimo galimybę. Gyvendami žemesniųjų gyvybės formų kūnuose esame visiškoje materialios būties valdžioje, tačiau gavę žmogaus kūną galime rinktis.

Šią mintį patvirtina „Bhagavad-gītā“ [9.25]:

*yānti deva-vratā devān
pitṛn yānti-pitṛ-vratāḥ
bhūtāni yānti bhūtejyā
yānti mad-yājino 'pi mām*

Tie, kurie siekia pakilti į aukštesniąsias planetas, pusdievių planetas – *deva-loką*, kur labai aukštas gyvenimo lygis ir be galo ilga gyvenimo trukmė – garbina pusdievius. Jei norite, galite apsigyventi *Pitrlokoje*, dvasių planetose, arba galite rinktis planetą, kurioje gyvena Kṛṣṇa (*yānti mad-yājino 'pi mām*). Viskas priklauso nuo jūsų poelgių. Bet geriausia nepatekti į *saṁsārą* – į gimimų, klajonių materialiaame pasaulyje iš kūno į kūną, iš planetos į planetą, verpetą. *Saṁsāra* – tai materialioji būtis. *Bhūtvā bhūtvā praliyate*: jūs gimstate vienu kūnu, kurį laiką gyvenate jame ir po tam tikro laiko esate priverstas jį palikti. Jūs gaunate kitą kūną, vėl kurį laiką gyvenate jame ir vėl kraustotės į kitą. Tai ir yra *saṁsāra*.

Materialus pasaulis lyginamas su *dāvānala*, miško gaisru. Niekas sąmoningai miško nepadega, ir vis dėlto miško gaisrai išplieskia. Lygiai taip materialiaame pasaulyje niekas nenori būti nelaimingas. Visi žmonės ieško laimės, tačiau yra priversti taikstyti su įvairiomis negandomis. Nuo neatmenamų laikų iki mūsų dienų pasaulyje nuolat kyla karai, pasauliniai karai, nors žmonės iš pasakutiniųjų stengiasi jų išvengti. Mano jaunystėje veikė Nacijų Lygos organizacija. 1920 metais pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui

pasaulio valstybės įsteigė Nacijų Lygą, kurios tikslas buvo užtikrinti taiką pasaulyje. Niekas nenorėjo karo, tačiau vėl išsiplieskė miško gaisras – Antrasis pasaulinis karas. Šiandien veikia Jungtinių Tautų organizacija, tačiau karai tebevyksta – Vietname, Pakistane ir daugelyje kitų pasaulio vietų. Vadinasi, jūs galite iš visų jėgų stengtis išsaugoti taiką, tačiau materialiai būtis to neleis padaryti. Karai – tai neišvengiamybė. Susipriešinimas neišvengiamas, tarpusavyje kariauja ne tik valstybės, bet ir žmonės, kaimynai – net vyras ir žmona, tėvas ir sūnus. Karai ir toliau negęsta. Šventraščių žodžiais – tai *dāvānala*, miško gaisras. Niekas miško specialiai nepadega – jis užsidega dėl sausų bambukų stiebų trinties. Lygiai taip ir žmogus nenori būti nelaimingas, tačiau savo poelgiais užsigyvena priešų, ir prasideda įvairūs konfliktai bei karai. Tai vadinama *samsāra-dāvānala*.

Miško gaisras materialiam pasaulyje niekada neužgęsta. Tas žmogus, kuris gali išgelbėti jus iš ugnies, vadinamas *guru*, dvasiniu mokytoju.

Kaip jis gali jus išgelbėti? Kokios jo galimybės? Sugrįžkime prie to paties pavyzdžio. Kai išliepsnoja miškas, jo neužgesins nei gaisrininkų komanda, nei jūs pats su kibiru rankose. Iš to nieko nebus. Ir vis dėlto, kaip jį užgesinti? Norint jį užgesinti reikalingas vanduo – ne kibiras ar čiurkšlė iš gaisrininkų žarnos. Vanduo turi kristi iš dangaus. Miško gaisrą gali užgesinti tik iš dangaus prapliupusi liūtis. O lietus lyja nepriklausomai nuo jūsų mokslinių teorijų ir eksperimentų. Jis prapliumpa tik Aukščiausiojo Viešpaties malone. Ne veltui dvasinis mokytojas yra lyginamas su debesimi. Lygiai kaip debesis atneša lietų, dvasinis mokytojas dovanoja Aukščiausiojo Viešpaties malonę. Debesys susidaro garuojant vandeniui iš jūros. Iš debesies krenta ne jo turimas, bet iš jūros paimtas vanduo. Taip lygiai ir dvasinis mokytojas dovanoja ne savo, o Aukščiausiojo Dievo Asmens malonę. Apmastykite šį palyginimą. Jis tik tarpininkauja suteikdamas Aukščiausiojo Dievo Asmens malonę. Tai tikro dvasinio mokytojo požymis.

Dvasinis mokytojas niekada nepasakys: „Aš – Dievas, aš galiu dovanoti tau savo malonę.“ Ne. Kas taip sako, tas yra ne dvasinis mokytojas, o paprasčiausias apsišaukėlis. Tikras dvasinis mokytojas sako: „Aš – Dievo tarnas. Aš dovanoju Dievo malonę. Imkite ją

ir būkite laimingi.“ Toks dvasinio mokytojo vaidmuo. Jis panašus į laiškanešį. Laiškanešys įteikia jums stambią pinigų sumą, bet tai ne jo pinigai. Juos atsiuntė kitas asmuo, bet laiškanešys sąžiningai pristato juos adresatui: „Štai jūsų pinigai. Imkite.“ Jūs labai džiaugiatės, nors laiškanešys atnešė jums ne savo asmeninius pinigus. Kai jums reikalingi pinigai, o laiškanešys netikėtai pristato jums perlaidą iš tėvo ar iš kur nors kitur, jūs, suprantama, labai džiaugiatės.

Mes visi kenčiame materialios būties liepsnose. Dvasinis mokytojas atneša mums žinią iš Aukščiausiojo Viešpaties. Jei mes priimsime Jo siunčiamą žinią, būsime laimingi. Tokia dvasinio mokytojo misija.

*samsāra-dāvānala-līḍha-loka-
trāṇāya kārūṇya-ghanāghanatvam
prāptasya kalyāṇa-guṇārṇavasya
vande guroḥ śrī-caraṇāravindam*

Mes reiškiamo savo pagarbą dvasiniam mokytojui sakydami: „O valdove, jūs dovanojote man Aukščiausiojo Viešpaties malonę, todėl aš jums be galo dėkingas. Jūs atėjote išgelbėti manęs ir aš pagarbiai jums lenkiuosi.“ Tokia šio posmo prasmė. Svarbiausias skiriamasis dvasinio mokytojo, guru, požymis yra tas, kad jis perteikia mums žinią, kuri užgesins mūsų širdyje liepsnojantį gaisrą. Tai požymis, pagal kurį galime atskirti dvasinį mokytoją.

Mūsų širdyse liepsnoja ugnis – smarki nerimo ugnis. Nerimas yra būdingiausias materialaus pasaulio bruožas. Nerimauja visi – nėra nė vieno, kurio neslėgtų nerimas. Ši jausmą išgyvena net mažiausias paukštelis. Paberkite jam grūdų, o jis ir lesdamas nerimaus, be perstojo žvalgydamasis į visas puses: „Ar kas į mane nesikėsina?“ Toks gyvenimas materialiam pasaulyje. Nerimauja visi, net prezidentas Niksonas. Mūsų šalyje ramybės neturėjo net pats Gandis. Ramybės neturi nė vienas politikas. Jie užima labai aukštus postus, tačiau materialų pasaulį kankinanti liga – nuolatinis nerimas – ir jų nepalieka.

Jei norite išsivaduoti iš visų rūpesčių, kreipkitės prieglobsčio į guru, dvasinį mokytoją. Jei jo nurodymai padės jums atsikratyti nerimo, tai ir bus geriausias įrodymas, kad jis turi teisę vadintis

guru. Štai tikrasis kriterijus. Neieškokite guru, kuris išpopuliarėjo naudodamasis pigiais triukais. Nedarykite to dėl mados. Kai kas dėl mados perkasi šunis. Jei ieškote guru dėl mados, kad galėtumėte pasigirti: „Aš turiu guru“, – tai jums nepadės. Jūs turite pasirinkti tokį guru, kuris galės užgesinti nerimo ugnį jūsų širdyje. Tai pirmutinis tikro guru požymis.

Antrasis požymis apibūdinamas taip: *mahāprabhoḥ kīrtana-nṛtya-gīta-vāditra-māḍyan-manaso rasena*. Tikras guru be paliovos šlovina Viešpatį Caitanya Mahāprabhu, kartoja šventuosius vardus – tokia yra jo svarbiausioji misija. *Mahāprabhoḥ kīrtana-nṛtya-gīta*. Dvasinis mokytojas kartoja šventąjį Viešpaties vardą, šoka Jo garbei, nes tai geriausias vaistas nuo visų materialaus pasaulio negandų.

Mūsų laikais medituoti nesugeba niekas. Vakaruose išpopuliarėjusi „meditacija“ yra paprasčiausia saviapgaulė. Neramiame *kali* (nesantarvės ir veidmainystės) amžiuje medituoti itin sunku. Neveltui *śāstrose* pasakyta: *kṛte yad ghyāyato viṣṇum. Satya yugoje* (tiesos amžiuje), kai žmonys gyveno šimtą tūkstančių metų, Valmikiis Munis pasiekė tobulumą po šešiasdešimt tūkstančių metų trukusios meditacijos. Tačiau šiais laikais neturime jokių garantijų, kad pragyvensime šešiasdešimt metų, netgi šešiasdešimt valandų. Todėl meditacija mūsų laikais neįmanoma. *Tretā yugoje* buvo praktikuojami Vedų šventraščiuose nurodyti ritualai. *Tretāyām yajato makhaiḥ. Makhaiḥ* reiškia „didingi aukojimai“. Jie reikalauja milžiniškų išlaidų. Mūsų amžiaus žmonės neturtingi ir tokių aukojimų negali rengti. *Dvāpare paricaryāyām. Dvāpara yugoje* (epochoje prieš mūsų *yugā*) buvo galima garbinti Dievybę nešant jai gausias aukas, bet šiandien, *kali-yugoje*, ir tai neįmanoma. Todėl plačiai visuomenei rekomenduojamas kitas metodas: *kalau tad dhari-kīrtanāt. Kali yugos* amžiuje aukščiausias tobulumas pasiekiamas tiesiog kartojant šventąjį Viešpaties vardą. Krišnos sąmonės judėjimas pašauktas skleisti šventojo Viešpaties vardo kartojimą. Judėjimą, kurio nariai gieda ir šoka Viešpaties garbei, pradėjo Śrī Caitanya Mahāprabhu. Taigi, jis žinomas jau penkis šimtus metų. Indijoje jis labai populiarus, o prieš keletą metų mūsų pastangomis garsas apie Jį pasiekė ir Vakarus. Žmonės jungiasi prie šio judėjimo ir yra laimingi. Tai vienintelis dvasinio tobulėjimo metodas, skirtas mūsų epochai.

Guru nuolat kartoja šventuosius vardus. *Mahāprabhoḥ kīrtana-*

nṛtya-gīta – šoka ir gieda Viešpaties garbei. Jei jis pats nešoks ir negiedos – kaip jis išmokys tai daryti savo mokinius? Taigi pirmutinis tikro guru požymis – jo nurodymai padeda išsyk atsikratyti nerimo, antras požymis – jis be paliovos kartoja šventąjį Viešpaties vardą ir šoka Jo garbei. *Mahāprabhoḥ kīrtana-nṛtya-gīta-vāḍita-māḍyan-manaso rasena* – kai dvasinis mokytojas šoka ir gieda šventuosius vardus, jis patiria transcendentinę palaimą. Nejausdamas džiaugsmo jūs negalėsite šokti. Prisiversti šokti neįmanoma. Viešpaties tarnų noras šokti nėra apsimestinis. Šokti juos skatina dvasinis noras. Jie ne dresiruoti šuniukai. Tikrai ne. Jie šoka skatinami dvasinės energijos. *Romāñca-kampāśru-taraṅga-bhājaḥ*. Tam tikri fiziniai požymiai rodo, kad jie išgyvena dvasines emocijas – jie verkia, plaukai ant jų kūno pasišiaušia. Yra nemažai tokių simptomų ir jie pasireiškia natūraliai. Jų nevalia imituoti. Dvasinės aukštumas pasiekusiam žmogui jie pasireiškia savaime.

Trečiasis guru požymis toks:

*śrī-vigrahārādhana-nitya-nānā-
śṛṅgāra-tan-mandira-mārjanādau
yuktasya bhaktānīs ca niyuñjato 'pi
vande guroḥ śrī-caraṇāravindam*

Dvasinio mokytojo pareiga yra įtraukti mokinius į Dievybės (*śrī-vigraha*) garbinimą. Dievybes mes garbiname visuose mūsų centruose (jų skaičius jau pasiekė šimtą). Čia, Stokholme, mes dar nepradėjome garbinti Dievybių, bet mes jau garbiname Viešpaties Caitanyos ir guru atvaizdus. Kituose centruose, pavyzdžiui, Anglijoje ir Amerikoje, *bhaktai* garbina Dievybes pagal visas taisykles. *Śrī-vigrahārādhana-nitya-nānā śṛṅgāra-tan-mandira-mārjanādau*. Garbinti Dievybes reiškia rengti jas gražiais drabuželiais, kruopščiai valyti šventyklą, aukoti Dievybėms įvairius valgius ir po aukojimo rengti vaišes, kurių metu valgomas maistas nuo Dievybių stalo ir t.t. Toks mūsų Dievybių garbinimo metodas. Guru tarnauja Dievybėms pats ir įtraukia į šią tarnystę savo mokinius. Tai trečiasis guru požymis.

Apie ketvirtąjį požymį pasakyta taip:

*catur-vidha-śrī-bhagavat-prasāda-
svādv-anna-trptān hari-bhakta-saṅghān*

*kṛtvaiva trptim bhajataḥ sadaiva
vande guroḥ śrī-caraṇāravindam*

Dvasinis mokytojas skatina *prasādam* (trupinių nuo Kṛṣṇos stalo) platinimą plačiai visuomenei. Mes pristatome žmonėms ne tik filosofines idėjas, kurias išklausę žmonės išsiskirsto. Ne. Mes platiname *prasādam*, labai skanų maistą. Savo šventyklose mes vaišiname *prasāda* kiekvieną svečią. Paprastai šventykloje gyvena nuo penkiasdešimties iki dviejų šimtų *bhaktų*, į šventyklą užsuka ir svečių, kurie taip pat vaišinasi *prasāda*. Taigi, *prasādam* platinimas yra dar vienas tikro dvasinio mokytojo požymis.

Valgant *prasādam* gyvenimas palengva įgauna dvasinę kokybę – tokia šio maisto savybė. Ne veltui sakoma, kad Dievo pažinimas prasideda nuo liežuvių. *Sevonmukhe hi jihvādau* – jei įtrauksite liežuvį į tarnystę Dievui, būtinai Jį pažinsite. Kokia liežuvių paskirtis? Kartokite šventąjį Viešpaties vardą ir valgykite *prasādam*, Viešpačiui paaukoto maisto trupinius. Šie du metodai padės jums susivokti dvasiškai ir pažinti Dievą. Norint pažinti Dievą nereikia būti eruditui, filosofui, mokslininkui ar turtuoliui. Dievą pažinsite tik nuoširdžia tarnystė, į kurią įtrauksite ir savo liežuvį. Viskas labai paprasta. Jokių sunkumų nėra. Todėl guru, dvasinis mokytojas ir inicijuoja *prasadam* platinimo programą. *Śvādv-anna-trptān hari-bhakta-saṅghān*. *Hari-bhakta-saṅghān* reiškia „*bhaktų* draugijoje“. Be *bhaktų* jos neįmanoma įgyvendinti. *Kṛtvaiva trptim bhajataḥ sadaiva* – kai guru visiškai patenkintas *prasādam* platinimo rezultatais, jis ima šokti ir giedoti Viešpaties garbei. Toks yra ketvirtasis guru požymis.

Toliau pateiktame posme aprašomas penktasis požymis:

*śrī-rādhikā-mādhavayor apāra-
mādhurya-līlā-guṇa-rūpa-nāmnām
prati-kṣaṇāśvādāna-lolupasya
vande guroḥ śrī-caraṇāravindam*

Dvasinis mokytojas nuolat mąsto apie Kṛṣṇos ir Jo amžinos sutuoktinės Śrīmatī Rādhārāṇī bei *gopių* dvasinius žygius. Kartais jis prisimena Kṛṣṇos žaidimus su piemenėliais. Kitaip sakant, jis nuolatos galvoja apie Kṛṣṇos dvasinius žygius. *Pratikṣaṇāśvādāna-lolupasya*. *Prati-kṣaṇa* reiškia, kad jis mąsto apie Kṛṣṇą ištisą parą. Tai ir yra

Krščnos sąmonė. Reikia nuolat galvoti apie Krščną. Būtina užsibrėžti tokį tikslą. Mes bent jau to siekiame – visi jaunuoliai ir merginos Krščnos sąmonės judėjime ištisą parą galvoja apie Krščną – tai jiems ne formalumas, ne meditacijos seansas ar apsilankymas bažnyčioje kartą per savaitę. Ne, jie ištisą parą mintimis yra pasinėrę į Krščną.

Kitas požymis:

*nikuñja-yūno rati-keli-siddhyai
yā yālibhir yuktir apekṣaṇīyā
tatrāti-dākṣyād ati-vallabhasya
vande guroḥ śrī-caraṇāravindam*

Galutinis dvasinio mokytojo tikslas – patekti į Krščnos planetą, kur jis galėtų padėti *gopėms* tarnauti Krščnai. Vieni dvasiniai mokytojai nori tapti *gopių* pagalbininkais, kiti – piemenėlių pagalbininkais, tretieji – Nandos ir motinos Yašodos pagalbininkais, o kai kurie nori būti asmeniniai Viešpaties tarnai. Yra norinčių tapti žydinčiais medžiais, vaismedžiais, veršeliais ar karvėmis Vṛndāvanoje. Egzistuoja penkios jausenos (*rasos*): *sānta* (didžios pagarbos), *dāsyā* (tarnavimo), *sakhya* (draugystės), *vātsalyā* (tėvystės ir motinystės), *mādhuryā* (išimylėjėlių). Dvasiniame pasaulyje rasime viską. *Cintāmaṇi-prakara-sadmasu*. Dvasiniame danguje net žemė yra suverpta iš dvasios. Medžiai, vaisiai, gėlės, vanduo, tarnai, draugai, motinos, tėvai, Pats Viešpats ir Jo palydovai – viskas yra dvasia. Dvasinis pasaulis absoliutus ir sykiu jame viešpatauja nepaprasta įvairovė.

Materialaus pasaulio įvairovė yra dvasinio pasaulio įvairovės atspindys. Materialus pasaulis panašus į pakrantės medžių atspindį upės vandenyje. Kaip medis atsispindi vandenyje? Aukštytyn kojomis. Materialus pasaulis yra dvasinio pasaulio atspindys, tačiau tai iškreiptas atspindys. Dvasiniame pasaulyje Rādhā ir Krščną sieja meilė. Krščna yra amžinai jaunas – *nava-yauvana*. Amžinai jauna yra ir Rādhārāṇī, kadangi Ji – Krščnos palaimos galia. *Śrī-rādhikā-mādhavayor apāra*. *Jaya rādhā-mādhava*. Mes garbiname ne tik Krščną, bet ir Jo amžiną sutuoktinę Śrīmati Rādhārāṇī. Rādhārāṇī ir Krščnos meilė amžina. Ne veltui „Vedānta-sūtra“ skelbia: *janmādy asya yataḥ*. Absoliuti Tiesa yra tai, iš ko viskas randasi. Šiame pasaulyje meilė sieja motiną ir sūnų, žmoną ir vyrą, šeimnininką ir tarną, draugus, šeimnininką ir jo šunį, katę ar karvę, tačiau ji tik dvasinio pasaulio

realijų atšvaitas. Kṛṣṇa irgi labai myli gyvūnus – veršelius ir karves. Šiame pasaulyje mes mylime šunis bei kates, o Kṛṣṇa dvasiniame pasaulyje myli karves ir veršelius. Tai matyti iš Kṛṣṇa vaizduojančių paveikslų. Vadinasi, poreikis mylėti, taip pat ir gyvūnus, būdingas ir dvasiniam pasauliui. Jei jo nebūtų – iš kur atsirado atspindys? Šis pasaulis – paprasčiausias atspindys. Kaip čia gali atsispindėti tai, ko tikrovėje nėra? Vadinasi, dvasiniame pasaulyje yra viskas. Tačiau norint suvokti pirmąjį meilės poreikį, reikia praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę.

Čia, šiame pasaulyje, nusivylimas neišvengiamas. Čia mes irgi mylime: vyras myli moterį, moteris myli vyrą, – tačiau meilė baigiasi nusivylimu, santuoka išyra, kadangi vyro ir moters meilė tėra iškreiptas tikrosios meilės atspindys. Šiame pasaulyje tikros meilės nėra. Yra tik aistra. Tikroji meilė dvasiniame pasaulyje – tai Rādhos ir Kṛṣṇos meilė. Tikroji meilė sieja Kṛṣṇą ir *gopes*. Tikroji meilė reiškiasi Kṛṣṇos ir piemenėlių draugystėje. Tikroji meilė sieja Kṛṣṇą ir Jo karves bei veršelius. Tikroji meilė sieja Kṛṣṇą ir dvasinio pasaulio medžius, gėles, vandenį. Dvasiniame pasaulyje viskas yra meilė. O štai čia, materialiam pasaulyje, mes tenkinamės tik blaiviu dvasinio pasaulio realijų atspindžiu. Todėl dabar, kai mums dovana galimybė turėti žmogaus kūną, turime pažinti Kṛṣṇą. Nuostata pažinti Kṛṣṇą ir yra Kṛṣṇos sąmonė. „Bhagavad-gīto“ [5.9] žodžiais: *janma karma ca me divyam evaṁ yo vetti tattvataḥ* – Kṛṣṇą būtina pažinti išsamiai, o ne paviršutiniškai. Gilinkimės į mokslą apie Kṛṣṇą. Pasistenkite pamilti Kṛṣṇą – štai mano patarimas. Garbinkite Dievybę, vaišinkitės *prasāda*, kartokite šventuosius Kṛṣṇos vardus ir vykdykite dvasinio mokytojo nurodymus – toks yra kelias. Taip išmoksime suprasti Kṛṣṇą, ir tada jūsų gyvenimą apvainikuos sėkmė. Tokia mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimo esmė.

Ačiū už dėmesį.

5

Joga ir meditacija

Meditacija per transcendentinį garsą

1969 m. vasarą skaitydamas paskaitą Bostono šiaurės rytų Universitete, Šrila Prabhupāda supažindino klausytojus su meditacijos sistema, garsėjančia nepaprastu veiksmingumu ir tuo, kad ją galima praktikuoti beveik visur ir visada. „Jei jūs praktikuosite šį nesudėtingą metodą, jei kartosite Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, jūs išsyk pasieksite transcendentinį lygmenį,“ – pasakė jis. Ir pridūrė: „Tai vienintelis meditacijos būdas, kurį galima praktikuoti tiesiog einant gatvę.“

Mieli vaikinai ir merginos, dėkoju jums už tai, kad atėjote į šį susitikimą. Mes plečiame Kṛṣṇos sąmonės judėjimą, nes toks poreikis jaučiamas visame pasaulyje. Be to, mūsų siūlomas metodas labai lengvas – tai jo didžiausias privalumas.

Visų pirma, mes turėtume suprasti, ką reiškia sąvoka „transcendentinis lygmuo“. Dabar mes egzistuojame skirtingais lygiais. Todėl visų pirma turime pakilti į transcendentinį lygmenį, ir tik tada bus galima kalbėti apie transcendentinę meditaciją.

Trečiajame „Bhagavad-gīto“ skyriuje jūs rasite aprašytus įvairius sąlygotos būties lygmenis. Pirmajame lygmenyje gyvoji būtybė tapatina save su fiziniu kūnu (*indriyāṇi parāṇy āhuḥ*). Visas materijalus pasaulis yra kūniškosios būties sampratos nelaisvėje. Vieni laiko save indais, kiti – rusais, tretį – dar kuo nors, o jūs manote: „Aš – amerikietis.“ Tačiau visi be išimties žmonės deda lygybės ženklą tarp savęs ir kūno.

Toks kūniškas tapatybės suvokimo lygis egzistuojant nelaisvės sąlygomis vadinamas jusliniu lygmeniu, nes kol mes vadovaujamės

kūniškosios būties samprata, tol laimė mums reiškia juslinius malonumus ir nieko daugiau. Tokia mąstysena labai paplitusi mūsų laikais, ir ne tik mūsų laikais, jos šaknys siekia šio materialaus pasaulio sukūrimo pradžią. Tapatinimasis su kūnu – tai šio pasaulio liga.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakys: *yasyātma-buddhiḥ kuṇape tri-dhātuke*. Jei manome, kad esame kūnas, vadinasi, laikome save kaulų ir odos maišu. Kūnas – tai odinis maišas, pripildytas kaulų, kraujo, šlapimo, išmatų ir daugybės kitokių „vertybių“. Todėl tapatinamiesi su kūnu mes iš tikrųjų laikome save odiniu maišu su kaulais, išmatomis bei šlapimu ir manome, kad kūnas – mūsų grožio simbolis ir didžiausias turtas. Tad kūniškoji būties samprata – ne itin didelio proto požymis, kūno tobulinimas – ne pats geriausias savęs pažinimo būdas.

Tiems, kurie yra kūniškosios būties sampratos nelaisvėje, rekomenduojama *dhyānos*, meditacinės jogos, praktika. Taip sakoma „Śrīmad Bhagavad-gītoje“. Tryliktame ir keturioliktame šešto skyriaus posmuose Kṛṣṇa sako: „Jo kūnas, kaklas ir galva turi sudaryti vertikalią liniją, o žvilgsnis – būti nukreiptas į nosies galiuką. Šitaip su nesujaudinamu ir pažabotu protu, atsikratęs baimės ir susilaikęs nuo lytinio gyvenimo jis turi sutelkti visas mintis į Mane ir pasirinkti Mane aukščiausiuoju gyvenimo tikslu.“

Ankstesniuose posmuose Viešpats Kṛṣṇa bendrais bruožais nupasakojo, kaip praktikuoti transcendentinę meditaciją. Būtina riboti juslinius malonumus, visų pirma atsisakyti sekso. Po to išsirinkti atokią šventą vietą sėdėti. Meditacija praktikuojama vienuomoje, atokioje vietoje, kitaip sakant, medituoti reikia ne dideliame žmonių perpildytame mieste, o pasitraukus į atokią vietą. Būtina kruopščiai pasirinkti vietą sėdėti, išlaikyti tam tikrą pozą... Yra ištis nemažai reikalavimų ir, suprantama, per kelias minutes visko nepaaiškinsi. Jei jums įdomu, išsamiai apie meditaciją rašoma „Bhagavad-gītoje“, *dhyāna* yogos skyriuje.

Būtina peržengti kūniškąją būties sampratą ir pakilti iki transcendentinio lygmens. Toks yra bet kokio autentiško dvasinio tobulėjimo tikslas. Iš pradžių mes tapatiname save su kūnu. *Indriyāṇi parāṇy āhuḥ*. Apie tai jau kalbėjau. Vėliau peržengus kūniškąją būties sampratą pasiekiamas proto lygmuo. *Indriyebhyaḥ paraṁ manaḥ*. *Manaḥ* reiškia protą. Beveik visas pasaulis laiko save kūnu, ir

vos saujelė žmonių tapatina save su protu. Tarp savojo „aš“ ir proto jie deda lygybės ženklą. Visai maža tokių, kurie tapatintų save su intelektu. *Manasas tu parā buddhiḥ. Buddhiḥ* reiškia intelektą. Peržengus intelekto lygmenį pasiekiamas dvasinis. Tai pirmasis dvasinio tobulėjimo lygmuo, kurį būtina pasiekti.

Prieš pradėdant praktikuoti transcendentinę meditaciją būtina pasiekti transcendentinį arba dvasinį lygmenį. Transcendentinis lygmuo vadinamas *brahma bhūtaḥ*. Ko gero, jūs girdėjote žodį „Brahmanas“. Transcendentalistas svarsto: *aham brahmāsmi* – „aš nesu kūnas, aš nesu protas, aš nesu intelektas, aš – amžinoji siela.“ Tai jau transcendencijos lygmuo.

Mes kalbame apie transcendentinę meditaciją. Taigi perženge kūniškąją būties sampratą, peržengę proto ir intelekto lygmenis pasiekiamo tikrąjį, dvasinį lygmenį – *brahma bhūtaḥ*. Nepakanka pasakyti: „Aš patyriau Brahmaną.“ Žmogui turi pasireikšti atitinkami šio patyrimo požymiai. Viskas šiame pasaulyje atpažįstama pagal tam tikrus požymius. Transcendencijos lygmenį pasiekusio, Brahmaną patyrusio žmogaus požymiai aprašyti „Bhagavad-gītoje“ [18.54]: *brahma-bhūtaḥ prasannātmā*. Transcendencijos lygmenį, *brahma-bhūtaḥ* pasiekusio žmogaus požymis – nuolatinė džiaugsmo būseną. Jis niekada nebūna niūrus.

Ką reiškia *džiaugsmo būseną*? Apie tai kalbama toliau: *na śocati na kāṅkṣati*. Pasiekus transcendencijos lygmenį nieko netrokštama ir dėl nieko nesisielojama. Egzistuojantį materialiu lygmeniu žmogų kankina nesibaigiantys troškimai ir sielvarto priepuoliai – tai du svarbiausi požymiai. Mes siekiame to, ko neturime ir sielvartaujame dėl to, ką praradome. Tai kūniškosios būties sampratos požymis.

Materialiame pasaulyje visi trokšta seksualinių malonumų. Šis troškimas – pagrindų pagrindas. *Puṁsaḥ striyā mithunī-bhāvam etam. Mithunī-bhāvam* reiškia seksą. Lytiniai santykiai labai svarbūs visiems – žmonėms ir gyvūnams, paukščiams ir vabzdžiams. Toks materialus gyvenimas. Vaikinas svajoja apie merginą, mergina svajoja apie vaikina, vyras siekia moters, moteris siekia vyro – taip buvo ir bus.

Kai tik vyras susijungia su moterimi, jų širdyse užsimezga tvirtas mazgas. *Taylor mitho hṛdaya-granthim āhuḥ*. Jie mano: „Aš – materija, aš – kūnas. Ši moteris, šis vyras priklauso man. Ši šalis

priklauso man. Šis pasaulis priklauso man.“ Tai tvirtas mazgas. Užuoť peržengę kūniškąją būties sampratą, žmonės dar labiau į ją klimpsta. Jų padėtis dar labiau komplikuojasi. Todėl tiems, kurie iš tikrųjų nori praktikuoti jogą ir meditaciją, tiems, kurie nori pasiekti transcendencijos lygmenį, Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ rekomenduoja visiškai atsisakyti sekso.

Tačiau šiais laikais tai neįmanoma. Todėl siūlydami praktikuoti mūsų metodą, Kṛṣṇos sąmonę, mes nesakome: „Atsisakykite sekso.“ Mes sakome: „Atsisakykite neleistinų lytinių santykių.“ Vengti neleistinų lytinių santykių turėtų kiekvienas civilizuotas žmogus, juolab transcendentalistas. Kiekviena civilizuota visuomenė turi santuokos instituciją, o nesantuokiniai lytiniai santykiai yra laikomi neleistiniais. Nesantuokiniai lytiniai santykiai neleistini civilizuotoje visuomenėje gyvenantiems žmonėms, o ką jau kalbėti apie tuos, kurie nori pasiekti transcendencijos lygį. Gyventi transcendentiskai tegali tas, kuris nesitapatina su protu ir kūnu.

Tačiau mūsų laikais, *kali* amžiuje, kai žmonės neturi ramybės, kai juos kankina nuolatiniai rūpesčiai, o gyvenimas labai trumpas, jų paprastai nedomina transcendentiniai klausimai. Juos domina tik tai, kas yra susiję su fizine būtimi. Jei žmogus neranda ramybės, ar gali jis pasiekti transcendencijos suvokimo lygmenį? Mūsų amžiuje jį pasiekti nepaprastai sunku. Tai padaryti buvo sunku ir prieš penkis tūkstantmečius, kai Kṛṣṇa paskelbė „Bhagavad-gītą“, kurioje mokė Arjuną meditacijos. Arjuna buvo karalaitis, jis turėjo daugybę nepaprastų savybių. Nepaisant to, Kurukšetros mūšio lauke jis kalbėjo: „O Kṛṣṇa, aš negaliu praktikuoti transcendentinės meditacijos, *dhyāna-yogos*. Aš turiu šeimą, be to, stojau į mūsų gindamas savo politinius interesus. Aš negaliu praktikuoti sistemos, kuri reikalauja pasitraukti į nuošalią vietą, sėdėti nejudant ir visiškai atsisakyti sekso! Tai neįmanoma.“ Arjuna atsisakė meditacijos nors turėjo žymiai daugiau dorybių nei mes.

Taigi, pasiekti transcendencijos lygmenį praktikuojant *haṭha* arba *dhyāna-jogą* mūsų amžiuje yra paprasčiausiai neįmanoma. Vadinamoji meditacijos praktika iš tikrųjų neturi nieko bendra su tikra transcendentine meditacija. Transcendentinės meditacijos negalima praktikuoti gyvenant mieste. Tai tiesiog neįmanoma. Apie tai aiškiai pasakyta „Bhagavad-gītoje“. Tačiau jūs kaip tik ir

gyvenate mieste, jūs gyvenate su savo artimaisiais, jus supa draugai. Jūs neturite galimybių pasitraukti į mišką ir susirasti ten nuosalią vietą. Tačiau Kṛṣṇa sako, kad tai būtina transcendentinės meditacijos praktikos sąlyga.

Todėl jei norite pasiekti transcendencijos lygmenį mūsų amžiuje, turite vadovautis Vedų priesaku: *kalau tad dhari-kīrtanāt*. Šiame amžiuje tobulumas pasiekiamas paprasčiausiai kartojant šventąjį Dievo vardą. Jūs klystate, jei manote, kad ši metodą sukūrėme mes, tuo norėdami palengvinti transcendentinę meditaciją. Ne, prieš penkis šimtmečius šią transcendentinės meditacijos praktiką pristatė Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu. Be to, ją rekomenduoja Vedų tekstai ir ji yra itin paranki. Jūs patys galėjote įsitikinti, kad kai mano mokiniai, šie vaikinai ir merginos, kartoja Hare Kṛṣṇa, juos užplūsta transcendentinės emocijos. Jei praktikuosite šį metodą, patys įsitikinsite, kad jis padeda pasiekti transcendencijos lygmenį. Taigi kartoti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – tai pats paprasčiausias transcendentinės meditacijos būdas.

Transcendentiniai garsai padės jums išsyk pasiekti transcendencijos lygmenį, ypač jei jūs pasinersite į juos visa siela. Hare Kṛṣṇa mantros garsai tapatūs Kṛṣṇai, nes Kṛṣṇa yra Absoliutas. Dievas yra Absoliutas, todėl tarp Dievo vardų ir Jo paties nėra jokio skirtumo. Materialiame pasaulyje egzistuoja skirtumas tarp vandens ir žodžio „vanduo“, tarp gėlės ir žodžio „gėlė“. Tačiau dvasiniame, absoliučiaame pasaulyje, tokio skirtumo nėra. Todėl kai tik jūs ištariate Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, jūs išsyk sueinate į betarpišką sąlytį su Aukščiausiuoju Viešpačiu ir Jo energija.

Žodis „Hare“ reiškia Aukščiausiojo Viešpaties energiją. Viešpaties energija yra kuriamoji jėga. *Parasya brahmaṇaḥ śaktiḥ*. Lygiai kaip Saulės sistemos planetos yra Saulės energijos kūrinys, materialus ir dvasinis pasaulis yra Aukščiausiojo Viešpaties energijos kūrinys. Tad kartodami Hare Kṛṣṇa mantrą mes meldžiamės Aukščiausiojo Viešpaties energijai ir Pačiam Aukščiausiam Viešpačiui. „Meldžiu išgelbėti mane. Meldžiu išgelbėti mane. Aš esu kūniškosios būties sampratos nelaisvėje. Aš kankinuosi materialiaame pasaulyje. Meldžiu – padėk man pasiekti transcendencijos lygmenį ir būti laimingu.“

Jums nereikia nieko keisti. Jei jūs studentas – studijuokite. Jei jūs verslininkas – plėtokite verslą. Vyrų, moterų, juodaodžių, baltodžių – visi gali kartoti Hare Kṛṣṇa mantrą. Tai labai paprastas metodas ir už jį nereikia mokėti nė cento. Mes nesakome: „Sumokėkite mums, ir mes atskleisime jums Hare Kṛṣṇa mantrą.“ Nieko panašaus – mes ją platiname viešai. Jums tereikia ją išiminti ir kartoti. Ją kartodami netruksite pasiekti transcendencijos lygmenį. Girdėdami jos garsus, jūs jau praktikuojate transcendentinę meditaciją.

Šį metodą praktikuoti rekomenduoja visi Vedų tekstai. Jį praktikuoti mokė Viešpaties Caitanya, ir pastaruosius penkis šimtus metų jį praktikuoja Viešpaties Caitanyos mokinių sekai priklausantys *bhaktai*. Šis metodas teikia didžiulę dvasinę naudą ne tik Indijoje, bet ir čia. Jei jūs atidžiau pažvelgsite į Kṛṣṇos sąmonės judėjimą, jums taps aiškesnė ir transcendentinės meditacijos praktika. Mes vadovaujamės ne sentimentais, mes turime ištisą pluoštą knygų – „Bhagavad-gītā kokia ji yra“, „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Viešpaties Caitanyos mokymas“, „Īsopaniṣad“, – taip pat leidžiame žurnalą „Back To Godhead“ („Atgal pas Dievą“). Mes nesivadovaujame vien emocijomis. Mes remiamės giliausios išminties knygomis. Jei kartosite Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, net neskaitydami visų filosofinių veikalų išsyk pasieksite transcendencijos lygmenį. Hare Kṛṣṇa mantra – tai Viešpaties Caitanyos duota dovana sąlygotoms sieloms mūsų laikais. Ją kartoti ragina visi Vedų tekstai.

Todėl mes prašome jūsų – pamėginkite ir jūs. Kartokite šią mantrą, kartokite ją namuose, kartokite kur tik galite. Nėra jokių apribojimų, kartoti Hare Kṛṣṇa mantrą galima bet kur ir bet kada. Nėra jokių reikalavimų dėl kartojimo laiko, vietos ar aplinkybių. Medituoti kartodami Hare Kṛṣṇa galite visur ir visada. Tai vienintelis meditacijos metodas, kurį galima praktikuoti paprasčiausiai žingsniuojant gatve. Ją galima kartoti net dirbant fizinį darbą. Tai ištisų puikų metodas.

Kṛṣṇa yra tobulas vardas Dievui. Sanskrito kalba žodis *kṛṣṇa* reiškia „visų patraukliausias“, o *rāma* – „aukščiausioji palaima“. Jei Jis nebūtų visų patraukliausias ir nespinduliuotų aukščiausios palaimos, koks gi Jis būtų Dievas? Dievas privalo būti aukščiausios palaimos šaltinis – juk kitaip jis negalėtų suteikti visišką laimės.

Žmogaus širdis trokšta pačių įvairiausių malonumų. Jei Dievas negali įgyvendinti jūsų troškimų, koks Jis Dievas? Dievas turi būti ir visų patraukliausias. Jei Dievas niekam neįdomus, koks Jis Dievas? O štai Kṛṣṇa ištis yra visų patraukliausias.

Hare Kṛṣṇa mantra nėra kažkokia sektantiška mantra. Klausantis kaip mes kartojame šiuos tris vardus – Hare, Kṛṣṇa ir Rāma – kam nors gali kilti mintis: „Juk tai indiški vardai. Kodėl mes turėtume kartoti indiškus vardus?“ Toks mąstymas yra ribotas, sektantiškas. Viešpats Caitanya sako: „Jei norite, kartokite bet koki Dievo vardą. Jei jūs žinote koki nors kitą autentišką Dievo vardą, kartokite jį. Svarbiausia – kartoti Dievo vardus.“ Štai ką ragina daryti Kṛṣṇos sąmonės judėjimas. Mes nesistengiame atversti krikščionis į hinduizmą. Būkite krikščionis, būkite judėjas, būkite musulmonas. Tačiau jei jūs siekiate tobulumo, pasistenkite pažadinti širdyje snaudžiančią meilę Dievui. Tai – būties tobulybė.

Sa vai puṁsām paro dharmo yato bhaktir adhokṣaje. Išpažinti galima bet kokią religiją, tačiau norint išsiaiškinti, ar jūsų tikėjimas tikras, ar jūs pats teisingame kelyje, būtina pasitikrinti, ar jums pavyko pamilti Dievą. Dabar mes švaistome meilę, rinkdamiesi pačius įvairiausius meilės objektus. Tačiau meilės sutelkimas į Dievą yra meilės kulminacija. Meilė glūdi mumyse, tačiau mes pamiršome apie savo ryšį su Dievu ir visą savo meilės energiją nukreipiame į šunis. Tai mūsų yda. Reikia meilę perkelti nuo šunų prie Dievo. Taip mes pasieksime tobulumą.

Mes neperšame jums savo religijos. Mes tiesiog mokome kaip pamilti Dievą. Tai padaryti kaip tik ir padės Hare Kṛṣṇa mantra.

Jogos kelias

Joga paprastai laikoma tam tikru fizinių pratimų kompleksu. Tačiau 1966 m. vasario 15 d. Los Andžele perskaitytoje paskaitoje Šrila Prabhupāda atskleidžia gelminę tikrosios Indijoje mokomos ir praktikuojamos jogos paskirtį ir prasmę. Jis paaiškina, kaip prityrę jogai asketiškais žygiais nusipelno teisės nukeliauti į bet kurią visatos planetą. Baigdamas paskaitą jis vis dėlto nurodo, kad geriausiems jogams pavyksta po mirties patekti į „dvasinį pasaulį, į Kṛṣṇos planetą Kṛṣṇaloką ir patirti neapsakomą bendravimo su Kṛṣṇa džiaugsmą“.

*sarva-dvārāṇi saṁnyamya
mano hṛdi nirudhya ca
mūrdhny ādhāyātmanaḥ prāṇam
āsthito yoga-dhāraṇām*

„Jogos būvis – tai atsiribojimas nuo juslinės veiklos. Į jogą panyrama užvėrus visus juslių vartus, mintis sutelkus širdyje, o gyvybės orą viršugalvyje [„Bhagavad-gītā“ 8.12].“

Egzistuoja trys stambiausios transcendentalistų, jogų rūšys: *jñāna*, *dhyāna* ir *bhakti* jogai. Visi jie nusipelno teisės patekti į dvasinį pasaulį, nes jogos sistema skirta atkurti mūsų ryšį su Aukščiausiuoju Viešpačiu.

Iš tikrųjų su Aukščiausiuoju Viešpačiu mus sieja amžini ryšiai, tačiau šiuo metu dėl vienokių ar kitokių priežasčių mes esame susitepę materija. Todėl mūsų užduotis – sugrįžti į savo prigimtinių būvį. Jungties užmezgimo su Aukščiausiuoju Viešpačiu metodas kaip tik ir vadinamas joga.

Joga iš tikrųjų reiškia „pliusas“. Šiuo metu mūsų būvį galima apibūdinti kaip būvį „minus Dievas“, „minus Aukščiausiasis“. Tačiau minusą pavertę pliusu, t.y. užmezgę ryšį su Aukščiausiuoju, mes pasiekiame būties tobulybę.

Ši tobulybės būvį mes turime pasiekti nelaukdami mirties. Kol esame gyvi, turime mokytis, kaip jį pasiekti. Kai ateis mirtis, kai ateis laikas atsisveikinti su materialiu kūnu, tobulybė jau turi būti pasiekta. *Prayāṇe kāle manasācalena. Prayāṇa kāle* reiškia „mirties akimirka“. Pavyzdžiui, studentas mokosi dvejus, trejus ar ketverius metus po kurių jo laukia galutinis išbandymas – egzaminų sesija. Jei studentas išlaiko egzaminus, jis gauna diplomą. Mirtis taip pat yra egzaminas, ir jei esame tinkamai pasiruošę ir jį išlaikysime, pateksime į dvasinį pasaulį. Mirties akimirka patikrinama viskas, ko išmokome per šį gyvenimą.

Neatsitiktinai čia, „Bhagavad-gītoje“, Viešpats Kṛṣṇa kalba apie tai, ko mes neturėtumėme daryti pasitraukdami iš dabartinio kūno.

Praktikuojantiems *dhyāna* jogą nurodoma: *sarva-dvārāṇi samīyāmya mano hr̥di nirudhya ca*. Jogos terminais šis metodas vadinamas *pratyāhāra*. *Pratyāhāra* reiškia visišką priešingybę. Pavyzdžiui, mano žvilgsnis yra nukreiptas tik į žemišką grožį. Tačiau norėdamas išvysti grožį savo viduje aš turiu atsisakyti gėrėjimosi išorinio pasaulio grožybėmis ir pasinerti į meditaciją. Tai ir vadinama *pratyāhāra*. Vidujai aš turiu klausytis *omkāros* – garsų, kuriuose įsikūnijęs Viešpats. Be to, jusles būtina atitraukti nuo išorinės veiklos ir įtraukti į meditaciją, kurios objektas yra Dievas. Mokėjimas sutelkti mintis į Višnu, Dievą ir yra aukščiausias *dhyāna* jogos laimėjimas. Protas niekaip negali nurimti, todėl jį būtina sutelkti į širdį: *mano hr̥di nirudhya*. Nuraminus protą gyvybės oras sutelkiamas viršugalvyje: *mūrdhny ādhāyātmanāḥ prāṇaṁ āsthito yoga-dhāraṇām*. Tai ir yra jogos tobulybė.

Tobulumą pasiekęs *dhyāna* jogas pats renkasi vietą, kur kelias po mirties. Egzistuoja nesuskaitoma daugybė materialių planetų, o anapus jų plyti dvasinis dangus. Jogai turi žinių tiek apie materialias, tiek ir apie dvasines planetas. Klausite, iš kur jie semiasi žinių? Ogi iš Vedų šventraščių. Pavyzdžiui, prieš atvykdamas į jūsų šalį, paskaičiau apie ją įvairios literatūros. Lygiai taip apie

aukščiausias planetas ir dvasinį pasaulį galime paskaityti „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Jogas turi išsamių žinių ir po mirties gali keliauti į bet kurią planetą. Jam nereikalingas erdvėlaivis. Mokslininkai jau daugelį metų stengiasi nukeliauti į kitas planetas erdvėlaiviais, ir tai gali užtrukti dar šimtus, o gal ir tūkstančius metų. Tačiau jiems niekada nepasiseks. Dėl to galite neabejoti. Kelionėms į kitas planetas egzistuoja visiškai kitas metodas. Galimas dalykas, mokslo pažanga sudarys sąlygas nuskrieti į kitą planetą, tačiau tai nebus prieinama plačiajai visuomenei. Parankiausias būdas nukeliauti į planetas, kur geresnės gyvenimo sąlygos, yra *dhyana* arba *jnana* jogos praktika. *Bhakti* joga praktikuojama visai kitais tikslais.

Bhakti jogos praktikos tikslas nėra kelionė į materialias planetas. Praktikuojančiųjų dvasinę tarnystę Aukščiausiajam Viešpačiui Kṛṣṇai materialaus pasaulio planetos nedomina. Kodėl? Jie žino – kad ir į kokią planetą patektumėte, visur veikia tie patys keturi materialios būties dėsniai. Kokie tai dėsniai? Gimimas, mirtis, ligos ir senatvė. Jūs susidursite su jais bet kurioje planetoje. Kai kuriose aukštesnėse planetose jūsų gyvenimo trukmė bus kur kas ilgesnė nei Žemėje, bet mirtis ir ten neišvengiama. Materialus gyvenimas implikuoja gimimą, mirtį, ligas ir senatvę, o dvasinis gyvenimas – šių blogybių atsikratymą. Dvasiniame pasaulyje nėra nei gimimo, nei mirties, nei neišmanymo, nei negandų. Todėl išmintingi žmonės nesiveržia į materialias planetas.

Šiandien mokslininkai stengiasi patekti į Mėnulį, tačiau tai padaryti nepaprastai sunku, nes jie neturi tam tinkamo kūno. Jei susirengsime keliauti į aukštesnes planetas jogos praktikos pagalba, gausime tinkamą šiose planetose gyventi kūną. Norint gyventi tam tikroje planetoje būtina turėti atitinkamą kūną. Antraip į ją jūs net nepateksite. Pavyzdžiui, mūsų kūnas nepritaikytas gyventi vandenyje – po vandeniu mes galime išbūti vos penkiolika šešiolika valandų, ir tai tik su deguonies balionais. O štai žuvis ir kiti vandenys gyvūnai turi gyventi vandenyje pritaikytą kūną. Jos vandenyje gyvena visą gyvenimą – ištraukta į krantą žuvis žūva. Kaip matote, net mūsų planetoje tam tikroje terpėje gyventi tinka tik jai skirtas kūnas. Lygiai taip, jei jūs norite persikelti į kitą planetą, tam būtina pasiruošti, t.y. įgyti atitinkamą kūną.

Aukštesniosiose planetose viena para prilygsta metams mūsų planetoje. Ten jūs gyvensite dešimt tūkstančių metų. Taip rašoma Vedų tekstuose. Taigi gyvenimo trukmė ten išties ilga. Tačiau anksčiau ar vėliau ir ten teks numirti. Ir nesvarbu, ar mirsite po dešimties, dvidešimties tūkstančių ar milijono metų – mūsų metai suskaičiuoti, ir mirtis yra neišvengiama. Tačiau kaip amžinoji siela, jūs esate nemirtingi – tai išžanginė „Bhagavad-gītos“ mintis. *Na hanyate hanyamāne śarīre* – jūs amžina siela.

„Kodėl turiu gimti ir mirti?“ – susimąstys išmintingas žmogus. Kṛṣṇą įsisąmoninusiems žmonėms išminties netrūksta. Jie nesistengia patekti į planetas, kuriose karaliauja mirtis, kad ir kokia ilga ten būtų gyvenimo trukmė. Jie nori turėti dvasinį kūną, tokį, kokį turi Dievas. Dievo kūnas yra *sac-cid-ānanda-vigrahaḥ*. *Īśvaraḥ parāmaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ*. *Sat* reiškia „amžinas“, *cit* – „spinduliuojantis išmintimi“, o *ānanda* – „kupinas palaimos“. Jei nusimesime savo esamą kūną ir nukeliausime į dvasinį pasaulį, kad gyventume drauge su Kṛṣṇa, tada turėsime tokį pat kaip Kṛṣṇos kūną: amžiną, spinduliuojantį išmintimi ir palaima (*sac-cid-ānanda*). Tie, kas nori įsisąmoninti Kṛṣṇą, turi visai kitus gyvenimo tikslus nei siekiantys patekti į geresnes šio materialaus pasaulio planetas.

Jūs – mikroskopinė dvasinė dalelė, gyvenanti fiziniame kūne; jūsų gyvybinės funkcijos užtikrina *prāṇa-vāju* – gyvybės oras. *Dhyāna-yogas*, dar vadinamos *ṣaṭ-cakra* sistema, tikslas – pakelti sielą iš širdies srities į viršutinį tašką galvos srityje. Ir kai jogas pakelia sielą prie momens, o po to per viršugalvį išeina iš kūno ir skrieja į pasirinktą aukštesniąją planetą, sakoma, kad jis pasiekė tobulumą. *Dhyāna-yogas* gali patekti į kokią tik nori planetą.

Tad jei jus domina Mėnulis, tapkite jogu ir nukeliaukite ten. Jogas mąsto: „Susipažinsiu su Mėnuliu, o tada keliausiu ir į aukštesnias planetas.“ Lygiai taip pat elgiasi ir įprasti turistai. Jie vyksta į Niujorką, po to važiuoja į Kaliforniją, o iš ten į Kanadą. Jogos sistema padeda nukeliauti į daugybę planetų. Tačiau jūs visur susidursite su vizų režimu ir muitinės kontrole. Todėl Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus nesistengia patekti į laikinas, materialias planetas. Tegu gyvenimo trukmė ten ir labai ilga – jo tai nedomina.

„Bhagavad-gītoje“ [8.13] aprašytas metodas, kuriuo pasinaudojęs jogas palieka kūną:

*om ity ekākṣaram brahma
vyāharan mām anusmaran
yaḥ prayāti tyajan deham
sa yāti paramām gatim*

Mirties akimirka jis ištaria *om*, *omkārą*. *Om̐kāra* – tai koncentruota transcendentinio garso formulė. *Om̐ ity ekākṣaram brahma vyāharan*. Kas taria *om̐kāra* ir sykiu prisimena Kṛṣṇą arba Višnu (*mām anusmaran*), tas patenka į dvasinę karalystę.

Svarbiausias jogos sistemos uždavinys – padėti žmogui sutelkti savo mintis į Višnu. Impersonalistai omkarą išivaizduoja kaip Viešpatį Višnu. Personalistams nieko išivaizduoti nereikia. Jie savo akimis regi tikrąjį Aukščiausiojo Viešpaties paveikslą. Ar jūs sutelksite protą pasitelkę į pagalbą vaizduotę, ar regėdamas tikrą paveikslą, svarbiausia nukreipti visas savo mintis į Višnu. Šiame posme *mām* reiškia „į Aukščiausiąjį Viešpatį Višnu“. *Yaḥ prayāti tyajan deham*: kiekvienas, kuris atsiskirdamas nuo kūno atsimena Višnu (*sa yāti paramām gatim*), patenka į dvasinę karalystę.

Tikrieji jogai nesiveržia į kitas šio materialaus pasaulio planetas, nes žino, kad gyvenimas ten taip pat laikinas. Tai aukšto intelekto požymis. O tie, kurie tenkinasi laikina laime, laikinu gyvenimu ir laikinomis gėrybėmis, „Bhagavad-gītoš“ žodžiais (*antavat tu phalaṁ teṣāṁ tad bhavaty alpa-medhasām*), nepasižymi dideliu protu. Aš – amžinas. Aš – nemirtingas. Kam gali patikti laikinas gyvenimas? Niekam.

Štai jūs nuomojatės butą, ir savininkas staiga paprašo jūsų išsikraustyti. Jūs – nepatenkintas, tačiau persikraustęs į geresnį butą nesigailėsite. Tokia mūsų prigimtis. Esame amžini, todėl norime turėti nuolatinę gyvenamąją vietą – kad ir kokia ji būtų. Tai įgimtas mūsų bruožas. Mes nenorime mirti. Kodėl? Todėl, kad esame amžini. Mes nenorime sirgti. Ligos, mirtis, gimimas, negandos – visa tai svetima, nebūdinga mūsų prigimčiai. Visa tai – išoriniai veiksniai.

Tarkim, vieną dieną jūs susirgote drugiu. Karščiavimas – nenormali jūsų būseną, bet kartais žmonės suserga. Kad pasveiktumėte, jums reikia imtis atitinkamų priemonių. Lygiai taip ir mūsų prigimčiai svetimas kančias, susijusias su gimimu, mirtimi, ligomis ir

senėjimu, mes patiriame tik todėl, kad turime materialų kūną. Jei mums pavyktų ištrukti iš jo, išsigelbėtume ir nuo kančių.

Todėl jogui impersonalistui pasitraukiant iš kūno rekomenduojama kartoti transcendentinį garsą *om*. Kas sutelkia mintis į Aukščiausiąjį Viešpatį ir kartoja transcendentinį *om* garsą palikdamas materialų kūną, būtinai pateks į dvasinį pasaulį.

Tačiau impersonalistai negali patekti į dvasines planetas. Kelias ten jiems yra užkirstas. Tai galima paaiškinti pasitelkus saulės ir saulės šviesos pavyzdį. Saulės šviesa neatsiejama nuo pačios saulės. Ir vis dėlto šviesa ir saulė nėra viena ir tas pat. Taip lygiai ir impersonalistai, patekę į dvasinį pasaulį, lieka egzistuoti Aukščiausiojo Viešpaties šviesoje *brahma-jyotir*. Impersonalistai egzistuoja *brahma-jyotir* kaip mikroskopinės dalelės.

Mes visi esame mikroskopinės dalelės, dvasinės kibirkštys. *Brahma-jyotir* jų nesuskaitoma daugybė. Taigi jūs tampate viena iš dvasinių kibirkščių, kitaip sakant, susilieję su dvasine būtimi. Jūs išlaikote savo individualią tapatybę, tačiau nenorite įgyti asmeniško pavidalo, todėl egzistuojate beasmenėje *brahma-jyotir* šviesoje. Saulės šviesa sudaryta iš mikroskopinių molekulių, švytinčių dalelių – mokslininkai tai žino. Mes irgi esame mikroskopinės, už atomą mažesnės dalelės.

Mūsų „aš“ tesudaro vos vieną dešimttūkstantąją plauko galiuko dalį. Ši mikroskopinė dalelė ir egzistuoja *brahma-jyotir*.

Bėda ta, kad aš, kaip gyva būtybė, noriu patirti džiaugsmą. Aš juk ne šiaip sau egzistuoju – aš potencialiai palaimingas; aš turiu tris dvasines savybes: *sac-cid-ānanda* – esu amžinas, kupinas išminties ir palimos. Atsidūrusieji beasmeniam Aukščiausiojo Viešpaties švytėjime gali amžinai egzistuoti jame, puikiausiai suvokdami, kad yra susilieję su Brahmanu, *brahma-jyotir*. Tačiau jie negali patirti amžinos palimos, nes ten jos paprasčiausiai nėra.

Jūs negalite užsidaryti nuo pasaulio tarp keturių sienų. Kurį laiką galite būti vienas, skaityti arba apie ką nors galvoti, tačiau visą gyvenimą vienas neišbūsite. Tai neįmanoma. Jūs ieškosite draugijos, pramogų, nes tokia mūsų prigimtis. Lygiai taip susilieję su beasmeniu Aukščiausiojo Viešpaties švytėjimu išlieka tikimybė patirti nuopuolį ir sugrižti į materialų pasaulį.

Apie tai kalbama „Śrīmad-Bhāgavatam“ [10.2.32]:

*ye 'nye 'ravindākṣa vimukta-māninas
 tvayy asta-bhāvād aviśuddha-buddhayaḥ
 āruhya kṛcchreṇa paraṁ padaṁ tataḥ
 patanty adho 'nāḍṛta-yuṣmad-aṅghrayaḥ*

Taip nutinka ir astronautams – jie kyla vis aukščiau iki dvidešimt penkių, trisdešimties ar šimto tūkstančių kilometrų. Tačiau jiems reikalingas poilsis kurioje nors planetoje. Mums irgi reikalingas poilsis. O kaip pailsėti, kai po kojomis nėra žemės? Ne veltui „Bhāgavatam“ pasakytą: *āruhya kṛcchreṇa paraṁ padaṁ tataḥ*. Net jei didžiulėmis pastangomis impersonalistas patenka į dvasinį pasaulį, vis tiek egzistuoja tikimybė, kad jis vėl sugriš į materialų pasaulį (*patanty adaḥ*). Kodėl? *Anāḍṛta-yuṣmad-aṅghrayaḥ*: todėl, kad jis netarnauja Viešpačiui su meile ir atsidavimu.

Taigi būdami čia mes turime ugdyti meilę Aukščiausiam Viešpačiui Kṛṣṇai. Taip mes pateksime į dvasines planetas. Toks pasirengimas būtinas. Tinkamai nepasirengęs galėsite patekti tik į beasmenį dvasinės karalystės švytėjimą, o ir iš ten ilgainiui sugrišite į šį pasaulį. Būdamas beasmeniam švytėjime kentėsite nuo vienatvės ir imsite ieškoti draugijos. Kadangi Aukščiausiojo Viešpaties draugija jums nepasiekiamą, būsite priverstas sugrižti į šį materialų pasaulį ir ieškoti draugijos čia.

Todėl geriau žinoti savo prigimtinę būklę. Pagal savo prigimtį mes trokštame amžinatvės, norime viską žinoti ir būti laimingi. Vienatvė neteikia malonumo. Mums visada ko nors stigs, ir norėdami užpildyti šią spragą, mes sieksime materialių malonumų. O tai rizikinga. Igię Kṛṣṇos sąmonę mes patirsime aukščiausią palaimą. Materialiame pasaulyje didžiausią malonumą teikia seksas, tačiau tai – iškreiptas malonumas. Dvasiniame pasaulyje irgi egzistuoja seksualiniai malonumai. Jų šaltinis yra Kṛṣṇa. Tačiau būtų klaida manyti, kad šis malonumas panašus į seksualinius malonumus materialiam pasaulyje. Ne. Ir vis dėlto, jei dvasiniame pasaulyje nebūtų lytinio gyvenimo, jis negalėtų egzistuoti ir čia (*janmādy asya yataḥ*). Lytiniai santykiai šiame pasaulyje tėra iškreiptas lytinių santykių dvasiniame pasaulyje atspindys. Tikrasis gyvenimas verda ten, kartu su Kṛṣṇa. Kṛṣṇa yra neišsemiamos palaimos šaltinis.

Todėl geriausia mokytis gyventi išsąmoninus Kṛṣṇą. Tada po

mirties pateksime į dvasinį pasaulį, į nuosavą Kṛṣṇos planetą Kṛṣṇaloką ir laimingai gyvensime kartu su Kṛṣṇa.

*cintāmaṇi-prakara-sadmasu kalpa-vṛkṣa-
lakṣāvṛteṣu surabhīr abhipālayantam
lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama-sevya-mānaṁ
govindam ādi-puruṣam tam ahaṁ bhajāmi*

Čia aprašoma Kṛṣṇaloka. *Cintāmaṇi-prakara-sadmasu*: „Namai čia pastatyti iš filosofinio akmens.“ Jūs turbūt žinote, kas yra filosofinis akmuo? Užtenka nedideliu jo gabaliuku prisiliesti prie metalinio strypo, ir jis išsyk virsta auksu. Žinoma, niekas iš mūsų nematė filosofinio akmens, bet jis egzistuoja. Dvasiniame pasaulyje viskas sukurta iš filosofinio akmens. *Cintāmaṇi-prakara-sadmasu kalpa-vṛkṣa*: visi medžiai ten – troškimų medžiai. Jie išpildo visus troškimus. Šiame pasaulyje mango medžiai augina tik mango vaisius, obelys – tik obuolius. O dvasiniame pasaulyje bet kuris medis duoda viską, ko širdis geidžia. Ir tai tik maža dalis to, ką žinome apie Kṛṣṇaloką.

Tad geriausia atsakyti mėginimų patekti į kurią nors iš materialių planetų, nes bet kurioje materialioje planetoje jūs susidursite su tomis pat materialaus gyvenimo kančiomis. Mes prie jų įpratę. Mes įpratę prie gimimo ir mirties. Mes nekreipiame į kančias dėmesio. Šiuolaikiniai mokslininkai labai didžiuojasi savo laimėjimais, tačiau jie negali pasiūlyti nė vieno šių nemalonių problemų sprendimo. Jie negali sukurti vaisto nuo mirties, ligų, senatvės. Tai neįmanoma. Mes galime *pagreitinti* mirtį, tačiau negalime jos *sustabdyti*. Tai ne mūsų jėgoms.

Todėl išmintingi žmonės nori galutinai išspręsti šias keturias (gimimo, mirties, senatvės ir ligų) problemas: *janma-mṛtyu-jarā-vyādhī*. Išmintingieji siekia palaimos ir žinojimo kupino dvasinio gyvenimo. Šį siekį galima įgyvendinti nukeliant į dvasines planetas. Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ [8.14]:

*ananya-cetāḥ satatam
yo mām smarati nityaśaḥ
tasyāhaṁ sulabhaḥ pārtha
nitya-yuktasya yoginaḥ*

Nitya-yuktaḥṣṣ reiškia nuolatinį transą. Geriausias jogas yra tas, kuris yra pasinėręs į nuolatinės mintis apie Kṛṣṇą, visad Jį įsisąmoninęs. Toks tobulumą pasiekęs jogas nesvarsto, kurią iš jogos rūšių (*jñāna ar dhyāna*) rinktis. Jį domina tik viena sistema – Kṛṣṇos sąmonė. *Ananya-cetāḥ*: jo dėmesys yra neblaškomas. *Ananya-cetāḥ satatam*. *Satatam* reiškia „visur ir visada“.

Štai aš gyvenu Vṛndāvanoje. Ši vieta yra neatskiriama susijusi su Kṛṣṇa, čia Jis atėjo į šį pasaulį. Šiuo metu esu Amerikoje, jūsų šalyje. Tačiau tai nereiškia, kad aš toli nuo Vṛndānos, nes nuolat atminti Kṛṣṇą iš esmės ir reiškia būti Vṛndāvanoje. Aš Niujorke, šiame bute, bet mano sąmonė ten, Vṛndāvanoje. Jei turite Kṛṣṇos sąmonę, tai reiškia, kad jūs jau gyvenate drauge su Kṛṣṇa Jo dvasinėje planetoje. Jums tereikia sulaukti valandos, kai atsiskirsite nuo savo fizinio kūno.

Tokia yra Kṛṣṇos sąmonės esmė: *ananya-cetāḥ satatam yo mām smarati nityaśaḥ*. *Smarati* reiškia „atminti“, *nityaśaḥ* – „nuolat“. Kṛṣṇa skelbia, kad Jis yra lengvai pasiekiamas tam, kuris nuolat Jį atsimena. Vertingiausias, brangiausias turtas lengvai pasiekiamas tam, kuris pasirinko Kṛṣṇos sąmonės kelią. *Tasyāham sulabhāḥ pārtha nitya-yuktasya yoginaḥ*: „Jis nuolat praktikuoja jogą, *bhakti-jogą*, todėl Aš jam beveik nieko nekainuoju. Jam labai lengva Mane pasiekti.“

Kam ieškoti sudėtingų kelių? Tiesiog kartokite: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Šią mantrą galima kartoti ištisą parą. Nėra jokių taisyklių ir apribojimų. Kartokite gatvėje, metro, eidami namo ar savo biure – ir jokių mokesčių, jokių išlaidų. Gal vertėtų tai pabandyti?

Ačiū už dėmesį.

Kaip susidraugauti su savo protu

Pagrindinis žmogaus vidinių išteklių šaltinis yra jo protas? O gal egzistuoja aukštesnis už protą pažinimo šaltinis? Šioje 1969 metų vasarį Los Andžele perskaitytoje paskaitoje Šrila Prabhupāda paaiškina, kodėl protą būtina palenkti dvasinės energijos valiai. Jis remiasi žymiu plačiausiai skaitomo ir gerbiamo šventraščio „Bhagavad-gītā“ posmu:

*bandhur ātmātmanas tasya
yenātmaivātmanā jitaḥ
anātmanas tu śatrutve
vartetātmaiva śatru-va*

„Nugalėjusiam protą jis tampa geriausiu draugu, o nesugebėjusiam jo pažaboti, jis yra didžiausias priešas [„Bhagavad-gītā“ 6.6].“

Svarbiausias jogos sistemos tikslas – padaryti protą savo draugu. Su materija kontaktuojantis protas yra mūsų priešas, jis tarsi apkvaites nuo alkoholio. „Caitanya-caritāmṛtoje“ [Madhya 20.11] pasakyta: *kṛṣṇa bhuli 'se jīva anādi-bahirmukha ataeva māyā tāre deya saṁsāra-duḥkha* – „Kṛṣṇą užmiršusi gyvoji būtybė nuo neatmenamų laikų yra užburta išorinės energijos. Štai kodėl iliuzinė energija (*māyā*) siunčia materialiam pasaulyje gyvenančiai gyvajai būtybei įvairiausius išbandymus.“ Aš – amžinoji siela, neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelė, bet vos mano protą paliečia materijos suteptis, aš imu maištauti, nes man dovanota ribota nepriklausomybė. „Kurių galų turėčiau tarnauti Dievui Kṛṣṇai? Aš pats esu Dievas.“ Kai protas įperša man šią mintį, mano gyvenimas verčiasi aukštytyn kojom. Mane užvaldo melagingos idėjos, iliuzija, ir mano

gyvenimas tada nueina perniek. Mes stengiamės užkariauti ištisas imperijas, tačiau negalime įveikti savo paties proto, o jo neišvengsime patirsime pralaimėjimą net jei imperija atsidurs mums po kojų. Didžiausiu mūsų priešu taps mūsų paties protas.

Aštuonių pakopų joga praktikuojama siekiant sutramdyti protą, paversti jį draugu ir pagalbininku vykdant misiją, kuriai mus įpareigoja gimimas žmogumi. Praktikuoti jogą nesuvaldžius proto – tuščias laiko gaišimas. Tokia „praktika“ yra paprasčiausias noras padaryti išpūdį. Jei protas nesuvaldytas, žmogus gyvena drauge su savo pikčiausiu priešu, o tai reiškia, kad gyvena veltui. Paklusimas stipresniojo valiai žmogui yra igimtas. Jei protas yra neišvengtas priešas, žmogus paklūsta aistrų, pykčio, godumo ir iliuzijos diktatui. Nugalėjęs protą jis savo noru sutinka vykdyti Aukščiausiojo Viešpaties, glūdinčio visų mūsų širdyse Supersielos (Paramātmos) pavidalu, valią. Tikroji joga implikuoja ryšio su širdyje glūdinčios Paramātmos užmezgimą ir Jos valios vykdymą. Tas, kuris pasirinko Kṛṣṇos sąmonės kelią, paklūsta Viešpaties valiai net ir nesistengdamas to daryti.

*jitātmanah praśāntasya
paramātmā samāhitah
śītoṣṇa-sukha-duḥkheṣu
tathā mānāpamānayoh*

„Kas nugalėjo protą, tas jau pasiekė Supersielą, nes surado ramybę. Laimė ar kančia, garbė ar negarbė – jam vis tiek [„Bhagavad-gītā“ 6.7].“

Iš esmės kalbant, kiekviena gyva būtybė turėtų paklusti Paramātmos pavidalu širdyje glūdinčio Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai. Kai išorinė energija supainioja gyvąją būtybę, mes išitraukiame į materialų veikimą. Todėl, jei praktikuodami kurią nors jogą, mes sutramdome protą, galima laikyti, kad tikslas jau pasiektas. Mes neišvengiamai paklūstame kokiai nors aukštesnei jėgai, o jei sutelkiame savo mintis į aukščiausiąją būtį, mums nelieka nieko kita, kaip paklusti Aukščiausiojo valiai, apie kurią Jis byloja būdamas mūsų širdyje. Mūsų protas turi pripažinti aukščiausiosios jėgos egzistavimą ir jai paklusti. Proto sutramdymas neišvengiamai priverčia žmogų paklusti Paramātmai, Supersielai. Kadangi Kṛṣṇos

sąmonės kelią pasirinkęs Viešpaties tarnas išsyk pasiekia šią transcendentinę būvį, jam nedaro įtakos materialiosios būties priešybės – sielvartas ir džiaugsmas, šaltis ir karštis. Šis būvis, iš esmės, yra *samādhi*, visiškas pasinėrimas į Aukščiausiąjį.

*jñāna-vijñāna-tyrptātmā
kūṭa-stho vijitendriyaḥ
yukta ity ucyate yogī
sama-loṣṭrāśma-kāñcanaḥ*

„Jogu (mistiku) vadina tą, kuriam žinios ir suvokimas padėjo patirti visišką vidinį pasitenkinimą. Sakoma, kad jis tikrai save pažino. Toks visiškai susitvardęs žmogus pasiekia transcendenciją. Žvyras, spalvotieji akmenys, auksas – jam viena ir tas pats [„Bhagavad-gītā“

Knygų žinios be Aukščiausios Tiesos išsąmoninimo beprasmiškos. „Padma Purāṇoje“ pasakyta:

*ataḥ śrī-kṛṣṇa-nāmādi
na bhaved grāhyam indriyaiḥ
sevonmukhe hi jihvādau
svayam eva sphuraty adaḥ*

„Materialios sutepties paliestomis jauslėmis neįmanoma perprasti transcendentinės Śrī Kṛṣṇos vardų, paveikslo, savybių ir žygių esmės. Transcendentinių Viešpaties vardų, paveikslo, savybių ir žygių paslaptis atsiskleidžia tik tada, kai transcendentinė tarnystė pasotina žmogaus sielą.“

Tai labai svarbu. Mes pripažįstame Kṛṣṇą Aukščiausiuoju Viešpačiu. Kodėl pripažįstame Jį Aukščiausiuoju Viešpačiu? Todėl, kad taip teigia Vedų tekstai. „Brahma-saṁhitoje“ pasakyta: *īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda vigrahaḥ* – „Aukščiausiasis valdovas yra Kṛṣṇa. Jis turi amžiną, palaima spinduliuojantį dvasinį kūną.“ Aistros ir neišmanymo *guṇų* veikiami žmonės tik įsivaizduoja, koks turėtų būti Dievas. O kai jiems pristinga vaizduotės, jie svaičioja apie tai, kad Dievas, kaip asmenybė, neegzistuoja, kad Absoliutas yra beasmenis ar kad jis – tuštuma. Tai visiško bejėgiškumo ženklas.

Iš tikrųjų Dievas turi pavidalą. Kodėl Jam neturėti? „Vedānta-sūtra“ skelbia: *janmādy asya yataḥ* – „Aukščiausia Absoliuti Tiesa

yra tai, iš ko viskas randasi.“ *Mes patys* turime pavidalą. Ir ne tik mes – jį turi visos gyvosios būtybės. Iš kur jos? Kokia jų kilmė? Tai sveiko proto padiktuotas klausimas. Jei Dievas nėra asmuo, kaip atsitiko, kad mes, Jo vaikai, esame asmenys? Jei mano tėvas nėra asmuo, kaip atsitiko, kad aš esu asmuo? Nors atsakymas į šį klausimą akivaizdus, nusivylę, kad jų pavidalas, t.y. kūnas, suteikia jiems daugybę kančių, žmonės griebiasi priešingos minties ir ima išsivaizduoti Dievą kaip bekūnę idėją. Tačiau „*Brahma-samhitā*“ paneigia šią mintį. Dievas turi pavidalą, tik Jo pavidalas yra amžinas, kupinas žinojimo ir palaimos (*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda vigrahaḥ*). *Sat* reiškia „amžinybė“, *cit* – „žinojimas“, o *ānanda* – „palaima“. Taigi Dievas turi kūną, tik Jo kūnas suverptas iš amžinatvės, žinojimo ir palaimos.

O dabar palyginkime savo ir Dievo kūną. Mes neturime amžino, kupino palaimos ir žinojimo kūno. Vadinas, jis aiškiai skiriasi nuo Dievo kūno. Tačiau pagalvoję apie kūną – pavidalą, išsivaizduojame, kad jis turėtų būti toks, kaip mūsų. Taip mes prieiname prie išvados, kad Dievas yra visiška priešingybė – Jis neturi pavidalo. Tačiau tai tik spėjimas, o ne tvirtas žinojimas. „*Padma Purāṇoje*“ pasakyta: *ataḥ śrī-kṛṣṇa-nāmādi na bhaved grāhyam indriyaiḥ* – „Materialios joslės nepadės patirti Dievo pavidalo, vardo, savybių ir priklausinių.“ Mūsų joslės netobulos – ar jas turėdami galime pamatyti Aukščiausiąjį Asmenį? Tai neįmanoma.

Tad kaip vis dėlto išvysti Aukščiausiąjį Viešpatį? *Sevonmukhe hi jiḥvādau* – „Jei atitinkamai parengsime savo jusles, jei jas dvasiškai apvalysime, jos ir padės pamatyti Dievą.“ Mūsų akys nemato, nes jos yra pažeistos materializmo kataraktos. Tačiau tai nereiškia, kad nėra į ką žiūrėti – *mes patys* nematome. Lygiai taip dabar mes negalime išsivaizduoti, kaip Dievas atrodo, tačiau išsigydę nuo kataraktos mes Jį išvysime. „*Brahma-samhitoje*“ pasakyta: *premañjana-cchurita-bhakti-vilocaneṇa santaḥ sadaiva hṛdayeṣu vilokayanti* – „Viešpaties tarnai, kurių akys pateptos meilės balzamu, regi Dievą Kṛṣṇą savo širdyse ir dieną, ir naktį.“ Todėl mums būtina dvasiškai apvalyti savo jusles. Tik tada patirsime Dievo pavidalą, Jo vardus, savybes, buveinę ir priklausinius, regėsime Dievą visur.

Vedų tekstuose gausu nuorodų į Dievo pavidalą. Pavyzdžiui, pasakyta, kad Dievas neturi nei rankų, nei kojų, bet priima Jam

keliamas aukas: *apāṇi-pādo janavo grahītā*. Taip pat pasakyta, kad Dievas neturi akių ir ausų, tačiau viską girdi ir mato. Iš pažiūros tai akivaizdžios prieštaros, nes, kai kalbame apie matymą, iškart įsivaizduojame, kad matantysis turi tokias pat, kaip mūsų, akis. Taip pasireiškia mūsų materialus supratimas. Dievas išties turi akis, tačiau ne tokias, kokias turime mes. Jis mato tamsoje, o mes nematome. Be to Dievas girdi. Dievas viešpatauja Savo buveinėje už milijonų mylių, tačiau viską girdi net jei mes paslapčia, kaip šamokslininkai, šnabždamės, nes glūdi mūsų širdyse.

Todėl mes nepasislėpsime nuo Viešpaties, Jis vis tiek mus matys, girdės, galės prisiliesti. „Bhagavad-gītoje“ [9.26] Viešpats Kṛṣṇa sako:

*patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam
yo me bhaktyā prayacchati
tad ahaṁ bhakty-upahṛtam
aśnāmi prayatātmanaḥ*

„Jei kas su meile ir atsidavimu paaukos Man lapelį, gėlę, vaisių, daržovių ar pieno, Aš priimsiu ir paragausiu auką.“ Kaip Jis valgo? Mes nematome kaip Jis valgo, bet Jis valgo. Mes tuo įsitikiname kasdien. Kai laikydamiesi apeiginių reikalavimų paaukojame maistą Kṛṣṇai, jo skonis akivaizdžiai pakinta. Tai rodo patirtis. Dievas egzistuoja, tačiau Jis yra pats sau pakankamas ir valgo kitaip nei mes. Jei man kas nors pasiūlys lėkštę maisto, aš viską suvalgysiu, o štai Dievas niekada neišalksta, ir net kai Jis valgo maisto lieka tiek pat. *Pūrṇasya pūrṇam ādāya pūrṇam evāvaśiṣyate*. Dievas pats sau pakankamas, todėl Jam suvalgius paaukotą maistą jo nė kiek nesumažėja. Jis valgo akimis. Apie tai pasakojama „Brahma-saṁhitoje“: *aṅgāni yasya sakalendriya-vṛttimanti* – „Kiekviena Dievo kūno dalis gali atlikti bet kurios kitos dalies funkcijas.“ Pavyzdžiui, akimis mes matome, bet *valgyti* negalime. O štai Dievui pakanka pažvelgti į Jam paaukotą maistą, ir Jis pasisotina.

Žinoma, mums sunku tai suvokti. „Padma purāṇoje“ pasakyta, kad tik tada, kai žmogaus siela dvasiškai pasisotina per transcendentinę tarnystę, jam atsiveria transcendentinių Viešpaties vardų, paveikslo, savybių ir žygių paslaptis. Mūsų pastangų pažinti Dievą

nepakanka, mums atsiskleisti gali tik Jis Pats. Pastangos išvysti Dievą pasikliaujant tik savo jėgomis tolygios pastangoms išvysti saulę sutemus. Jei sakysime: „Aš turiu labai ryškų žibintuvėlį, jis man padės surasti saulę,“ – mes vis tiek jos nepamatysime. Saulę pamatysime ryte, kai ji patekės. Lygiai taip mes patys, remdamiesi tik savo jėgomis, nepamatysime Dievo, nes juslės yra ribotos. Turime dvasiškai apvalyti savo jusles ir palaukti, kol Dievas Pats nutars mums atsiskleisti. Tokia Kṛṣṇos sąmonės metodo esmė. Mes negalime reikalauti: „Dieve Kṛṣṇa, pasirodyk man, noriu tave pamatyti.“ Ne, Dievas nėra mūsų įsakymų vykdytojas, mūsų tarnas. Jis būtinai pasirodys, jei mes Jį patenkinsime.

Taigi mūsų jogos metodo esmė – patenkinti Dievą ir tokiu būdu paskatinti Jį mums pasirodyti. Tai ir yra tikroji joga. Žmonės apie ją nieko nežino, todėl ir garbina įvairaus plauko pseudo dievus. Jie negali regėti Dievo, todėl pripažįsta Dievu bet kokią apsišaukėlį. Dievo nepažįsta niekas. Žmonės sako: „Aš ieškau tiesos,“ – tačiau ieškantis turėtų žinoti, ko jis ieško. Antraip, kaip tos tiesos ieškoti? Tarkim, aš noriu nusipirkti aukso. Aš turiu tiksliai žinoti ar bent išivaizduoti, kas yra auksas. Antraip būsiu apgautas. Taip žmonės ir pakliūna ant apgavikų meškerės: jie nežino, kas yra Dievas, todėl pripažįsta Dievu įvairiausius nenaudėlius. Dievu apsiskelbti gali kas tik nori, ir būtinai atsiras kitas nenaudėlis, kuris pripažins jį Dievu. Ir tas, kuris skelbiasi Dievu, ir tas, kuris jį Dievu pripažįsta, – abu yra vienas kito verti nenaudėliai. Taip Dievo nepažinsi. Norint išvysti Dievą, norint Jį pažinti, būtina atitinkamai pasirengti, o pasirengti padės Kṛṣṇos sąmonė. *Sevonmukhe hi jihvādau svayam eva sphuraty adaḥ*. Visas reikiamas savybes regėti Dievą įgysime atsidėję Viešpaties tarnystei. Kito pasirinkimo mes paprasčiausiai neturime.

Kṛṣṇos sąmonės tiesos išdėstytos „Bhagavad-gītoje“. Mokslo laipsnis išisąmoninti Kṛṣṇą nepadės. Jei žmogus turi magistro ar mokslų daktaro laipsnį, tai dar nereiškia, kad jis perpras „Bhagavad-gītą“. Tai transcendentinis mokslas, ir norint jį perprasti reikia transformuoti jusles. Jusles būtina dvasiškai apvalyti praktikuojant Viešpačiui skirtą dvasinę tarnystę. Antraip, net garsiausias mokslininkas, mokslų daktaras, mėgindamas pažinti Kṛṣṇą neišvengs daugybės klaidų. Jis taip iki galo nieko ir nesupras, nes tai paprasčiausiai neįmanoma. Neveltui Kṛṣṇa ir apsireiškia mūsų

materialiajame pasaulyje toks, koks Jis yra. Jis negimstantis (*ajo'pi sann avyayātma*), tačiau nužengia į mirtingųjų pasaulį tam, kad mes pažintume Dievą. Šiuo metu Jo asmeniškai čia nėra, todėl pažinti Jį gali tik tas, kuriam nusišypso laimė bendrauti su visiškai Kṛṣṇa išisąmoninusių žmogumi. Kṛṣṇa išisąmoninės žmogus jau suvokė tiesą, suvokė ją Kṛṣṇos malone, nes Kṛṣṇa džiaugiasi jo nesavanaudiška dvasine tarnyste. Taigi mums reikia pasistengti pelnyti Kṛṣṇos malonę. Tada galėsime pažinti Kṛṣṇą, tada galėsime pamatyti Kṛṣṇą, tada galėsime pasikalbėti su Kṛṣṇa – žodžiu, galėsime pasiekti viską, ko tik geidžia mūsų širdis.

Kṛṣṇa yra *asmuo*. Jis yra Aukščiausias Asmuo. Taip skelbia Vedos: *nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām* – „Visi mes – amžini asmenys, o Dievas yra aukščiausias amžinas Asmuo.“ Mes priversti kęsti gimimą ir mirtį todėl, kad esame uždaryti fizinio kūno kalėjime. Tačiau iš tikrųjų esame amžinos sielos, niekada negimstame ir nemirštame. Priklausomai nuo to, kokius darbus esame atlikę ir kokie troškimai mus valdo, mes kraustomės iš vieno kūno į kitą, trečią, ketvirtą ir t.t. Tačiau iš tikrųjų negimstame ir nemirštame. „Bhagavad-gītoje“ [2.20] pasakyta: *na jāyate mriyate vā* – „Gyvoji būtybė niekada negimsta ir nemiršta.“ Amžinas yra ir Dievas. *Nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām*. „Dievas yra aukščiausia gyvoji būtybė iš visų gyvųjų būtybių, aukščiausias amžinas Asmuo tarp kitų amžinų asmenų.“ Taigi, praktikuodami Kṛṣṇos sąmonę, dvasiškai švarindami savo jusles, mes galime atkurti savitarpio santykius su amžinu, tobulu asmeniu, o juos atkūrę išvysime Dievą.

Gera išsavinę dvasines žinias pasieksime tobulumą. Transcendentinės žinios padeda žmogui tvirtai laikytis savo ištikinimų. Žmogų, teturintį akademinį išsilavinimą, tariamos prieštaros gali lengvai sutrikdyti ir supainioti. Tik dvasiškai susivokęs žmogus gali pasigirti tikra savitvarda, nes jis nusilenkė Kṛṣṇos valiai. Toks žmogus jau pasiekė transcendenciją, kadangi jo pažintos tiesos neturi nieko bendra su žemišku mokytumu. Žemiškas mokytumas ir spekuliatyvieji samprotavimai (kai kam jie vertingesni už auksą), jo akimis, yra verti ne daugiau kaip žvirgždas ir akmenys.

Dievą patirti gali net neraštingas, abėcėlės nemokantis žmogus, žinoma, jei tik jis nusilenks Dievo valiai ir su meile Jam tarnaus. O štai net ir labai išsimokslinusiame žmogui nebūtinai pavyks pažinti

Dievą. Dievui įtakos nedaro jokios materialios aplinkybės, nes Jis – aukščiausioji dvasia. Dievo pažinimo procesui materialios aplinkybės taip pat nedaro įtakos. Netiesa, kad vargšas negali pažinti Dievo, o turtingas žmogus būtinai Jį pažins. Jokių būdų. Dievas yra aukščiau visų mūsų materialių aplinkybių (*apratihatā*).

„Śrīmad-Bhāgavatam“ [1.2.6] pasakys: *sa vai puṁsām paro dharmo yato bhaktir adhokṣaje* – „Geriausia yra ta religija, kuri padeda geriau vykdyti dvasinę tarnystę ir mylėti Dievą.“

„Bhāgavatam“ nerašoma, kad geriausias yra hinduizmas, krikščionybė, islamas ar kita religija. „Bhāgavatam“ rašoma, kad geriausia religija yra ta, kuri padeda tobulėti dvasinės tarnystės kelyje ir plėtoti meilę Dievui. Štai ir viskas. Toks yra geriausios religijos apibrėžimas. Mes nesistengiame nustatyti, kuri iš religijų yra geresnė ar blogesnė. Žinoma, materialiaame pasaulyje veikia trys *guṇos* (dorybės, aistros ir neišmanymo), ir jos lemia skirtingų religinių koncepcijų formavimąsi. Tačiau religijos *tikslas* – pažinti ir išmokti mylėti Dievą. Bet kuri religinė sistema, jei ji moko pamilti Dievą, yra tobula. Priešingu atveju ji yra nieko verta. Galima labai griežtai ir pavyzdžingai laikytis kokių nors religinių įsakymų, tačiau jei mes neturime meilės Dievui, jei didėja tik mūsų materialūs prisirišimai, tai jau ne religija, o kažkas kita.

Tame pačiame „Bhāgavatam“ posme sakoma, kad tikroji religinė praktika turi būti nesavanaudiška ir nenutrūkstama (*ahaitukī* ir *apratihatā*). Jei išpažinsime tokią religiją, būsimė išties laimingi. Jei ne – laimės neregėsime. *Sa vai puṁsām paro dharmo yato bhaktir adhokṣaje*. Vienas iš Dievo vardų – *Adhokṣaja*. *Adhokṣaja* reiškia „nematomas materialiomis akimis“. *Akṣaja* reiškia „tiesioginis patyrimas, grindžiamas eksperimentiniu mokslu“, o *adhaḥ* – „nepatiriamas“. Eksperimentiškai Dievo pažinti neįmanoma. Jis pažįstamas kitu būdu: nuolankiai klausantis transcendentinių garsų ir praktikuojant transcendentinę meilės tarnystę. Tik taip galima pažinti Dievą.

Taigi, religijos įstatymai yra tobuli, jei jie moko kaip pamilti Dievą. Tačiau mūsų meilė turi būti nesavanaudiška. Jei aš manau: „Myliu Dievą todėl, kad Jis dovanoja man daugybę juslinių malonumų objektų,“ tai nėra meilė. Tikra meilė neturi jokių savanaudiškų motyvų. Mes turime tiesiog galvoti: „Dievas didis, Dievas – mano

Tėvas, mylėti Jį – mano pareiga.“ Štai ir viskas. *Jokių verslo santykių*: „Dievas duoda man duonos kasdieninės, o aš už tai Jį myliu.“ Ne. Dievas duona kasdienine aprūpina net gyvūnus, pavyzdžiui, kates ir šunis. Dievas – visų mūsų Tėvas, ir aprūpina visus be išimties. Todėl dėkingumas Dievui už tai, kad jis duoda duonos kasdieninės, dar ne meilė. Meilė neturi būti grindžiama savanaudiškais motyvais. Mes turime galvoti taip: „Aš mylėsiu Dievą, net jei Jis neduos man duonos kasdieninės.“ Štai tikroji meilė.

Caitanya Mahārabhu sako: „O Viešpatie, Tu gali mane apglėbti arba sutrypti, gali niekada Man nepasirodyti, nors dėl išsiskyrimo su Tavimi iš ilgesio man plyštų širdis. Tai vis tiek neužgesins mano meilės Tau!“ Štai kur tyra meilė Dievui. Taip pamilę Dievą mes būsim laimingi. Mes patirsime palaimą, kokią patiria Pats Dievas. Štai kas yra tobulumas.

Aukščiausioji joga

Šioje 1969m. skaitytoje paskaitoje, Śrīla Prabhupāda daugiausia dėmesio skiria aukščiausiąjai jogos praktikos pakopai. Senovės šventraščiai moko, kad jogos, kurios pirmoji stadija yra haṭha-yoga, prāṇāyāma (fiziniai pratimai bei kvėpavimo valdymas) ir karma-yoga, aukščiausioji išraiška yra bhakti-yoga – dvasinės tarnystės Dievo Asmeniui joga. „Jei žmogui nusišypso laimė pasiekti bhakti-yogos lygmenį, tai reiškia, kad jis jau peržengė visas kitas jogos pakopas,“ – sako Śrīla Prabhupāda, – „o bhakti jogos tobulumo matas yra meilė Dievui.“

yoginām api sarveṣāṁ
mad-gatenāntar-ātmanā
śraddhāvān bhajate yo mām
sa me yuktatamo mataḥ

„Iš visų jogų tas, kuris su didžiuliu tikėjimu visad gyvena Manyje, mąsto apie Mane ir su transcendentine meile Man tarnauja, yra glaudžiausiai su Manimi susijęs jogos ryšiais ir visų aukščiausias. Tokia Mano nuomonė [„Bhagavad-gītā“ 6.41].“

Čia aiškiai pasakyta, kad iš visų jogų – aṣṭāṅga, haṭha, jñāna, karma ir bhakti-yogų – aukščiausią jogos lygį yra pasiekęs bhakti-yogas. Kṛṣṇa tiesiai sako: „Iš visų jogų tas, kuris su didžiuliu tikėjimu visad gyvena Manyje... yra glaudžiausiai su Manimi susijęs jogos ryšiais ir visų aukščiausias.“ Kadangi čia kalba Kṛṣṇa, žodžiai „Manyje“ reiškia „Kṛṣṇoje“. Kitaip sakant, norintis tapti tobulu joga, pasiekti aukščiausią jogos pakopą, turi išsamoninti Kṛṣṇą.

Čia reikšmingas žodis bhajate. Bhajate kilo iš veiksmazodžio bhaj, kuris vartojamas apibūdinti dvasinę tarnystę. Žodis „garbinti“ reiškia „lenkti galvą“, „reikšti pagarbą jos nusipelnusiam“. Tačiau

tarnystė su meile yra Aukščiausiojo Dievo Asmens privilegija. Kas nerodo pagarbos garbingam žmogui ar pusdieviui, tas tiesiog yra neišauklėtas, tačiau tas, kuris atsisako tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui, yra pasmerktas.

Garbinimas iš esmės skiriasi nuo dvasinės tarnystės. Garbinimas paprastai skatinamas savanaudiškų motyvų. Mes galime garbinti kokį nors stambų verslininką, nes žinome, kad jam įsiteikę turėsime naudos ir mes neblogai pasipelnysime. Pusdievių garbinimas niekuo nuo to nesiskiria. Žmonės dažnai garbina kurį nors iš pusdievių, norėdami ką nors iš jo gauti, tačiau „Bhagavad-gītā“ [7.20] tai smerkia: *kāmais tais tair hrta-jñānāḥ prapadyante'nya-devatāḥ* – „Praradusieji protą ir paklaidintieji aistros savanaudiškais tikslais garbina pusdievius.“

Taigi garbinimas visada turi savyje savanaudišką motyvą, o dvasinę tarnystę skatina vienintelis motyvas – suteikti džiaugsmo mylimajam. Dvasinė tarnystė grindžiama meile. Pavyzdžiui, motina rūpinasi savo vaiku ne siekdama asmeninės naudos, o iš meilės. Vaikas gali niekam nerūpėti, bet motina negali į jį nekreipti dėmesio, nes myli jį. Lygiai taip ir tarnystė Dievui – čia negali būti kalbos apie asmeninius motyvus. Tai nepriekaištingos dvasinės tarnystės požymis, ir ją rekomenduojama išsiugdyti „Śrīmad-Bhāgavatam“ [1.2.6], posme, apibrėžiančiame aukščiausio lygio religijos normų sistemą: *sa vai puṁsānī paro dharmo yato bhaktir adhokṣaje* – „Aukščiausio lygio religinių normų sistema yra ta, kuri leidžia atskleisti savo Dievo sąmonę, meilę Dievui.“ Galime laikytis bet kokios religinių normų sistemos, kad tik ji padėtų pamilti Dievą. Religinių normų sistema vertinga tiek, kiek ji padeda pamilti Dievą.

Tačiau jei žmogus ieško asmeninės naudos ir svarsto: „Išpažindamas šią religiją, aš patenkinsiu savo materialinius poreikius,“ – religija, kurią jis pasirinko yra menkavertė. Tai trečiarūšė religija. Aukščiausia religija yra ta, kuri padeda atskleisti savo meilę Dievui, o meilė Jam turi būti nesavanaudiška ir įveikianti visas kliūties (*ahaituky apratihatā*). Tai aukščiausio lygio religija, kurią Kṛṣṇa rekomenduoja praktikuoti baigiamajame šeštojo „Bhagavad-gītos“ skyriaus posme.

Kṛṣṇos sąmonė – tai aukščiausioji jogos pakopa, tačiau Kṛṣṇos sąmonė nepriekaištinga ir kaip religija, nes jos praktika nėra

grindžiama asmeninės naudos siekimu. Mano mokiniai tarnauja Kṛṣṇai ne tam, kad Jis tenkintų jų poreikius. Galbūt Kṛṣṇa ir patenkina jų poreikius, bet ne tai svarbiausia. Žinoma, jiems nieko netrūksta, *bhaktai* turi viską, ko jiems reikia. Nereikia manyti, kad pasirinkęs Kṛṣṇos sąmonę žmogus pasmerkia save skurdui. Ne. Ten, kur Kṛṣṇa, yra viskas, nes Kṛṣṇa yra viskas. Tačiau Kṛṣṇos nevalia prašinėti: „Kṛṣṇa duok man tą, duok man šitą.“ Kṛṣṇa geriau už mus pačius žino, ko mums reikia, lygiai kaip tėvas geriau žino, ko reikia jo vaikui. Kam mums prašyti? Dievas visagalis. Jis suvokia mūsų poreikius, žino ko mums stinga. Šią mintį patvirtina Vedos: *eko bahūnām yo vidadhāti kāmān* – „Dievas patenkina visus nesuskaičiuojamos daugybės gyvųjų būtybių poreikius.“

Mums reikia tiesiog besąlygiškai mylėti Dievą. Visi mūsų poreikiai bus patenkinti. Dievas patenkina net kačių ir šunų poreikius. Jie nevaikšto į bažnyčią ir nieko Dievo neprašo, tačiau turi viską, ko jiems reikia. Kodėl Dievas neturėtų patenkinti *bhakto* poreikių? Jei net katės ir šunys turi viską, ko reikia gyvenimui, nereikalaudamos iš Dievo patenkinti jų poreikius, kodėl mes turėtume reikalauti iš Jo: „Duok, duok“? Ne, to nereikėtų daryti. Mums tereikia stengtis mylėti Dievą ir tarnauti Jam. Meilė ir tarnystė Dievui patenkins visus mūsų poreikius, be to, tai yra aukščiausias jogsos lygmuo.

Tarnystė Dievui yra prigimtinė mūsų savybė. Aš esu neatsiejamą Dievo dalelytę, vadinasi, tarnystė Jam yra mano prigimtinė pareiga. Šią mintį gerai iliustruoja pavyzdys apie pirštą ir ranką. Pirštas yra neatsiejama kūno dalis. Kyla klausimas, kokia yra piršto pareiga? Jo pareiga – tarnauti visam kūnui, štai ir viskas. Jei jūs pajuntate niežulį, pirštas kaip mat imasi darbo. Jei norite ką nors pamatyti, akys tuoj imasi darbo. Jei norite kur nors nueiti, kojos jus ten neša. Taigi atskiros kūno dalys ir galūnės padeda visam kūnui.

Lygiai taip visi mes esame neatsiejamos Dievo dalelytės, mūsų vienintelė paskirtis – tarnauti Jam. Kai kūno dalys tarnauja visam kūnui, jas automatiškai pasiekia energija. Kai tarnaujame Kṛṣṇai, automatiškai yra patenkinami visi mūsų poreikiai. *Yathā taror mūla-niṣecanena*. Laistant medžio šaknis, energija netrukus pasiekia ir lapus, šakas ir šakeles. Taip ir tarnaudami Dievui Kṛṣṇai tarnaujame visai kūrinijai. Todėl atkrenta būtinybė tarnauti kiekvienai gyvai būtybei atskirai.

Be to, tarnaudami Dievui atjaučiame visas gyvas būtybes – ne tik žmones, bet ir gyvūnus. Todėl Dievo įsisąmoninimas, Kṛṣṇos sąmonė yra aukščiausia religijos tobulybė. Neįsisąmoninę Kṛṣṇos mes nebūsime jautrūs kitoms gyvoms būtybėms. Tiktai Kṛṣṇos sąmonė leidžia mums nuoširdžiai atjausti kitą.

Kiekviena gyva būtybė yra neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelytė, todėl visi mes iš prigimties esame linę Jam tarnauti. Jei mes atsisakome Jam tarnauti, mūsų laukia nuopuolis. „Śrīmad-Bhāgavatam“ [11.5.3] patvirtina šią mintį:

*ya eṣāṁ puruṣaṁ sākṣād
ātma-prabhavam īśvaram
na bhajanty avajānanti
sthānād bhraṣṭāḥ patanty adhaḥ*

„Kas nevykdo savo pareigos ir netarnauja praamžiui Viešpačiui, kuris davė pradžia visoms gyvosioms būtybėms, neišvengiamai patirs nuopuolį ir praras savo prigimtinę paskirtį.“

Kaip patiriamas nuopuolis ir prarandama prigimtinė paskirtis? Čia vėl vertėtų prisiminti pavyzdį apie pirštą ir kūną. Jei pirštas sužeistas ir negali tarnauti kūnui, jis sukelia vien skausmą. Lygiai taip ir tas, kuris netarnauja Aukščiausiam Viešpačiui, kelia Jam vien rūpesčius ir skausmą. Toks žmogus pasmerktas kentėti, lygiai kaip asmuo, pažeidžiantis valstybės įstatymus. Nusikaltėlis kelia rūpesčių valstybei ir anksčiau ar vėliau susilauks bausmės. Nusikaltėlis gali laikyti save geru žmogumi, tačiau pažeisdamas įstatymus jis kelia rūpesčių valstybei. Tai nesunku suprasti.

Lygiai taip, atsisakiusi tarnystės gyva būtybė suteikia Kṛṣṇai skausmą. Skaudinti Kṛṣṇą yra nuodėmė. Visus keliančius rūpesčių piliečius valstybė siunčia į kalėjimą: „Jūs nusikaltėliai ir turite būti už grotų, kad netrikdytumėte laisvos šalies piliečių ramybės.“ Taip elgiasi ir Dievas, kuris visus nusikaltėlius, visus, pažeidusius Jo įstatymus ir suteikusius Jam skausmo, siunčia į materialųjį pasaulį. *Sthānād bhraṣṭāḥ patanty adhaḥ*. Jie patiria nuopuolį ir praranda sau skirtą vietą dvasiniame pasaulyje. Čia vėl galima prisiminti pavyzdį apie pirštą ir kūną. Jei jums labai skauda pirštą, gydytojas jums gali patarti: „Jūsų pirštą reikėtų amputuoti, nes to nepadarius infekcija pasklis po visą organizmą.“ *Sthānād bhraṣṭāḥ patanty adhaḥ* –

amputavus pirštą, jis praranda savo prigimtinę paskirtį, jis jau nebėra jūsų kūno dalis.

Sukilę prieš Dievą, pamynę Jo įstatymus, mes visi nupuolėme į ši materialų pasaulį. Jei norime atgauti sau skirtą vietą, turime vėl pradėti Jam tarnauti. Tai pati geriausia išeitis. Antraip kankinsimės mes patys ir dėl mūsų kankinsis Dievas. Dabar mes netikę Dievo sūnūs. Jei sūnus yra niekam tikęs, kenčia ir jis, ir jo tėvas. Jei kenčiame mes, su mumis kenčia ir Dievas. Todėl geriausia atgauti savo prigimtinę samonę – Kṛṣṇos samonę ir atsidėti dvasinei tarnystei.

Žodis *avajānanti*, vartojamas cituotame „Śrīmad-Bhāgavatam“ posme, vartojamas ir „Bhagavad-gītoje“ [9.1]:

*avajānanti mām mūḍhā
mānuṣīm tanum āśritam
param bhāvam ajānanto
mama bhūta-maheśvaram*

„Kvailiai šaiposi iš Manęs, kai nužengiu žmogaus pavidalu. Jie nežino, kad Mano prigimtis transcendentinė ir kad esu Aukščiausias būties valdovas.“ Tik kvailiai ir nedorėliai gali juoktis iš Aukščiausiojo Dievo Asmens, Viešpaties Kṛṣṇos. Žodis *mūḍha* reiškia „kvailys“ arba „nedorėlis“. Kṛṣṇai abejingas gali būti tik tikras nedorėlis. Nė neįtardami, kad jam teks atkentėti už savo abejingumą, nedorėliai nekreipia į Kṛṣṇą jokio dėmesio. Jie nežino apie Viešpaties viršenybę, todėl garbina visokius nuvalkiotus „dievus“. Dievas šiandien taip nuvertintas, kad atsiranda nemažai tokių, kurie Dievu vadina ir save, ir aplinkinius. Tačiau kyla klausimas, ką reiškia žodis Dievas? Jei visi mes dievai, žodis „Dievas“ apskritai praranda bet kokią prasmę.

Taigi posmo žodis *avajānanti* labai taiklus. Jis reiškia „nieko nepaisantis“, ir labai taikliai apibūdina žmogų, kuris sako: „Kas per vienas yra tas Dievas? Aš pats Dievas. Kodėl turėčiau tarnauti Dievui?“ Tikrosios Dievo didybės nepaisymas – štai kas yra *avajānanti*. Lygiai taip pat į valstybę žvelgia nusikaltėlis: „Kas ta valstybė!? Aš galiu daryti ką tik noriu. Man nuspjauti į valstybę.“ Tai *avajānanti*. Tačiau net tada kai mes sakome: „Man nuspjauti į valstybę,“ – policija nesnaudžia. Ji privers mus atkentėti, ji nubaus mus. Lygiai taip, jei mums nerūpi Dievas, materialioji būtis

mus nubaus, privers iškęsti gimimą, senatvę, ligas ir mirtį, o kad išsvengtume kančių, turime praktikuoti jogą.

Aukščiausioji visų jogos rūšių išraiška yra *bhakti-yoga*. Visos kitos jogos tėra keliai vedantys į *bhakti-yogą*. Tikroji joga yra *bhakti-yoga*, o visos kitos jogos rūšys – tik padeda ją pasiekti. Savęs pažinimo kelias nuo *karma-yogos* iki *bhakti-yogos* labai ilgas. Šis kelias prasideda *karma-yoga* arba veiklos vaisių nesisavinimu. (Prie karminės veiklos, kitaip – *karmos*, priskiriami ir nuodėmingi poelgiai. *Karma-yoga* – tai nuodėmingų poelgių atsisakymas ir geri, dori darbai arba šventraščių nustatyta veikla. Štai kas yra *karma-yoga*). Kai *karma-yogą* praktikuodamas žmogus įgyja žinių ir atsižadėjimo, jis pasiekia *jñāna-yogos* lygmenį. Kai jogas vis daugiau laiko skiria fiziniams pratimams, kurių tikslas – meditacija į Supersielą, jis pasiekia *aṣṭāṅga-yogos* lygmenį. Pakilus virš *aṣṭāṅga-yogos* lygmens ir pradėjus praktikuoti dvasinę tarnystę skirtą Aukščiausiam Dievo Asmeniui Kṛṣṇai pasiekiamas aukščiausias jogos lygmuo – *bhakti-yoga*.

Iš tikrųjų *bhakti-yoga* yra galutinis jogų tikslas, tačiau norint geriau ją suprasti būtina susipažinti ir su kitomis tarpinėmis jogos pakopomis. Jogas, kuris siekia aukščiausiojo tikslo ir eina į jį nesusitodamas, yra teisingame kelyje ir pelnys aukščiausiąją palaimą, o tas, kuris sustoja tam tikroje pakopoje ir nejuda į priekį, vadinas atitinkamai *karma-yogu*, *jñāna-yogu* arba *aṣṭāṅga-yogu*. Tačiau jei žmogui nusišypso laimė pasiekti *bhakti-yogos* pakopą, tai reiškia, kad jis jau peržengė visas kitas jogos pakopas. Todėl Kṛṣṇos sąmonė yra aukščiausia jogos pakopa. Pavyzdžiui, kai mes kalbame apie Himalajus, visi žino, kad tai aukščiausia kalnų grandinė, o aukščiausias jos taškas – Everesto kalnas.

Jei *jñāna-yogą* praktikuojantis žmogus mano, kad yra pasiekęs aukščiausią tašką, jis paprasčiausiai klysta. Jam reikia tobulėti toliau. Įsivaizduokit, kad jūs norite laiptais pakilti į viršutinį, tarkime, šimtąjį pastato aukštą. Kildamas jūs praeisite trisdešimtąjį, penkiasdešimtąjį, aštuoniasdešimtąjį ir kitus aukštus. Štai jūs pakilote į penkiasdešimtąjį ar aštuoniasdešimtąjį aukštus ir galvojate: „Aš jau pasiekiau tikslą.“ Tai reiškia, kad jums nepavyko. Jei norite pasiekti tikslą, jums reikia pakilti į šimtąjį aukštą. Visas jogos pakopas galima įsivaizduoti kaip laiptus, ir mes neturėtume nusiraminti

sustoję penkiasdešimtaine ar aštuoniasdešimtaine aukšte. Turime kilti į patį viršų, į šimtajį aukštą – į Kṛṣṇos sąmonę.

O dabar išivaizduokime, kad žmogui, norinčiam pakilti į šimtajį aukštą, nusišypsojo galimybė pasinaudoti liftu – po minutės jis atsidurs pačiame viršuje. Žinoma, jis gali sakyti: „Kam man liftas. Aš įveiksiu visus laiptelius.“ Jis gali taip pasielgti, tačiau jis rizikuoja nepasiekti viršūnės. Pasinaudoję *bhakti-yogos* „liftu“ per labai trumpą laiką mes pasieksime „šimtajį aukštą“ – jogos tobulumą, Kṛṣṇos sąmonę.

Kṛṣṇos sąmonės metodas – tiesus kelias į tikslą. Galima judėti į priekį žingsnis po žingsnio, paeiliui praktikuoti visas jogos sistemas, o galima tiesiogiai praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę. Būtent šį kelią mūsų amžiuje rekomendavo rinktis Viešpatys Caitanya: žmonės gyvena labai trumpai ir juos kankina nuolatinis nerimas, todėl geriausia rinktis tiesioginį metodą. Iš savo nepriežastinės malonės Jis dovanojo Hare Kṛṣṇa mantrą, kuri išsyk pakylėja žmogų į Kṛṣṇos sąmonės lygį. Tai įvyksta labai greitai, ir mums nereikia ilgai laukti. Tai ypatinga Viešpaties Caitanyos dovana. Neveltui Śrīla Rūpa Gosvāmis parašė Jam tokią maldą: *namo mahā-vadānyāya kṛṣṇa-prema-pradāya te* – „O Viešpatie Caitanya! Tu Pats gailiausias Dievo išikūnijimas, todėl, kad dovanoji visiems žmonėms meilę Kṛṣṇai.“ Paprastai, norint pelnyti meilę Kṛṣṇai tenka praeiti labai daug jogos pakopų, tačiau Viešpatys Caitanya dovanoja ją visiems. Todėl Jis yra pats gailiausias iš visų išikūnijimų. Tai ypatingas Viešpaties Caitanyos bruožas.

Vienintelis kelias iš tikrųjų pažinti Dievą yra *bhakti-yoga*. Kṛṣṇa patvirtina šią mintį „Bhagavadad-gītoje“ [18.55]: *bhakti-yā mām abhijānāti yāvān yaś cāsmi tattvataḥ* – „Pažinti Mane, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, toki, koks Aš esu, galima tik per dvasinę tarnystę.“ Vėdos patvirtina, kad aukščiausiąjį tobulumą galima pasiekti tik per *bhakti*, dvasinę tarnystę. Jei praktikuojama jogos sistema neturi *bhakti* elementų, rimtesnė pažanga neįmanoma. Tačiau šiuolaikiniai žmonės neturi pakankamai laiko vykdyti visus kitų jogos sistemų reikalavimus, šiame amžiuje rekomenduojama išsyk rinktis *bhakti-yogos* metodą, grynąją dvasinę tarnystę. Vadinas, žmogui nusišypsojo tikra sėkmė, jei jis pasirinko Kṛṣṇos sąmonę – *bhakti-yogą* ar, pasak Vedų, teisingą kelią.

Tobulumą pasiekęs jogas sutelkia savo mintis į Kṛṣṇą, kurio oda ištabios debesies spalvos, į lotosą panašus veidas spindi tarsi saulė, o apdarai nusėti brangakmeniais. Jį puošia gėlių girliandos, aplink Save Jis skleidžia neapsakomą spindėjimą – *brahma-jyotir*. Jis išikūnija įvairiais pavidalais – Rāma, Varāha ir Aukščiausiojo Dievo Asmeniu Kṛṣṇa. Jis nužengia išikūnijęs žmogumi, motulės Yaśodos sūnumi. Jį vadina Kṛṣṇa, Govinda, Vāsudeva. Jis nuostabus vaikas, vyras, draugas ir valdovas, Jis – visų tobulybės ir transcendentinių bruožų šaltinis. Kas yra visiškai išisąmoninės šiuos Viešpaties bruožus, tas – aukščiausias iš jogų. Vedų tekstai vieningai patvirtina, kad ši tobulumo pakopa pasiekama tik per *bhakti-yogą*.

6

Materialios problemos ir dvasinis jų sprendimas

Visuotinės vienybės centras

1969 m. gruodis. Sakydamas kalbą Bostone Tarptautinės studentų draugijos nariams Šrīla Prabhupāda pasiūlė praktišką, paprastą ir išmintingą taikos ir sutarimo pasaulyje problemos sprendimą. Nors priešais Jungtinių Tautų organizacijos būstinę Niujorke iškeliama vis daugiau naujų vėliavų, pažymėjo jis, internacionalizmo idėja pralaimi, kadangi „mano internacionalinis jausmas ir jūsų internacionalinis jausmas kertasi tarpusavyje ir gimdo konfliktą. Vadinasi, būtina atrasti tikrąjį mūsų meilės jausmų centrą... Toks centras yra Kṛṣṇa.“

Labai dėkoju jums už tai, kad savo dalyvavimu prisidedate prie mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimo. Kiek man žinoma, jūsų organizacija vadinasi Tarptautinė studentų draugija. Šiandien veikia nemažai kitų tarptautinių organizacijų, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų organizacija. Pati būrimosi į tarptautinę bendriją idėja nusipelnė didžiausio pritarimo, tačiau mums pirmiausia reikėtų išsiaiškinti, kas galėtų tapti centrine, organizuojančia jos jėga.

Jei mesite akmenį į balos vidurį, vandens ratilai nuvilnys iki pat jos kraštų. Panašiais ratais sklinda ir radijo bangos, ir kai imtuvas jas pagauna, jūs girdite radijo laidą. Lygiai taip gali skleistis ir mūsų meilė.

Gyvenimo pradžioje vienintelis mūsų noras – valgyti. Kūdikis viską, ką nučiumpa, deda į burną. Jam rūpi tik jis pats. Paaugęs jis jau stengiasi dalintis su broliais ir seserimis: „Na gerai. Imk šiek tiek ir tu.“ Tai jau žingsnis didesnio bendrumo link. Augant nubunda mažylio meilė tėvams, vėliau – bendruomenei, šaliai ir galiausiai visų šalių žmonėms. Tačiau jei mes nerasime meilės išeities taško,

meilės sklaida, nesvarbu ar ji būtų orientuota į paskiros šalies ar viso pasaulio žmones, nebus visiškai brandi.

Pavyzdžiui, žodis „tautybė“ reiškia, kad asmuo yra kilęs iš tam tikros šalies. Jūs jaučiate bendrumą su kitais amerikiečiais, nes gimėte šioje šalyje. Galbūt jūs net gyvybę dėl jų paaukotumėt. Tačiau teiginys „kilęs iš tam tikros šalies“ turi trūkumą: kodėl Amerikoje gimę gyvūnai nelaikomi amerikiečiais? Bėda ta, kad mūsų jausmai nukreipti tik į žmones. Mes nelaikome gyvūnų tautiečiais, todėl siunčiame juos į skerdyklą.

Vadinasi, mūsų tautinių ir internacionalinių jausmų centras pasirinktas netinkamai. Jei centras pasirenkamas tinkamai, aplink jį galima nubrėžti kiek nori apskritimų ir jie nesusikirs. Apskritimai bus kaskart vienas už kitą didesni. Jei centras pasirinktas tinkamai, jie tikrai nesusikirs. Deja, nors tautiniai ir internacionaliniai jausmai būdingi kiekvienam iš mūsų, jie neturi vieno centro. Todėl mano internacionalinis jausmas ir jūsų internacionalinis jausmas kertasi tarpusavyje ir gimdo konfliktą. Vadinasi, būtina atrasti tikrąjį mūsų meilės jausmų centrą ir tada mūsų meilės bangos galės plėstis nesusikirdamos ir nekonfliktuodamos su kitų jausmais.

Toks centras yra Kršņa.

Mūsų bendrija, Tarptautinė Kršños sąmonės bendrija, moko įvairių pasaulio šalių žmones, kad jų meilės centru turėtų tapti Kršņa. Kitaip sakant, mes mokome žmones tapti *mahātmomis*. Jūs turbūt esate girdėję šį žodį – *mahātmā*. Tai sanskrito žodis, kuriuo įvardijamas labai išplėtooto mąstymo ir jausmų žmogus. Štai kas yra *mahātmā*. *Mahā* reiškia „didis“, „iškilis“, o *ātmā* – „siela“. Taigi *mahātmā* yra labai plačios sielos asmenybė.

„Bhagavad-gītā“ [7.19] taip apibūdina žmogų, kuris labai plačiai išplėtoja savo jausmus:

*bahūnāṁ janmanāṁ ante
jñānavān mām prapadyate
vāsudevaḥ sarvaṁ iti
sa mahātmā su-durlabhaḥ*

Pirmoji šio posmo mintis ta, kad *mahātmā* galima tapti tik nugyvenus daugybę gyvenimų (*bahūnāṁ janmanāṁ ante*). Siela nenustodama keliauja iš vieno kūno į kitą. Egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių,

ir mes evoliucionuojame iš vienos gyvybės rūšies į kitą, kol galiausiai gimstame žmogumi. Tik gimus žmogumi galima tapti *mahātmā*. Neatsitiktinai Kṛṣṇa sako: *bahūnāṁ janmanāṁ ante* – „*mahātmā* galima tapti tik po daugybės gimimų.“

Panašus posmas yra ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. *Labdhvā sudurlabham idam bahu-sambhavānte* – „po daugybės gimimų jūs pagaliau gavote žmogaus kūną, o jį gauti nėra paprasta“. Žmogiškoji gyvybės forma – didelė retenybė. Gauti katės, šuns ar kito gyvūno kūną yra vienas juokas, tačiau žmogaus kūną gauti labai sunku. Žmogaus kūnas įgyjamas gimus mažiausiai 8 400 000 įvairiomis gyvybės rūšimis. Taigi ir „Bhāgavatam“, ir „Bhagavad-gītā“ kalba apie tą patį. Vedų tekstai patvirtina vienas kitą, ir į šiuos tekstus išgilineš žmogus nemato juose jokių prieštaravimų.

Taigi žmogaus kūnas įgyjamas po daugybės gyvenimų, nugyventų kitais kūnais. Tačiau net žmogaus kūnu reikia gimti daugybę kartų, kad per pažinimą atrastum centrinę būties ašį. Jei žmogus kaupia žinias, – ne vieną, o daugelį gyvenimų, – jis ilgainiui pasiekia pažinimo viršūnę. Tą, kuriam tai pavyksta padaryti, vadina *jñānavān* – „pelniusiu tikrąjį pažinimą“. Tada, kaip sako Kṛṣṇa, *mām prapadyate* – „jis nusilenkia Man, Dievui Kṛṣṇai“ (sakydamas „Kṛṣṇa“, turiu galvoje Aukščiausiąjį Viešpatį – visų patraukliausią Aukščiausiąjį Dievo Asmenį).

Kodėl gi pažinęs tiesą žmogus nusilenkia Kṛṣṇai? *Vāsudevaḥ sarvaṁ iti*: jis žino, kad Vāsudeva – Kṛṣṇa yra viskas, kad jis yra meilės centras. Ir pagaliau – *mahātmā su-durlabhaḥ*. Čia vartojamas žodis *mahātmā*. Kaupdamas žinias daugybę gyvenimų žmogus ilgainiui išplečia savo sąmonę tiek, kad pamilsta Dievą ir tampa *mahātmā* – didžia siela. Dievas didis, didis ir Jo *bhaktas*. Tačiau, kaip sako Kṛṣṇa, tokia didi siela pasitaiko itin retai (*sa mahātmā su-durlabhaḥ*). Taip apie *mahātmā* kalbama „Bhagavad-gītoje“.

Dabar mes jaučiame meilę daugeliui dalykų. Mes mylime savo šalį, bendruomenę, šeimą, kates ir šunis. Bet kuriuo atveju mes mylime atitinkamai pagal savo žinojimą. Kai mūsų žinojimas tobulas, mes pamilstame Kṛṣṇą. Tai ir yra tobulumas – meilė Kṛṣṇai yra visos veiklos tikslas, gyvenimo tikslas.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ [1.2.8] patvirtina, kad mūsų gyvenimo tikslas yra Kṛṣṇa:

*dharmah svanuṣṭhitah puṁsām
viṣvaksena-kathāsu yaḥ
notpādayed yadi ratim
śrama eva hi kevalam*

Posmas prasideda žodžiais *dharmah svanuṣṭhitah puṁsām*. Tai reiškia, kad kiekvienas vykdo savo padėtį atitinkančią priedermę. Šeimos žmogus turi savo priedermę, *san̥nyāsīs* (atsiskyrėlis) – savo, *brahmacāris* (skaistybės įžadų besilaikantis mokinys) – savo. Kiekvienas turi kokią nors priedermę priklausomai nuo savo veiklos pobūdžio ir profesijos. Tačiau „Bhāgavatam“ sako, kad jei žmogus nepriekaištingai vykdamas savo priedermę nepažįsta Kṛṣṇos, visos jo pastangos yra bergždžios (*śrama eva hi kevalam*). Norint pasiekti tobulumą reikia suprasti ir pamilti Kṛṣṇą. Tada mūsų tautiniai ir internacionaliniai jausmai išties taps beribiai.

Na, o jei žmogus sako: „Bet mano meilė ir taip beribė,“ – ką gi, gerai. Bet jis turėtų praktiškai parodyti, kokia plati jo meilė. Kaip Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ [5.18]:

*vidyā-vinaya-sampanne
brāhmaṇe gavi hastini
śuni caiva śva-pāke ca
paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ*

Tikras *paṇḍita*s – žmogus, kuris pasiekė aukščiausios išminties pakopą, į visus žvelgia vienodai (*sama-darśinaḥ*). Kadangi *paṇḍito* suvokimas neapsiriboja vien kūnu, jis mato amžinąją sielą ir apsišvietusio *brāhmaṇo*, ir šuns, ir dramblio, ir žemos kilmės žmogaus širdyje. Žmonių visuomenėje yra daug socialinių klasių – nuo kilmingo *brāhmaṇo* iki *caṇḍālo*s (neliečiamojo), tačiau tikrai mokytas žmogus visus vertina vienodai. Tai ir yra tikrasis žinojimas.

Mes stengiamės mylėti artimą, bendruomenę, tautą, visas tautas ir visą pasaulį. Noras plėsti savo sąmonę būdingas mums iš prigimties. Tačiau, jei norime kiek įmanoma daugiau išplėsti savo sąmonę, turime atrasti būties centrą. Tas centras yra Kṛṣṇa – Dievas. Iš kur mes žinome, kad Kṛṣṇa – Dievas? Kṛṣṇa skelbiasi esąs Dievas „Bhagavad-gītoje“. Prašau nepamiršti, kad Kṛṣṇos sąmonės judėjimas remiasi „Bhagavad-gītā kokia ji yra“. Visa, ką aš sakau, galima rasti

„Bhagavad-gītoje“. Deja, „Bhagavad-gītą“ neteisingai aiškino tiek daug komentatorių, kad žmonėms apie ją susidarė visiškai klaidingas išpūdis. Iš tikrųjų svarbiausia „Bhagavad-gītos“ idėja – Kṛṣṇos sąmonės, meilės Dievui ugdymas, ir mes stengiamės ją skelbti.

„Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa ne sykį kalba apie *mahātmas*. Štai Jis sako: *mahātmānas tu mām pārtha daivīm prakṛtim āśritāḥ* – „*mahātmā* – išmintinga, plataus akiračio žmogų globoja Mano dvasinė energija“. Materialiosios energijos kerai jo neveikia.

Viską, ką matome aplink, yra sudaryta iš Dievo energijų. „Upa- nišadose“ pasakyta: *parāśya-śaktir vividhaiva śrūvate* – „Aukščiausia Absoliuti Tiesa turi daugybę įvairių energijų.“ Šios energijos veikia taip darniai, kad susidaro išpūdis, jog viskas vyksta savaime (*svābhāvikī jñāna-bala-kriyā ca*). Pavyzdžiui, visi esame matę žydinčią gėlę. Atrodo, pražydusi ji yra nuostabi savaime, tačiau taip veikia Dievo energija.

Be materialios, Kṛṣṇa turi ir dvasinę energiją. *Mahātmā*, plataus akiračio žmogus, yra globojamas Jo dvasinės energijos. Visa tai paaiškinta „Bhagavad-gītoje“. Ne vienas „Bhagavad-gītos“ posmas aprašo, kaip veikia įvairios Kṛṣṇos energijos, ir mūsų tikslas – pateikti žmonėms „Bhagavad-gītą“ tokią, kokia ji yra, be netikusių komentarų. Kvaili komentarai niekam nereikalingi. „Bhagavad-gītos“ mintys aiškios kaip diena. Ar reikalinga lemputė, tam kad pamatytume saulę? Lygiai taip norint studijuoti „Bhagavad-gītą“ neišmanėlių komentarai nereikalingi. Studijuokite „Bhagavad-gītą“ tokią, kokia ji yra, ir jūs pasisemsite visų jums reikalingų dvasinių žinių. Jūs tapsite išminčiumi ir pažinsite Kṛṣṇą. Tada, nusilenkę Kṛṣṇai, jūs tapsite *mahātmā*.

Kyla klausimas: kuo *mahātmā* užsiima? *Mahātmā* globoja Kṛṣṇos dvasinė energija, tačiau kuo pasireiškia ši globa praktiškai? Kṛṣṇa sako: *mām...bhajanty ananya-manasaḥ* – „*mahātmā* visada pasinėręs į Man skirtą dvasinę tarnystę.“ Pasinėrimas į dvasinę tarnystę yra skiriamasis *mahātmos* bruožas. Galbūt jis praktikuoja dvasinę tarnystę aklai? Ne. Kṛṣṇa sako: *jñātvā bhūtādim avyayam* – „jis puikiausiai supranta, kad Aš esu visos būties šaltinis.“

Taigi „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa paaiškina viską. Mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas – skleisti „Bhagavad-gītos“ tiesas neiškraipant jų esmės netiksliais komentarais. Tada jos žinios bus

žmonėms naudingos. Šiandien visuomenė serga, tačiau suprātę „Bhagavad-gītą“ žmonės iš tikrųjų plačiau pažvelgs į pasaulį ir visos šalies vidinės, tautų santykių bei tarptautinės problemos išsprends savaime. Išnyks visi sunkumai. Tačiau jei neatrasime būties centro, jei ieškosime dirbtinių būdų savo meilei išskleisti, konfliktai neišvengiami – ir ne tik tarp paskirų žmonių, bet ir tarp valstybių. Pasaulio tautos stengiasi vienytis – jūsų šalyje veikia Jungtinių Tautų organizacija. Deja, tos vienybės vis mažiau, daugėja tik vėliavų. Indija kadaise irgi buvo viena valstybė – Indostanas. Šiandien atsirado Pakistanas. Praeis šiek tiek laiko, atsiras ir Sokhistanas, ar koks kitas „-stanas“.

Mes ne vienijamės, o skaldomės, nes neturime mus vienijančio centro. Todėl aš ir kreipiuosi į jus, studentus iš įvairių šalių su prašymu: pasistenkite atrasti tikrąjį vieningą jūsų tarptautinio judėjimo centrą. Tikras internacionalizmo jausmas atsiras tik tada, kai suprasite, kad toks centras yra Kṛṣṇa. Tada jūsų tarptautinis judėjimas susilauks tikros sėkmės.

Keturioliktame „Bhagavad-gītos“ skyriuje [14.4] Viešpats Kṛṣṇa taip sako:

*sarva-yoniṣu kaunteya
mūrtayaḥ sambhavanti yāḥ
tāsāṁ brahma mahad yonir
ahaṁ bīja-pradaḥ pitā*

„Aš visų gyvybės formų tėvas. Materialioji būtis yra mūsų motina, o Aš – sėklą sėjantis tėvas.“ Niekas neateina į pasaulį be tėvo ir motinos. Tėvas apvaisina, o motina dovanoja mums kūną. Materialiaime pasaulyje visų gyvųjų būtybių – nuo Viešpaties Brahmos iki skruzdės – motina yra materialioji būtis. Mūsų kūną sudaro materija, vadinasi, jis yra materialiosios būties – mūsų motinos dovana. Tačiau aš pats esu amžinoji siela, neatsiejama tėvo – Kṛṣṇos dalelė. Kṛṣṇa sako: *mamaivāṁśo...jīva-bhūtaḥ* – „visos gyvosios būtybės yra neatsiejamos mano dalelės.“

Todėl, jei jūs norite išplėsti savo broliškus jausmus, pasistenkite suprasti „Bhagavad-gītą“. Jūs patirsite nušvitimą ir tapsite tikru *mahātmā*. Jūs jausite broliškus jausmus ne tik žmonėms, bet ir katėms, šunims ir net ropliams. Septintoje „Śrīmad-Bhāgavatam“

giesmėje Nārada Munis sako, kad, jei jūsų namuose apsigyvena gyvatė, jūs turite ją maitinti. Štai kaip gali išsiplėsti jūsų meilės jausmas! Jūs rūpinsitės net gyvate, o ką jau kalbėti apie kitus gyvūnus ir žmones.

Kol nepatirsime Dievo Kṛṣṇos, netapsime išties apsišvietusiais žmonėmis, todėl mes skelbiame Kṛṣṇos sąmonę visame pasaulyje. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas nėra naujas. Kaip jau sakiau, jis remiasi „Bhagavad-gītā“ tiesomis, o tai senovinis šventraštis. Istoriniai šaltiniai liudija, kad jam jau penki tūkstančiai metų. Jei mes pažvelgsime į priešistorinę epochą, pamatysime, kad jam jau daug milijonų metų. Ketvirtame skyriuje Kṛṣṇa sako: *imam vivasvate yogam proktavān aham avyayam* – „pirmą kartą Aš atskleidžiau šį amžinąjį mokslą Saulės dievui.“ Tai reiškia, kad Kṛṣṇa paskelbė „Bhagavad-gītā“ prieš milijonus metų. Remiantis naujausios istorijos faktais, „Bhagavad-gītā“ yra žinoma nuo Kurukšetros mūšio, įvykusio prieš penkis tūkstančius metų, laikų. Vadinasi, „Bhagavad-gītā“ yra senesnė už bet kurį kitą šventraštį.

Pasistenkite suprasti „Bhagavad-gītā“ tokia, kokia ji yra, nesiremami netikusiais komentarais. „Bhagavad-gītos“ žodis dovanoja nušvitimą, deja, randasi nemažai tokių, kurie naudojami „Bhagavad-gītos“ populiarumu savo filosofinėms idėjoms skleisti. Tai beprasmiš užsiėmimas. Kartoju, pasistenkite suprasti „Bhagavad-gītā“ tokia, kokia ji yra. Tada patirsite nušvitimą ir suprasite, kad Kṛṣṇa yra visos žmonių veiklos centras. Ir jei jūs išsąmoninsite Kṛṣṇą, jūs pasieksite tobulumą ir išsispres visos jūsų problemos.

Ačiū už dėmesį. Ar turėsite klausimų?

Studentas iš Indijos: Aš tiksliai neatsimenu „Gītos“ sanskrito teksto, tačiau kažkuriame iš posmų Kṛṣṇa sako: „Visi keliai veda į Mane. Kad ir ką darytų žmogus, kad ir ką jis galvotų, kad ir kuo užsiimtų, anksčiau ar vėliau jis ateis pas Mane.“ Tad ar nušvitimas nėra natūralios žmogaus raidos rezultatas?

Śrīla Prabhupāda: Ne. Kṛṣṇa niekada nesakė, kad nesvarbu, ką žmogus daro ar galvoja – jis vis tiek galų gale ateis pas Jį. Sąlygota siela negali pelnyti Kṛṣṇos sąmonės teikiamo nušvitimo savaime. Mums būtina dvasinio mokytojo pagalba. Kyla klausimas, jei jos nereikėtų, kam Kṛṣṇa mokė Arjuną? Būtina gauti žinių iš aukštesnį lygį pasiekusio asmens ir vykdyti jo priesakus.

Arjuna buvo visiškai sutrikęs: jis nežinojo, ar jam stoti į mūši, ar sudėti ginklus. Materialiame pasaulyje mes visi sutrikę. Todėl mums reikalinga Kṛṣṇos ir Jo autoritetingo atstovo pagalba. Tik taip mes patirsime nušvitimą.

Siela evoliucionuoja keliaudama iš žemesnės gyvybės formos į aukštesniąją, kol įgyja žmogaus kūną. Tačiau įgijusi žmogaus kūną, kartu su juo įgyja ir pasirinkimo laisvę. Jūs galite pats pasirinkti kelią, kuriuo eisite. Jei jūs renkatės Kṛṣṇą, eisite pas Kṛṣṇą, pasirinkate kitą kelią – eisite, kur tasai veda. Viskas priklauso nuo jūsų pasirinkimo.

Mes visi turime nedidelę pasirinkimo laisvę. Viename baigiamųjų „Bhagavad-gīto“ posmų [18.66] Kṛṣṇa sako: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja* – „atsisakyk visko ir nusilenk Man.“ Jei patikėti savo sielą Kṛṣṇai būtų toks natūralus dalykas, kam Jam įtikinėti mus tai padaryti? Ne. Materialios nelaisvės sąlygomis mes neturime natūralaus poreikio nusilenkti Kṛṣṇai. To mums tenka mokytis. Štai kodėl mes turime klausyti, ką sako tikras dvasinis mokytojas – Kṛṣṇa arba Jo igaliojimas atstovas – ir vykdyti jo priesakus. Taip mes pasieksime visišką nušvitimą per Kṛṣṇos sąmonę.

Mitas apie maisto trūkumą

Priešingai šiais laikais paplitusiam įsitikinimui, statistiniai duomenys rodo, kad žemėje pagaminama pakankamai maisto, kad būtų galima be vargo išmaitinti visus jos gyventojus. Tačiau dėl godumo ir eksploatacijos ketvirtis žemės rutulio gyventojų maitinasi nepakankamai ar net kenčia bado. Šrila Prabhupāda griežtai pasisako prieš industrializaciją, kuri aštrina bado, bedarbystės, aplinkos teršimo problemas ir sukelia daugybę kitų. Šioje 1973 m. gegužės 2 dieną Los Andžele perskaitytoje paskaitoje, jis ragina gyventi paprastesnę, natūralesnę, dievcentrišką gyvenimą.

*ime jana-padāḥ sv-rddhāḥ
supakvauṣadhi-vīrudhaḥ
vanādri-nady-udanvanto
hy edhante tava vīkṣitaiḥ*

„[Karalienė Kuntī tarė:] Visi šie miestai ir kaimai klesti todėl, kad čia gausiai dera javai ir žolės, medžiai lūžta nuo vaisių, upės vandeningos, kalnuose gausu mineralų ir vandenynai slepia didžiulius turtus. Tai dėl to, kad juos palietė Tavasis žvilgsnis [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.8.40].“

Žmonių gerovę lemia gamtos dovanos, o ne gigantiškos pramonės įmonės. Gigantiškos pramonės įmonės yra bedieviškos civilizacijos produktas. Jos naikina žmonėse kilnius siekius. Kuo daugiau statysime įmonių, kurios žmonėms kelia vien rūpesčius ir atima gyvybinę energiją, tuo nelaimingesni taps žmonės, ir tik saujelė jų gyvens nežinodami vargo kitų žmonių eksploatavimo sąskaita.

Gamtos dovanos: grūdai, daržovės, vaisiai, taip pat upės, kalnai, kuriuose gausu mineralų ir brangakmenių, jūros, kuriose pilna perlų – kuriamos Aukščiausiojo valia. Jam panorėjus, materialio-

Ji gamta gausiai apdovanoja žmogų savo turtais arba jų pašykšti. Pagal gamtos dėsni žmogus gali naudotis dieviškomis gamtos dovanomis, gyventi nežinodamas rūpesčių ir nepakliūti į pinkles, kurias jam paspendžia noras eksploatuoti materialiąją gamtą.

Kuo įnirtingiau mes eksploatuojame gamtą, pataikaudami savo įgeidžiams ir malonumų troškimui, tuo labiau klimpstame į savo veiklos padarinių liūną. Jei žmogui netrūksta grūdų, vaisių, daržovių ir vaistažolių, kam statyti skerdyklas ir skersti nelaimingus gyvūnus? Žmogui nederėtų žudyti gyvūnų, jei jis turi pakankamai grūdų ir daržovių. Išsiliedamos upės patręšia laukus, kurie dosniai aprūpina žmogų viskuo, ko jam reikia. Kalnuose formuojasi mineralai, o vandenynuose brangakmeniai. Jei žmonės turi pakankamai grūdų, mineralų, brangakmenių, vandens, pieno ir kitų gėrybių, kam reikalingi pramoniniai monstrai, atimantys iš nelaimingų žmonių darbą?

Visas gamtos dovanas mes gauname Viešpaties malone. Vadinausi, mums tereikia paklusti Dievo įstatymams ir praktikuojant dvasinę tarnystę pasiekti tobulumą. Būtent apie tai kalba Kuntī-devī. Ji nori, kad Dievas dovanotų Savo malonę jai ir jos vaikams ir kad Dievo malone jų karalystė toliau klestėtų.

Bet visos šios dovanos yra Dievo malonė. Todėl mums reikia paklusti Dievo taisyklėms ir taip, per tarnybą atsidavus Viešpačiui, pasiekti žmogaus gyvenimo tobulumą. Kuntī-devī kalba kaip tik apie tai. Ji trokšta, kad Dievo malonė neaplenktų jos ir jos sūnų, kad jie natūraliai klestėtų Viešpaties palaikomi.

Kuntī-devī kalba apie tai, kad jų karalystėje puikiai dera javai, medžiai lūžta nuo vaisių, teka vandeningos upės, kalnuose gausu mineralų, o vandenynai slepia didžiulius turtus. Ji neužsimena apie klestinčias pramonės įmones ir skerdyklas, nes jos niekam nereikalingos ir tik apsunkina žmonėms gyvenimą.

Jei naudosisimės tuo, ką mums dovanoja Dievas, mums nieko netrūks, maža to, mes nuolat jausime *ānandą* – palaimą. Dievo kūrinijoje netrūksta nei javų, nei žolių: mes maitinsimės grūdais ir vaisiais, o gyvūnai, pavyzdžiui, karvės – žole. Jaučiai padės mums užauginti javus, o patys tenkinsis mažmožiu – tuo, ko nesuvalgo žmogus. Suvalgius vaisius, lieka žievelės, jos tinka pašarui. Taip susibūrę apie Krišną, santarvėje gali gyventi medžiai, gyvūnai,

žmonės, visos gyvosios būtybės. Toks Vedų civilizacijos, kuri yra grindžiama Kṛṣṇos sąmone, principas.

„Klestime mes todėl, kad mus palietė Tavas žvilgsnis,“ – sako Kuntī-devī maldoje Viešpačiui. Kai ateiname į Kṛṣṇos šventyklą ir kai Kṛṣṇa į mus pažvelgia, viskas išsyk pasikeičia. Kai nuoširdžios sielos stengiasi tapti Kṛṣṇos tarnais, Kṛṣṇa iš Savo malonės pasirodo joms visu grožiu, ir mesdamos į juos žvilgsnį apdovanoja laime ir grožiu.

Kṛṣṇos žvilgsnis (*sa aikṣata*) yra visos materialios kūrinijos priežastis. Vedos skelbia, kad Kṛṣṇos žvilgsnis išjudina materiją. Suartėdama su vyru moteris susijaudina, pastoja ir po kurio laiko pagimdo kūdikį. Analogiškai randasi ir kūrinija. Kṛṣṇos žvilgsnis apvaisina materiją, ji atgyja ir duoda gyvybę visoms gyvosioms būtybėms. Užtenka vieno Kṛṣṇos žvilgsnio, kad pasaulį išvystų augalai, medžiai, gyvūnai ir kitos gyvosios būtybės. Kaip tai įmanoma? Niekam iš mūsų neateis į galvą teigti, kad žvilgsniu galime apvaisinti žmoną. Ko negalime mes, gali Kṛṣṇa. „Brahma-saṁhitoje“ [5.32] pasakyta: *aṅgāni yasya sakalendriya-vṛttimanti* – kiekviena Kṛṣṇos kūno dalis gali atlikti bet kurios kitos kūno dalies funkcijas. Mes akimis tik matome, o Kṛṣṇa žvilgsniu gali pradėti gyvybę. Kṛṣṇa gali apsieiti ir be lytinio akto – kad užsimegztų gyvybė, pakanka Jo žvilgsnio.

„Bhagavad-gītoje“ [9.10] Viešpats Kṛṣṇa sako: *māyādyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram* – „Man prižiūrint materialioji būtis duoda gyvybę visoms judančioms ir nejudančioms būtybėms.“ Žodis *akṣa* reiškia akis, o *akṣeṇa* – kad visos gyvosios būtybės prasidėjo iš Viešpaties žvilgsnio.

Gyvosios būtybės yra dviejų rūšių: judančios (žmonės, gyvūnai, vabzdžiai, etc.) ir nejudančios (medžiai bei kiti augalai). Sanskritu šios dvi gyvųjų būtybių rūšys vadinamos *sthāvara-jāṅgama*; abi jas sukūrė materialioji būtis.

Žinoma, materiali būtis nekuria gyvybės, ji kuria tik materialius kūnus. Lygiai kaip motina dovanoja kūdikiui kūną, materialioji būtis apdovanoja gyvasias būtybes įvairių rūšių materialiais kūnais. Embrionas vystosi devynis mėnesius, gaudamas kraują ir maistingą medžiagą iš motinos organizmo, tačiau kūdikis yra ne materija, o gyva būtybė. Gyvoji būtybė patenka į motinos iščias,

o motina aprūpina ją reikalingomis medžiagomis kūnui formuotis. Taip gamtos sutvarkyta. Motina nežino, kaip jos kūne formuojasi kitas kūnas, o kai jis susiformuoja, kūdikis išvysta pasaulį.

Iš tikrųjų gyvoji būtybė ne gimsta, o tiesiog ateina į šį pasaulį. „Bhagavad-gītoje“ [2.20] pasakyta: *na jāyate na mriyate vā*. Gyvoji būtybė negimsta ir nemiršta. Kas negimė, tas ir nemirs, miršta kas sukurta, o tam, kas nesukurta, mirtis negresia. „Gītoje“ pasakyta: *na jāyate na mriyate vā kadācit. Kadācit* reiškia „niekada“. Gyvoji būtybė niekada negimė. Mes matome, kad gimsta kūdikis, tačiau pati gyvoji būtybė iš tikrųjų negimsta. *Nityaḥ śāśvato 'yaṁ purāṇaḥ*. Gyvoji būtybė yra amžina (*śāśvata*), ji egzistavo visada ir yra labai labai sena (*purāṇa*). *Na hanyate hanyamāne śarīre*. Klaidinga manyti, kad mirus kūnui išnyksta ir pati gyvoji būtybė, jokių būdu – gyvoji būtybė egzistuoja toliau.

Kartą mano bičiulis mokslininkas manęs paklausė: „Kur įrodymai, kad siela yra amžina?“ Kṛṣṇa sako: *na hanyate hanyamāne śarīre* – „siela nežūva kartu su kūnu.“ Šis teiginys pats savaime jau yra įrodymas. Ši įrodymų rūšis vadinama *śruti*, įrodymais, kurie yra grindžiami žodžiais, išgirstais iš Aukščiausiojo lūpų ir pasiekusiais mus mokinių seka. Kita įrodymų rūšis yra loginis įrodymas (*nyāya-prasthāna*). Pažinimas gali remtis logika, argumentacija ir filosofinėmis paieškomis. Minėtoji *śruti* – tai įrodymas, grindžiamas teiginiais, išgirstais iš autoritetingo šaltinio. Dar egzistuoja *smṛti* įrodymų rūšis – tai argumentavimas grindžiamas *śruti* liudijimais. Purāṇos priskiriamos *smṛti*, Upaniṣados – *śruti*, o Vedānta – *nyāyai*. Iš trijų įrodymų rūšių svarbiausias yra *śruti-prasthāna*, įrodymas paremtas *śruti*.

Pratyakṣa – pažinimo metodas, paremtas tiesioginiu suvokimu iš esmės yra nieko vertas, nes mūsų juliniai organai netobuli. Pavyzdžiui, iš pažiūros saulė yra nedidelis diskas, nors iš tikrųjų ji daugybę kartų didesnė už žemę. Tad ko vertos mūsų akys? Mes turime nemažai julinį organų, kuriais pažistame aplinkinį pasaulį: akis, ausis, nosį ir t.t. – tačiau jie netobuli, todėl netobula yra ir per juos gaunama informacija. Pažindami pasaulį mokslininkai remiasi savo netobulomis jūslėmis, todėl visos jų išvados taip pat netobulos. Vienas mano mokinių Svarūpa Dāmodara (jis pats mokslininkas), paklausė kolegos, teigiančio, kad gyvybė atsirado iš materijos: „Jei

aš duosiu jums chemines medžiagas reikalingas gyvybei sukurti, ar jūs ją sukursite?“ „Nežinau“, – atsakė mokslininkas. Štai jums netobulų žinių pavyzdys. Jei jūs sakote „nežinau“, vadinasi, jūsų žinios netobulos. Kam tada jūs mokote kitus? Juk tai tikrų tikriausia apgavystė. Mūsų požiūriu, norint pasiekti tobulumą, būtina semtis žinių iš tobulo šaltinio.

Kršņa – tobulas, todėl žinių mes semiamės iš Jo. Kršņa sako: *na hanyte hanyamāne śarīre* – „mirus kūnui siela gyvena toliau“. Taigi, žinios apie sielos amžinatvę ir kūno laikinumą yra tobulos.

Kuntī-devī taip sako: *ime jana-padāḥ sv-ṛddāḥ supakvaṣadhi-vīrudhaḥ* – „gausiai dera javai ir žolės, medžiai lūžta nuo vaisių, teka vandeningos upės, kalnuose gausu mineralų ir vandenynai slepia didžiulius turtus“. Ko dar žmogui reikia? Kitados žmonės dėvėjo šilko drabužius, papuoštus jūrų perlais, brangakmeniais, auksu ir sidabru. Kur visa tai dabar? Šiandien, civilizacijos klestėjimo laikais, aplink daugybę gražių merginų, kurios nedėvi papuošalų iš aukso, perlų ir sidabro ir tenkinasi plastmasinėmis apyrankėmis. Kam tada visos tos pramonės įmonės ir skerdyklos?

Dievui panorėjus mes galime turėti visko į valias – grūdų, pieno, vaisių, daržovių ir tyro upės vandens. Tačiau keliaudamas po Europą aš pastebėjau, kad ten upės labai užterštos. Mačiau, kokios užterštos upės Vokietijoje, Prancūzijoje, Amerikoje ir Rusijoje. Pats savaime vandenynų vanduo yra skaidrus kaip krištolas, toks pat tyras vanduo, bet jau be druskos, teka upėse, kad žmonės galėtų juo naudotis. Taip sutvarkę gamta, vadinasi, tokia Kršņos valia. Kam reikalingos milžiniškos vandens tiekimo sistemos?

Gamta aprūpina žmogų viskuo, ko jam reikia. Jei norime pralobti, rinkime perlus. Nėra jokio reikalo statyti milžiniškas automobilių gamyklas. Statydami įvairias pramonės įmones, mes tik apsunkiname sau gyvenimą. O juk mums tereikia pasikliauti Kršņa, Jo malone, nes pakanka vieno Kršņos žvilgsnio (*tava vīkṣitaiḥ*), kad viskas stotų į savo vietas. Todėl, jei mes nuolankiai melsimės Kršņai ir prašysime, kad Jis nenuleistų nuo mūsų akių, nebus jokio skurdo ir nepriteklių. Mes turėsime viską, ko mums reikia. Reikia pasikliauti gamtos dosnumu ir Kršņos malone – ši idėja sudaro Kršņos sąmonės judėjimo pagrindą.

Kalbama, kad Žemėje didėja gyventojų skaičius, todėl ji reikia

kontroliuoti. Kam to reikia? Žvėrys ir paukščiai taip pat dauginasi, ir jie neturi kontraceptinių priemonių, bet argi jiems stinga maisto? Ar jūs matėte, kad paukščiai ir žvėrys mirtų iš bado? Taip nutinka turbūt tik mieste, tačiau irgi nedažnai. Nueikite į džiungles ir pamatysite, kad drambliai, liūtai, tigrai bei kiti žvėrys yra sotūs ir stiprūs. Iš kur jie gauna maisto? Vieni jų žolėdžiai, kiti mėsėdžiai – tačiau maisto pakanka visiems.

Tiesa, gamta pasirūpino, kad mėsėdis tigras nesusimedžiotų maisto kasdien. Suprantama, kas norės atsidurti jo skrandyje? Kas savo noru līs į tigro nasrus: „Geriamasis, aš – altruistas, atėjau jus pamaitinti. Ėskite mane“? Tokių tikrai neatsiras. Todėl tigrui nėra lengva susimedžioti maisto. Be to, tigrui išsiruošus medžioti, jam iš paskos seka toks žvėriūkštis ir kiauksi: „fuu, fuu“ – taip išpėdamas žvėris, kad eina tigras. Taigi, gamta apsunkino tigro gyvenimą, tačiau Kṛṣṇa ir jo nepalieka neėdusio. Savaite pabadaęs tigras sumedžioja auką. Kadangi tigrui nepavyksta kasdien gauti šviežios mėsos, jis slepia laimikį krūmuose ir ėda jį dalimis. Tigras nepaprastai stiprus plėšrūnas, todėl žmonės norėtų būti stiprūs kaip tigrai ar liūtai, tačiau šis noras ne itin protingas. Jei žmogus išties taptų tigru, jis valgytų ne kasdien, o norėdamas sumedžioti laimikį, turėtų gero kai pavargti. Tapęs vegetaru, galite valgyti kasdien, nes vegetariško maisto visur per akis.

Mūsų dienomis skerdyklos veikia kiekviename mieste, bet kyla klausimas, ar jos pagamina pakankamai produkcijos, kad galima būtų misti vien mėsa? Ne, mėsos visiems tikrai neužteks. Net mėsos mėgėjai negali maitintis tik žlėgtainiais, jiems tenka valgyti ir duoną, daržoves bei vaisius. Bet dėl to žlėgtainio nužudomi milijonai nekaltų gyvūnų. Tai labai sunki nuodėmė! Ar gali žmogus būti laimingas, kai jo sąžinę slegia tokios nuodėmės? Žudymas netoleruotinas, dėl gyvūnų žudymo žmonės jaučiasi nelaimingi. Tačiau jei mes atsigręšime į Kṛṣṇą ir klausimės jo gailėstingu žvilgsniu (*tava vīkṣataiḥ*), Kṛṣṇa mus viskuo aprūpins ir mes užmiršime apie maisto trūkumą.

Pasitaiko, kad vienur maisto pristinga, o kitur grūdų ir vaisių yra tiek, kad žmonės jų tiesiog nepajėgia suvalgyti. Čia viską lemia Kṛṣṇos malonė. Jei Kṛṣṇa panorės, Jis gali dovanoti mums gausybę grūdų, vaisių ir daržovių, tačiau panorėjęs Jis gali viso to ir neduo-

ti, ir kokia tada bus nauda iš mėsos? Jūs galite suvalgyti mane, aš galiu suvalgyti jus, tačiau taip apsirūpinimo maistu problemos neišspręsimė.

Jei norime taikos ir santarvės visame pasaulyje, jei norime, kad mums netrūktų pieno, vandens ir būtiniausių dalykų, reikia tiesiog pasikliauti Kṛṣṇa. To mus moko Bhaktivinoda Ṭhākura: *mārabi rākhaḥi – yo icchā tohārā* – „o Viešpatie, aš atiduodu savo sielą į Tavo rankas ir pasikliauju vien Tavimi. Gali atimti iš manęs gyvybę arba apsaugoti mane, tai Tavo valia.“ Kṛṣṇa jam atsako: „Gerai. *Sarva-dharmān parityajya mām ekam śaraṇam vraja* – nusilenk Man visa siela.“ Jis nesako: „Gali pasikliauti Manimi ir savo skerdyklomis bei fabrikais.“ Ne. Jis sako: „Pasikliauk tik Manim.“ *Aham tvām sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi* – „aš išlaisvinsiu tave nuo visų nuodėmingų poelgių padarinių.“

Milijonus gyvenimų gyvendami be Kṛṣṇos sąmonės mes skendome nuodėmėse, tačiau Kṛṣṇa patikina, kad tą akimirka, kai Jam nusilenksime, Jis sumokės visas mūsų skolas, sustabdys nuodėmingų poelgių ratą ir mes atversime švarų gyvenimo lapą. Štai kodėl suteikdamas išventinimą, aš jiems sakau: „Jūs neturite skolų. Daugiau nenusidėkite.“

Nereikėtų manyti, kad jei šventasis Kṛṣṇos vardas nuplauna mūsų nuodėmes, tai mes galime ir toliau jas daryti, o vėliau kartodami Hare Kṛṣṇa mantrą jas panaikinti. Tai yra didžiausias nusizengimas (*nāmno balād yasya hi pāpa-buddhiḥ*). Kai kurių religijų sekėjai eina į bažnyčią, išpažįsta nuodėmes, bet išėję iš bažnyčios vėl jas daro. Ko verta tokia išpažintis? Viena yra išpažinti nuodėmes: „O Viešpatie, per savo neišmanymą aš nusidėjau.“ Tačiau visai kas kita planuoti iš anksto: „Nieko baisaus jei nusidėsiu – nuėjęs išpažinties gausiu išrišimą ir vėl būsiu švarus.“ Lygiai tokia pati nuodėmė yra sąmoningas ketinimas kartojant Hare Kṛṣṇa mantrą nusiplauti nuodėmes tam, kad vėliau jos vėl būtų daromos. Čia reikalingas didžiulis atsakingumas. Prieš gaudamas išventinimą būsimas mokinys pasižada mokytojui atsakyti neleistinių lytinių santykių, nevartoti svaigalų, nežaisti azartinių lošimų ir nevalgyti mėsos – ir turi griežtai laikytis šio įžado. Tik taip jis išsaugos dvasinį tyrumą. O jei žmogus dvasiškai tyras ir be atilsio praktikuoja dvasinę tarnystę, jo gyvenimas bus sėkmingas ir jis gaus viską, apie ką svajoja.

Dvasiniai patarimai verslininkams

1973 m. sausio 30 dieną Kalkutoje Śrīla Prabhupāda pasakė kalbą „Bharata Chamber of Commerce“ nariams – grupei stambiausių regiono verslininkų. „Mes neturime ramintis mintimi, kad tapome stambiais verslininkais. Mes turime žinoti, kas mūsų laukia kitą gyvenimą... Jei semsitės šių žinių ir lygia greta plėtosite savo verslą, jūsų gyvenimą apvaisinkuos sėkmė.“

Pone pirmininke, ponios ir ponai, esu labai dėkingas už kvietimą pasakyti čia kalbą. Aš pasistengsiu, kiek tai įmanoma, būti jums naudingas.

Mano šiandieninio pasisakymo tema „Kultūra ir verslas“. Sakydami „verslas“, mes turime omenyje profesinę veiklą. Vedų kultūroje išskiriamos kelios profesinės veiklos rūšys. „Bhagavad-gītoje“ [4.13] pasakyta: *cātur-varṇyam mayā sṛṣṭam guṇa-karma-vibhāgaśaḥ*. Žmonių savybių ir jų darbo pobūdžio pagrindu visuomenė skirstoma į keturis luomus: *brāhmaṇas* (intelektualus ir mokytojus), *kṣatriyas* (karius ir valdovus), *vaiśyas* (ūkininkus bei prekijus) ir *śūdras* (darbininkus). Prieš pradėdant verslą, būtina žinoti, kokią darbą reikės atlikti ir kas jį atliks. Žmonės turi skirtingus gebėjimus, darbas irgi esti skirtingas, tačiau mes sukūrėme visuomenę, kurioje visi dirba ne savo darbą. Tokio požiūrio nepavadinsi moksliniu.

Visuomenėje natūraliai formuojasi skirtingi žmonių kultūrą atitinkantys sluoksniai, lygiai taip ir žmogaus kūno dalys turi skirtingas igimtas funkcijas. Žmogaus kūnas sudaro visumą, tačiau jis turi skirtingas dalis – galvą, rankas, pilvą, kojas. Tai gana mokslinė idėja. *Brāhmaṇai* yra visuomenės galva, *kṣatriyai* – jos

rankos, *vaišyai* – jos pilvas, *śūdro* – kojos. Lygiai taip moksliskai būtina suskirstyti ir profesinės veiklos sritis.

Galva – pati svarbiausia kūno dalis, nes be jos kitos kūno dalys – rankos, pilvas ir kojos – negali funkcionuoti. Neturint rankų, vis tiek galima dirbti koki nors darbą. Neturint kojų, darbo irgi galima susirasti. Tačiau jei nėra galvos, – tarkim, ji nukirsta, – rankos, kojos ir pilvas niekam nereikalingi.

Kultūra gimsta žmonių galvose. Be kultūros bet kokia profesinė veikla tesukels sumaištį ir suirutę. Būtent tai dabar ir vyksta, kadangi žmonės dirba ne savo darbus. Vadinas, turėtų būti tam tikra žmonių klasė, savotiška visuomenės galva, kuri patartų kitoms visuomenės klasėms. Tokie patarėjai yra išmintingi ir savo darbą išmanantys *brāhmaṇai*.

*śamo damas tapaḥ śaucariṁ
kṣāntir ārjavam eva ca
jñānani vijñānam āstikiyaṁ
brahma-karma svabhāva-jam*

„Ramumas, savitvarda, asketiškumas, švarumas, pakantumas, dorumas, žinojimas, išmintis ir religingumas – prigimtios savybės, lemiančios brahmanų veiklą [„Bhagavad-gītā“ 18.42].“

Brāhmaṇų, socialinio organizmo galvos, uždavinys – padėti visuomenei plėtoti kultūrą. Kultūra neatsiejama nuo gyvenimo tikslo žinojimo. Nesuvokiantis gyvenimo tikslo yra panašus į laivą be vairo. Tačiau šiuo metu mes nesuvokiame, kam gyvename, todėl visuomenė neturi galvos. Šiandien pasaulyje stinga tikrų brāhmaṇų, kurie galėtų kvalifikuotai patarti kitoms socialinio organizmo dalims.

Gerą pavyzdį, kaip kṣatrijų luomo atstovas turėtų išklausyti patarimus, parodė Arjuna. Jis buvo karys, jo darbas buvo kariauti. Kurukṣetros mūšyje jis vykdė savo profesinę pareigą ir sykiu prašė *brahmaṇya-devos* – Kṛṣṇos patarimo. Vedos skelbia:

*namo brahmaṇya-devāya
go-brāhmaṇa-hitāya ca
jagad-dhitāya kṛṣṇāya
govindāya namo namaḥ*

„Su pagarba lenkiuosi Viešpačiui Kṛṣṇai, kuriam lenkiasi visas *brāhmaṇų* luomas, Tam, kuris yra prielankus karvėms ir *brāhmaṇams*, – viso pasaulio geradariui. Aš dar kartą puolu po kojų Dievo Asmeniui, kurį vadina Kṛṣṇa ir Govinda [„Viṣṇu-purāṇa“ 1.19.65].“

Posme visų pirma minimos karvės ir *brāhmaṇai* (*go-brāhmaṇa*). Kodėl išskiriami būtent jie? Ogi todėl, kad brahmaniškosios kultūros neturinčios ir karvių neglobojančios visuomenės negalima pavadinti žmonių visuomene – tai suirutės apimta begalvė banda. Jokia veikla suirutės sąlygomis nebus vaisinga. Sėkminga profesinė veikla galima tik visuomenėje, kuri vadovaujasi tinkamais žmogiškosios kultūros principais.

Žinių apie tai, kaip sukurti idealią visuomeninę sistemą, galima pasisemti „Śrīmad-Bhāgavatam“. Naimišāranyos girioje, kreipdamasis į išminčių ir *brāhmaṇų* susirinkimą išminčius Śrīla Sūta Gosvāmī pabrėžė *varṇāśramos* reikšmę (*ataḥ pumbhir dvija-śreṣṭhā varṇāśrama-vibhāgaśaḥ*). Remiantis Vėdų kultūros principais, visuomenę turėtų sudaryti keturios *varṇos* (luomai) ir keturi *āśramai* (dvasinio gyvenimo etapai). Kaip jau minėta, keturios *varṇos* – tai *brāhmaṇai*, *kṣatrijai*, *vaiśyai* ir *śūdras*, o keturi *āśramai* – *brahmacārī-āśrama* (skaistybės įžadų besilaikančio mokinio gyvenimo etapas), *gṛhastha-āśrama* (šeiminis gyvenimas), *vānaprastha-āśrama* (atsiskyrimas) ir *sannyāsa-āśrama* (pasaulio atsižadėjimas). Jei nesilaikysime *varṇāśrama-dharmos* principų, visuomenėje viešpataus chaosas.

Varṇāśrama-dharmos tikslas – patenkinti Aukščiausiąjį Viešpatį. Neveltui „Viṣṇu Purāṇoje“ [3.8.9] pasakyta:

*varṇāśramācāra-vatā
puruṣeṇa paraḥ pumān
viṣṇur ārādhyate panthā
nānyat tat-toṣa-kāraṇam*

Posme sakoma, kad žmogus turėtų pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą, vykdydamas *varṇāśramos* numatytas pareigas. Bet kurios valstybės pilietis turi paklusti joje galiojančiai tvarkai. Jei žmogus nevykdo savo pareigų, jis laikomas netikusiu, grėsme visuomeninei tvarkai keliančiu piliečiu. Tas pat pasakytina ir apie visatos sąrangą, – kosminę valstybę, – kitaip sakant, apie visą mate-

rialią kūriniją. Jei joje nevykdoma Aukščiausiojo Viešpaties valia, jos gyvenimas visiškai sutrinka. Vedos moko, kad visus savo darbus žmogus turėtų skirti Aukščiausiam Viešpačiui ir taip pelnyti Jo prielankumą. Štai kas yra tikroji kultūra.

Sva-karmaṇā tam abhyarcya siddhiṁ vindati mānavaḥ. Jūs galite imtis bet kokios veiklos: vykdyti *brāhmaṇo*, *kṣatriyo*, *vaiśyo* ar *sūdro*s pareigas, – svarbiausia, kad savo veikla įitektumėte Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Nesvarbu, kokia jūsų profesija: prekijas, advokatas, gydytojas ar kitos srities specialistas. Jei norite susilaukti sėkmės savo darbe, stenkitės pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą, antraip jūs nieko nepešite.

„Bhagavad-gītoje“ [3.9] Viešpats Kṛṣṇa taip sako: *yajñārthāt karmaṇaḥ*. *Yajña* reiškia Aukščiausiąjį Viešpatį Viṣṇu arba Kṛṣṇą. Savo darbus skirkite Jam, antraip jus supančios veiklos padariniai (*anyatra loko 'yaṁ karma-bandhanaḥ*). Tol, kol jūs neištrūksite iš karmos pančių, jums teks nuolat keliauti iš vieno kūno į kitą.

Deja, mūsų laikais žmonės nieko nežino nei apie sielos egzistavimą, nei apie tai, kad ji keliauja iš kūno į kūną. „Bhagavad-gītoje“ [2.13] pasakyta: *tathā dehāntara-prāptiḥ* – „mirus kūnu, siela persikrausto į kitą kūną“. Man teko bendrauti su žymiais mokslininkais, profesoriais, kurie nežino, kad yra pomirtinis gyvenimas, nieko apie tai nenutuokia. Tačiau, remiantis Vedų informacija, pomirtinis gyvenimas *egzistuoja*. Sielos persikūnijimo realumu galime įsitikinti dar ši gyvenimą. Viskas labai paprasta: kūdikis auga ir netrukus įgyja berniuko kūną, berniukas įgyja jaunuolio, o jaunuolis – senio kūną. Lygiai taip senis po mirties įgis naują kūną. Viskas labai paprasta ir logiška.

Iš tikrųjų mes turime du kūnus – grubųjį ir subtilųjį. Grubųjį kūną sudaro jutimo organai, taip pat kaulai, kraujas bei kiti fiziniai komponentai. Mirę mes gauname kitą kūną – ankstesnis mūsų fizinis kūnas suyra, o subtilusis kūnas – protas, intelektas ir ego – egzistuoja toliau. Subtilusis kūnas perneša mus į mūsų naująjį fizinį kūną.

Kažkas panašaus vyksta miegant: naktį mes užmirštame apie savo grubųjį kūną, aktyvus išlieka tik subtilusis kūnas. Sapne mes persikeliamo iš namų, iš savo lovos, į visai kitą vietą ir visiškai užmirštame apie savo grubųjį kūną. O nubudę užmirštame, ką

sapnavome, ir vėl imame tapatintis su savo šiurkščiuoju kūnu. Tai mes patiriame kasdien.

Taigi aš esu savotiškas stebėtojas, stebintis tai grubųjį, tai subtilųjį kūną. Abu šie kūnai keičiasi, o aš – nekeitamas stebėtojas, siela – gyvenū kūne. Todėl mums vertėtų susimąstyti: „Kas aš iš tikrųjų? Naktimis aš užmirštu savo grubųjį kūną, o dienomis – subtilųjį. Koks iš tikrųjų yra mano kūnas?“ Štai apie ką reikėtų savęs paklausti.

Dirbkite savo darbą, kaip jį dirbo Arjuna. Jis buvo karys, *kṣatriyas*, tačiau jis neužmiršo ir dvasinio gyvenimo, nes išklaušė „Gītą“ iš dvasinio mokytojo lūpų. Bet jeigu jūs dirbsite savo darbą negalvodami apie dvasinį gyvenimą, jūsų darbas bus tuščias laiko švaistymas (*śrama eva hi kevalam*).

Mes plėtojame Krišnos sąmonę tam, kad žmonės neužmirštų apie dvasinį gyvenimą. Mes neraginame atsisakyti savo profesinės veiklos, visko atsisadėti ir, kaip aš, tapti *sannyāsiu*. Mes to neraginame daryti. To neragina daryti ir Krišna. Krišna nė karto nepasakė Arjunai: „Arjuna, atsisakyk kario pareigų.“ Ne, Jis pasakė: „Arjuna, tu – *kṣatriyas*. Tu nori išvengti kovos – atsisakyti savo pareigos, pasiteisindamas tuo, kad karas yra baisus dalykas. Tau nederėtų taip kalbėti. Tu *privalai* kautis.“ Toks buvo Krišnos priesakas.

Lygiai taip ir mes, Krišną išisąmoninę žmonės, patarinėjame visiems: „Neapleiskite profesinių pareigų, dirbkite kaip dirbote, tik sykiu klausykitės pasakojimų apie Krišnos žygius.“ Caitanya Mahāprabhu davė tokį patį patarimą. Jis citavo „Śrīmad-Bhāgavatam“: *sthāne sthitāḥ śruti-gatām tanu-vāṇ-manobhiḥ*. Caitanya Mahāprabhu niekada nėra raginęs: „Atsisakykite savo padėties visuomenėje.“ Atsisakyti padėties visuomenėje visai nesunku, tačiau iš mūsų reikalaujama visai ko kito – dirbti savo darbą ir sykiu plėtoti dvasinį pažinimą. Gyvūnai nesiekia dvasinio pažinimo. Tai ir neįmanoma: gyvūnams dvasinis gyvenimas tiesiog neprieinamas. Todėl dvasinio pažinimo nesiekiantis žmogus panašus į gyvūną (*dharmena hīnāḥ paśubhiḥ samānāḥ*).

Mes turime išisąmoninti savo amžinatvę. Mes esame sielos, glūdinčios fiziniame kūne – esame amžini (*na hanyte hanyamāne śarīre*). Mes nemirsime, kai mirs mūsų kūnas. Prie tokios išvados veda tiesos pažinimas, *brahma-jijñāsā*, arba savęs pažinimo siekis.

Pirmasis Caitanyos Mahāprabhu mokinys Sanātana Gosvāmis buvo Navabo Husseino Šacho vyriausybės išdininkas. Atsisakęs savo posto, jis nuolankiai kreipėsi į Caitanyą Mahāprabhu: „Mano valdove, žmonės vadina mane *paṇḍitu* (jis buvo kilęs iš *brāhmaṇų* giminės, todėl žmonės jį ir vadino *paṇḍitu* „išsilavinusiu žmogumi“). Koks aš *paṇḍitas*, jei net nežinau kas esu?!“

Tą patį galima pasakyti apie kiekvieną iš mūsų. Jūs galite būti verslininkas ar kitos profesijos žmogus, tačiau jei nežinote, kas esate, iš kur jūs atėjote į šį pasaulį, kodėl materiali būtis siunčia jums negandas ir kas jūsų laukia kitą gyvenimą – jei jūs nežinote atsakymo į šiuos klausimus, tada visa jūsų veikla beprasmė. „Śrīmad-Bhāgavatam“ [1.2.8] pasakya:

*dharmāḥ svanuṣṭhitāḥ puṁsām
viśvaksena-kathāsu yaḥ
notpādayed yadi ratim
śrama eva hi kevalam*

„Bet kuri žmogaus padėtį visuomenėje atitinkanti veikla yra bergždžias darbas, jei ji nepažadina noro išgirsti Dievo Asmens skelbiamą žinią.“ Todėl mes kviečiame visus – būkite ten, kur jus paskyrė Kṛṣṇa, kuo geriau vykdykite savo pareigas, bet neužmirškite apie Kṛṣṇos pažinimą.

Kṛṣṇos sąmonė – tai Dievo pažinimas. Turime įsidėti sau į galvą, kad esame neatsiejamos Dievo dalelytės (*mamaivāṁśo jīva-loke jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ*). Tokia mūsų amžinoji prigimtis, tačiau dabar mes kovojame su savo protu ir jausmais (*manaḥ śaṣṭhānīndriyāṇi prakṛti-sthāni karṣati*). Kam mums ta kova dėl būvio? Mums verčiau domėtis amžinuoju gyvenimu, gyvenimu, kuris su dabartiniu, laikinu neturi nieko bendra. Tarkime, kad šį laikiną gyvenimą aš tapsiu stambiu verslininku ir būsiu juo dvidešimt, penkiasdešimt, daugių daugiausia šimtą metų. Tačiau jokių garantijų, kad kitą gyvenimą aš vėl būsiu stambus verslininkas nėra. Tokių garantijų nėra. Tačiau mums tai nėra motais. Mes galvojame tik apie dabartinį gyvenimą, kuris prabėgs labai greitai, o apie amžinąjį gyvenimą, tuo tarpu, nėra nesusimąstome. Tai mūsų didžiausia klaida.

Šį gyvenimą aš galiu būti labai stambus verslininkas, tačiau kitą

gyvenimą pagal savo karma aš greičiausiai tapsiu kuo nors kitu. Egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių. *Jalajā nava-lakṣāṇi sthāvarā lakṣa-vimśatiḥ* – yra 900 000 vandens gyvių ir 2 000 000 medžių bei kitų augalų rūšių. Toliau skaitome: *kṛmayo rudra-saṅkhyakāḥ pakṣinām daśa-lakṣaṇam* – egzistuoja 1 000 000 rūšių vabzdžių ir roplių ir 1 000 000 rūšių paukščių. Ir pagaliau: *trimsāl-lakṣāni paśavaḥ catur-lakṣāni mānuṣaḥ* – priskaičiuojama 3 000 000 rūšių gyvūnų ir 4 000 000 žmonių. Todėl prieš įgydami žmogaus kūną, mes transmigruojame per 8 000 000 gyvybės rūšių.

Neveltui Prahlāda Mahārājas sako:

*kaumāra ācaret prājño
dharmān bhāgavatān iha
durlabhaṁ mānuṣaṁ janma
tad apy adhravam arthadam*

„Įsimintieji nuo pat gyvenimo pradžios, kitaip sakant, nuo mažumės turėtų tinkamai pasinaudoti žmogaus kūnu ir praktikuoti dvasinę tarnystę. Žmogaus kūnas – reta dovana, ir nors jis toks pat netvarus kaip ir kiti kūnai, jis itin vertingas, nes tik jį turint galima praktikuoti dvasinę tarnystę. Net neilgai praktikuojama, bet nuoširdi dvasinė tarnystė padės pasiekti visišką tobulumą [SB. 7.6.1].“ Gimimas žmogumi itin reta dovana. Žmogus neturėtų tenkintis tuo, kad tapo stambiu verslininku. Mes privalome išsiaiškinti, koks bus kitas mūsų gyvenimas, kuo mes tapsime.

Egzistuoja skirtingų rūšių žmonės. Vienus vadina *karmiais*, kitus- *jñāniais*, trečius – *yogais*, ketvirtus – *bhaktais*. *Karmiai* siekia materialios laimės. Jie svajoja šį gyvenimą turėti visas įmanomas materialias gėrybes, o po mirties patekti į rojus planetas. *Jñāniai* siekia laimės, tačiau jie jau persisotino materialiniu gyvenimu, todėl nori susiliesti su Brahmano – Absoliuto būtimi. Jogai nori įgyti mistinių galių. O *bhaktai* – Viešpaties tarnai, siekia tiesiog Jam tarnauti. Bet kaip tarnauti Viešpačiui, jei apie jį nieko nežinai? Todėl aukščiausioji kultūros išraiška yra Dievo pažinimas.

Egzistuoja įvairios kultūros rūšys: tai *karmių*, *jñānių*, *yogų* ir *bhaktų* kultūra. Apskritai kalbant, visus šiuos žmones, jei jie nuoširdžiai vykdo savo pareigą, vadina jogais: *karma*, *jñāna*, *dhyāna* ir *bhakti yogais*. Tačiau „Bhagavad-gītoje“ [6.47] Kṛṣṇa sako:

*yoginām api sarveṣāṁ
mad-gatenāntar-ātmanā
śraddhāvān bhajate yo mām
sa me yuktatamo mataḥ*

Kas yra aukščiausias iš jogų? Į šį klausimą Kṛṣṇa atsako: „Tas, kuris visada galvoja apie Mane.“ Tai reiškia, kad geriausias jogas yra Kṛṣṇą išsąmoninęs žmogus. Kaip jau sakiau, jogai yra įvairių rūšių (*karma*, *jñāna*, *dhyāna* ir *bhakti yogai*), geriausias iš jų tas, kuris su meile širdyje visada prisimena Kṛṣṇą. Geriausias jogas tas, kuris tarnauja Jam.

Todėl mes raginame kiekvieną išsiaiškinti, kas jis yra, kas yra Kṛṣṇa, kokie santykiai jį sieja su Kṛṣṇa, koks jo gyvenimo tikslas ir prasmė. Jei mes nesieksime to sužinoti, bergždžiai švaistome savo laiką ir prarandame vertingą galimybę, kurią teikia žmogaus kūnas. Nors galų gale visi mirštame – tai nepaneigiamas faktas – tas, kuris miršta išsiaiškinęs šiuos klausimus, yra laimingas. Tada galime sakyti, kad jo gyvenimą vainikavo sėkmė.

Visi miršta: ir katinas, ir šuo – mes visi. Tačiau pažinus Kṛṣṇą ateina prasminga mirtis. Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ [4.9]:

*janma karma ca me divyam
evam yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so 'rjuna*

„Kas suvokia transcendentinę Mano atėjimo ir žygių prasmę, tas, palikęs kūną, daugiau negimsta materialiam pasaulyje, o eina į Mano buveinę, o Arjuna.“

Mes keliaujame po visą pasaulį ir prašome vieno: „Pasistenkite pažinti Kṛṣṇą. Jei jums tai pavyks, jūsų gyvenimą lydės sėkmė.“ Nesvarbu, kuo jūs verčiatės. Norint pelnytis duoną reikia dirbti. Kṛṣṇa sako: *śarīra-yātrāpi ca te na prasiddhyed akarmaṇaḥ* – „nedirbant neįmanoma išgyventi.“ Užsidirbti gyvenimui reikia, tačiau sykiu reikia plėtoti pažinimą, kuris padėtų pasiekti būties tobulumą. Būties tobulumą pasiekti visai paprasta: tereikia pažinti Kṛṣṇą. Būtent šią žinią mes skelbiame visame pasaulyje. Pažinti Kṛṣṇą

tikrai nesunku. Perskaitykite „Bhagavad-gītā kokia ji yra“ ir Jį pažinsite. Šioje knygoje Kṛṣṇa paaiškina viską.

Menkai su dalyku susipažinusiam žmogui Kṛṣṇa sako: *raso'ham apsu kaunteya prabhāsmi śaśi-sūryayoḥ* – „o Kaunteya, Aš – vandens skonis, Aš – saulės šviesa ir mėnesiena.“ Nėra jokio pagrindo teigti, kad jūs nematote Dievo. Štai Dievas, Jis – vandens skonis. Visi geriaame vandeni ir gerdami patiriame Dievą. Kodėl jūs sakote, kad nematote Dievo? Mąstykite taip, kaip moko Dievas ir neilgai trukus jūs Jį patirsite. Tereikia prisiminti vieną eilutę iš „Bhagavad-gīto“: *raso ham apsu kaunteya prabhāsmi śaśi-sūryayoḥ* – „Aš – vandens skonis, Aš – saulės šviesa ir mėnesiena.“ Kas nematė saulės šviesos? Kas nematė mėnesienos? Kam nepažįstamas vandens skonis? Tad kodėl jūs sakote: „Aš nemačiau Dievo?“ Praktikuokite *bhakti-yogą* ir kaskart su malonumu atsigėrę vandens prisiminsite Kṛṣṇą: „Štai Jis, Kṛṣṇa!“. Išvydę saulės šviesą arba mėnesieną jūs vėl prisiminsite: „Štai Jis, Kṛṣṇa!“ Kai išgirsite griaudėjimą danguje (*śabdaḥ khe*), jūs vėl prisiminsite: „Štai Kṛṣṇa!“

Taip jūs atminsitė Kṛṣṇą visur ir visada. O jei nuolat prisiminsitė Kṛṣṇą, pasieksitė jogos tobulumą. Bet visų svarbiausia kartokite: *Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare* – tai pats lengviausias būdas Jį prisiminti. Už tai jums nereikia mokėti mokesčio. Dėl to nenukentės jūsų verslas. Ką jūs prarasite, jei kartosite Hare Kṛṣṇa mantrą, jei gerdamas vandenį prisiminsitė Kṛṣṇą? Gal vertėtų pamėginti? Štai kas yra tikroji kultūra ir pažinimas. Jei sieksitė šio pažinimo ir sykiu toliau vykdysitė savo pareigas, jūsų gyvenimą vainikuos sėkmė.

Dėkoju už dėmesį.

Senovės pranašystės pildosi

Mažai kas žino, kad daugiau nei prieš penkis tūkstantmečius parašyta knyga – „Śrīmad-Bhāgavatam“ su nepaprastu tikslumu išpranašavo šiuolaikinio pasaulio raidos tendencijas ir įvykius. 1973 m. gruodžio 24 dieną Los Andželo Kṛṣṇos sąmonės šventykloje perskaitytoje paskaitoje Śrīla Prabhupāda pateikia daug citatų iš šio senovės sanskrito teksto. Dvyliktoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje šitaip rašoma apie mūsų dienų visuomenę: „Kas laikytina religijos principais ir teisingumu spręs stipriausias, o religingumas bus matuojamas tik materialine gerove. Neturinčiam pinigų teisingumas bus neprieinamas, gražbylystė bus laikoma išprusimo ženklu.“

*tataś cānu-dinaṁ dharmāḥ
satyaṁ śaucam kṣamā dayā
kālena balinā rājan
naṁkṣaty āyur balaṁ smṛtiḥ*

„O valdove, kasdien veikiama nenugalimojo laiko jėgos vis labiau nyks religija, teisingumas, švarumas, atlaidumas, gailestingumas, gyvenimo trukmė, fizinė jėga ir atmintis [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.2.1].“

Taip *kali-yuga* (dabartinė nesantarvės ir veidmainystės epocha) aprašoma dvyliktojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje. „Śrīmad-Bhāgavatam“ parašyta prieš penkis tūkstantmečius, tai yra prieš pat prasidedant *kali-yugai*. Joje išpranašauta daugybė ateities įvykių. Neatsitiktinai mes laikome „Śrīmad-Bhāgavatam“ *śāstra* – paties Dievo apreikštu šventraščiu. Śāstros sudarytojas (*śāstra-kāra*) būtinai turi būti išsivadavimą pasiekęs asmuo, galintis išvelgti praeities, dabarties ir ateities įvykius.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ išpranašauta dalis dalykų. Pavyzdžiui, Viešpaties Buddhos ir Kalkio apsiereiškimas (Viešpats Kalki apsi-reišk *kali-yugos* pabaigoje). Taip pat paminėtas Viešpaties Caitanyos apsiereiškimas. Nors „Bhāgavatam“ parašyta prieš penkis tūkstančius metų, jos autorius išvelgė praeitį, dabartį ir ateitį (*tri-kāla-jñā*) ir nepaprastai tiksliai išpranašavo visus šiuos įvykius.

Posme Śukadeva Gosvāmī aprašo mūsų epochos požymius. Jis sako: *tataś cānu-dīnam* – mūsų epochai artėjant į pabaigą aštuoni pri-valumai – *dharma* (religijos principai), *satyam* (teisingumas), *śaucam* (švarumas), *kṣamā* (atlaidumas), *dayā* (gailestingumas), *āyuh* (gyve-nimo trukmė), *balam* (fizinė jėga) ir *smṛti* (atmintis) – vis labiau nyks ir galiausiai iš jų beveik nieko nebeliks.

Žinia, be *kali* yra ir kitos *yugos*. *Satya-yugoje*, kuri truko 1 800 000 metų, žmonės gyveno šimtą tūkstančių metų. Kita epocha – *Tretā-yuga* truko jau 1 200 000 metų, ir žmonės gyveno dešimt tūkstančių metų. Kitaip sakant, gyvenimo trukmė sumažėjo dešimt kartų. *Dvāpara-yugoje*, trukusioje 800 000 metų, gyvenimo trukmė sumažėjo dar dešimt kartų – žmonės gyveno tūkstantį metų. O mūsų epochoje – *kali-yugoje* mes sulaukiame daugių daugiausia šimto metų. Šimtas metų – tai riba, tačiau paprastai mes neišgyve-name ir šimto metų. Vadinas, nuo šimto metų gyvenimas sutrum-pėjo maždaug iki septyniasdešimties. Gyvenimo trukmė ir toliau trumpės, kol seniu bus laikomas dvidešimties-trisdešimties metų amžiaus sulaukęs žmogus.

Dar vienas *kali-yugos* požymis, kurį išpranašavo „Śrīmad-Bhā-gavatam“ yra atminties (*smṛti*) susilpnėjimas. Šiandien, kaip rodo patirtis, žmonės negali pasigirti itin gera atmintimi – viskas labai greitai pamirštama. Žmogus pamiršta net tai, ką girdi kiekvieną dieną. Sumenko ir mūsų fizinė jėga (*balam*). Tai jokia naujie-na, nes jūs pats žinote, kad jūsų tėvas ir senelis fiziškai buvo stip-resni už jus. Taigi fizinė jėga menksta, atmintis silpnėja, gyvenimas trumpėja – visa tai išpranašauta „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Dar vienas *kali-yugos* požymis yra religijos nuosmukis. Iš esmės mūsų epochoje kalbėti apie religiją – bergždžias reikalas, nes ji beveik nerodo gyvybės ženklų. Religija niekas nesidomi. Bažnyčios ir šventyklos uždaromos, visur ant durų kabo spynos. Pastate, kuriame mes dabar esame, kadaise buvo bažnyčia, tačiau ji buvo

parduota, nes stovėjo tuščia. Mes perkame didžiulę bažnyčią Australijoje. Londone aš irgi mačiau šimtus tuščių bažnyčių – ten niekas net neužsuka. Neužsuka ne tik į bažnyčias – Indijoje žmonės plūsta tik į kelias svarbiausias šventyklas, – paprastos, nedidelės šventyklos irgi uždaromos, jose glaudžiasi šunys. Vadinasi, religija – *dharma* išgyvena nuosmukį.

Križę išgyvena ir teisingumas, švarumas bei atlaidumas. Kadai-se, jei žmogus nusižengdavo, jam būdavo atleidžiama. Pavyzdžiui, Arjuna patyrė nemažai skriaudų iš savo priešų, tačiau Kurukšetros mūšio lauke jis pasakė: „Kṛṣṇa, leisk man pasitraukti. Aš nenoriu jų žudyti.“ Štai jums atlaidumo pavyzdys. Tačiau šiais laikais žmonės pasiryžę nužudyti artimą net už menkiausią ižeidimą. Šiandien tai įprasta. Žmonės užmiršo ir apie gailestingumą (*dayā*). Visų akyse žudo žmogų, tačiau visi praeina pro šalį. Būtent taip šiandien ir vyksta. Taigi aštuoni privalumai – religija, teisingumas, švarumas, atlaidumas, gailestingumas, ilgas gyvenimas, fizinė jėga ir atmintis – su kiekviena diena vis labiau nyksta. Pagal šiuos požymius jūs galite įsitikinti, kad vis labiau stiprėja *kali* pozicijos.

Dar vienas požymis toks: *vittam eva kalau nṛṇām janmācāra-guṇodayaḥ* – „*kali-yugoje* žmogaus dorybių ir visuomeninės padėties matas bus jo turtai [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.2.2].“ Kitados žmogus buvo vertinamas pagal jo dvasinio pažinimo lygį. Pavyzdžiui, brāhmaṇu laikytas tas, kuris pažino Brahmaną, kuris yra išsąmoninės Aukščiausiąją Dvasią. Tačiau *kali-yugoje* brāhmaṇų iš esmės neliko ir brahmano titulas yra paveldimas gimimo teise (*janma*). Paveldėjimas gimimo teise egzistavo ir senovėje, tačiau pirmiausiai žmogus buvo vertinamas pagal jo elgesį. Jei žmogus buvo kilęs iš *brāhmaṇų* ar *kṣatriyų* (valdovų, karių) giminės, jis turėjo elgtis kaip *brāhmaṇas* ar *kṣatriyas*. O valdovas privalėjo stebėti, kad niekas nesidėtų tuo, kuo jis nėra. Kitaip sakant, žmonės buvo gerbiami už vidinę kultūrą išsimokslinimą. Šiandien viskas kitaip: *vittam eva kalau nṛṇām* – jei turite pinigų, nepaisant kilmės, galite sau leisti ką tik norite. Niekuo neišsiskiriantis ar visai niekam tikęs žmogus turėdamas pinigų bus visų gerbiamas. Niekas nedomina nei jūsų vidinė kultūra, nei išsimokslinimas. Tai būdingiausias *kali-yugos* bruožas.

O štai dar vienas svarbus *kali-yugos* požymis: *dharma-nyāya-vyavasthāyām kāraṇam balam eva hi* – „ką laikyti religijos principais

ir teisingumu, spres stipriausias [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.2.2].“ Jei jūs įtakingas žmogus, jums galioja didžiausio palankumo režimas. Galite būti didžiausias bedievis, bet jei gerai užmokėsite šventikui, jis paliudys, kad jūs labai religingas. Taigi žmogaus reputaciją lems piniginės storis, o ne tikrieji jo būdo bruožai. Toliau rašoma: *dāmpatyē'hirucir hetur māyaiva vyāvahārike* – „santuokas lems tik trumpalaikis susižavėjimas, o verslo sėkmę – sukčiavimas [Śrīmad-Bhāgavatam 12.2.3].“ Vyro ir žmonos santykiai bus grindžiami *abhiruci*, potraukiu. Jei mergina ir vaikinai traukia vienas kitą, to šiandien jau ir pakanka santuokai. Ir niekas nesusimąsto, kas jų santuokos laukia ateityje, todėl santuokinė laimė trunka neilgai. Po pusės metų išsiskiria. Skiriamasi todėl, kad santuokos pagrindas buvo fizinė trauka, o ne vidinis supratimas.

Seniau Indijoje, bent jau mano jaunystės laikais, santuokos nebuvo sudaromos vien todėl, kad vaikinai ir merginos vienas kitam patiko. Ne. Santuoka rūpinosi tėvai. Aš vedžiau būdamas studentas, bet ne aš pats rinkausi nuotaką, tuo pasirūpino tėvai. Kitas pavyzdys – dr. Rajendra Prasadas, pirmasis Indijos prezidentas. Autobiografijoje jis rašo, kad buvo apvedintas sulaukęs aštuonerių. Mano uošvis buvo apvedintas vienuolikos metų, uošvei tada buvo septyneri. Tuo aš noriu pasakyti, kad anksčiau Indijoje visos santuokos buvo sudaromos pagal astrologinius skaičiavimus, nes tik sužinojus praeitį, dabartį ir ateitį galima spręsti, ar bendras būsimos poros gyvenimas bus laimingas. Kai santuoka sudaroma tėvų palaiminimu ir atsižvelgus į palankų žvaigždžių išsidėstymą, vyras su žmona gyvena taikiai ir užsiima dvasine praktika. Būdami atrama vienas kitam, jie gyvena labai laimingai ir pasiekia nemažą laimėjimų dvasiniame gyvenime, o ilgai sugrįžta namo pas Dievą. Taip turėtų būti sprendžiamas šis klausimas. Jei jaunuoliai ir merginos laisvai bendrauja ir atsiradus fiziniam potraukiui jau skuba tuoktis, tai nieko gero neduoda... Patinka – tuokiasi, nebepatinka – skiriasi... Tokiai santuokai anksčiau niekas nepritarė. Tačiau apie *kali-yugā* yra pasakyta: *dāmpatyē 'bhiruch* – pakankamas pagrindas santuokai sudaryti bus abipusis potraukis. O juk potraukis netrukus gali virsti atstūmimu. Visi tai žino. Todėl santuoka fizinio potraukio pagrindu nėra jokia vertybė.

Yra ir kitų mūsų epochos požymių: *strīṭve puṁstve ca hi ratir*

vipratve sūtram eva hi: „Vyras su žmona gyvens drauge tik tol, kol neužges jų lytinis potraukis, o *brāhmaṇas* (dievotus šviesuolius) galima bus pažinti tik iš šventosios virvelės [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.2.3].“ Išventinimo metu *brāhmaṇui* įteikiama šventoji virvelė. Šiandien mąstoma taip: „Aš turiu šventąją virvelę, vadinasi esu *brāhmaṇas*. Elgesys nesvarbu – galiu elgtis kaip *caṇḍāla* (šunėda).“ Štai kas šiandien vyksta. Žmogus nesuvokia, kad tapus *brāhmaṇu* ant jo pečių gulasi didžiulė atsakomybė. Nes šiandien dažnas, persijuoęs kelių centų vertės brahmano virvelę, išsivaizduoja esąs *brāhmaṇas*. Dar pasakyta: *stritve puṁstve ca hi ratiḥ* – vyras su žmona gyvens drauge, nes vienas kitam patinka, tačiau kai tik kils kokių nors seksualinių problemų, iš jų abipusio potraukio neliks nė pėdsako.

Dar vienas *kali-yugos* požymis: *avṛtṭyā nyāya-daurbalyaṁ pāṇḍitye cāpalam vacaḥ* – „neturinčiam pinigų teisingumas bus neprieinamas. Išprusimo ženklu bus laikoma gražbylostė [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.2.4].“ Jei neturite pinigų, jūs niekada nepasieksite teisingumo per teismą. Tai *kali-yugos* taisyklė. Mūsų laikais net aukščiausiojo teismo teisėjai ima kyšius už jums palankų sprendimą. Jei neturite pinigų, į teismą nėra ko kreiptis. *Pāṇḍitye cāpalam vacaḥ*. Bet koks gražbylys – nesvarbu ką jis kalba ir suprasti jo visai nebūtina – laikomas *paṇḍitu*. Jis išsimokslinęs žmogus (*pamēgdžioja gražbylį, tariantį nesuprantamus žodžius*): „*Aban gulakslena bugalad tulaḡad kulela gundulas*, remiantis žmonos latremija...“ Na ir taip toliau. Jei taip kalbėsime, niekas jūsų nesupras (*Juokiasi*). Bet vis tiek sakys: „Žiūrėk tu man, koks mokytas žmogus!“ (*Juokiasi*) O juk taip iš tikrųjų yra. Būriai nemokšų rašo knygas, bet jei jūs paprašysite kuri nors iš jų paaiškinti, ką jis norėjo pasakyti, jis atšaus: „Na, žodžiais tai sunku išreikšti.“ Štai su kuo mes šiandien susiduriame.

Toliau „Śrīmad-Bhāgavatam“ skaitome:

*anāḍhyataivāsādhutve
sādhutve dambha eva tu
svikāra eva codvāhe
snānam eva prasāadhanam*

„Skurdas bus laikomas gėda, o veidmainis, besidedantis teisuoliu, bus laikomas dorybingumo pavyzdžiu. Santuokos bus sudaromos

laisvu susitarimu, o išsimaudęs duše žmogus jau bus laikomas švairiu ir tinkamai pasipuošusiu [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.2.5].“

Pirmasis požymis – *anāḍhyatā*. Jei esate neturtingas, jūs nenusipelnote pagarbos; manoma, kad pagarbos vertas tik žmogus, kuris moka užsidirbti pinigų, ir visai nesvarbu, kaip jis tai daro. Toliau skaitome: *svīkāra eva codhāve* – tuokiamasi bus laisvu susitarimu. Taip jau vyksta jūsų šalyje, beje, ir mano šalyje taip pat. Valstybė skiria santuokas registruojantį valdininką, ir jaunuoliai tiesiog ateina pas jį ir ją užregistruoja. Na, gal jie dar sumoka tam tikrą mokestį. „Taip, mes sutinkame tuoktis,“ – sako jie ir valdininkas oficialiai patvirtina santuoką. Anksčiau tėvas ir motina parinkdavo nuotaką ar jaunikį pasitarę su astrologu, kuris gali nuspėti ateitį. Šiandien santuoka sudaroma abiems šalims susitarus (*svīkāra*).

Dar Kitas požymis: *dūre vāry-ayanam tīrtham lāvaṇyam keśa-dhāraṇam* – „kelionė prie tolimos upės bus laikoma piligrimine, o vyras, užsiauginęs ilgus plaukus, laikys save gražuoliu [Śrīmad-Bhāgavatam 12.2.6].“ Kaip tiksliai „Śrīmad-Bhāgavatam“ išpranašavo ateitį! „Vyras, užsiauginęs ilgus plaukus, laikys save gražuoliu.“ Jūsų šalyje tai labai gerai žinoma. Kas galėjo žinoti, kad žmonės norės augintis ilgus plaukus? O „Bhāgavatam“ juodu ant balto parašyta: *keśa-dhāraṇam*. *Keśa* reiškia „ilgi plaukai“, o *dhāraṇam* – „auginti“. Kitas požymis: *dūre vāry-ayanam tīrtham*. Žmonės bus įsitikinę, kad piligrimystės vieta turi būti kur nors labai toli. Štai Ganga teka pro Kalkutą, tačiau niekas neatlieka apsiplovimo Kalkutoje, visi traukia į Hardvarą. Ir ten, ir ten teka ta pati upė. Iš Hardvaro Ganga plukdo savo vandenį į Bengalijos įlanką. Tačiau šiandien žmonės verčiau linkę leistis į varginančią kelionę į Hardvarą ir atlikdami apsiplovimą ten, nes Hardvaras laikomas *tīrtha* – piligrimystės vieta. *Tīrthas* turi visos religinės tradicijos. Musulmonams – tai Meka ir Medina, krikščionims – Golgota. Indai irgi mano, kad *tīrthos* reikia ieškoti kažkur labai toli. Tačiau iš tikrųjų *tīrtha* – tai vieta, kur susirenka šventi žmonės. Štai kas yra *tīrtha*. Nėra jokio reikalo keliauti dešimt tūkstančių kilometrų nusiprausti toje pačioje upėje.

Toliau paminėti tokie požymiai:

*udaram-bharatā svārthaḥ
satyatve dhārṣṭyam eva hi*

*dākṣyaṁ kuṭumba-bharaṇam
yaśo 'rthe dharma-sevanam*

„Gyvenimo tikslas žmonėms bus prisivalgyti iki soties, o išūlumas taps tiesos matu. Žmogus, pajėgiantis išmaitinti šeimą, bus gerbiamas kaip daug pasiekęs, o religingumo matas bus reputacija, kurią jis pelnė materialiais laimėjimais („Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.2.6).“ Tas, kuris turės galimybę socialiai valgyti, manys, kad visi jo poreikiai įgyvendinti. Žmonės kęs alkį, jie neturės ką valgyti: tad tas, kuriam vieną dieną nusišypsos laimė iki soties pavalgyti, laikys save laimingu. Kitas požymis: *satyatve dhārṣṭyam eva hi* – gražbyliavimas bus laikomas tiesos sakymu. Dar vienas požymis: *dākṣyaṁ kuṭumba-bharaṇam* – sugebantis išmaitinti šeimą: žmoną ir vaikus – bus labai gerbiamas ir laikomas daug pasiekusiu žmogumi. Kitaip sakant, aprūpinti šeimą bus nepaprastai sunku. Jau šiandien ją sunku aprūpinti. Žmonos ir dviejų vaikų išlaikymas mūsų laikais yra sunki našta. Todėl niekas ir neskuba tuoktis.

Tolesnis posmas aprašo kas atsitiks, kai visus žmones panašiai paveiks *Kali-yugos* nuodai:

*evam prajābhir duṣṭābhir
ākīrṇe kṣiti-maṇḍale
brahma-viṭ-kṣatra-śūdrāṇām
yo balī bhavitā nṛpaḥ*

Nieko nedomins, ar žmogus yra *brāhmaṇas* (išsimokslinęs ir dvasiškai apsisavęs intelektualas), ar *kṣatriyas* (valdovas ar karys), *vaiśyas* (prekijas ar ūkininkas), *śūdra* (darbininkas) ar *caṇḍāla* (šunėda) – jei jam pavyks laimėti rinkėjų balsus, jis pelnys prezidento postą ar valdovo sostą. Kitados valdovo sostas atitekdavo tiktai *kṣatriyui*, valdyti negalėjo nei *brāhmaṇai*, nei *vaiśyai*, nei *śūdros*. Tačiau mūsų laikais, *kali-yugoje*, šių luomų kaip *kṣatriyai* ir *brāhmaṇai* paprasčiausiai nėra. Dabar mes turime demokratiją. Vadovo postą gali pelnyti bet kas, jei tik jam pavyks teisėtu būdu ar apgaule laimėti rinkėjų balsus. Jis gali būti didžiausiais nenaudėlis, bet aukščiausias prezidento postas jam garantuotas. Tokius vadovus aprašo kitas „Bhāgavatam“ posmas:

*prajā hi lubdhai rājanyair
 nirghṛṇair dasyu-dharmabhiḥ
 ācchinna-dāra-draviṇā
 yāsyanti giri-kānanam*

„Negailėstingai engiami valdžią užgrobusių saujelės sukčių vyrai, palikę savo žmonas ir turtą, spruks į kalnus ir miškus [„Śrīmad Bhāgavatam“ 12.2.8].“ Į valstybinius postus išrenkami žmonės paprastai yra godūs valdininkai (*lubdhai rājanyaiḥ*). *Nirghṛṇair dasyu*: pagrindinis jų užsiėmimas – plėšti žmones. Visi mato, kaip valstybės valdininkai kasmet didina mokesčių našta, surinktus mokesčių pinigus dalijasi tarpusavyje, o paprastų žmonių gyvenimas negerėja. Taip elgiasi visų šalių vyriausybės. Ilgainiui žmonės, negalėdami iškęsti priespaudos palieka savo namus, žmonas bei turtą ir traukiasi į miškus. Tai mes jau irgi matėme.

Kaler doṣa-nidhe rājan: mūsų amžius tikras ydų vandenynas. Jei jus išmestų Ramiojo vandenyno vidury, ar jums pavyks išsigelbėti? Jūs galite būti puikus plaukikas, tačiau Ramiojo vandenyno jūs vis tiek neperplauksite. Neveltui *kali-yugā* „Bhāgavatam“ vadina ydų vandenynu. Joje tiek daug anomalijų, kad, regis, žmonės neturi jokios išsigelbėjimo vilties. Ir vis dėlto išeitis egzistuoja: *kīrtanād eva kṛṣṇasya mukta-saṅgaḥ paraṁ vrajet*. „Bhāgavatam“ paaiškina, kad Kṛṣṇos vardą – Hare Kṛṣṇa mantras kartojimas išgelbės jus nuo *kali-yugos* negandų.

Dėkoju už dėmesį.

Skerdyklų civilizacija

1974 m. birželio mėnesį Hare Kṛṣṇa kaimo bendruomenėje Paryžiuje Prancūzijoje Śrīla Prabhupāda bendrauja su grupe savo artimiausių mokinių. Jis pabrėžia, kad šiuolaikinių žmonių aistra valgyti mėsą ir skerdyklų tinklas, išsibarstęs po visą pasaulį, kur žiauriai, barbariškai skerdomi milijonai nekaltų gyvūnų, sukelia tokius padarinius, kaip kad pasauliniai karai, kuriuos Śrīla Prabhupāda pavadina „žmonių skerdyklomis“.

Puṣṭa Kṛṣṇa Swamis: Anądien, Śrīla Prabhupāda, jūs sakėte, kad Indijoje dar visai neseniai buvo draudžiama vartoti jautieną, ir mėsėdžiai maistui skerdė tik žemesniuosius gyvūnus – tokius kaip šunys ir ožkos.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Vedų kultūros kanonai valgantiems mėsą rekomenduoja vartoti šunieną. Jūs galite vartoti šunieną kaip Korėjoje, o jei norite jautienos, laukite natūralios karvių mirties. Mes neraginame visiškai liautis valgius mėsą. Jei jums labai patinka jautiena, valgykit karvei mirus, juk jos maita vis tiek atiteks kokiems nors gyvūnams. Paprastai karvių maitas sudoroja maitvanagiai. Tačiau kodėl jos atitenka tik maitvanagiams? Jos gali atitekti ir šiuolaikiniams „civilizuotiems žmonėms“, kurie niekuo nenusileidžia maitvanagiams! (Juokiasi)

Jie tik vadina save civilizuotais žmonėmis – kuo šie niekšeliai skiriasi nuo maitvanagių? Maitvanagiams irgi patinka žudyti ir misti dvėselena. „Žudyk ir mėgaukis“ – žmonės tapo panašūs į maitvanagius. Dabartinė civilizacija – tai maitvanagių civilizacija. Mintantys gyvūnų mėsa panašūs į šakalus, maitvanagius ir šunis.

Mėsa žmogui nėra tinkamiausias maistas. Civilizuotiems žmonėms Vedų kultūra siūlo žmogui derantį maistą: pieną, vaisius, daržoves, riešutus, javus. Žmonės turi apie tai sužinoti. Dabar gi pasaulį valdo barbarai, maitvanagiai ir *rākṣasai* (demonai).

Štai kodėl aš sakau, kad šiuolaikiniai vadovai priklauso žemiausiajai, ketvirtajai klasei, ir būtent todėl pasaulyje tokia suirutė. Mums reikalingi išsilavinę vadovai – dvasiniai mokytojai, pirmosios klasės žmonės. Mano mokiniai išeina atitinkamą parengimą, kad taptų pirmos klasės žmonėmis. Jei žmonės išsiklausys į mūsų patarimus, reikalai pasaulyje susitvarkys. Ar normalu, kad ketvirtosios klasės žmonės vadovauja visuomenei, kurioje viešpatauja chaosas?

Daugelis supyks ant manęs už tokį atvirumą. Tačiau atvirai kalbant, šiuolaikiniai vadovai iš esmės priklauso žemiausiai socialinei klasei. Pirmosios klasės žmonės – tai iškilūs Viešpaties tarnai, kurie patarimais ir pavyzdžiu gali rodyti kelią tiek valstybių vadovams, tiek ir paprastiems piliečiams. Antrosios klasės žmonės – valdininkai, kariai – rūpinasi produktyviu vyriausybės darbu ir piliečių saugumu. Trečiosios klasės žmonės – žemdirbiai, augina javus ir rūpinasi karvėmis. Tačiau kas gi šiandien rūpinasi karvėmis, leiskite paklausti? O juk tai trečiosios klasės žmonių pareiga. Vadinas, šiandien visi žmonės priklauso ketvirtajai ar dar žemesnei klasei. *Śva-vid-varāhoṣṭra-kharaiḥ saṁstutaḥ puruṣaḥ paṣuḥ*: žmonės gyvena kaip gyvuliai, nesilaikydami jokių reglamentuojančių taisyklių ir renka valdovais iš savo tarpo pačius didžiausius gyvulius [„Śrīmad-Bhāgavatam“ 2.3.19]. Visi daro ką nori, kas jiems šauna į galvą – jokių taisyklių ir apribojimų.

Tačiau žmogus privalo laikytis tam tikrų taisyklių ir apribojimų. Aš reikalauju, kad visi mano mokiniai laikytųsi reglamentuojančių taisyklių – nevalgytų mėsos, susilaikytų nuo neleistinių lytinių santykių, nevartotų svaigalų ir neloštų azartinių lošimų, nes tik taip jie taps tikrais žmonėmis. Reglamentuojančių taisyklių nesilaikymas pavėčia žmogų gyvuliui. Taip gyvena gyvuliai.

Milijonus metų pragyvenusi augalų ir gyvūnų rūšies kūnuose, amžinoji siela pagaliau įgyja žmogaus kūną ir sykiu galimybę praktikuoti jogą, o joga suponuoja griežtą reglamentuojančių taisyklių laikymąsi. *Indrya-saṁyamah* – juslių sutramdymas. Štai kas yra tikroji joga. Tačiau šiandien daugelis praktikuoja jogą netinkamai.

Lygiai kaip gyvūnai, jei nemoka tramdyti savo juslių. Mes, žmonės, turime aukštesnį intelektą, vadinasi, mes turime išmokti suvaldyti jusles. Tada galėsime vadintis žmonėmis. *Na yat-karṇa-pathopetaḥ*: tas, kuris niekada net ausies krašteliu negirdėjo Aukščiausiojo Dievo Asmens Krišnos žodžio, yra paprasčiausias gyvūnas. Dauguma žmonių šiandien nėra sistemingai lavinami, jiems nesiekijamos aukščiausios dvasinės vertybės, todėl jie niekuo nepralengia gyvūnų. Jie yra šunų, kiaulių, kupranugarių ir asilų lygio.

Šiuolaikinis universitetinis išsilavinimas, iš esmės kalbant, tik parengia žmones šuniškai tarnystei šeimnininkui. Užbaigę savo „mokslus“ vadinamieji išsilavinę žmonės tarsi šuneliai slampinėja nuo durų prie durų ir prašosi priimami tarnauti. Aš mačiau tai Indijoje. Ten labai daug išsilavinusių žmonių neturi darbo, nes juos mokė gyventi taip, kaip gyvena šunys. Jie ieško šeimnininko, nes savarankiškai dirbti neturi drąsos. Lygiai kaip valkataujantys šunys: jei toks šuo neturi šeimnininko, jis be tikslo šlaistosi gatvėmis.

Bhagavān dāsa: Šiais laikais tiek daug žmonių igyja daktaro laipsnį, kad visiems darbo neužtenka. Todėl jie dirba sunkvežimio vairuotojais ir taksistais.

Yogeśvara dāsa: Juk jie laikomi išsilavinusios klasės atstovais – *brāhmaṇais*.

Śrīla Prabhupāda: Ne, jie ne *brāhmaṇai*. Kas moko už pinigus, tas nėra *brāhmaṇas*. Juk mes irgi skaitome paskaitas, šviečiame žmones, tačiau nereikalaujame už tai jokio atlygio. Mes kviečiame žmones: „Prašom ateiti.“ Todėl mes gaminame maistą ir rengiame daug nemokamų švenčių. „Mes surengsime jums vaišes. Patogiai pasodinsime. Prašom ateiti ir pasiklausyti apie save ir Dievo pažinimą.“ Mes neprašome pinigų, nesakome: „Pirma sumokėkite už mokslus, o tada jau galėsite ateiti ir studijuoti „Bhagavad-gītą“. Tačiau pseudo mokytojai pirmiausia paklausia apie atlygį: „Kiek jūs man užmokėsite?“ Taip mąsto ne *brāhmaṇas*, o šuo. *Brāhmaṇas* niekada neprašys atsilyginti. *Brāhmaṇui* rūpi šviesti žmones. „Mokykitės nemokamai, lavinkitės, tapkite žmonėmis,“ – štai kas rūpi tikram *brāhmaṇui*. Suprantate? Aš atvykau čia ne dėl pinigų, aš atvykau mokyti.

Bhagavān dāsa: Šiandien kunigai vengia griežtesnių pasisakymų – jie gali būti atleisti ir netekti atlyginimo. Politikai taip pat vengia

atvirai išsakyti savo nuomonę. Jie bijo prarasti rinkėjų balsus ir likti be gyvenimo šaltinio.

Šrīla Prabhupāda: Kunigas domina tiktai pinigai. Jie priklauso ne pirmajai, o pačiai žemiausiai klasei. Dėl šios priežasties krikščionybė ir išgyvena nuopuolį. Kunigai negali kalbėti atvirai. Štai vienas iš įsakymų tiesiai šviesiai skelbia: „Nežudyk“. Tačiau žmonės yra jau įpratę žudyti, todėl kunigai nedrįsta atvirai skelbti šį įsakymą. Šiandien jie jau laimina dviejų vyrų santuokas, ką čia bepridursi. Kunigai savo pamoksluose skelbia dviejų vyrų santuokos idėją. Štai kaip mes degradavome! Ar anksčiau kas nors išdrįstų kelti tokias idėjas, bent jau už Amerikos ribų? Niekam net į galvą neateitų, kad du vyrai galėtų susituokti. Kas tai per kvailystė? Ir kunigai ją remia. Jūs apie tai žinote? Apie kokias dorovės normas čia galima kalbėti?

Jyotirmayī-devī dāsi: Pas mus lankęsis kunigas teigė raginas visus savo parapijiečius vykdyti Dievo įsakymus. Jūs jo paklausėte, ar jis ragina vykdyti penktąjį įsakymą, draudžiantį žudyti, taip pat ir gyvūnus bei karves.

Šrīla Prabhupāda: Taip, mes raginame: „Nežudykite karvių! Globokite jas.“ Jūs galite melžti karves ir gaminti iš jos pieno daugybę maistingų, gardžių patiekalų. Na, o jei jūs taip norite valgyti mėsą, tai anksčiau ar vėliau visos karvės numirs sava mirtimi – pakentėkite truputėlį, ir jūs turėsite daugybę karvių maitų. Valgykite jas. Kuo blogas šis pasiūlymas? Jei sakysite, kad mes draudžiame jums valgyti mėsą, mes atsakysime: „Ne, mes nedraudžiame. Mes tik prašome – nežudykite karvių. Jūs galėsite jas valgyti, kai jos pačios numirs.“

Yogeśvara dāsa: Jūs sakėte, kad karvė yra tarsi motina.

Šrīla Prabhupāda: Taip. Ji maitina mus savo pienu.

Yogeśvara dāsa: Tačiau dabar Vakaruose, kai tėvai pasensta, jie paprastai išvežami į senelių prieglaudą. Jei žmonės net savo tėvams neturi užuojautos, kaip mes juos išmokysime globoti karves?

Šrīla Prabhupāda: Jiems nereikia globoti karvių. Mes patys jomis pasirūpinsime. Mes tik prašome nepirkti mėsos iš skerdyklų. Mes atiduosime jums karves, kai jos numirs sava mirtimi. Argi jums tai nepriimtina?

Satsvarūpa dāsa: Žmonės vartoja tiek daug mėsos, kad jiems jos neužteks. Juk jie gaus mėsą ne iš karto.

Śrīla Prabhupāda: „Neužteks!“ Bet ar žudant karves, galima gauti daugiau mėsos? Bendras karvių skaičius juk nepakis. Tiesiog reikia palaukti kol jos numirs sava mirtimi. Tai vienintelis apribojimas. Turime tam tikrą skaičių karvių. Ar jūs lauksite kol jos numirs, ar žudysite jas – karvių skaičius dėl to nepasikeis. Todėl mes prašome: „Nežudykite karvių. Palaukite jų natūralios mirties, o jau tada mėgaukitės jų mėsa.“ Ar gi tai jums nepriimtina? Mes prašome, kol jos gyvos, vartoti maistui pieną, iš kurio galima gaminti gardžius patiekalus visiems žmonėms.

Yogeśvara dāsa: Jei karvės nebūtų žudomos, mėsos būtų dar daugiau, kadangi karvės turėtų daugiau laiko veistis. Jei karvės nebus žudomos vos gimusios, jų skaičius didės.

Śrīla Prabhupāda: Taip, jis didės. Karvių bus daugiau. Mes tik raginame nežudyti ir nesteigti skerdyklų. Tai didžiulė nuodėmė. Pagal karmos dėsni visuomenė už tai susilauks baisių padarinių. Skerdyklas būtina uždaryti. Mes neraginame atsisakyti valgius mėsa. Jūs galite valgyti mėsa, tačiau nepirkite jos iš skerdyklų, kur žudomi gyvūnai. Palaukite, ir jums atiteks jų maita.

Ar toks jau ilgas karvės amžius? Na, daugių daugiausia dvidešimt metų, o daugelis jų gyvena aštuoniolika, šešiolika ar dešimt metų. Palūkėkite keletą metų ir jums netrūks karvių maitų, galėsite prisivalgyti iki soties. Argi sunku palaukti?

Pirmaisiais metais mėsos bus kiek mažiau nei dabar. Tuo metu jūs galite valgyti šunis ir kates. (*Juokiasi*). Taip. Korėjiečiai juk valgo šunieną. Kuo prancūzai blogesni už korėjiečius? Kol kas galima išsi-versti šuniena arba kiauliena. Valgykite kiaules. Mes nedraudžiame žudyti šių menkesnės svarbos gyvūnų. Mes nei pritariame tam, nei draudžiame. Mes primygtinai raginame globoti karves, nes tai Viešpaties Kṛṣṇos priesakas. *Go-rakṣya* – „globokite karves.“ Tai mūsų pareiga.

Be to, tai ekonomiškai naudinga. Kṛṣṇa nurodė globoti karves ne šiaip sau – jokių būdu ne. Kṛṣṇos priesakas labai prasmingas. Mūsų Hare Kṛṣṇa ūkiuose karvės duoda daugiau pieno, nes jaučia, kad jų čia nepaskers. Vadinamieji krikščionys tikri nedorėliai, jie teigia, kad jos neturi sielos, neturi intelekto. Tai netiesa. Jos turi intelektą. Kituose ūkiuose jos duoda gerokai mažiau pieno. Mūsų ūkiuose jos jaučiasi puikiai. Kai *bhaktai* jas pakviečia, jos tuojau atbėga pas

juos. Taip, taip – jie bendrauja kaip draugai. Jos neabejoja, kad nebus paskerstos. Todėl jos linksmos ir duoda daug pieno.

Europoje ir Amerikoje karvės puikios, tačiau puikiai veikia ir karvių žudymo sistema. Tam būtina padaryti galą. Stenkitės įtikinti žmones: „Jūs galėsite valgyti jautieną. Karvei mirus, mes nemokamai atiduosime jums jos maitą. Jums nereikės tuštinti savo piniginių – jūs gausite jautienos nemokamai. Kodėl žudote karves? Skerdyklas reikia uždaryti.“ Kuo blogas šis pasiūlymas?

Mes nesiekiame, kad žmonės liautųsi auginę javus, daržoves ir vaisius, kad sustotų prekyba šiais produktais. Mes tenorime, kad būtų uždarytos šios mirties įstaigos. Tai labai, labai didelė nuodėmė. Dėl jos pasaulyje vyksta nesibaigiantys karai. Kas dešimt penkiolika metų kyla dideli karai – tikros žmonių skerdynės. Tačiau tie nedorėliai nesuvokia, kad pagal karmos dėsni kiekvienas veiksmas sukelia atoveikį.

Jūs žudote nekaltas karves ir kitus gyvūnus ir už tai sulauksite gamtos keršto. Palūkėkite, ateis laikas ir gamta surengs tiems niekšeliams tikras skerdynes. Ir niekas neišvengs žūties. Susipeš visi – protestantai ir katalikai, Rusija ir Amerika, vieni prieš kitus. Tai neišvengiama. Kodėl? O gi todėl, kad toks gamtos įstatymas. Akis už akį. „Jūs žudėte. Dabar žudykite *vienas kitą*.“

Iš pradžių jie siunčia gyvūnus į skerdyklą, o po to surengia skerdynes vienas kitam (*pamėgdžioja artilerijos pabūklų ugnį*). Bum! Bum! Žudyk! Žudyk! Suprantate? Tai vyksta, pavyzdžiui, Belfaste. Romos katalikai žudo protestantus, o protestantai žudo katalikus. Toks gamtos dėsnis. Net nebūtina siųsti jus į įprastą skerdyklą. Jūs savo namus paversite skerdykla. Nužudysite savo paties kūdikį – pasidarysite abortą. Toks gamtos įstatymas. Kas tie kūdikiai, kurie žūna darant abortus? Visi jie valgė mėsą. Jie džiaugėsi gyvenimu milijonų gyvūnų mirties sąskaita, o dabar juos žudo jų pačių motinos. Žmonės nesupranta kaip veikia gamtos dėsniai. *Kas žudo, tas pats bus nužudytas*. Kas nužudys karvę – motiną, tas viename savo būsimų gyvenimų žus nuo savo motinos rankos. Taip. Motina taps kūdikiu, kūdikis taps motina.

Mām sa khādatīti māmśaḥ. Šis dėsnis nusakomas sanskrito žodžiu *māmśa*. *Mām* reiškia „mane“, *sa* reiškia „jis“. Dabar aš nužudau gyvūną ir jį suvalgau, o kitą gyvenimą jis nužudys ir suvalgys *mane*.

Aukojant gyvūną, jam į ausį šnabždama mantra: „Tu aukoji savo gyvybę, todėl kitą gyvenimą gimsi žmogumi, o aš, tavo žudikas, kitą gyvenimą gimsiu gyvūnu, ir tu nužudysi mane.“ Kas išdrįs žudyti, sužinojęs šios mantrąsios prasmę?

Bhagavān dāsa: Šiandien daug kas kalba apie sielų persikūnijimą, tačiau nesupranta kuo grėsia...

Śrīla Prabhupāda: Kaip jie gali suprasti? Juk tai tik po džentelmenų apdaru besislepiantys niekšai ir kvailiai. *Tāvac ca śobhate mūrkhō yāvat kiñcin na bhāṣate.* Niekšas ir kvailys gerbiamas tol, kol jis neatveria burnos. Jau pirmieji jo žodžiai parodo, kas jis yra iš tikrųjų. Todėl tas kunigas ilgai pas mus ir neužtruko. Jis nenorėjo pats savęs demaskuoti.

Bhagavān dāsa: Dideliu protu jis tikrai nepasižymėjo.

Śrīla Prabhupāda: Taigi, mes turime užsiimti žemės ūkiu: auginti javus ir globoti karves. Jei turėsime produkcijos pervirši, galėsime jį parduoti. Tai nesudėtinga, ir tuo mes turime užsiimti. Tegul mūsų žmonės taikiai gyvena kaimo bendruomenėse, augina javus ir daržoves, globoja karves ir sąžiningai dirba. Jei gausime produkcijos daugiau nei mums reikia, galime įsteigti restoranus. Kṛṣṇą išsamoninę ir Jo priesakus vykdančiąs žmonės nieko nepralaimi. Jie gyvens patogiai, nepatirdami materialių nepriteklių, o atsiskyrę nuo kūno keliaus tiesiai į Dievo buveinę: *tyaktvā deham punar janma naiti* [„Bhagavad-gītā“ 4.90]. Štai kaip mes turėtume gyventi.

Steikite restoranus visame mieste, gaminkite juose *kacaurius*, *śrīkhaṇḍa*, *purius*, *halavā* ir kitus gardžius patiekalus – ir žmonės juos pirks. Jie lankysis jūsų restoranuose. Aš jau aiškinau, kaip viskas turi būti organizuojama: „Patiekalai paruošti, sėskite ir vaišinkitės. Kaina pas mus viena. Susimokėjote, galite imti kiek norite: vieną porciją, dvi, tris, keturias – kiek širdis geidžia. Imkite tiek, kiek suvalgysite, kad nereikėtų išmesti.“ Vienas žmogus suvalgys vieną porciją, kitas – keturias. Tai nereiškia, kad mes imsime daugiau. Kaina pas mus viena. „Sėskite, valgykite kiek norite, iki soties. Visi turi būti patenkinti. Mes įdėsime jums tiek, kiek jūs norite. Tik neimkite daugiau, nei galite suvalgyti.“ Tokia mūsų politika. Pas mus bus kitaip nei įprastuose restoranuose, kur už kiekvieną suvalgytą patiekalą skubama pateikti sąskaitą. Ne. „Sėskite ir valgykite kiek širdis geidžia. Kaina dėl to nepasikeis.“

Bhagavān dāsa: Bijau, kad žmonės išeidami iš restorano prisikimš pilnas kišenes visokių skanumynų. (*Juokiasi*)

Śrīla Prabhupāda: Mes to neleisime daryti.

Bhagavān dāsa: Kartą jūs sakėte, kad bet kuris išalkęs žmogus Indijoje gali užėti į kito žmogaus sodą ir vaišintis mango vaisiais, tik negalima jų išsinešti.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Jei jūs turite sodą, o praeivis prašo jūsų vaisiaus, jūs būtinai atsakysite: „Užėikite ir valgykite kiek širdis geidžia.“ Tačiau jis negali jų išsinešti. Į sodą gali užsukti visi ir valgyti kiek nori. Valstiečiai iš sodo neveja net beždžionių: „Tegul ir jos vaišinas. Juk galų gale visa tai priklauso Dievui.“ Tokia Kṛṣṇos sąmonės sistema: jei į jūsų sodą atklys gyvūnas, pavyzdžiui, beždžionė, nevykite jos šalin. Ji irgi yra neatsiejama Kṛṣṇos dalelytė. Jei jūs išvysite ją, kur jai nusiskinti vaisių?

Tėvas kažkada pasakojo man tokią istoriją. Vyresnysis tėvo brolis turėjo audinių krautuvėlę. Kiekvieną vakarą prieš ją uždarydamas dėdė pastatydavo ant grindų dubenėlį su ryžiais. Kaip ir kiekviename kaime ten buvo žiurkių. Tačiau žiurkės mito ryžiais ir nė karto nepalietė audinių. Audiniai labai brangūs. Jei žiurkės apgriaužtų bent vieną ritinį, jis būtų turėjęs nemenkų nuostolių. Už kelis skatikus pirkdamas ryžius, jis išsaugojo brangius audinius. Kṛṣṇos sąmonės kultūra turi ir praktinę pusę. „Jie irgi yra neatsiejamos Dievo dalelytės. Leiskite jiems pasisotinti. Tada jie nekels jokių rūpesčių. Duokite jiems maisto.“

Pamaitinti alkstantį, net jei tas alkstantis yra tigras, kiekvieno pareiga. Kitados džunglėse gyveno vienas dvasinis mokytojas. Jo mokiniai žinojo, kad į jų *āśramą* niekada neatklys tigras, nes mokytojas atokiau nuo jų trobelių laiko indą su pienu. Tigras išlaka pieną ir nueina.

„Ei, tigras, eikite lakti pieno“, – taip juos kviesdavo mokytojas. (*Juokiasi*). Tigras atsėlindavo, išlaidavo pieną ir tyliai pasitraukdavo. Jie niekad nepuolė *āśramo* gyventojų. Mokytojas sakydavo: „Tai mano bičiuliai, nieko jiems nedarykite.“

Atsimenu, kaip pasaulinėje mugėje mačiau dresuotoją su liūtais. Dresuotojas žaidė su jais kaip su kambariniais šuniukais. Gyvūnai jaučia: „Šis žmogus mane myli. Jis mane maitina, jis mano draugas.“ Gyvūnai vertina gerumą.

Haridāsa Ṭhākura gyvena oloje kartu su didžiule gyvate. Jam kartojant Hare Kṛṣṇa mantrą, gyvatė nutarė pasišalinti. „Jis šventasis, – pagalvojo gyvatė, – jo nevalia trikdyti. Verčiau šliaušiu į kitą vietą.“ „Bhagavad-gītā“ skelbia: *iśvaraḥ sarva-bhūtānāṃ hṛd-deśe* – Kṛṣṇa glūdi kiekvieno širdyje, Jis visus valdo. Jis gali įkvėpti taikingumo jausmą gyvūnams, gyvatėms, kiekvienam iš mūsų. (*Śrīla Prabhupāda susimąstęs nutyla*).

Vedų kultūra siūlo daugybę labai gardžių ir įvairių patiekalų, kurie daugiausia gaminami iš pieno produktų. Tačiau vadinamieji civilizuoti žmonės nieko apie tai nežino. Jie žudo karves, girdo pienu kiaules ir dar didžiuojasi savo civilizacija, kuri grindžiama šakalų ir maitvanagių instinktais. Tačiau mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas neišvengiamai transformuos šią barbarišką šiandieninių žmonių mąstyseną ir sukurs tikrai civilizuotą pasaulį.

Taikos formulė

Šį straipsnį Śrīla Prabhupāda pirmą kartą paskelbė 1956 m. Delyje „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“) žurnale, kurį pradėjo leisti 1944 metais. Jis ragina savo skaitytojus Indijoje: „Visas savo jėgas turime skirti transcendentinei Viešpaties tarnystei“ ir daro išvadą, kad „tik tai gali atnešti taip trokštamą taiką“.

Apreikštuosiuose šventraščiuose Aukščiausiasis Viešpats apibūdinamas kaip *sac-cid-ānanda-vigraha*. *Sat* reiškia „amžinas“, *cit* – „visa žinantis“, *ānanda* – „palaimingas“, o *vigraha* – „individualus asmuo“. Vadinasi, Viešpats arba Aukščiausiasis Dievas, vienintelis ir nepakartojamas – tai amžina, palaimą spinduliuojanti ir visiškai savo tapatybę suvokianti asmenybė. Tai glaustas Aukščiausiojo Viešpaties apibūdinimas. Nėra Jam lygaus ar aukštesnio už Jį.

Gyvosios būtybės (*jīvos*) – tai mikroskopinės Aukščiausiojo Viešpaties kopijos, todėl joms būdingas pačiomis įvairiausiomis formomis pasireiškiantis amžinojo gyvenimo, pažinimo ir palaimos siekimas. Šios trys gyvųjų būtybių savybės pasireiškia net žmonių visuomenėje, o tarp būtybių, gyvenančių aukštesniosiose planetoje – Bhūrlokoje, Svarlokoje, Janalokoje, Tapolokoje, Maharlokoje, Brahmalokoje ir t.t., – jos pasireiškia šimtus kartų stipriau ir leidžia joms patirti kur kas didesnę gyvenimo džiaugsmą.

Džiaugsmas, patiriamas aukščiausioje materialaus pasaulio planetoje, tūkstančius kartų stipresnis nei Žemėje, tačiau pasakyta, kad net ir jis, palyginti su dvasine palaima, kurią gyvosios būtybės patiria bendraudamos su Aukščiausiuoju Viešpačiu, yra menkas ir nereikšmingas. Palaima iš meilės tarnystės, siejančios gyvąją būtybę su Viešpačiu įvairiomis *rasomis* (santykiais), palyginti su palaima,

patiriama susiliejus su beasmeniu dvasiniu švytėjimu, yra tarsi lašas vandens prieš bekraštį vandenyną.

Visos gyvosios būtybės materialiam pasaulyje trokšta būti laimingos, tačiau patiria vien skausmą. Laimės nėra net aukščiausiose planetose, nors jų gyventojai gyvena labai ilgai ir jiems prieinamos tokios gėrybės, apie kurias mes net nesvajojome.

Toks jau materialiosios būties dėsniš. Galima gyventi ilgiau ir kur kas patogiau, bet pagal gamtos dėsni būti nelaimingam. Dalykas tas, kad laimė, kuri būdinga mūsų prigimčiai, skiriasi nuo tos laimės, kurią teikia materiali veikla. Gyvoji būtybė yra mikroskopinė *sac-cid-ānanda-vigraha* dalelytė ir, suprantama, siekia dvasinės laimės, tačiau visi jos mėginimai patirti dvasinę laimę svetimoje materialioje aplinkoje yra nevaisingi.

Iš vandens ištraukta žuvis negali būti laiminga; net jei krante sukuriama visos laimės prielaidos, ji turi gyventi vandenyje. Lygiai taip ir gyvoji būtybė, mikroskopinė *sac-cid-ānanda* dalelytė, negali patirti tikros laimės šiame pasaulyje, kad ir kokius materialius planus kurtų jos iliuzijos aptemdytas protas. Gyvajai būtybei reikalinga visai kitokia, transcendentinė laimė, kurią vadina dvasine palaima. Mes turime siekti dvasinės palaimos, o ne materialios laimės.

Dvasinės palaimos siekis pats savaime yra gėris, tačiau tiesiog atsisakę materialios laimės, dvasinės palaimos nepatirsime. Teorinis materialios laimės atsisakymo metodas, kurį propagavo Śrīpāda Śaṅkarācārya, aktualus saujelei žmonių, tačiau platiesiems žmonių sluoksniams pats geriausias ir patikimiausias būdas pelnyti dvasinę palaimą yra dvasinė tarnystė, kurią ragino praktikuoti Śrī Caitanya Mahāprabhu. Dvasinė tarnystė iš esmės keičia patį materialų pasaulį.

Materialios laimės troškimas vadinamas aistra, o aistra grindžiama veikla neišvengiamai sukelia nusivylimą. Nuodingos gyvatės kūnas skleidžia malonią vėsa. Tačiau jei kas sugalvotų atsivėsinti užsidėjęs gyvatę sau ant kaklo, jis greičiausiai žūtų nuo gyvatės įkandimo. Materialios joslės – nuodingos gyvatės ir materialios laimės vaikymasis yra pragaištingas dvasiniam susivokimui. Todėl išmintingas žmogus turėtų siekti atrasti tikrąją laimės šaltinį.

Kitados gyveno kvailys, kuris nebuvo ragavęs cukrašvendrių

sulčių ir nežinojo, koks jų skonis. Ir štai kartą draugas jam pasakė, kad cukrašvendrės saldžios. Kvailys ėmė klausinėti, kaip cukrašvendrės atrodo ir iš draugo pasakojimo nutarė, kad tai bambukai. Nusipjovęs bambuką jis bandė iš jo išspausti saldžių sulčių, tačiau, suprantama, jam nepavyko.

Tokioje situacijoje yra ir iliuzijos apgauta gyvoji būtybė: ji ieško amžinos laimės laikiname materialiam pasaulyje, kur kiekviename žingsnyje jos laukia nusivylimai ir negandos. „Bhagavad-gītoje“ rašoma, kad materialiam pasaulyje viešpatauja kančia. Žinoma, natūralu, kad gyvoji būtybė siekia laimės, tačiau pasiekti ją manipuluojant negyva materija, vadinamaisiais moksliniais metodais, yra paprasčiausia iliuzija. Suklaidinti žmonės to nesupranta. „Gītā“ [16.13] aprašo materialios laimės trokštančio žmogaus mintis: „Aš jau dabar turtingas, bet kai įgyvendinsiu savo sumanymus, būsiu dar turtingesnis. Kiek mano sukaupia! Bet ateityje dar labiau pralobsiu.“

Ateistinė bedievių civilizacija – tai milžiniška jusliniais malonumais pagrįsta industrija, todėl visi siekia pralobti, kad galėtų dalyvauti šioje tuštybės mugėje. Žmonės pakvaišę dėl pinigų, nes pinigai yra mainų priemonė, leidžianti įsigyti juslinių malonumų objektus. Viltis išsaugoti taiką ir ramybę šiame pragare, kuriame žmonės krečia aukso karštligę, yra gryniausia utopija. Tol, kol žmogus nors menkiausiu laipsniu pasiduoda juslinių malonumų aistrai, taika bus tolimesnė ir nepasiekiamą svajonę. Dalykas tas, kad pagal prigimtį mes esame amžini Aukščiausiojo Viešpaties tarnai, todėl mums neskirta mėgautis atskirai nuo Jo. Visas savo jėgas turime skirti transcendentinei Viešpaties tarnystei. Tik tai gali atnešti taip trokštamą taiką. Kūno dalis negali viena pati jaustis laiminga, ji bus laiminga tik tarnaudama kūnui kaip visumai. Tačiau dabar visi rūpinasi tik savo asmeniniais interesais, ir niekas nenori tarnauti Viešpačiui. Tai pagrindinė mūsų materialios egzistencijos priežastis.

Nuo aukščiausio vadovaujančio darbuotojo iki kiemsargio – visi dirba su viena mintimi galvoje: kaip apeiti įstatymą ir užsidirbti kuo daugiau pinigų. Tačiau asmeninės naudos siekimas yra nusikalstamas ir pražūtingas. Nusikalstamas ir pražūtingas yra net vien tik egoistinių motyvų skatinamas dvasinis susivokimas.

Dėl neteisėtais būdais susikrautų turtų, pinigų stygiaus pasauly-

je nejaučiama, tačiau jame labai stinga taikos ir ramybės. Visa žmonijos energija nukreipiama į turtėjimą, tad nenuostabu, kad žmonės išmoko „kalti pinigus“. Tačiau nežabotas nesąžiningai uždirbtų pinigų kiekio didėjimas sukelia infliaciją ir smaugia ekonomiką, taip pat skatina gaminti mirtinus ir brangius ginklus, kurie grasina sunaikinti nesąžiningo kaupimo vaisius.

Užuot džiaugęsi taikos teikiamais privalumais, stambiausių ir turtingiausių valstybių vadovai kuria planus, kaip apsiginti nuo šiuolaikinių viską naikinančių ginklų ir tuo pat metu švaisto milžiniškas pinigų sumas eksperimentams su tokiais pat mirtiniais ginklais. Šie eksperimentai ne tik kainuoja didžiulius pinigus, bet ir sukelia daugybės nekaltų gyvų būtybių mirtį, o šios šalys vis giliau grimzta į karmos liūną. Taip pasireiškia iliuzinė šio pasaulio esmė. Skatinami nežaboto juslinių malonumų troškimo, žmonės švaisto energiją pinigų kaupimui, o po to juos išleidžia žmonių giminės naikinimui. Gamtos dėsnių verčia žmones tuščiai švaistyti savo energiją todėl, kad ji nėra skiriama tarnauti Viešpačiui, kuris yra tikrasis visų energijos rūšių savininkas.

Turtus žmonėms dovanoja sėkmės deivė – motina Lakšmī. Vedų šventraščiuose paaiškinta, kad sėkmės deivė pašaukta tarnauti Viešpačiui Nārāyaṇai – visų *narų*, gyvųjų būtybių proseniui, o *naros*, savo ruožtu, taip pat pašauktos tarnauti Nārāyaṇai, Aukščiausiam Viešpačiui, vadovaujant sėkmės deivei. Gyvoji būtybė negali mėgautis sėkmės deivės teikiamomis malonėmis, jei ji netarnauja Nārāyaṇai arba Kṛṣṇai, todėl tas, kuris kėsinaisi pasiglemžti sėkmę neteisėtais būdais, pagal karmos dėsnių bus būtinai nubaustas, o sukaupti turtai, užuot dovanoję taiką ir ramybę, jį pražudys.

Neteisėtais būdais sukauptus pinigus iš šykščių piliečių atima valstybė, uždėjusi jiems įvairius mokesčius, ir atiduoda kariškiams, kurie paleidžia juos vėjais – įvairiems vidiniams ir tarptautiniams konfliktams apmokėti. Paprastas pilietis šiandien jau nesitenkina tuo, kad gali tinkamai aprūpinti šeimą ir gyventi dvasinį gyvenimą, kitaip sakant, patenkinti savo gyvybinius poreikius. Jis nori milijonų, kad galėtų patenkinti savo nevaldomą juslinių malonumų troškimą ir kuo labiau jį užvaldo nusikalstami troškimai, tuo daugiau pinigų iš jo atima tokie iliuzinio pasaulio atstovai kaip gydytojai, advokatai, mokesčių inspektoriai, įvairios draugijos, institutai, pas-

toriai aferistai, taip pat badas, žemės drebėjimai ir įvairios kitos negandos.

Vienas šykštuolis, kuris paklusdamas iliuzinės energijos diktui, pagailėjo pinigų „Back to Godhead“ egzemplioriui, per savaitę išleido du su puse tūkstančio dolerių vaistams ir vis tiek mirė. Panašiai nutiko kitam žmogui, kuris pagailėjo kelių grašių Viešpaties tarnystei: jis išleido tris su puse tūkstančio dolerių bylinėjimuisi su savo artimaisiais. Toks gamtos dėsniš. Jei pinigai neskiriami Viešpaties tarnystei, pagal gamtos dėsni jie bus beprasmiškai išleisti teisinių problemų sprendimui, gydymuisi ir t.t. Akli žmonės nenori apie tai nieko girdėti, todėl Aukščiausiojo Viešpaties dėsniai palieka juos kvailių vietoje.

Pagal gamtos dėsnius žmogui nevalia turėti daugiau pinigų negu jų reikia būtiniausiems poreikiams patenkinti. Gamta pasirūpino, kad gyvos būtybės turėtų maisto ir būstą, tačiau nepasotinamas žmogaus godumas sugriovė visagalio visų gyvybės rūšių tėvo nustatytą tvarką.

Aukščiausiojo Viešpaties valia mes turime sūraus vandens vandenyną, nes gyvosioms būtybėms reikalinga druska. Dievas davė mums į valias oro ir šviesos, be kurių taip pat negalėtumėme gyventi. Parduotuvėje galima nusipirkti kiek nori druskos, tačiau naudoti jos reikia tiek, kiek būtina. Persūdyto maisto neįmanoma valgyti, o nepasūdytas jis beskonis. Tačiau pasūdytas saikingai maistas yra skanus, ir jį valgydamas žmogus nesirgs. Lygiai taip pražūtingas yra ir besaikis turtų troškimas, siekimas turėti daugiau nei reikia. Toks gamtos dėsniš.

7

Apie mokslą ir filosofiją

Platonas: gėris ir valstybė

1972–1973 m. kelionių po pasaulį metu Šrīla Prabhupāda diskutavo apie filosofiją su savo asmeniniu sekretoriumi Śyāmasundara. Šie pokalbiai buvo užrašyti ir paskelbti siekiant pristatyti Vakarų filosofijos, psichologijos ir mokslo sampratą iš nesenstančio Indijos Vedų mokymo perspektyvos. Šiame pokalbyje ryškėja stulbinantis Platono idealios valstybės sampratos ir „Bhagavad-gītos“ idėjų panašumas, kuris noromis nenoromis verčia mus klausti: „Ar galėjo Platonas pasisemti savo idėjų iš senovės Indijos Vedų?“

Śyāmasundara: Platonas sakė, kad klestėjimą ir santarvę galima pasiekti tik suskirsčius visuomenę į luomus ar klases (valdininkus, karius ar amatininkus) pagal įgimtas žmonių savybes. Jis manė, kad žmogus turi atrasti savo įgimtus sugebėjimus ir juos atskleisti. Visu svarbiausia, kad valstybės valdovas nebūtų vidutinybė. Valstybė turėtų valdyti išmintingas ir kilnus žmogus – „valdovas filosofas“ arba grupė išmintingų ir kilnių žmonių.

Šrīla Prabhupāda: Atrodo, kad ši idėja pasiskolinta iš „Bhagavad-gītos“, kurioje Kṛṣṇa sako, kad ideali visuomenė turi keturias klases: *brāhmaṇas* (šviesuolius), *kṣatriyus* (karius ir valdovus), *vaiśyus* (prekijus ir valstiečius) ir *śūdras* (darbininkus). Susiskirstymą į klases lemia būties guṇos. Materialios būties guṇos (*sattva-guṇa*, *rajo-guṇa* ir *tamo-guṇa* arba dorybė, aistra ir neišmanymas) veikia visas gyvasias būtybes – ir žmones, ir gyvūnus. Mokslinė visuomenės klasifikacija pagal šias savybes leidžia jai pasiekti idealų būvį. Jei neišmanymo *guṇos* veikiamas žmogus atsidurs filosofo vietoje, o filosofas dirbs fizinį darbą, visuomenės laukia suirutė.

„Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa Pats sako, kad *brāhmaṇai* – išmintingi, transcendentiniu pažinimu ir filosofija besidomintys žmonės, turi būti skiriami į aukščiausius postus, jie turi vadovauti *kṣatriyams* (kariams). Valdininkai užtikrina teisėtvarką, rūpinasi, kad visi vykdytų savo pareigas. Kitas visuomenės segmentas – gamintojų klasė (*vaiśyai*) dirba žemės ūkyje ir globoja karves. Ir pagaliau – *sūdro*s, paprasti darbininkai padeda kitoms klasėms. Toks Vėdų civilizacijos idealas – žmonės gyvena paprastai, verčiasi žemės ūkiu ir globoja karves. Jei pakanka pieno, grūdų, vaisių ir daržovių, galima kuo puikiau gyventi.

Keturis socialinius sluoksnius „Śrīmad-Bhāgavatam“ lygina su kūno dalimis – galva, rankomis, pilvu ir kojomis. Tam kad kūnas būtų stiprus, sutartinai turi veikti visos kūno dalys, taip pat ir idealioje valstybėje, vadovaujami *brāhmaṇų*, tarpusavyje turėtų bendradarbiauti visi socialiniai sluoksniai. Galima sakyti, kad pati svarbiausia kūno dalis yra galva, nes ji duoda nurodymus kitoms kūno dalims. Lygiai taip ir ideali valstybė gyvena paklusdama *brāhmaṇų*, kurie patys nesivelia į politiką ir valdymą, nes turi aukštesnį pašaukimą. Mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas ugdo *brāhmaṇus*. Jei valdovai išiklausys į mūsų patarimus ir pradės valdyti valstybes pagal Kṛṣṇos sąmonės principus, visame pasaulyje išigalės ideali socialinė sistema.

Śyāmasundara: Kuo šiuolaikinė visuomenė skiriasi nuo Vėdų idealą atitinkančios visuomenės?

Śrīla Prabhupāda: Dabar vyksta labai intensyvi industrializacija, o industrializacija suponuoja žmonių eksploatavimą. Vėdų civilizacijos klestėjimo laikais pramonė nebuvo taip suklestėjusi, tačiau to ir nereikėjo. Be to, šiuolaikinė visuomenė žudo gyvūnus maistui, o taip elgtis gali tik barbarai, bet ne žmonės.

Pagal Vėdų principus organizuotoje visuomenėje valdyti netinkamas asmuo prarasdavo sostą. Tokio netinkamo valdovo pavyzdys – karalius Vena, kuriam rūpėjo tik medžioklė. Žinia, *kṣatriyams* leidžiama medžioti, tačiau jie turėjo laikytis tam tikrų apribojimų. Nebuvo leidžiama be jokio reikalo šimtais žudyti paukščius ir žvėris, kaip tai darė karalius Vena ir šiandien daro šiuolaikiniai žmonės. Išmintingi *brāhmaṇai* tam pasipriešino ir prakeiksmu pasmerkė karalių mirčiai. Žiloje senovėje *brāhmaṇai* turėjo tiek daug

galiu, kad prakeikę žmogų galėjo jį nužudyti, taigi ginklai tuomet nebuvo reikalingi.

Tačiau mūsų dienomis socialinis organizmas yra miręs, nes jam nukirsta galva. Galva yra itin svarbi kūno dalis. Mūsų Krišnos samonės judėjimas siekia parengti pakankamai *brāhmaṇų*, kurie ir suformuotų socialinio organizmo galvą. Kai tai įvyks, valdininkai galės kuo puikiausiai vykdyti valdymo funkcijas vadovaujami filosofų ir teologų, kitaip sakant, vadovaujami Dievą išsisąmoninusių žmonių. Dievą išsisąmoninęs *brāhmaṇas* niekada nerekomenduos steigti skerdyklos. Tačiau šiandien atsiranda nemažai valstybių vadovų, kurie toleruoja gyvūnų žudymą. Kartą keliaudamas Mahārāja Parikṣitas pamatė degradavusią žmogystą, mėginantį nužudyti karvę. Jis išsyk išsitraukė kardą ir sušuko: „Kas tu per vienas? Kodėl nori nužudyti karvę?“ – tikras karalius! Mūsų dienomis prezidentais tampa nekvalifikuoti žmonės. Dažnai jie dedasi religingais žmonėmis, tačiau iš tikrųjų yra paprasčiausi nedorėliai. Kodėl? Ogi todėl, kad jiems panosėje žudoma tūkstančiai karvių, o jie gauna neblogą uždarbį. Jei vadovas laiko save pamaldžiu žmogumi, jis turėtų atsistatydinti protestuodamas prieš tai, kad jo valdomoje šalyje žudomos karvės.

Žmonės kenčia, nes nežino, kad jų valdovai yra nenaudėliai. Bet jie patys yra nenaudėliai, nes patys išsirenka tokius vadovus. Platonas kalba apie idealią valstybę; idealios valstybės galva turėtų būti pamaldus filosofas; ją turėtų valdyti politikai, išiklausantys į valdovo patarimus; globojama politikų gamintojų klasė turėtų aprūpinti visuomenę viskuo, kas būtina gyvenimui, o darbininkai – prisidėti prie visuomenės gerovės kūrimo. Tai visuomenės suskirstymas klasėmis už kurį Krišna pasisako „Bhagavad-gītoje“ [4.13]: *cātur-varṇyam mayā sṛṣṭam guṇa-karma-vibhāgaśaḥ*. „Pagal trejas materialios būties guņas ir su jomis susijusį darbą Aš sukūriau keturis visuomenės luomus.“

Syāmasundara: Platonas taip pat išskyrė socialines klases, tačiau tik tris. Pirmoji – išminčiai, visuomenės saugotojai ir valdovai; antroji – kariai, pasižymintys drąsa ir ginantys likusius visuomenės narius; trečioji – amatininkai, sąžiningai atliekantys savo pareigas bet dirbantys tik tam, kad patenkintų savo apetitus.

Śrīla Prabhupāda: Taip, visuomenę galima suskirstyti ir į tris

sluoksnius. Pirmasis žmonių sluoksnius yra veikiamas dorybės, antrasis – aistros, o trečiasis – neišmanymo.

Śyāmasundara: Platonas visuomeninės santvarkos idėją grindė pastebėjimu, kad žmogus turi tris savybes – intelektą, drąsą ir apetitą. Jo teigimu sielai būdingos šios trys savybės.

Śrīla Prabhupāda: Jis klydo. Siela neturi jokių materialių savybių. Siela tyra, tačiau suėjusi į sąlytį su materialiosios būties savybėmis, ji kaip drabužį „apsivelka“ įvairius kūnus. Mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas siekia atskleisti šio materialaus apdaro esmę. Pirmas dalykas, kurį mes sakome žmonėms, tai: „Jūs – ne kūnas.“ Sprendžiant iš Platono žodžių, sielą jis tapatina su materialiu apdaru, o tai ne itin didelio išvalgumo požymis.

Śyāmasundara: Platono supratimu žmogaus būklė yra ribinė – tarp materijos ir dvasios. Todėl jis akcentavo ir fizinio kūno puoselėjimo svarbą. Jis manė, kad visus vaikus reikia pradėti mokyti labai ankstyvame amžiuje, ir viena iš disciplinų būtinai turi būti gimnastika, kad vaikai būtų fiziškai tvirti.

Śrīla Prabhupāda: Tai rodo, kad Platonas iš esmės labai tvirtai siejo mūsų „aš“ su fiziniu kūnu. Kaip Platonas suprato lavinimą?

Śyāmasundara: Lavinimo uždavinys, jo supratimu, yra pasiekti, kad mokinyš atskleistų savo prigimtį, savo įgimus gebėjimus ir talentus.

Śrīla Prabhupāda: Kokia toji prigimtis?

Śyāmasundara: Svarbiausia žmogaus prigimčiai būdinga savybė yra moralinis gėris. Kitaip sakant, Platono manymu, būtina užtikrinti visuotinį darbinį mokymą, mokyti žmogų tokiu būdu, kad kuo geriau atsiskleistų jo įgimtas moralinio gėrio jausmas.

Śrīla Prabhupāda: Bet vien to nepakanka, nes dorovė nėra pakankama dvasinio pasitenkinimo sąlyga. Būtina iškilti virš dorovės – išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę. Žinoma, šiame materialiaame pasaulyje dorovė laikoma aukščiausiuoju principu, tačiau egzistuoja ir kitas lygmuo, transcendentinis (*vasudevos*) lygmuo. Aukščiausias tobulumas – pasiekti transcendentinį lygmenį. Šią mintį patvirtina ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. Deja, Vakarų filosofai neturi informacijos apie *vasudevos* lygmenį, todėl materialią dorovę laiko aukščiausiu tobulumu ir galutine dorovės išraiška. Tačiau šiame pasaulyje net moralinis gėris turi žemesniųjų *guṇų* – neišmanymo ir aistros

priemaišų. Materialiame pasaulyje gryniosios dorybės (*śuddha-sattvos*) paprasčiausiai nėra, ji egzistuoja tik transcendencijos lygmeniu. Norint pasiekti gryniosios dorybės idealą būtina atlikti asketiškus žygius (*tapasā brahmacaryeṇa śamena ca damena ca*) – laikytis celibato, valdyti protą ir jusles. Jei žmogus turi pinigų, jis turėtų užsiimti labdara. Be to, būtina laikytis higienos reikalavimų. Tai tik prielaidos, kurios leidžia pasiekti gryniosios dorybės lygmenį. Tačiau yra ir kitas būdas pasiekti gryniosios dorybės lygmenį – Kṛṣṇos sąmonė. Įsisąmoninus Kṛṣṇą visos dorybės atsiskleidžia pačios savaime. Žmogus laikosi celibato, valdo savo mintis ir jausmus, aukoja kitiems. Mūsų laikais, *kali* epochoje, žmonių nepavyksta išauklėti taip, kad jie gyventų asketiškai. Seniau *brahmacāris* (skaistybės įžadų besilaikantis mokinys) buvo mokomas asketizmo. *Brahmacāris*, net jei jis buvo kilęs iš valdovų ar labai išsilavinusios šeimos, turėjo būti kuklus ir patarnauti dvasiniam mokytojui. Jis vykdė visus dvasinio mokytojo paliepimus. *Brahmacāris* eidavo nuo durų prie durų rinkdamas aukas ir viską iki paskutinio skatiko atiduodavo mokytojui. Visą savo uždarbį mokinys atiduodavo dvasiniam mokytojui todėl, kad nešvaistydavo pinigų jusliniams malonumams – jis panaudodavo juos Kṛṣṇos sąmonei. Štai ką reiškia asketizmas. Be to, *brahmacāris* laikydavosi celibato, vykdė dvasinio mokytojo nurodymus, todėl be vargo suvaldydavo savo mintis ir jausmus.

Tačiau šiandien laikytis tokios askezės yra nepaprastai sunku, todėl Śrī Caitanya Mahāprabhu suteikė mums galimybę praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę tiesiogiai. Mums tereikia kartoti *Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare* ir laikytis dvasinio mokytojo nurodytų keturių reglamentuojančių taisyklių. Visa tai leidžia išsyk pakilti į gryniosios dorybės lygmenį.

Syāmasundara: Platonas manė, kad valstybė privalo mokyti piliečius dorovės. Jis siūlė tokią švietimo sistemą: pirmuosius trejus metus vaikas žaidžia ir stiprina kūną; nuo trejų iki šešerių metų jis mokosi religinių pasakojimų; nuo septynerių iki dešimties mokosi gimnastikos, nuo dešimties iki trylikos – skaitymo ir rašymo; nuo keturiolikos iki šešiolikos – poezijos ir muzikos; nuo šešiolikos iki aštuoniolikos – matematikos, o nuo aštuoniolikos iki dvidešimties –

karybos. Nuo dvidešimties iki trisdešimt penkerių linkusieji į mokslą ir filosofiją toliau lanko mokyklą ir tęsia mokslus, o kariai tobulina savo karinius įgūdžius.

Śrīla Prabhupāda: Ar ši mokymo programa skirta visiems žmonėms, ar kitokių gabumų žmonėms egzistuoja kitos mokymo programos?

Śyāmasundara: Ji skirta visiems.

Śrīla Prabhupāda: Tuomet ji nėra itin vykusi. Jei berniukas protingas ir yra linkęs į filosofiją, kam jį versti išeiti karinį rengimą?

Śyāmasundara: Platono žodžiais visi turėtų išeiti dvejus metus trunkantį karinį rengimą.

Śrīla Prabhupāda: Bet kam žmogui prarasti dvejus metus? Žmogus neturėtų veltui prarasti nė dviejų dienų. Tai kvailystė – jo idėjos netobulos.

Śyāmasundara: Platono manymu, tokia švietimo sistema padeda atskleisti, kokiai klasei žmogus priklauso. Jis visai pagrįstai manė, kad žmogus priskirtinas vienai ar kitai klasei pagal jo turimas savybes.

Śrīla Prabhupāda: Taip, mes sakome tą patį, tačiau nepritariame minčiai, kad visi žmonės turi gauti vienodą išsilavinimą. Dvasinis mokytojas turėtų nuspręsti, kokie mokinio polinkiai ir būdas vos jam pradėjus mokytis. Jis turi sugebėti išvelgti, ar berniukas labiau tinkamas būti kariu, valdininku ar filosofu ir, atsižvelgęs į jo polinkius, atitinkamai jį parengti. Jei mokinys iš prigimties linkęs į filosofiją, kam jam gaišti laiką kariuomenėje? Ir atvirkščiai, jei jis labiau linkęs į karinį rengimą, kam jam gaišti laiką mokantis kitų dalykų? Arjuna buvo kilęs iš *kṣatriyų* (karių) šeimos. Arjuna ir jo broliai negavo filosofinio išsilavinimo. Jų mokytojas Droṇācārya buvo *brāhmaṇas*, tačiau mokė juos *dhanur-vedos* (karybos), o ne *brahma-vidyos*. *Brahma-vidyā* – tai teistinis filosofinis mokymas. Mokiniai neturėtų mokytis visko iškart – tai laiko gaišimas. Jei mokinys linkęs į gamybinę veiklą, verslą, ūkininkavimą, jis turėtų gauti tos srities, į kurią yra linkęs, išsilavinimą. Jei mokinys linkęs į filosofiją, jis turėtų gauti filosofinį išsilavinimą. Jei mokinys linkęs į karybą, jis ir turėtų mokytis karybos. O jei mokinys neišsiskiria ypatingais gabumais, jis turėtų tapti *śūdra*, darbininku. Taip „Śrīmad-Bhāgavatam“ sako Nārada Munis: *yasya yal-lakṣaṇam proktam*. Keturių

socialinių klasių atstovai atpažistami pagal jų savybes ir gebėjimus. Nārada Munis taip pat sako, kad mokomuosius dalykus būtina parinkti pagal mokinio savybes. Jei žmogus yra kilęs iš *brāhmaṇų*, bet jam būdingos *śūdro*s savybės, jis laikytinas *śūdra*. Ir atvirkščiai, jei žmogus kilęs iš *śūdrų*, bet turi *brāhmaṇo* savybių, jis laikytinas *brāhmaṇu*. Dvasinis mokytojas privalo būti pakankamai kompetentingas ir išvelgti mokinio sugebėjimus bei atitinkamai jį rengti. Štai kur tobula švietimo sistema.

Śyāmasundara: Platonas manė, kad mokinio savybės gali išryškėti tik tuo atveju, jei jis išbandys viską.

Śrīla Prabhupāda: Ne, jis neteisis. Sielos būtis niekada nenutrūks-ta, todėl polinkiai atsinešami iš ankstesnio gyvenimo. Aš manau, Platonas nesuvokė iš vieno kūno į kitą persikraustančios sielos būties tęstinumo. Pagal Vedų kultūros normas berniukui vos gimus astrologas turėtų sudaryti horoskopą ir nustatyti, kokiai klasei jis priklauso. Astrologija gali būti naudinga, jei astrologas gerai išmano savo amatą. Geras astrologas gali pasakyti, kokiai socialinei klasei berniukas priklauso ir kokio išsilavinimo jam reikia. Platono švietimo metodas netobulas, nes yra pagrįstas spėlionėmis.

Śyāmasundara: Platonas išvelgė, kad kiekvieną žmogų veikia tam tikru specifiniu būdu susijungusios materialiosios būties *guṇos*.

Śrīla Prabhupāda: Tai kodėl jis teigė, kad visus reikia mokyti vienodai?

Śyāmasundara: Todėl, kad, jo manymu, žmogaus įgimtos savybės atsiskleis tik tada, kai jam bus sudaryta galimybė išbandyti viską. Jis pastebėjo, kad kai kurie žmonės pirmiausia vadovaujasi intelektu; jis sakė, kad jie vadovaujasi savo galva. Taip pat jis pastebėjo, kad kai kurie žmonės yra nusiteikę agresyviai; jis sakė, kad tai narsūs žmonės ir jie vadovaujasi širdimi, kitaip sakant, juos valdo aistra. Jis pastebėjo, kad kai kurie žemesnės padermės žmonės yra linkę pataikauti savo apetitams. Jo žodžiais, tai gyvūnų lygio žmonės, gyvenantys, kad pataikautų savo kepenims.

Śrīla Prabhupāda: Jo pateiktas aprašymas netobulas. Visi turime kepenis, širdį ir kitus organus. Kokia *guṇa* valdo žmogų (dorybė, aistra ar neišmanymas), lemia jo auklėjimas ir savybės, įgytos praeitą gyvenimą. Remiantis Vedų praktika, vos gimęs žmogus jau gali būti priskirtas vienai ar kitai klasei. Atsižvelgiama į psichologines

bei fizines savybes ir paprastai jau nuo gimimo yra aišku, į ką kūdikis linkęs. Tačiau pasikeitus aplinkybėms gali kisti ir būdas, o jei žmogus neatlieka sau skirto vaidmens, jis gali pereiti ir į kitą klasę. Žmogus gali būti išėjęs *brāhmaṇo* mokslus ankstesnį gyvenimą, o ši gyvenimą turėti *brāhmaṇo* savybių, tačiau nederėtų jo laikyti *brāhmaṇu* tik todėl, kad jis gimė *brāhmaṇų* šeimoje. Žmogus gali būti kilęs iš *brāhmaṇų*, tačiau iš esmės būti *śūdra*. Tai ne kilmės, o turimų savybių klausimas.

Śyāmasundara: Platonas taip pat laikėsi tos nuomonės, kad į pareigas turi būti skiriama atsižvelgiant į savybes. Jo aprašyta valdymo sistema buvo labai demokratiška. Jis manė, kad kiekvienam žmogui būtina sudaryti sąlygas išbandyti skirtingas pareigybes.

Śrīla Prabhupāda: Iš tikrųjų tai mes labai demokratiški, nes kiekvienam suteikiame galimybę tapti aukščiausios klasės *brāhmaṇu*. Mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas net pačiam žemiausiam visuomenės nariui suteikia galimybę įsisąmoninus Kṛṣṇą tapti *brāhmaṇu*. *Caṇḍālo'pi dvija-śreṣṭho hari-bhakti-parāyaṇaḥ*. Jei žmogus įsisąmonina Dievą Kṛṣṇą, jis gali pasiekti aukščiausią tikslą, net jei yra kilęs iš *caṇḍālų* (šunėdų) šeimos. Kṛṣṇa sako, kad kiekvienas gali sugrižti namo, atgal pas Dievą. *Samo'haṁ sarva-bhūteṣu* – „Aš vienodas visiems. Kiekvienas gali sugrižti pas Mane. Norinčiam nėra jokių kliūčių.“

Śyāmasundara: Koks yra socialinių klasių ir valstybinės valdžios tikslas?

Śrīla Prabhupāda: Svarbiausias tikslas – kad visi žmonės pažintų Kṛṣṇą. Tai būtis tobulumas, ir visa socialinė sąranga turėtų būti nukreipta į šį tikslą. Žinoma, ne kiekvienas gali iki galo įsisąmoninti Kṛṣṇą per vieną gyvenimą, lygiai kaip ne kiekvienas studentas gali gauti mokslų daktaro laipsnį pirmuoju bandymu. Tačiau studento įsivaizdavimo tobulumas – daktaro laipsnis. Tam ir reikalinga doktorantūra. Lygiai taip būtina užtikrinti, kad egzistuočių Kṛṣṇos sąmonės institutas, kuriame galėtų mokytis ir siekti galutinio tikslo visi, o dalis jų ir pasiektų.

Śyāmasundara: Vadinas, valstybinės valdžios uždavinys – padėti žmonėms įsisąmoninti Kṛṣṇą?

Śrīla Prabhupāda: Taip, Kṛṣṇos sąmonė – tai aukščiausias tikslas. Todėl mes raginame visus prisidėti prie mūsų judėjimo, raginame

pasinaudoti jo teikiamomis galimybėmis. Nepaisant savo pareigų, kiekvienas gali užsukti į šventyklą, pasiklaudyti paskaitos ir pasivaišinti *prasādam*. Tai paprasta. Prie Kṛṣṇos sąmonės judėjimo gali prisidėti visi. *Brāhmaṇai* gali prisidėti savo išmintimi, *kṣatriyai* – labdaringais darbais, *vaiśyai* – aukodami grūdus, pieną, vaisius ir gėles, o *śūdro*s – fiziniu darbu. Bendromis pastangomis visi pasieksime vieną tikslą – Kṛṣṇos sąmonę, būties tobulumą.

Marksizmo trūkumai

Šiame pokalbyje Šrīla Prabhupāda sutelkia dėmesį į bergždžias Markso pastangas paneigti žmogaus prigimčiai ir visiems visuomenės nariams būdingą bruožą – godumą. „Beklasė visuomenė įmanoma tik tada, kai visas gyvenimas sukasi apie Krišną,“ sako Šrīla Prabhupāda. Tik tada ką nors pakeisime, kai pakeisime sąmonę: „Man čia niekas nepriklauso, viskas yra Dievo.“ Taigi, aukščiausioji revoliucijos forma yra Krišnos sąmonė.

Šyāmasundara: Karlas Marksas teigė, kad filosofai tik kalba apie pasaulį, o iš tikrųjų reikia jį keisti. Jo filosofija dažnai vadinama dialektiniu materializmu, nes remiasi Georgo Hegelio dialektika (tezė-antitezė-sintezė). Perkelta į visuomenės gyvenimą ši filosofija tapo žinoma komunizmo vardu. Anot Markso, buržuazija (kapitalistai) ir proletariatas (darbininkų klasė) ilgus amžius buvo nesutaikomi priešai, tačiau komunistinėje visuomenėje jų konfliktas bus išspręstas. Kitaip sakant, darbininkai nuvers kapitalistų klasę ir įgyvendins vadinamąją proletariato diktatūrą, galiausiai visuomenę paversiančia beklase.

Šrīla Prabhupāda: Bet ar įmanoma sukurti beklasę visuomenę? Žmonės iš prigimties yra skirtingų klasių. Jūsų prigimtis skiriasi nuo manosios – mūsų negalima dirbtinu būdu suvienodinti.

Šyāmasundara: Jis kėlė mintį, kad žmogaus prigimtį ar sąmonę formuoja gamybos priemonės. Todėl kiekviena, esą, galima taip išauklėti, kad jis galėtų gyventi beklasėje visuomenėje.

Šrīla Prabhupāda: Vadinasi, reikalingas žmonių švietimas?

Šyāmasundara: Taip.

Šrīla Prabhupāda: Ir kokia jo esmė? Pagrindinis principas?

Šyāmasundara: Pagrindinis principas – „iš kiekvieno pagal sugebėjimus, kiekvienam pagal poreikius“. Šios filosofijos esmė ta, kad kiekvienas kažką turi duoti visuomenei, ir kiekvienas gaus iš visuomenės ko jam reikia.

Śrīla Prabhupāda: Bet mūsų indėliai labai skirtingi. Mokslininko indėlis vienoks, filosofo – kitoks. Štai karvė maitina mus pienu, šuo atlieka sargo funkciją. Medžiai, paukščiai, žvėrys – ir tie, kažką duoda pasauliui. Šiame pasaulyje tarp skirtingų klasių jau savaime egzistuoja savitarpio pagalba. Nesuprantu, kaip gali egzistuoti beklasė visuomenė.

Šyāmasundara: Na, anot Markso, gamybos priemonės ateityje bus bendros. Visų padėtis bus vienoda, taigi nebus jokių prielaidų išnaudojimui atsirasti. Markso manymu, visa esmė yra pelno pasidalijime.

Śrīla Prabhupāda: Pirmiausiai išsiaiškinkime, kas yra pelnas. Štai hipiai Amerikoje turėjo riebią pelno dalį. Jie turėjo puikiausius namus, jų tėvai buvo turtingi žmonės – jie turėjo viską, bet tai nesuteikė jiems vidinio pasitenkinimo. Hipiai išsižadėjo savo dalies. Ne, ši mintis apie beklasę visuomenę, kurios pagrindas – pelno pasidalijimas lygiomis dalimis, yra niekam tikus. Be to, komunistai taip ir nesukūrė beklasės visuomenės. Mes matėme Maskvoje, kaip suvargusi moteriškė plauna gatves, o jos viršininkas išsidrėbęs sėdi patogiam kėdėje. Tai apie kokią beklasę visuomenę mes kalbame? Kol egzistuoja visuomenė, neišvengiamai bus aukštesnės ir žemesnės klasės. Tačiau jei visuomenėje visus vienija bendras tikslas, koks skirtumas, kokią padėtį užimi? Štai kad ir mūsų kūnas: jis turi galvą, kojas, rankas – bet visos kūno dalys dirba vardan pilvo.

Šyāmasundara: Berods, rusai vadovavosi ta pačia idėja: jie deklaravo, kad paprastas darbininkas yra nė kiek ne menkesnis už garsiausią mokslininką ar vadybininką.

Śrīla Prabhupāda: Bet akivaizdu, kad Maskvoje žmonės nesidžiaugia gyvenimu. Vienas vaikinys, su kuriuo šnekėjomės, nusiskundė, kad vakarais Rusijos jaunimui neleidžiama išeiti pasižmonėti.

Šyāmasundara: Rusijos valdžia apie tai pasakytų, kad jis tiesiog neteisingai supranta marksizmo filosofiją.

Śrīla Prabhupāda: „Neteisingas supratimas“ neišvengiamas. Jiems

niekada nepavyks sukurti tos beklasės visuomenės, nes, kaip jau sakiau, skiriasi žmonių mąstysena.

Šyāmasundara: Anot Markso, jei žmonės gamybos procese dalyvaus pagal sugebėjimus ir dirbs vadovaudamiesi bendru interesu, jų mąstysena bus vienoda.

Śrīla Prabhupāda: Štai todėl turime išsiaiškinti, kas yra tas „bendras interesas“. Mūsų Tarptautinės Kṛṣṇos sąmonės bendrijoje visus vienija bendras interesas – Kṛṣṇa. Vienas žmogus kalba, kitas – spausdina, trečias ieško leidėjų ar plauna indus, ir visi dirba be pykčio nes žino, kad tarnauja Kṛṣṇai.

Šyāmasundara: Anot Markso, tas visus vienijantis interesas – tai valstybė.

Śrīla Prabhupāda: Bet valstybė negali būti ideali. Jei rusų valstybė ideali, kam reikėjo nušalinti Chruščiovą? Jis buvo išrinktas ministru pirmininku. Kodėl iš jo buvo atimtos vadovo pareigos?

Šyāmasundara: Tiesiog jis nepatenkino liaudies lūkesčių.

Śrīla Prabhupāda: O kokios garantijos, kad kitas vyriausybės vadovas juos patenkins? Nėra jokių garantijų. Ministrai pirmininkai visada bus keičiami, nes patirtis parodė, kad centrinė figūra – Chruščiovas, buvo netobulas, ir žmonės dirbo nenoromis. Panaši situacija ir nekomunistinėse šalyse. Vyriausybė pasikeitė, ministras pirmininkas atleistas, prezidentui pradėta apkalta. Tai kuo skiriasi rusiškasis komunizmas nuo kitų šalių politikos? Rusijoje vyksta tas pats, kas ir kitose šalyse, tik rusai kitaip tai pavadino. Kalbėdamiesi su Maskvos universiteto profesoriumi Kotovskiui sakėme jam, kad jis turi kam nors tarnauti: arba Kṛṣṇai, arba Leninui – kitos išeities nėra. Jis nežinojo ką atsakyti.

Šyāmasundara: Marksas analizavo istoriją ir priėjo prie išvados, kad kultūrą, socialinę struktūrą ir netgi mąstyseną lemia būtent gamybos priemonės.

Śrīla Prabhupāda: O kaip jis tada aiškina socialinių nesklandumų priežastis tokiose šalyse kaip Amerika, kurios pasiekė didelių laimėjimų pramonės srityje?

Šyāmasundara: Jis sako, kad kapitalizmas yra atgyvenusi santvarka, smukdanti ekonomikos augimą, nes ji paremta darbininkų klasės išnaudojimu.

Śrīla Prabhupāda: Bet komunistinėse šalyse taip pat klesti išnau-

dojimas. Chruščiovas buvo nušalintas nuo valdžios dėl to, kad piktnaudžiavo savo padėtimi. Jis paskyrė į svarbius vyriausybinius postus savo sūnų ir žentą.

Šyāmasundara: Jis nukrypo nuo valstybės doktrinos.

Šrīla Prabhupāda: Bet jei vyriausybės vadovas nukrypsta nuo valstybės doktrinos, kaip šalis pasieks tobulumą? Pirmiausia reikia išsirinkti vadovą, kuris neturėtų trūkumų. Tik trūkumų neturintis vadovas galės gerai valdyti šalį, o jei valstybės vadovai klysta ir nusižengia, kokia prasmė vieną nepatikimą asmenį keisti kitu? Korupcija ir toliau klestės.

Šyāmasundara: Ko gero, tobulas vadovas gali būti tik tas, kuris praktikuoja Markso filosofiją be nukrypimų.

Šrīla Prabhupāda: Bet ir Markso filosofija nėra tobula. Jo idėja apie beklasę visuomenę tiesiog neįgyvendinama. Kiekvienoje visuomenėje reikalingi žmonės, kurie spęstų valstybės klausimus, arba, kitaip sakant, – valdančiųjų klasė ir šlavėjų klasė. Beklasė visuomenė paprasčiausiai neįmanoma. Žinoma, šlavėjui nepatinka, kad kažkas kitas užima vadovo postą. „Jis reikalauja, kad šluočiau gatves, o pats supasi minkštame krėslė,“ – mano jis. Mūsų Tarp-tautinėje Krišnos sąmonės bendrijoje aš taip pat einu aukščiausias pareigas. Aš sėdžiu kėdėje, mokiniai man ant kaklo kabina girliandas ir siūlo geriausią maistą. Kodėl? *O todėl, kad jūs matote tobulą žmogų, kuriuo galite sekti.* Taip derėtų mąstyti. Kiekvienas žmogus visuomenėje turėtų suprasti: „Taip, jis tobulas. Tegu jis sėdi kėdėje, o mes verčiau nusilenkime jam ir dirbkime paprastus darbus.“ Parodykite man tą tobulą žmogų komunistinėje šalyje!

Šyāmasundara: Rusai sako, kad Leninas buvo tobulas žmogus.

Šrīla Prabhupāda: Leninas? Bet niekas Leninu neseka. Vienintelis jo tikras laimėjimas, kad jis nuvertė caro vyriausybę. Kokie kiti jo tobuli darbai ir savybės? Skaitydami jo knygas žmonės netampa laimingi. Aš stebėjau žmones Maskvoje. Jie nėra laimingi. Vyriausybė negali priversti jų tapti laimingais. Kol valstybėje neatsiras tobulas, idealus žmogus, klasių išnykimas neįmanomas.

Šyāmasundara: Matyt, kaip ir mes, į darbininkus ir šalies vadovus jie žvelgia kaip į aukščiausios idėjos laidininkus. Jei visi visuomenės nariai tarnauja valstybei, koks skirtumas, ar tu esi šlavėjas ar valdininkas.

Śrīla Prabhupāda: Bet jei valstybė nepatenkina savo piliečių lūkesčių, tarp aukštesniųjų ir žemesniųjų klasių visada egzistuos skirtumas. Rusų valstybėje kaip tik ir stinga tos tobulos centrinės figūros.

Śyāmasundara: Jų tikslas – materialių gėrybių kūrimas žmonijos gerovei.

Śrīla Prabhupāda: Tai bergždžias reikalas. Amerikoje pagaminama daugiausiai pasaulyje, bet amerikiečiai vis tiek nelaimingi. Jauni žmonės nemato gyvenimo prasmės. Kvaila manyti, kad vien tik gamyba gali padaryti žmones laimingais. Žmonės netaps laimingi. Žmogus gyvas ne vien duona – jis turi protinių, intelektualinių bei dvasinių poreikių. Indijoje nemaža žmonių pasitraukia į džungles ir atsideda jos praktikai. Jiems nieko nereikia. Kokia jiems nauda iš gamybos? Jei kas jiems pasakytų: „Mesk tą jos praktiką, ir aš tau duosiu du šimtus maišų ryžių,“ jis tik nusijuoktų siūlančiam į akis. Tik zoologinės mąstysenos žmogui gali kilti mintis, kad gamyba suteiks žmogui laimę. Tikrąją laimę lemia ne tokie veiksniai, kaip ekonomikos klestėjimas ar nuosmukis, o dvasinė ramybė. Jei mama nežino, kodėl kūdikis verkia ir bando nuraminti jį girdydama pienu, jis nesiliaus verkęs. Dažnai taip ir atsitinka: mama nesupranta, ko kūdikis verkia ir glaudžia prie krūties, bet jis nenurimsta. Taip pat ir visuomenėje žmonės nepatenkinti ne tik dėl to, kad šalies gamybos lygis menkas. Tai nesąmonė. Nepasitenkinimas turi daug priežasčių. Amerika – puikiausias pavyzdys. Šioje šalyje visko pagaminama pakankamai, tačiau jaunuoliai tampa hipiais. Jie nepatenkinti, nežino ko griebtis gyvenime. Ne, gamybos didinimas laimės žmonijai tikrai nesuteiks. Markso teorija gana ribota. Galbūt Marksą apsėdo ši mintis dėl to, kad jis gimė šalyje, kurioje žmonės badavo.

Śyāmasundara: Taip, juk akivaizdu, kad vien materialių gėrybių kūrimas nepadarys žmonių laimingais.

Śrīla Prabhupāda: Nes jie nežino, kad tikrąją laimę suteikia dvasinis pažinimas. Dvasinės žinios surašytos „Bhagavad-gītoje“: Dievas yra aukščiausias džiaugsmo subjektas, viskas priklauso Jam. Mes nesame džiaugsmo subjektai – mes esame darbininkai. Šie du veiksniai – džiaugsmo subjektas ir darbininkas – neatsiejamai susiję. Pavyzdžiui, skrandis mūsų kūne yra džiaugsmo subjektas, o kitos kūno dalys – darbininkės. Tai yra natūrali sistema: visada yra

džiaugsmo subjektas ir darbininkas. Tokia sistema pagrįstas ir kapitalizmas. Rusijoje visada ruseno konfliktas tarp vadovų ir darbininkų. Darbininkas sako: „Jei mūsų visuomenė beklasė, kodėl tas ponas sėdi atsilošęs krėsle ir liepia mums dirbti?“ Rusai neišvengė šios dilemos – jos ir negalima išvengti. Visada egzistuoja klasė žmonių, kurie vadovauja, yra, taip sakant, džiaugsmo subjektai, ir klasė žmonių, kurie dirba. Todėl vienintelis būdas išvengti klasių konflikto – rasti metodą, kuris tiek valdininkams, tiek darbininkams leistų patirti tokį pat laimės jausmą. Jei, pavyzdžiui, skrandis tuščias, pamačiusios maistą akys tuojau siunčia signalą smegenims, kurios duoda nurodymą kojoms: „Eikite tenai“, ir rankoms: „Paimkite tai“ ir „o dabar dėkite į burną“. Maistas tučtuojau keliauja į skrandį, o kai skrandis pasisotina, energijos gauna ir akys, ir kojos, ir rankos.

Šyāmasundara: Bet ir Marksas galėtų puikiausiai pasinaudoti šia analogija komunizmo idėjai pagrįsti.

Śrīla Prabhupāda: Bet jis praleido pro pirštus vieną dalyką – neišsiaiškino, kas yra skrandis.

Šyāmasundara: Jo skrandis yra materialus.

Śrīla Prabhupāda: Bet materialus skrandis visada išalksta; jis nepasotinamas. Kṛṣṇos sąmonės judėjime mes duodame peno smegenims, protams ir sieloms. *Yasya prasādād bhagavad-prasādaḥ*. Jei laimingas dvasinis mokytojas, laimingas ir Kṛṣṇa, o jei Kṛṣṇa laimingas, laimingi visi. Todėl jūs visi ir stengiatės, kad dvasinis mokytojas būtų laimingas. Jei komunistinės šalys surastų tokį diktatorių, kuris pats būdamas laimingas iš karto padarytų laimingus visus šalies piliečius, mes sutiktumėme, kad toje šalyje yra beklasė visuomenė. Bet tai neįmanoma. Beklasė visuomenė galima tik tada, kai visas gyvenimas sukasi apie Kṛṣṇą. Tada visi – mokslininkai, valdininkai, prekybininkai, darbininkai – dirba savo darbą vardan Kṛṣṇos, ir tokia visuomenė yra beklasė.

Šyāmasundara: Kuo tokia visuomenė skiriasi nuo komunistinės visuomenės, kurioje skirtingi žmonės visas pastangas nukreipia į vieną tikslą – valstybę?

Śrīla Prabhupāda: Skirtumas tas, kad, jei valstybė nėra tobula, niekas savo noru dėl jos nieko nedarys. Žmonės galima priversti dirbti, bet savanoriškai jie nedirbs, jei jų bendras siekis nebus tobula

valstybė. Rankos, kojos ir smegenys sutartinai dirba siekdamos pasotinti skrandį. Kodėl? Ogi todėl, kad žino – jei bus ramus skrandis, patenkinti ir aprūpinti energija bus ir jie patys. Kol žmonės neturės tokio tikėjimo savo šalies vadovu, beklasė visuomenė bus neišmanoma.

Šyāmasundara: Komunistai sako, kad aukodami viską pasiekti svarbiausiam tikslui, darbininkai jaus vidinį pasitenkinimą.

Śrīla Prabhupāda: Gerai, bet jei darbininkas mato, kad tas tikslas yra toli gražu netobulas, jis netikės, kad darbas, siekiant jį įgyvendinti, suteiks jam pasitenkinimo ir neturės noro dirbti. Valstybė niekada netaps tobula, ir darbininkai visada bus nepatenkinti.

Šyāmasundara: Propagandistai ir eksploatuoja šį liaudies nepasitenkinimą ir dėl visų bėdų kaltina Vakarus.

Śrīla Prabhupāda: Bet jei žmonės būtų iš tiesų patenkinti, jokie atėjūnai jiems nepadarytų jokios įtakos. Jei jūs patenkintas, jei žinote, kad turite tobulą dvasinį mokytoją, kad jis tobulai vadovauja jums dvasiniame kelyje, – ar kažkokie pašaliniai žmonės gali jus paveikti?

Šyāmasundara: Ne.

Śrīla Prabhupāda: Komunistinė valstybė niekada netaps tobula, todėl beklasė visuomenė joje negalima.

Šyāmasundara: Analizuodamas istoriją Marksas pastebi, kad ir Graikijos, ir Romos klestėjimo laikais, ir Viduramžiais materialinių gėrybių gamybai buvo reikalingi vergai.

Śrīla Prabhupāda: Rusai taip pat sukūrė vergų klasę – tai darbininkai. Josifas Stalinas išliko valdžioje tik todėl, kad žudė savo priešus. Jis nužudė tiek daug žmonių, kad pasaulis jį laiko didžiausiu visų laikų nusikaltėliu. Jis, be abejonų, buvo netobulas, tačiau sugebėjo tapti diktatoriumi, ir žmonės buvo priversti jam paklusti.

Šyāmasundara: Jo sekėjai vėliau jį pasmerkė.

Śrīla Prabhupāda: Taip, tai gerai, bet ir jie verti to paties. Esmė ta, kad kiekvienoje visuomenėje visada bus vadovas, direktoriai ir darbininkai, bet jie turi jausti tokį pasitenkinimą, kad užmirštų apie socialinės padėties skirtumus.

Šyāmasundara: Kad nebūtų pavydo.

Śrīla Prabhupāda: Na taip, – pavydas. Bet materialiaame pasaulyje tai neišmanoma. Todėl Markso teorijos yra beprasmos.

Śyāmasundara: Bet, kita vertus, juk kapitalistai taip pat paverčia darbininkus vergais.

Śrīla Prabhupāda: Bet kokia materialistinė veikla yra netobula. Bet jei gyvenimo centre atsidurs Kṛṣṇa, visos problemos išsispręs.

Śyāmasundara: Jūs norite pasakyti, kad bet kokia gamybos priemonių paskirstymo sistema neišvengiamai yra išnaudotojiška?

Śrīla Prabhupāda: Taip, būtent! Materialistinis mentalitetas *implikuoja* išnaudojimą.

Śyāmasundara: Tai kokia išeitis?

Śrīla Prabhupāda: Kṛṣṇos sąmonė.

Śyāmasundara: Argi?

Śrīla Prabhupāda: Tiesiog gyvenimo centre turėtų atsidurti Kṛṣṇa, ir viską reikia daryti dėl Jo. Tada visi bus patenkinti. „Śrīmad-Bhāgavatam“ [4.31.14] pasakyta:

*yathā taror mūla-niṣecanena
tṛpyanti tat-skandha-bhujopasākhāḥ
prāṇopahārāc ca yathendriyāṇām
tathaiva sarvārhaṇam acyutejyā*

Palieję medžio šaknis, pamaitinsite jo šakas, šakeles, lapus, ir žiedus. Lygiai taip užsiėmę *acyutejyā* jūs padarysite laimingą visą pasaulį. *Acjuta* – tai Kṛṣṇa, o *ijyā* – garbinimas. Štai jums beklasės visuomenės formulė: tegul Kṛṣṇa (Dievas) bus gyvenimo centras, visus savo darbus skirkite Jam. Tarptautiniame Kṛṣṇos sąmonės judėjime nėra klasių. Dabar jūs rašote filosofinius straipsnius, bet jei aš liepsiu plauti indus, jūs eisite plauti indų, nes, kad ir ką darytumėte, viską darote dėl Kṛṣṇos ir savo dvasinio mokytojo. Materialiame pasaulyje skirtingi darbai vertinami skirtingai, tačiau Kṛṣṇos sąmonėje viskas įgyja absoliučią vertę. Nesvarbu, ar jūs plaunate indus, ar rašote knygas, ar garbinate Dievybes, viskas turi tą pačią vertę, nes jūs tarnaujate Kṛṣṇai. Tai ir reiškia beklasę visuomenę. Tiesą sakant, tobulos beklasės visuomenės pavyzdys yra Vrindavana. Vrindavanoje gyvena piemenukai, karvės, medžiai, tėvai, mamos, bet centrinę vietą jų širdyse užima Kṛṣṇa, ir visi jie yra laimingi vien todėl, kad myli Kṛṣṇą. Kai visi žmonės įsisąmonins Kṛṣṇą, visuomenėje išnyks klasės. Kitaip tai neįmanoma.

Šyāmasundara: Štai kaip Marksas apibrėžia komunizmą: „Bendra ar visuomeninė gamybos priemonių nuosavybė ir privatinės nuosavybės atsisakymas.“ Ar Tarptautiniame Křšnos sąmonės judėjime mes nesivadovaujame ta pačia idėja? Mes taip pat sakome: „Man niekas nepriklauso.“ Mes taip pat atsisakėme privačios nuosavybės.

Śrīla Prabhupāda: Sakydamas „man niekas nepriklauso“ komunistas mano, kad viskas priklauso valstybei. O valstybė – tai išplėstinė „mano“ samprata. Šeimos galva sako: „Man pačiam nieko nereikia. Man reikia daugybės dalykų mano vaikams.“ Mahatma Gandis, visą gyvenimą paaukojęs pasipriešinimui anglams, manė: „Aš labai geras žmogus. Aš tarnauju tautai.“ Šis vadinamasis nacionalizmas ar komunizmas tėra išplėstinis egoizmas. Kokybės požiūriu niekas nesikeičia. Pokytis įvyksta tada, kai imame manyti: „Man niekas nepriklauso. Viskas yra Dievo Křšnos, ir aš turiu viską panaudoti tarnaudamas Jam.“ Štai kaip yra iš tikrųjų.

Šyāmasundara: Marksas sako, kad kapitalistai – tai parazitai, gyvenantys darbininkų sąskaita.

Śrīla Prabhupāda: Tačiau ir komunistai gyvena darbininkų sąskaita. Valdininkai pasiskyrę dideles algas, o paprasti darbininkai nepatenkinti. Ir ištis jų bedieviškoje visuomenėje kyla vis daugiau ir daugiau problemų. Kol žmonės nesuvoks, kad džiaugsmo subjektas yra Dievas, o jie patys – Dievo tarnai, konflikto neišvengti. Plačiau pažiūrėjus, kapitalistai ir komunistai niekuo nesiskiria, nes nei vieni, nei kiti nepripažįsta Dievo viršenybės, nepripažįsta, kad Dievas yra aukščiausias džiaugsmo subjektas ir visa ko savininkas. Iš tikrųjų nei kapitalistams, nei komunistams niekas nepriklauso. Viskas yra Dievo nuosavybė.

Šyāmasundara: Marksas smerkia kapitalistus, nes jie pelnosi kitų sąskaita. Anot Markso, visas jų pelnas grįstas išnaudojimu, ir kapitalistai visiškai nereikalingi prekinėje gamyboje.

Śrīla Prabhupāda: Pelnytis iš kitų, žinoma, nėra gerai, tačiau išnaudotojiškas polinkis išsiskynęs visuomenėje, nesvarbu, ar tai kapitalistinė, ar komunistinė sistema. Bengalijoje sakoma, kad atėjus žiemai šaltis neleidžia vabzdžiams išlikti iš savo slėptuvių, ir neturėdami galimybės prisisiurbti kraujo, jie sudžiūva. Tačiau atėjus vasarai jie išlenda lauk ir tuojuo puola visus gelti ir siurbia kraujo kiek tik pajėgia. Tokia ir mūsų mąstysena materialiam pasaulyje:

išnaudoti kitus ir krauti turtus. Ir nesvarbu, ar jūs esate komunistas žiemos sezonu, ar kapitalistas vasaros sezonu, jūmyse gyvena polinkis išnaudoti kitus, ir jis ras galimybę pasireikšti, nebent įvyks pokytis mąstysenoje.

Pažinojau vieną vargšą malūnininką, kuriam pavyko prakusti. Galiausiai jis perėmė tą malūną savo nuosavybėn ir pats tapo kapitalistu. Kitas pavyzdys – Henris Fordas. Jis buvo paprastas pasiuntinukas, bet pasitaikius progai, neatsisakė galimybės tapti kapitalistu. Tokių pavyzdžių yra begalė. Žmogaus prigimčiai yra būdingas polinkis išnaudoti kitus ir siekis pralobti, skiriasi tik laipsnis. Kol nepakeisime pačios sąmonės, kokia prasmė keisti kapitalistinę visuomenę į komunistinę? Materialaus gyvenimo esmė ir yra naudos, pripažinimo bei padėties siekimas. Draudimais ir grasinimais valstybė gali priversti savo piliečius užgniaužti šį polinkį, bet ar ilgam? Ar galima jėga priversti pakeisti mąstyseną? Ne, tai neįmanoma. Todėl Markso idėja yra absurdiška.

Šyāmasundara: Marksas mano, kad žmonių mąstyseną galima priverstinai pakeisti sukūrus atitinkamas sąlygas.

Śrīla Prabhupāda: Tai neįmanoma. Prievarta jūs netgi vaiko neprievarte pakeisti mąstymo, ką jau kalbėti apie brandų, išsilavinusį žmogų. Štai mes turime mąstymo keitimo metodą – Hare Kṛṣṇa mantras kartojimas. *Ceto-darpaṇa-mārjanam*: šis procesas apvalo širdį nuo materialių troškimų. Maskvoje žmonės nėra laimingi – patys tai matėme. Jie tiesiog laukia kitos revoliucijos. Mes kalbėjome su vienu jaunu darbininku, kuris buvo labai nepatenkintas gyvenimu. Pakanka iš puodo su ryžiais paimti ir pirštais suspausti vieną grūdėlį, kad įsitikintum, ar ryžiai jau išvirę. Taip ir pakalbėję su tuo vaikinuku mes galime spręsti apie situaciją visoje Rusijoje. Iš pokalbio su Maskvos universiteto indologijos fakulteto profesoriumi Kotovskiū galime daryti dar daugiau išvadų. Didesnės kvailystės nebuvau girdėjęs! Jis pasakė, kad po mirties nieko nelieka. Jei toks yra rusų profesoriaus supratimas, ir jei laikysime, kad tas jaunas rusų darbininkas išreiškia visų Rusijos piliečių nuomonę, susidaro labai niūrus Rusijos vaizdas. Jie gali teoriškai samprotuoti apie daugybę dalykų, tačiau Maskvoje mes negalėjome nusipirkti pakankamai produkto. Ten labai skurdus daržovių, vaisių ar ryžių pasirinkimas, ir pienas labai prastos kokybės. Jei ne tas vaikinukas iš

Madraso, atnešęs mums *dahlo* ir ryžių, mums būtų tekę badauti. Susidaro ispūdis, kad rusai valgo vien mėsą ir užsigeria alkoholiu.

Šyāmasundara: Komunistai eksploatuoja universalų naudos siekimą. Darbininkas, kuris pagamina didžiausią skaičių gaminių, yra liaupsinamas visoje šalyje ir gauna mažytę premiją.

Śrīla Prabhupāda: O kam jam premija?

Šyāmasundara: Kad dar labiau stengtųsi dirbti.

Śrīla Prabhupāda: Suprasdami jo polinkį išsiskirti bei pasipelninti, viršininkai tiesiog jį paperka. Rusų idėja apie komunizmą labai graži, bet tik tuo atveju, jei šalies piliečiai yra abejingi pelno siekimui. Tačiau tai neįmanoma, nes kiekvienas trokšta turėti. Ir nei įstatymais, nei jokiais kitais draudimais valstybė negali panaikinti žmogaus norų.

Šyāmasundara: Komunistai siekia viską centralizuoti – ir pinigus, ir komunikacijas, ir transportą – sutelkti visą nuosavybę valstybės rankose.

Śrīla Prabhupāda: Bet kokia iš to nauda? Kai tik visas turtas bus centralizuotas, centrinės vyriausybės nariai tuojau jį pasisavins, kaip kad tai padarė Chruščiovas. Kol netransformuosime polinkio išnaudoti kitus, visos tos idėjos yra bergždžios. Rusai pertvarkė savo šalį, vadovaudamiesi Markso teorijomis, tačiau jų vadovai pasirodė besą apgavikai. O kur ta programa reformuoti polinkį apgaudinėti?

Šyāmasundara: Programa iš pradžių numato keisti tik socialines sąlygas, o korumpuota mąstysena, jų manymu, pasikeis savaime.

Śrīla Prabhupāda: Tai neįmanoma. Tokios represijos neišvengiamai sukels reakciją – antrą revoliuciją.

Šyāmasundara: Jūs norite pasakyti, kad pirmiausia reikia pakeisti žmonių mąstyseną, o jau tada socialinė struktūra pasikeis savaime?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Šalies vadovams niekada nepavyks išmokyti žmonių galvoti, kad viskas priklauso valstybei. Ši idėja yra tiesiog absurdiška utopija.

Šyāmasundara: Kitas Markso šūkis: „Žmogaus prigimtis – mitas.“ Žmogaus prigimtį keičia ir formuoja materialios sąlygos.

Śrīla Prabhupāda: Jis nežino, kokia yra tikroji žmogaus prigimtis. Taip, tai tiesa, kad šioje kūrinyje (*jagat*), viskas kinta. Jūsų kūnas kinta kasdien. Viskas keičiasi kaip bangos vandenyne. Tai nėra kaž-

kokia labai pažangi filosofija. Markso teorija taip pat keičiasi: ji negali ilgai gyvuoti. Tačiau žmogaus tikroji dvasinė prigimtis nekinta. Mes mokome žmones pradėti gyventi kaip liepia jų dvasinė prigimtis, kuri niekada nepasikeis. Veikti dvasiškai – tai tarnauti Kṛṣṇai. Jei insime tarnauti Kṛṣṇai dabar, tarnausime Jam ir nuke-liavę į Vaikunṭhą, dvasinį pasaulį. Todėl meilės tarnystė Viešpačiui Kṛṣṇai vadinama *nitya* (amžina). Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“: *nitya-yukta upasate* – „Mano tyri *bhaktai* nuolat su atsidavimu garbina Mane.“

Komunistai išsižadėjo Kṛṣṇos ir iškeitė Jį į valstybę. Taigi jie tikisi, kad žmonės galvos „nieko dėl savęs; viskas vardan valstybės“. Bet žmonės niekada taip nemastys. Tai neįmanoma; tegu tie niekšai patys pabando! Dirbti jie gali priversti, kaip Stalinas priver-tė. Kas tik jam nepritaravo, tam jis tuoju pat perpjaudavo gerklę. Valstybė ir šiandien tebeserga ta pačia liga, todėl jų programa negali susilaukti sėkmės.

Śyāmasundara: Jie vadovaujasi mintimi, kad prigimtis pati savaime neegzistuoja. Ji yra materialios aplinkos produktas. Taigi liepė žmogui dirbti gamykloje ir versdami susitapatinti su valstybe ar džiaugtis koku nors moksliniu laimėjimu, jie tikisi paversti jį nesavanaudžiu žmogumi.

Śrīla Prabhupāda: Bet tas žmogus juk tebeserga pavydu, jis ir toliau liks savanaudis. Kai jis įsitikins, kad sunkus darbas neduo-da jam jokios naudos, jo entuziazmas greitai išgaruos. Viena bengalų patarlė sako: „Savininko rankose smėlis virsta auksu, o samdinio rankose auksas virsta smėliu.“ Tokioje padėtyje dabar rusai. Jie ne tokie turtingi kaip europiečiai ar amerikiečiai ir todėl yra nelaimingi.

Śyāmasundara: Vienas rusų valdžios naudojamų metodų – gąsdinti žmones karu, neva jis gali kilti kiekvieną akimirką. Ši mintis verčia juos manyti: „Turime aukotis, kad apsaugotume savo šalį.“

Śrīla Prabhupāda: Tačiau jei žmonės dirba ir negauna jokio pelno, valstybė jiems greitai ims neberūpėti. Paprasti žmonės ims galvoti: „Koks skirtumas, ar aš dirbu, ar ne – mano šeima vis tiek alkana ir apskurusi.“ Galų gale jis praras bet kokią motyvaciją dirbti. Ją praras net ir mokslininkas, nes, nepaisant jo padėties, jo žmona ir vaikai apsirengę kaip paprasti darbininkai.

Śyāmasundara: Marksas sako, kad darbas pramonėje ar mokslinis darbas yra aukščiausio lygio veikla.

Śrīla Prabhupāda: Bet jei mokslininkai ar pramonininkai negauna iš veiklos pelno, jie greitai praras bet koki norą dirbti.

Śyāmasundara: Rusų tikslas – kurti materialias gėrybes, siekiant pakelti žmonijos gerovės lygį.

Śrīla Prabhupāda: „Žmonijos gerovė“ iš tiesų reiškia „jei nepritariu man, perpjausiu tau gerklę“. Štai jų „gerovė“. Stalinas turėjo savo supratimą apie žmonijos gerovę, ir tas, kuris jam nepritarė, arba mirdavo, arba atsidurdavo už grotų. Jie sako, kad vardan visuotinės gerovės dalį reikia paaukoti, tačiau mes buvome Maskvoje ir savo akimis matėme, kad ten nėra nei laimės, nei visuotinės gerovės. Maskvoje nėra naujų pastatų. Visi didieji pastatai seni ir nuniokoti arba labai jau prastai renovuoti. Parduotuvėse milžiniškos eilės – jei nori ką nors nusipirkti, turi valandų valandas stovėti. Tai rodikliai, kad ekonominės sąlygos yra labai prastos.

Śyāmasundara: Marksas religiją laikė vien iliuzija, kurią reikia išgyvendinti.

Śrīla Prabhupāda: Religijos suskirstymą į įvairius religinius tikėjimus galima pavadinti iliuzija, bet ir Markso filosofija yra iliuzija.

Śyāmasundara: Norite pasakyti, kad ja nesekama?

Śrīla Prabhupāda: Per šešiasdešimt metų nuo tada, kai įvyko Rusijos revoliucija, jo filosofija buvo iškreipta. Kita vertus, Viešpats Brahma paskelbė religiją prieš nesuskaičiuojamą daugybę metų, ir nors užsieniečiai du tūkstantmečius mėgino ją sunaikinti, ji išliko. Vedų religija nėra iliuzija, bent jau Indijoje tai tikrai.

Śyāmasundara: Štai garsusis Markso teiginys apie religiją. Jis sako: „Religija – tai engiamojo atodūsis, beširdžio pasaulio širdis ir bedvasės santvarkos dvasia. Religija yra opiumas liaudžiai.“

Śrīla Prabhupāda: Jis nesuvokia, kas yra religija, ir jo apibrėžimas neteisingas. Vedos teigia, kad religija yra Dievo nurodytas veikimo būdas. Dievas yra realybė, ir Jo įstatymas yra realybė. Tai ne iliuzija. „Bhagavad-gītoje“ [18.66] Kṛṣṇa taip apibrėžia religiją: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇam vraja*. Religija yra tarnystė Dievui.

Śyāmasundara: Marksas mano, kad viską lemia vien ekonominiai veiksniai ir kad religija – tai buržuazijos, kapitalistų, klasės išrastas

būdas sulaikyti mases nuo revoliucijos žadant geresnį gyvenimą po mirties.

Śrīla Prabhupāda: Jis pats sukūrė filosofiją, kuri perkeliama į gyvenimą pasitelkus prievartą ir žudymą.

Śyāmasundara: Be to jis žadėjo gražią ateitį. Taigi jis darė būtent tai, kuo kaltino religiją.

Śrīla Prabhupāda: Kaip jau ne sykį sakėme, religija yra amžina mūsų prigimties dalis, kurios mes negalime atmesti. Religijos neišmanoma išsižadėti. Kas iš tikrųjų yra religija? Religija – tai tarnystė. Marksas nori tarnauti žmonijai remdamasis savo filosofinėmis idėjomis. Tokia jo religija. Kiekvienas kažkam tarnauja. Tėvas tarnauja savo šeimai, valstybės veikėjas tarnauja šaliai, filantropas tarnauja visai žmonijai. Nesvarbu, kas jūs esate – Karlas Marksas, Stalinas, Mahatma Gandis, induistas, musulmonas ar krikščionis – jūs priverstas tarnauti. Šiandien mūsų tarnystės objektas – daugybė žmonių ir daiktų, ir mes jau nesuprantame, kad tarnaujame jiems. Todėl Kṛṣṇa pataria mums liautis tarnavus kitiems ir atsigręžti į Jį:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja
ahaṁ tvām sarva-pāpebhya
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

„Atmesk visas tarnystės formas ir tiesiog nusilenk Man. Aš išgelbėsiu tave nuo atoveikio už visas nuodėmes. Tau nėra ko bijoti [„Bhagavad-gītā“ 18.66].“

Śyāmasundara: Komunistai, o ir kapitalistai mano, kad tarnystė, kurios tikslas – materialinių gėrybių kūrimas, yra vienintelė tikroji. Todėl jie smerkia mus, nes mes nesukuriame nieko apčiuopiamo.

Śrīla Prabhupāda: Už ką mus smerkti? Mes tarnaujame žmonijai skelbdami jai aukščiausias tiesas. Aukščiausiojo teismo teisėjas neišaugina laukuose nei vieno kviečio. Jis sėdi kėdėje ir už tai gauna 25 ar 30 tūkstančių dolerių. Ar jis niekam netarnauja? Žinoma, tarnauja. Jų teorija, neva jei nedirbi fizinio darbo gamykloje ar laukuose, vadinasi, netarnauji, apima tik valstiečius ir darbininkus. Tai valstiečių filosofija.

Papasakosiu jums istorija apie karalių ir jo patarėją. Syki fizinį

darbą dirbantys samdiniai jam pasiskundė karaliui: „Mes dirbame išsijuosę, o patarėjas nė piršto nepajudina, bet Jūs jam mokate didžiausią atlyginimą. Kodėl?“ Tada karalius įsakė pakviesti patarėją ir atvesti dramblių. „Pasverkite jį,“ – paliepė karalius darbininkams. Darbininkai apėjo su drambliu visas turgaus aikštes, bet nerado tokių svarstyklių, kuriomis būtų galima jį pasverti. Kai jie nieko nepešę sugrįžo, karalius paklausė: „Na, kaip?“ Vienas iš darbininkų pradėjo aiškintis: „Valdove, mes niekur neradome reikiamo dydžio svarstyklių.“ Tada karalius pasisuko į savo patarėją: „Ar gali pasverti dramblių?“ „Taip, valdove“, – atsakė ministras ir išėjo vedinas drambliu. Netrukus jis grįžo ir pasakė: „Jis sveria 5 825 kilogramus.“ Darbininkai iš nuostabos išsižiojo. „Kaip tau pavyko taip greitai tai padaryti?“ – paklausė vienas darbininkas, – „tu radai tinkamas svarstykles?“ Ministras atsakė: „Ne. Dramblio svarstyklėmis nepasversi. Aš nusivedžiau jį į paupį, išodinau į valtį ir pažymėjau ant valties vandens lygį. Paskui išlaipinau dramblių ir pakroviau jį 50 kilogramų maišais, kol valtis nugrimzdo iki pažymėtos vietos. Suskaičiavęs maišus sužinojau jo svorį.“ Tada karalius kreipėsi į darbininkus: „Na, ar dabar aišku?“ Stipresnis yra tas, kuris išmintingesnis. Marksas ir jo pasekėjai yra kvailiai ir nenaudėliai. Mes nesivadovaujame jų patarimais, mes klausome Krišnos ir Jo atstovų patarimų.

Šyāmasundara: Vadinasi, religija nėra politinė priemonė laikyti žmones iliuzijoje?

Śrīla Prabhupāda: Ne. Religija reiškia tarnystę dvasiai. Štai kas yra religija. Visi tarnauja, tik nežino, kam geriausia tarnauti. Todėl Krišna sako: „Tarnauk Man, ir tu tarnausi dvasinei bendruomenei.“ Štai tikroji religija. Marksistai svajoja sukurti vadinamąją tobulą visuomenę be religijos, tačiau iki šių dienų viso pasaulio žmonės žavisi Indija, nes jos pamatas yra religija.

Šyāmasundara: Marksas sako, kad ne Dievas sukūrė žmogų, o žmogus – Dievą.

Śrīla Prabhupāda: Tai dar didesnė nesąmonė. Sprendžiant iš jo žodžių, jis buvo tikras nedorėlis ir kvailys. Kol žmogus neprasižioja, nesuprasi, ar jis protingas ar kvailas. Kvailys gali vilkėti gerus drabužius ir išmokti džentelmeno manierų, bet kai jis ima kalbėti, tada ir sužinai, ar tai protingas žmogus, ar kvailys.

Šyāmasundara: Vladimiras Leninas buvo Markso sekėjas. Jis pasiškolino Markso idėjas ir jas papildė. Jis teigė, kad revoliucija yra istorijos lokomotyvas, kad istorija vystosi šuoliais ir kad didžiausias jos šuolis – tai komunizmas. Jis norėjo Rusijoje įvesti proletariato diktatūrą, kurią pavadino galutiniu etapu žmonijos vystymosi istorijoje.

Śrīla Prabhupāda: Ne. Mes labai atsakingai galime patikinti – ir tegu jie įsideda į galvą, – kad po bolševikų revoliucijos įvyks dar nemaža revoliucijų, nes, kol žmonės gyvena materialaus mąstymo lygmeniu, revoliucijos nuolat kartosis. Mes siūlome mesti šalin visus tuos prasimanymus ir pereiti į dvasinį lygmenį. Jei pakilsime į dvasinį lygmenį, nebebus daugiau revoliucijų. Dhruva Mahārādja sakė: *nātaḥ paraṁ parama vedmi na yatra vādaḥ*: „Dabar, kai išvydau Dievą, visiškai nurimau. Nuo šiol man nerūpi jokios teorijos.“ Taigi Dievo sąmonė yra aukščiausia ir galutinė revoliucija. Revoliucijos kils tol, kol žmonija neišsąmonins Kṛṣṇos.

Šyāmasundara: Kol neivyks Hare Kṛṣṇa revoliucija.

Śrīla Prabhupāda: Vedose sakoma, kad žmogus visada siekia žinių, ir, kai jis įgyja žinias apie Absoliučią Tiesą, jam atsiveria visos paslaptys. *Yasmin vijñāte sarvaṁ evaṁ vijñātaṁ bhavati*. Žmonės visada siekia kokio nors tikslo, bet jie nežino, kad galutinis tikslas yra Kṛṣṇa. Jie nori pagerinti situaciją keldami materialias revoliucijas. Jie nežino, kad jie yra dvasinės būtybės ir, kol jie nesugrįš į dvasinį pasaulį ir nepradės bendrauti su Aukščiausiaja Siela – Dievu, apie laimę negali būti ir kalbos. Mes tarsi žuvis, išmestos į krantą. Kaip žuvis be vandens, taip ir mes, atskirti nuo dvasinio pasaulio, negalime jaustis laimingi. Mes esame neatskiriamos Aukščiausiosios Dvasios dalelės, tačiau panorusios tapti besimėgaujanciais subjektais atsiskyrėme nuo Jos ir puolėme iš dvasinio į materialųjį pasaulį. Kol mes nesuprasime, kad mūsų namai dvasiniame pasaulyje ir kol į jį negrįšime, nepatirsime laimės. Mes galime kurti teorijas daugybę gyvenimų, tačiau tokiame pasaulyje viena po kitos kils revoliucijos. Senąją tvarką pakeis nauja, kitaip tariant, istorija nuolat kartosis.

Šyāmasundara: Marksas rašo, kad materialiam pasaulyje egzistuoja dvi nesutaikomos priešybės; jų pulsavimas ir yra istorijos šuolių – vis naujų revoliucijų – priežastis. Jis teigia, kad komunis-

tinė revoliucija – galutinė, nes ji iki galo išsprendžia socialinius ir politinius prieštaravimus.

Śrīla Prabhupāda: Perkėlus komunistų idėją į dvasinę plotmę, ji taptų tobula. Kol ji yra materialinė, komunistinė revoliucija nebus galutinė. Jie mano, kad viskas priklauso valstybei. Bet valstybė nėra tikroji savininkė. Tikrasis visa ko savininkas yra Dievas. Kai jie prieis prie šios išvados, komunistinę idėją galima bus laikyti tobula. Mūsų filosofijai taip pat būdinga komunistinė filosofija. Jie sako, kad viskas turi būti daroma vardan valstybės, taigi mūsų Tarptautiniame Kṛṣṇos sąmonės judėjime mes praktikuojame tikrąjį komunizmą, nes viską darome dėl Kṛṣṇos. Mes žinome, kad bet kokios veiklos rezultatai priklauso Kṛṣṇai, kad Jis yra aukščiausias džiaugsmo subjektas (*bhoktāraṁ yajña-tapasām*). Komunistinė filosofija, kuria dabar vadovaujamasi, yra muilo burbulas, bet jei komunistai išiklausytų į „Bhagavad-gītā“ doktriną, skelbiančią, kad Kṛṣṇa yra aukščiausias savininkas, džiaugsmo subjektas ir geriausias kiekvienos būtybės draugas, ji būtų išties tobula. Tada žmonės taptų laimingi. Rusai nepasitiki valstybe, bet jei jie suprastų, kad Kṛṣṇa – jų draugas, jie visiškai Juo pasitikėtų, taip, kaip Juo pasitikėjo Arjuna Kurukšetros mūšio lauke. Didžioji Arjunos ir jo draugų pergalė Kurukšetros mūšyje įrodė, kad jis ne be reikalo pasitikėjo Kṛṣṇa:

*yatra yogeśvaraḥ kṛṣṇo
yatra pāṛtho dhanur-dharaḥ
tatra śrīr vijayo bhūtir
dhruvā nītir matir mama*

„Kur pasirodo visų mistikų valdovas Kṛṣṇa ir neprilygstamas lankininkas Arjuna, ten be abejonės bus turtai, pergalė, nepaprasta galia ir dorovė. Tokia mano nuomonė [„Bhagavad-gītā“ 18.78].“ Taigi, jei visuomenės centre atsidurs Kṛṣṇa, žmonės bus visiškai saugūs ir visuomenė suklestės. Komunistinė idėja yra sveikintina su viena išlyga – jei visuomenė yra pasirengusi valstybę iškeisti į Kṛṣṇą. Štai kas iš tikrųjų yra religija.

Psichoanalizė ir siela

1971 metų spalio 5 dieną Kalkutoje įrašytame pokalbyje su savo mokiniu Šyāmasundara, Śrīla Prabhupāda pažvelgia į psichologiją iš Vėdų perspektyvos. Śrīla Prabhupāda sako: „Bandymai išsiaiškinti, ar vaikystėje nebuvo patirta kokia nors psichinė trauma, nepadės atskleisti ligos priežasties... Jis (Freudas) nežinojo esminio dvasinio susivokimo principo, kad mes – ne kūnas... Mes iš esmės skiriamės nuo savo kūno – mes kraustomės iš vieno kūno į kitą.“

Šyāmasundara: Sigmundas Freudas kėlė idėją kad mūsų psichologinių problemų priežastis – trauminė patirtis vaikystėje ar kūdikystėje. Jis sukūrė gydymo metodą, kurio esmė – priversti pacientą prisiminti tuos skausmingus įvykius ir juos analizuoti.

Śrīla Prabhupāda: Bet jis nežinojo, kad žmogus vėl taps kūdikiu. Pasibaigus šiam gyvenimui mes pateksime į kitas iščias ir vėl patirsime psichologines traumas. Todėl dvasinio mokytojo ir tėvų pareiga – išgelbėti vaiką nuo kito gimimo. Žmogaus gyvybės forma mums duoda galimybę suprasti, kokias kančias sukelia gimimas, mirtis, senatvė bei ligos, ir elgtis taip, kad daugiau nebereikėtų atsidurti iščiose ir iš naujo patirti gimimo kančias.

Šyāmasundara: Freudas išgydė nuo neurozės nemažai žmonių. Štai, vyras yra lytinis impotentas. Sugrįžęs mintimis į vaikystę, jis gali prisimininti tuos neigiamai jo psichiką paveikusius santykių su tėvu ar motina momentus, kurie ir yra jo atgrasumo moterims priežastis. Tokiu būdu jis gali išspręsti savo psichologinę problemą ir imti gyventi normalų lytinį gyvenimą.

Śrīla Prabhupāda: Netgi būnant vadinamosios normalios psicho-

loginės būsenos lytiniai malonumai sukelia frustraciją ir yra visai nereikšmingi. O Materialistiškai gyvenantiems ir prie šeimyninio gyvenimo prisirišusiems žmonėms lytiniai santykiai yra didžiausias malonumas. Bet *śāstrose* (Vedų šventraščiuose) sakoma *yan maithunādi-gr̥hamedhi-sukham hi tuccham*: lytinių santykių teikiamas malonumas geriausiu atveju yra dešimtoje vietoje. Kadangi materialistai neturi nė menkiausio supratimo apie Kṛṣṇos sąmonės teikiamą malonumą, didžiausiu malonumu jie laiko lytinius santykius. O kaip lytinis malonumas patiriamas? Taip pat, kaip kasantis niežtinčią vietą. Tačiau lytinis malonumas turi savo pasekmes. Mamos laukia gimdymo kančios, o tėvo pečius užgula vaiko auginimo ir lavinimo atsakomybė. Žinoma, jei žmonės nejaučia atsakomybės ir gyvena kaip šunys ir katės, tai jau kitas dalykas. Bet aš kalbu apie išauklėtus ir dorus žmones – argi auginti vaikus ne galvos skausmas? Žinoma, kad taip. Todėl dabar visi saugosi vaikų ir naudoja si kontracepcijos priemonėmis. Bet geriau sekti *śāstromis*: stenkitės toleruoti niežėjimą ir taip išvengsite skausmo. Štai tokia tikroji psichologija. Niežulį galima toleruoti, jei praktikuojama Kṛṣṇos sąmonė. Praktikuojantysis Kṛṣṇos sąmonę, nėra toks priklausomas nuo lytinių impulsų.

Śyāmasundara: Pasak Freudo, lytinių malonumų troškimas gali sukelti žmogui neurozes ar tapti asmenybės sutrikimu, tai yra, pasąmonės konfliktų ir nerimo – priežastimi.

Śrīla Prabhupāda: Su tuo mes sutinkame. Natūralu, kad ikūnyta gyvoji būtybė išalksta ir jaučia lytinius troškimus. Šie norai būdingi netgi gyvūnams.

Śyāmasundara: Freudas buvo įsitikinęs, kad žmogaus ego bando pažaboti šiuos impulsus ir šis konfliktas gimdo nerimą.

Śrīla Prabhupāda: Mes paaiškinsime taip: materialistinis gyvenimas, be abejonės, sukelia daug kančių. Kai tik gyvoji būtybė gauna materialų kūną, ji pasmerkiama trijų rūšių materialioms kančioms: kančioms, kurias sukelia kitos gyvosios būtybės, materialios gamtos sukeliamoms kančioms ir kančioms, kurias sukelia jos pačios kūnas bei protas. Taigi svarbiausias dalykas – nutraukti šias materialias kančias ir tapti amžinai laimingu. Kol gyvoji būtybė laikosi išsikibusi materialistinės gyvensenos, kurios nuolatinės palydovės yra trijų rūšių kančios, apie laimę negali būti ir kalbos. Visos Vedų civili-

zacijos pagrindas yra pastangos pagyti nuo materializmo ligos. Jei pagysime nuo šios ligos, savaime išnyks ir jos simptomai. Freudas paprasčiausiai mėgino gydyti šios pamatinės ligos simptomus. Kartais susirgus skauda galvą, kartais kojas, o kartais pilvą. Tačiau išgydžius ligą, išnyksta ir jos simptomai. Štai toks mūsų metodas.

Šyāmasundara: Savo psichoanalizės teorijoje Freudas sako, kad prisiminę ir iš naujo įvertinę vaikystėje patirtą psichinę traumą mes išsivaduojame iš mus persekiojančios įtampos.

Śrīla Prabhupāda: Bet kokia garantija, kad jūs vėl nepatirsite psichinės traumos? Net jei gydytojas išgydys nuo vieno sukrėtimo pasekmių, nėra jokios garantijos, kad pacientas nepatirs kito sukrėtimo. Todėl Freudų gydymas beprasmis. Mūsų programos tikslas – absoliutus pagijimas, perėjimas į tokią būseną, kai nebelieka galimybės patirti psichinių traumų. Kai gyvoji būtybė pasiekia tikros Kṛṣṇos sąmonės lygį, net ir baisiausiomis aplinkybėmis ji išlieka visiškai nesutrikdoma. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas siūlo žmonėms galimybę įgyti šį gebėjimą. Freudas mėgino išgydyti nuo vienos rūšies sukrėtimo pasekmių, bet materialiaame pasaulyje jie persekioja gyvąją būtybę visą gyvenimą. Kol esame materialios būties nelaisvėje, neišvengsime sukrėtimų. Tačiau įgiję Kṛṣṇos sąmonę išsivaduosime nuo bet kokių nelaimių.

Šyāmasundara: Freudas manė, kad žmogus yra valdomas lytinio potraukio – libido, ir jei vaikystėje lytinio potraukio realizavimas yra slopinamas, gali sutrikti jo psichika.

Śrīla Prabhupāda: Kiekvienai gyvai būtybei būdingas lytinis apetitas – jis įgimtas. Tačiau Vedų *brahmacāryos* sistema nuo ankstyvo amžiaus riboja vaiko lytinį gyvenimą visą jo dėmesį nukreipdama į Kṛṣṇos sąmonę, todėl tikimybė, kad jis turės psichinių sutrikimų dėl lytinio troškimo suvaržymo, labai nedidelė. Vedų laikais visuomenės vadovai puikiai žinojo, kad nežabotai tenkindamas lytinius troškimus žmogus prailgina materialią būtį – kaskart po mirties jis vėl turės gimti materialiaame kūne. Todėl, pasak šastrų, lytiniai santykiai leidžiami tik santuokoje. Nesantuokiniai lytiniai santykiai draudžiami. Kṛṣṇos sąmonės judėjime mes draudžiame neleistinus lytinius santykius, o ne lytinius santykius apskritai. „Bhagavad-gītoje“ [7.11] Kṛṣṇa taip sako: *dharmāvīruddho bhūteṣu kamo 'mi bharatarabha* – „Aš – lytinis gyvenimas, neprieštaraujantis religi-

jos įstatymams.“ Tai reiškia, kad lytinį gyvenimą būtina reguliuoti. Mes visi instinktyviai linkę tenkinti savo lytinį potraukį neribotai – Vakarų pasaulyje taip visi ir elgiasi, – tačiau, pasak Vedų, lytinių santykių apribojimai būtini. Maža to, apribojimai taikytini mėsos valgymui, azartiniam lošimams ir alkoholio vartojimui. Krišnos sąmonės judėjime mes atsisakėme šių dalykų, ir mūsų judėjimo nariai iš Vakarų tampa tyrais Krišnos *bhaktais*. Visi žmonės, pasak Vedų *śāstrų*, turėtų bent jau apriboti šią nuodėmingą veiklą.

Vedų *varṇāśrama-dharmos* sistema (keturi socialiniai ir dvasiniai luomai) yra pagrįsta grynai moksliniais principais, todėl ji veikia kaip gerai suderintas mechanizmas. Gyvenimas teka ramia vaga, ir visi žmonės turi galimybę tobulinti Krišnos sąmonę. Jei žmonija perimtų Vedų sistemą, niekas nekenėtų nuo psichinių sutrikimų.

Śyāmasundara: Freudas sako, kad lytinė energija išliejama ne tik lytinių santykių metu; ji susijusi ir su daugybe įvairių kūniškų pojūčių, pavyzdžiui, liežuviu malonumais (valgymu, čiulpimu).

Śrīla Prabhupāda: Tai patvirtina *sāstros*: *yan maithunādi-gṛhamedhi-sukham*. Vienintelis materialaus pasaulio malonumas yra seksas. Žodis *ādi* nurodo, kad svarbiausias principas yra *maithuna*, lytiniai santykiai. Lytinis malonumas yra materialaus pasaulio variklis. Bet šis malonumas yra tarsi lašas vandens dykumoje. Dykumoje reikalingos marios vandens. Jei rasite ten lašą vandens, žinoma, galite sakyti „čia yra šiek tiek vandens“, bet ko jis vertas? Taip ir lytiniai santykiai. Jie, be abejonės, teikia malonumą, tačiau palyginus su beribiu malonumu, kurį teikia Krišnos sąmonė, jie yra tarsi lašas vandens dykumoje. Visi trokšta patirti malonumą, kuris niekada nesibaigtų, bet niekas tokio neranda. Žmonės išbando įvairiausius būdus, norėdami patirti iš lytinių santykių kuo didesnį malonumą, merginos gatvėse vaikšto pusnuogės. Kaip visuomenė degradavo! Dabar moterys sudaro didžiąją dalį visuomenės, ir kiekviena moteris bei mergina stengiasi patraukti vyrą, o vyrai tuo naudojasi. Viena bengalų patarlė sako: „Kai turguje lengvai gali nusipirkti pieno, kokia prasmė laikyti karvę?“ Todėl vyrai nenori vesti, nes jie gali lengvai patenkinti lytinį poreikį ir nevedę. Jie palieka šeimas. Kuo labiau vyrai ima žavėtis moterimis, tuo daugiau pasaulyje gimsta mergaičių.

Śyāmasundara: Kuo čia dėtas moterų skaičiaus didėjimas?

Śrīla Prabhupāda: Dėl dažnų lytinių santykių vyrai netenka galios perduoti kūdikiui vyrišką lytį. Kai lytiškai stipresnė yra moteris, gimsta mergaitė, kai lytiškai stipresnis vyras, gimsta berniukas. Taip sakoma Ajurvedoje. Štai pavyzdžiui, Indijoje, Pandžabo valstijoje, moterų yra mažiau negu vyrų, nes vyrai ten stambūs ir stiprūs. Taigi, kai moterys yra lengvai prieinamos, vyrai tampa silpni ir pradeda moteriškos lyties kūdikius. Neretai jie tampa ir impotentais. Jei lytinis gyvenimas nėra ribojamas, jis sukelia daug bėdų. Patys matote: impotencija, vyrai naudojami moterimis ir jų neveda, didėjantis moterų skaičius. Tačiau niekas nežino, kodėl taip atsitinka ir kaip reguliuoti žmogaus psichologiją, kad to būtų išvengta. Norint išspręsti šias problemas reikia atsigręžti į Vedų civilizacijos sistemą.

Śyāmasundara: Freudas teigė, kad augdamas vaikas ima suprasti, kad atsakęs greičiausiu būdu patiriamą jutiminio pasitenkinimo vėliau jis turės didesnę naudą.

Śrīla Prabhupāda: Bet net ši vadinamoji „didesnė nauda“ yra iliuzinė, nes ji pagrįsta materialaus malonumo principu. Vienintelis būdas visiškai atsakyti žemesniųjų malonumų – Kṛṣṇos sąmonė. „Bhagavad-gītoje“ [2.59] Kṛṣṇa sako: *param dṛṣṭvā nivartate* – „patyrusi aukštesnį skonį, ji susilaiko nuo žemesniųjų malonumų.“ Yāmūnācārya sako: „Nuo tada, kai atsidėjau transcendentinei meilės tarnystei Kṛṣṇai, kuri kaskart leidžia patirti dar nepatirtą džiaugsmą, vien mintis apie kūniškus malonumus man yra atgrasi, ir perkreiptu veidu aš nuveju ją lauk.“ Tokia yra Kṛṣṇos sąmonė. Mūsų siūloma išeitis – nuo ankstyvos vaikystės auklėti vaikus *brahmacāryos* (susilaikymo) principu, o kai jiems jau virš dvidešimties, jie gali vesti. Pradžioje jie turi išmokti valdyti jusles. Jei berniuko auklėjimas remiasi religiniais ir doroviniais principais, jo sperma pakyla į smegenis, ir jis sugeba suprasti dvasines vertybes. Spermos eikvojimas silpnina intelekto galią. Taigi, jei berniukas nuo vaikystės auklėjamas *brahmacaryos* dvasia ir nepraranda spermos be reikalo, jis taps protingu, stipriu ir brandžiu vyru.

Dėl tokio auklėjimo nebuvimo sulėtėjo smegenų ir fiziologinis vystymasis. Jei berniukas, užaugęs kaip *brahmacāris*, tebenori patirti lytinius malonumus, jis gali vesti. Jo kūnas ir smegenys nėra praradę galios, todėl jis iškarto pradės vyriškos lyties kūdikį. O kadangi jis nuo vaikystės buvo mokomas atsižadėti materialių džiaugsmų,

sulaukęs penkiasdešimties jis atsižadės šeimos gyvenimo. Tuo metu jo pirmagimis jau bus maždaug dvidešimt penkerių metų amžiaus ir galės pasirūpinti namų ūkiu. Šeimyninis gyvenimas yra teisė į lytinį gyvenimą – tik tiek. Lytiniai santykiai vyrui nėra būtini, bet, jei jis negali susilaikyti, jis gali vesti ir išbandyti lytinį gyvenimą. Tokia sistema išgelbėtų visuomenę. Bandymai išsiaiškinti, ar vaikystėje nebuvo patirta kokia nors psichinė trauma, nepadės atskleisti ligos priežasties. Lytinis potraukis, taip pat potraukis svaigintis ir valgyti mėsą būdingas gyvai būtybei nuo pat gimimo. Todėl jį reikia valdyti, nes nevaldomas lytinis potraukis supančios gyvąją būtybę.

Šyāmasundara: Vakarietiška vaikų auklėjimo sistema atrodo dirbtina, nes tėvai arba pernelyg tramdo savo vaikus, arba visiškai jų nedrausmina.

Śrīla Prabhupāda: Tai negerai. Vedų sistemoje vaikas auklėjamas taip, kad įsisąmonintų Kṛṣṇą. Be prievartos, žinoma, neapsieisi, bet Kṛṣṇos sąmonėje prievarta kitokia. Mes sakome, kad vaikas turi keltis anksti ryte, garbinti Dievybę šventykloje ir giedoti Hare Kṛṣṇa. Iš pradžių prievarta reikalinga, nes vaikas taip ir neišsiugdys įpročių. Bet viskas daroma tam, kad jis būtų nukreipiamas Kṛṣṇos sąmonės link. Vėliau, kai vaikas supras, kad jis nėra kūnas, jis nebeturės sunkumų. Taigi Kṛṣṇos sąmonė yra svarbiausias vaistas – panacėja nuo visų ligų.

Šyāmasundara: Pasak Freudo, asmenybę sudaro trys dariniai: ego, superego ir id. Id yra nesąmoningas instinktas patirti malonumą. Ego – tai fizinė savimonė ir savisaugos instinktas. Superego – tai dorovinės vertybės, kurias vaikui perduoda tėvai bei kiti autoritetai.

Śrīla Prabhupāda: Taip, tikra tiesa, kad gyva būtybė turi klaidingą savimonę – *ahaṅkāra*. Pavyzdžiui, Freudas manė, kad jis yra austras. Tai klaidinga savimonė, susitapatinimas su gimimo vieta. Mes visiems stengiamės suteikti informacijos apie tai, kad tapatinimasis su kūnu yra didžiausias neišmanymas. Tik dėl neišmanymo žmonės laiko save indais, amerikiečiais, induistais ar musulmonais. Tai žemesnės kokybės savimonė. Aukštesnės savimonės žmonės mano, kad jie yra Brahmanas, amžini Kṛṣṇos tarnai. Nuo pat vaikystės formuojant vaikui tokią savimonę, užaugęs jis neturi klaidingos savimonės.

Šyāmasundara: Freudas sako, kad ego stengiasi apsaugoti asmeny-

be, kontroliuodama nesąmoningus id reikalavimus. Kitaip tariant, pamatęs maistą, id iškart jo reikalauja, o ego stengiasi kontroliuoti ši jo reikalavimą, kad apsaugotų asmenybę. Superego padeda vykdyti šią kontrolę. Taigi dėl šių asmenybės struktūrinių darinių ir kyla asmenybės konfliktas.

Śrīla Prabhupāda: Tačiau šis principas iš esmės yra klaidingas, nes Freudas neturi jokio supratimo apie kūne esančios sielos egzistavimą. Jis kalba vien apie kūną. Todėl jis visiškai kvailys. Pagal *bhāgavat*os filosofiją, žmogus, kuris vadovaujasi kūniška gyvenimo samprata ir mano esąs kūnas – gleivių, tulžies ir *pranų* maišas, – niekuo negeresnis už asilą.

Śyāmasundara: Tai ši sąveika tarp id, ego ir superego vyksta materialiu lygmeniu?

Śrīla Prabhupāda: Taip, tai subtiliojo kūno vidinės sąveikos. Protas yra svarbiausias subtilaus kūno elementas. Protas valdo ne tokius subtilius elementus – juses, o jį patį valdo intelektas. Intelektą valdo ego. Taigi, jei ego yra klaidingas, viskas juda klaidinga linkme. Jeigu klaidingas ego verčia mane tapatintis su kūnu, viskas, kas remiasi šia idėja, yra klaidinga. Tai – *māyā*, iliuzija. Vedų mokymo tikslas ir yra pakilti iš šio klaidingo lygmens į dvasinį lygmenį *brahma-jñānā*. Kai tik žmogus ima suprasti esąs amžinoji siela, jis tampa laimingas. Visos jo bėdos kyla iš klaidingo ego, o kai tik jis suvokia savo tikrąjį ego, materialios būties liepsnos tuojau užgessta. Filosofai teprašo materialios būties liepsnas, o mes norime padėti gyvajai būtybei ištrūkti iš degančio materialios būties kalėjimo. Jie stengiasi padėti gyvajai būtybei surasti laimę degančiame kalėjime, bet jiems niekada tai nepavyks. Gyvają būtybę reikia išgelbėti iš ugnies, tik tada ji gali tapti laiminga. Šią žinią skelbia Caitanya Mahāprabhu ir tą patį sako Viešpats Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“. Freudas sutapatina kūną su siela. Jis nesuvokia pamatinės dvasinės tiesos – kad mes nesame kūnai. Mes skiriamės nuo kūnų, mes juose tik apsigyvename ir nuolat keliaujame iš vieno į kitą. Be šių žinių visos jo teorijos remiasi klaidingomis prielaidomis.

Ne tik Freudas, – visi šio materialaus pasaulio gyventojai yra paveikti iliuzijos. Syki Bengalijoje vienas psichiatras buvo pakviestas dalyvauti byloje, kurioje žmogžudyste kaltinamas asmuo teisinosi padaręs nusikaltimą dėl psichinių sutrikimų. Psichiatras ėmėsi

tyrinėti, ar jis iš tiesų serga psichine liga, ar tiesiog paveiktas stipraus streso. Teismo salėje jis pasakė: „Aš tyriau nemažai žmonių ir galiu pasakyti, kad visi kažkuria prasme yra bepročiai. Šioje byloje, jei kaltinamasis teigia esąs beprotis, galima jį išteisinti, nes visi mes šiek tiek bepročiai.“ Tokia ir mūsų išvada. Tas, kuris tapatina save su kūnu, yra beprotis, nes visas jo gyvenimas remiasi klaidinga idėja.

Šyāmasundara: Freudas taip pat tyrinėjo nerimo problemą. Pasak jo nerimas kyla, kai id kėsinaisi užvaldyti racionalųjį ego ir dorovinės vertybes ikūnijantį superego.

Śrīla Prabhupāda: Kol žmogus gyvena materialiu lygmeniu, jis neatsikratys nerimo. Nerimas yra neatskiriama sąlygoto gyvenimo dalis.

Šyāmasundara: Ar taip yra todėl, kad mūsų troškimai niekada neišsipildo?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Jūsų troškimai niekada neišsipildys, nes jūs trokštate laikinų dalykų. Tarkim, aš trokštu gyventi amžinai, bet turiu materialų kūną, todėl tai yra neįmanoma. Štai kodėl mane persekioja mintis apie mirties neišvengiamybę. Aš bijau mirties, bijau, kad neteksiu kūno. Štai čia ir yra nerimo priežastis – tai, kas laikina, mes laikome amžinu dalyku.

Šyāmasundara: Freudas sako, kad nerimas atsiranda, kai superego, norėdamas apsaugoti ego, slopina primityvius id troškimus. Ar pagrindinių instinktų slopinimas nežaloja mūsų pačių?

Śrīla Prabhupāda: Na, mes slopinimą suprantame kaip susilaikymą nuo tam tikrų veiksmų, kurie ilgainiui atsisuka prieš mus pačius. Štai tarkim, jūs sergate diabetu, ir gydytojas jums uždraudžia valgyti saldumynus. Jei jūs norite saldumynų, jums tenka nuslopinti troškimą. *Brahmacāriui* nevalia vienam būti su jauna moterimi, jam nevalia į ją žiūrėti. Net jei jam ir norisi pažvelgti į moterį, jis turi nuslopinti šį troškimą. Tai yra *tapasya*, savanoriškas susilaikymas.

Šyāmasundara: Bet argi šių troškimų negalima patenkinti koku nors kitu būdu? Pavyzdžiui, užuot žavėjusis gražia moterimi, galima žavėtis tobulomis Kṛṣṇos formomis.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Būtent toks mūsų metodas: *param dṛṣṭvā nīvartate*. Jei randate geresnį užsiėmimą, savaime atsisakote pras-

tesnio. Jei jus sužavi Krišnos grožis, natūralu, kad jums nebesinori dairytis į moteris.

Šyāmasundara: O kaip vaikystės išgyvenimai paveikia tolesnį asmenybės formavimąsi?

Śrīla Prabhupāda: Vaikai visada stengiasi pamėgdžioti tuos, su kuriais bendrauja. Turbūt visi matėte filmą „Tarzanas“. Jis išaugo su beždžionėmis ir perėmė beždžionių įpročius. Jei vaikas augs tinkamoje aplinkoje, jų psichika vystysis kuo puikniausiai – savo dorybėmis jie taps panašūs į pusdievius. Bet jei vaikai augs netinkamoje aplinkoje, jie taps tikrais demonais. Vaikai yra kaip molis – gali nulipdyti iš jų ką tik nori, ir jiems patinka mokytis.

Šyāmasundara: Vadinasi, vaiko asmenybė formuojasi ne pagal tam tikrą šablono?

Śrīla Prabhupāda: Ne. Iš vaikų galima padaryti ką tik norite, kaip bandeles iš tešlos. Tačiau juos reikia dėti į formules, o paskui jie iš jų išaugo – kaip *bharačiai*, *capāčiai* ar *kacauriai* (indiški tešlainiai). Taigi, jei pasirūpinsite, kad vaikai augtų tinkamoje aplinkoje, jie bus puikūs žmonės, bet jei bendraus su netinkamais asmenimis, jie patys taps nedorėliais. Vaikai neturi savarankiškos psichologijos.

Šyāmasundara: Tiesą sakant, Freudas labai pesimistiškai galvojo apie žmones. Jis manė, kad mes visi apsėsti nesąmoningų ir chaotiškų instinktų, kurie neatskiriami nuo mūsų prigimties.

Śrīla Prabhupāda: Tai ne tik pesimistinis požiūris, bet dar ir žinių stoka. Jis neturi tobulų žinių, ir jam nepavyko sutikti tobulo mokytojo. Todėl visos jo teorijos yra gryniausia nesąmonė.

Šyāmasundara: Jis prieina prie išvados, kad šiame materialiam pasaulyje neįmanoma būti laimingu, tačiau psichoanalizė vis dėlto gali padėti palengvinti kai kuriuos vidinius konfliktus. Jis manė, kad reikia stengtis nutiesti kuo lygesnį kelią, net jei kliūtys ir neišvengiamos.

Śrīla Prabhupāda: Taip, dėl to, kad materialiam pasaulyje nėra laimės, jis teisus. Bet jei žmogus pakils į dvasinį lygmenį, jei jo sąmonė transformuosis į Krišnos sąmonę, jis taps laimingas.

Evoliucija: tikrovė ar fantazija?

Los Andželas, 1972 m. birželis. Šrila Prabhupāda teigia, kad Darvino evoliucijos teorija yra neįtikinama ir nelogiška. Tačiau ne vien Darvinas kėlė evoliucijos idėją. Vedose taip pat rašoma apie evoliuciją, tik ne apie gyvybės rūšių, o apie sielos evoliuciją. „Mes pripažįstame evoliuciją,- sako Šrila Prabhupāda, – tik ne gyvybės rūšių, o sielos evoliuciją. Kūnai jau egzistuoja, o siela evoliucionuoja, migruodama iš vieno kūno į kitą... Evoliucijos teorijos šalininkai turi vieną trūkumą – jie nieko neišmano apie sielą.“

Bhaktas: Darvinas įrodinėjo, kad gyvybės rūšys galėjo atsirasti mechanškai, be jokio planingo gamtos jėgų veikimo. Vadinamosios „natūraliosios atrankos“ būdu iš primityvių užuomazginių gyvybės rūšių palaipsniui išsivystė aukštesnės ir sudėtingesnės gyvybės formos. Ir tarp šiandien gyvenančių gyvybės rūšių kai kuriems gyvūnams būdingos savybės, padėsiančios jiems prisitaikyti prie aplinkos; šios labiau prisitaikančios gyvosios būtybės ir išgyvens, kad perduotų savo gerąsias savybes palikuonims, o silpnos gyvos būtybės natūraliai išmirs. Taigi šaltas klimatas bus palankus toms rūšims, kurios turi ilgą kailį ar riebalų sluoksnį, ir šios gyvybės rūšys evoliucionuos ta linkme.

Šrila Prabhupāda: Na gerai, tada aš paklausiu, ar kūnas vystosi pagal kažkokį sumanymą, kad galėtų išgyventi tam tikromis gamtinėmis sąlygomis – tarkim, kaip jūs sakote, apauga kailiu ar riebalų sluoksniu? Kas viską organizavo? Štai kur klausimas.

Bhaktas: Niekas. Šiuolaikiniai evoliucijos šalininkai savo teorijas grindžia prielaida apie atsitiktinius genetinius pakitimus.

Šrila Prabhupāda: Tai nesąmonė. „Atsitiktinumas“, kaipo toks,

apskritai neegzistuoja. Viską aiškinti kažkokiu „atsitiktinum“ – paprasčiausia kvailystė. Aš pakartosiu savo klausimą: kas sukūrė skirtingas sąlygas skirtingiems gyvūnams?

Bhaktas: Na, pavyzdžiui, varlės patelė deda tūkstančius kiaušinėlių, bet iš jų išsiritusių varliukų išgyvena nedaug. Išgyvena stipriausieji. Jei gamtoje neegzistuantų stipriausiųjų atrankos dėsnis, labai daug varlių...

Śrīla Prabhupāda: Taip, varlės ir daugybė kitų gyvūnų deda šimtus kiaušinėlių. Gyvatės vienu kartu atsiveda daugybę jauniklių, ir jei visi jie išgyventų, kiltų didelis pavojus kitoms rūšims, todėl didelės gyvatės minta mažomis. Toks gamtos dėsnis, tačiau gamtos dėsnius valdo protas. Mes laikomės tokios teorijos. Gamtos dėsniai nėra akli, juos kuria protas, Dievo protas. Taip moko „Bhagavad-gītā“ [9.10]: *mayādhyaṁkṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram*. Viskas materialiaime pasaulyje vyksta Aukščiausiojo Viešpaties valia. Visur viešpatauja Jo nustatyta tvarka. Taigi gyvatės padeda šimtus kiaušinėlių, ir jei išgyventų visi išsiritę gyvačiukai, pasaulis virstų gyvačių irštva. Tigrui patinai taip pat ėda savo jauniklius. Pasak Tomo Maltuso ekonomikos teorijos, kai pasaulyje atsiranda per didelis žmonių skaičius, neišvengiamai kyla karas, epidemija, badas ar panaši nelaimė, kuri vėl jį normalizuoja. Ir tai vyksta ne atsitiktinai, o pagal planą. Tie, kurie sako, kad tai vyksta atsitiktinai, neturi pakankamai žinių.

Bhaktas: Bet Darvinas pateikė daugybę įrodymų...

Śrīla Prabhupāda: Įrodymų. Na, gerai. Mes irgi jų turime. Įrodymai būtini. Bet tie, kurie turi įrodymų, apie atsitiktinumą nekalba.

Bhaktas: Pavyzdžiui, iš daugybės milijonų varlių, viena gali būti labiau prisitaikiusi gyventi vandenyje.

Śrīla Prabhupāda: Bet tai vyksta neatsitiktinai. Viskas vyksta pagal planą. Jis to nežino. Jei žmogus sako „atsitiktinai“, jis stokoja žinių. Žmonės sako „tai atsitiktinumas“, nes nežino, kaip paaiškinti reiškinius. Tai išsisukinėjimas. Taigi peršasi išvada, kad jo žinios netobulos, ir jis negali suteikti tobulų žinių kitiems. Jis apgaudinėja, štai ir viskas.

Bhaktas: Na, kažkuria prasme Darvinas išvelgia „sumanymą“ arba „projektą“...

Śrīla Prabhupāda: Jei jis išvelgia „sumanymą“ arba „projektą“, kyla klausimas kieno tai sumanymas? Jei jūs pripažįstate, kad yra

projektas, vadinasi, turite pripažinti, kad egzistuoja ir projektuotojas. Jei yra sumanymas, vadinasi, yra ir sumanytojas. O to jis nežino.

Bhaktas: Bet tas „sumanymas“ yra nesąmoningas gamtos vyksmas.

Śrīla Prabhupāda: Nesąmonė. Sumanymas yra. Saulė kasryt kyla rytuose pagal tiksliausius apskaičiavimus. Ne pagal mūsų apskaičiavimus. Priešingai, mes viską skaičiuojame pagal Saulę. Mes žinome, kad tam tikru metų laiku saulė pakyla tą ir tą valandą, ir ji pakyla minučių ir sekundžių tikslumu. Ji pakyla ne pagal savo užgaidas ir neatsitiktinai, o pagal labai tikslų sumanymą.

Bhaktas: Bet gal tai vyksta tiesiog mechanškai?

Śrīla Prabhupāda: Tokiu atveju kas valdo mechanizmą? Jei viskas vyksta mechanškai, turi egzistuoti koks nors mechanikas, mechanizmą sukūręs protas. Štai mechanizmas (Śrīla Prabhupāda bakstelį pirštu į telekso mašiną): kas jį sukūrė? Jis neatsirado pats savaime. Jis pagamintas iš metalo, o metalas savaime netampa mašina. Tam reikalingas protas. Taigi visur gamtoje yra planas, ir tą planą kuria protas, labai didelis protas.

Bhaktas: Darvinas stengėsi paaiškinti naujų gyvybės rūšių atsiradimą ir išnykimą kaip visiškai natūralų ir nevalingą procesą, ir Dievui šiame procese tiesiog nelieka vietos. Evoliucijos teorija kelia mintį, kad gyvybė atsirado sąveikaujant materijos elementams, o vėliau natūraliu būdu rūšys evoliucionavo.

Śrīla Prabhupāda: Tai kvaila. Ta sąveika ir yra Dievas. Dievas viską sujungia. Niekas be priežasties nesusijungia. Štai tarkim, aš gaminu valgį; ant virtuvės stalo sudėta daugybė paruoštų produktų. Bet jie patys nesusijungia. Tai aš, virėjas, sumaišau juos drauge – *ghi*, prieskonius, ryžius, dālą ir t.t. Taip atsiranda gardūs patiekalai. Lygiai taip, kad susijungtų gamtos elementai, reikalingas Dievas. Antraip, kaip įvyks tas susijungimo momentas? Ar sunešę produktus į virtuvę ir po valandos čia vėl sugrįžę galite tikėtis, kad valgis savaime pasigamins? Nesąmonė. Kas pagamins valgį? Jūs badausite. Reikia gyvos būtybės pastangų, tai ji pagamina valgį iš produktų. Tai mes matome realybėje. Jei sakote, kad elementai susijungia, pasakykite, kas juos sujungia. Jei jie nežino, kaip elementai susijungia, jie yra neišmanėliai.

Bhaktas: Mokslininkai teigia, kad gyvybė atsiranda iš keturių pradinių elementų: anglies, vandenilio, azoto ir deguonies.

Śrīla Prabhupāda: Jei viskas radosi iš pradinių elementų, reikėtų paklausti, kas juos sukūrė, kas yra šių elementų šaltinis.

Bhaktas: Gal vieną gražią dieną mokslas ras atsakymą į šį klausimą.

Śrīla Prabhupāda: Beprasmiška kalbėti apie kažkokį atradimą. Atsakymas jau yra, tik gal jūs jo nežinote. Vedānta sako: *janmādy asya yataḥ* – Brahmanas (Kṛṣṇa) yra visa ko šaltinis. Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ [10.8] sako: *aham sarvasya prabhavo mattaḥ sarvaṁ pravartate* – viskas kyla iš Manęs. Taigi mes žinome, kad egzistuoja didelis viską tvarkantis protas. Mes žinome. Mokslininkai gal ir nežino, ir tai jų bėda.

Bhaktas: Tą patį jie gali pasakyti apie mus.

Śrīla Prabhupāda: Ne, jie to paties pasakyti negali. Mes pripažįstame Kṛṣṇą, bet ne akiai. Jau mūsų pirmtakai, didieji praeities *ācāryos* ir išminčiai sakė, kad Kṛṣṇa yra visa ko šaltinis, taigi mes sekame jais ne akiai. Mes teigiame, kad Kṛṣṇa yra šaltinis, o ką teigia mokslininkai? Jei viską aiškina atsitiktinumumu, vadinasi, jie nieko nežino. Mes nesakome, kad svarbiausia priežastis yra atsitiktinumas. Mes nurodom pirminę priežastį, o jie sako „atsitiktinumas“, nes nieko nežino.

Bhaktas: Jie bando išsiaiškinti pirminę priežastį atlikdami kasinėjimus. Ir jiems pavyko sužinoti, kad palaipsniui, per daugybę metų, gyvūnų rūšys evoliucionavo į sudėtingesnes ir labiau prisitaikiusias rūšis, iš bestuburių – į žuvis, paskui amfibijas, roplius, vėliau vabzdžius, žinduolius, paukščius ir galiausiai – į žmones. Šiame evoliucijos procese daugelis rūšių, pavyzdžiui, dinosaurai, atsirado, kuri laiką viešpatavo, o paskui išnyko visiems laikams. Galų gale atsirado primityvios beždžionių rūšys, kurios vėliau evoliucionavo į žmones.

Śrīla Prabhupāda: Ar tai yra teorija, kad žmonės atsirado iš beždžionių?

Bhaktas: Žmonės ir beždžionės yra labai glaudžiai susiję. Jie kilo iš tų pačių...

Śrīla Prabhupāda: Susiję? Viskas yra susiję. Tai visai kitas klausimas. Jei beždžionių rūšis evoliucionavo į žmones, sakykit, kodėl neišnyko pačios beždžionės.

Bhaktas: Žmonės ir beždžionės – tai vieno medžio šakos.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Ir abi egzistuoja iki šiol. Mes sakome, kad

nuo tada, kai, pasak evoliucijos šalininkų, atsirado gyvybė, atsirado ir žmonės.

Bhaktas: Mokslininkai sako, kad nėra jokių įrodymų.

Śrīla Prabhupāda: Kodėl nėra įrodymų?

Bhaktas: Žemėje. Kasinėdami jie nerado jokių įrodymų.

Śrīla Prabhupāda: Ar radiniai žemėje yra vienintelis įrodymas? Ar negali būti kitų įrodymų?

Bhaktas: Vieninteliais įrodymais jie laiko juslėmis apčiuopiamus įrodymus.

Śrīla Prabhupāda: Bet jie vis tiek negali įrodyti, kad tuo metu, kai, pasak jų, atsirado gyvybė, žmonės neegzistavo. Jie negali to įrodyti.

Bhaktas: Pasirodo, tam tikruose žemės sluoksniuose buvo rasta žmogbeždžionių palaikų...

Śrīla Prabhupāda: Žmogbeždžionės, ar beždžionžmogiai, ir šiandien egzistuoja drauge su žmonėmis. Jei viena rūšis būtų išsivysčiusi iš kitos rūšies, pirmoji rūšis nebeegzistotų. Kai priežastis tampa padariniu, priežastis liaujasi egzistavusi. Bet šiuo atveju mes matome, kad priežastis tebeegzistuoja – beždžionės, kaip ir žmogbeždžionės egzistuoja ir šiandien.

Bhaktas: Bet ne beždžionės yra žmogaus protėviai. Ir žmonės, ir beždžionės kilo iš tų pačių protėvių. Taip teigia mokslininkai.

Śrīla Prabhupāda: Mes teigiame, kad visų mūsų atsiradimo šaltinis yra Dievas, tas pats protėvis, tas pats tėvas. Pirminis visų mūsų tėvas yra Kṛṣṇa. „Bhagavad-gītoje“ [14.5] Kṛṣṇa sako: *sarva-yoniṣu kaunteya* (visų egzistuojančių gyvybės rūšių)... *aham bīja-pradaḥ pitā* (Aš esu sėklą sėjantis tėvas). Ką atsakysite?

Bhaktas: Mokslininkai tyrinėjo pačius giliausius žemės sluoksnius ir nerado jokių įrodymų...

Śrīla Prabhupāda: Jūs matote tik žemės sluoksnius, daugiau nieko. Tai ir yra jūsų ribotumas, bet tai nėra tikrasis išmanymas. Yra ir daugybė kitų įrodymų.

Bhaktas: Tačiau jei žmonės būtų gyvenę prieš milijonus metų, jie, be abejonės, būtų palikę įrodymų, daiktinių įrodymų, liudijančių apie jų egzistavimą. Rastume jų palaikų.

Śrīla Prabhupāda: Aš sakau, kad žmonės po mirties kūnus sudegina, kremuoja palaikus. Kaip tokiu atveju jūsų kasinėtojai ras palaikus?

Bhaktas: Na, gali būti ir taip, bet...

Śrīla Prabhupāda: Pagal Vedų sistemą po mirties žmonių palaikai sudeginami, virsta pelenais. Kaip jūs, nenaudėliai, rasite jų kaulus? Gyvūnai nedeginami; jų kaulai lieka žemėje. Bet žmonės savuosius kremuoja, todėl mokslininkai jų kaulų ir neranda.

Bhaktas: Aš tik noriu pasakyti, kad sprendžiant iš skirtinguose sluoksniuose rastų įrodymų peršasi išvada, kad biologinės rūšys evoliucionavo iš primityvių į sudėtingesnes, geriau prisitaikančias, kol galų gale atsirado žmogus.

Śrīla Prabhupāda: Bet ir šiuo metu egzistuoja paprastos ir sudėtingos rūšys. Vienos rūšys netapo kitomis. Mano vaikiškas kūnas tapo suaugusio žmogaus kūnu, ir vaiko kūno neliko. Jeigu aukštesniosios, sudėtingesnės rūšys evoliucionavo iš žemesniųjų, primityvesniųjų, dabar pastarųjų neturėtų būti. Bet šiandien egzistuoja ir vienos, ir kitos rūšys.

Šiandien egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių, kaip galite sakyti, kad vienos evoliucionavo iš kitų. Įvairios rūšys egzistuoja dabar ir egzistavo anksčiau. Gal jūs jų ir nematėte ir neturite patikimo žinių šaltinio. Jums tiesiog nepavyko jų aptikti. Bet tai kitas klausimas.

Bhaktas: Bet daiktiniai įrodymai kalba ką kita. Prieš penkis šimtus milijonų metų žemėje nebuvo sausumos gyvūnų – egzistavo tik vandens gyviai.

Śrīla Prabhupāda: Tai nesąmonė. Vykdamas kasinėjimus neįmanoma atkurti penkių šimtų milijonų metų senumo istorijos! Kaip jūs galite kalbėti apie tai, kas vyko prieš penkis šimtus milijonų metų. Tai tik vaizduotės žaismas. Jūs kalbate apie „istorinius įrodymus“, bet kur tie įrodymai. Jūs negalite pasakyti netgi kas vyko prieš tris tūkstančius metų, o kalbate apie laikotarpį prieš penkis šimtus milijonų metų. Visa tai nesąmonė.

Bhaktas: Vykdydami kasinėjimus, sluoksniis po sluoksnio ...

Śrīla Prabhupāda: Kapstydami žemę jūs skaičiuojate metus? Gal tai buvo prieš *dešimt* metų? Jūs negalite papasakoti kokia žmonių visuomenė gyveno prieš tris tūkstantmečius, tai kaip jūs galite kalbėti apie žmonią prieš keturis ar penkis šimtus milijonų metų? Kur jūs tuo metu buvote? Ar jūs ten buvote, kad galėtumėte pasakyti, jog gyvybės rūšys tada neegzistavo? Tai tik vaizduotės kūrinys. Kiekvienas gali įsivaizduoti ir kalbėti bala žino ką.

Mes neneigiame pačios evoliucijos, tačiau nesutinkame su tuo faktu, kad vienos rūšys tampa kitomis. Rūšys yra tokios, kokios yra, o štai siela evoliucionuoja ir migruoja iš vieno kūno į kitą. Iš vaiko kūno aš persikrausčiau į suaugusiojo kūną, ir vaiko kūno neliko. Bet yra kitų vaikų. Taip ir gyvybės rūšys egzistuoja tuo pačiu metu, ir jos visos egzistavo anksčiau.

Pavyzdžiui, jei norite keliauti traukiniu, galite pasirinkti pirmąją, antrąją, trečiąją klasę – jos visos egzistuoja kartu. Sumokėję daugiau ir įlipę į pirmos klasės vagoną juk nesisakysite: „Štai atsirado ir pirmą klasę.“ Ji visada buvo. Evoliucijos šalininkų bėda ta, kad jie nieko nežino apie sielą. Siela evoliucionuoja, kraustosi iš vieno vagono į kitą, keičia vietą. „Pađma purāņoje“ sakoma, kad pasaulyje egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių, ir siela keliauja iš vienos rūšies kūno į kitos. Mes taip suprantame evoliuciją. Iš vandens gyvūnų formų siela pakyla iki augalų, vabzdžių, paukščių ir galiausiai iki žmonių. Bet pačios rūšys egzistuoja. Jos nekinta. Netiesa, kad vienos išnyksta, o kitos, išsivysčiusios iš jų, išlieka. Jos visos egzistuoja drauge.

Bhaktas: Tačiau juk matome, kad daugelis rūšių, pavyzdžiui, dinozaurai, išnyko. Taip sako Darvinas.

Śrīla Prabhupāda: Ar jis tai matė? Jis negalėjo visko ir visur pamatyti. Jo regos laukas ribotas – jis negali visiškai pasikliauti rega ir daryti išvadas, kad viena ar kita rūšis išmirė. Tai neįmanoma. Tokius argumentus atmes bet kuris mokslininkas. Pagaliau visos pažinimo joslės yra ribotos, tai kaip jūs galite teigti, kad kažko nebėra, kažkas išnyko. Jūs negalite to pamatyti. Negalite to išsiaiškinti. Žemės perimetras yra dvidešimt penki tūkstančiai mylių – ar jūs ištyrinėjote visas uolienas ir dirvožemio sluoksnius šiame plote? Iškasinėjote jį visą?

Bhaktas: Ne.

Śrīla Prabhupāda: Todėl mūsų pirmasis kaltinimas Darvinui štai koks: jis teigia, kad prieš milijonus metų Žemėje nebuvo žmonių. Iš kur jis tai išpešė? Dabar žmonės egzistuoja drauge su kitomis gyvybės rūšimis ir logiška būtų daryti išvadą, kad taip buvo visada. Žmonės visada egzistavo. Darvino teiginys nepagrįstas.

Bhaktas: Bet dabar mes nematome dinozaurų.

Śrīla Prabhupāda: Jūs nematote, nes neturite sugebėjimo matyti.

Jūsų juslės ribotos, ir nei tai, ką jūs matote, nei tai, ko nematote, negali būti įrodymas. Daug žmonių – dauguma žmonių – sako: „Aš nematau Dievo.“ Ar dėl to turime manyti, kad Dievas neegzistuoja? Ar mes bepročiai dėl to, kad esame Dievo *bhaktai*?

Bhaktas: Ne, bet dinozaurai...

Śrīla Prabhupāda: Bet remdamasis vien tuo faktu, kad dabar nėra dinozaurų, jūs nieko neįrodote. O kitos rūšys?

Bhaktas: Daugybė kitų rūšių taip pat išnyko.

Śrīla Prabhupāda: Tarkim, aš sutinku, kad daugybė rūšių išnyko. Evoliucijos procesas juk reiškia, kad pirmiau egzistavusios rūšys palaipsniui evoliucionavo į kitas gyvybės rūšis, o ankstesnės išnyko. Bet mes matome, kad beždžionės egzistuoja ir šiandien. Žmogus evoliucionavo iš beždžionių, bet beždžionės neišnyko. Beždžionės egzistuoja, ir žmonės egzistuoja.

Bhaktas: Jūs vis tiek manęs neįtikinote. Geologiniai tyrinėjimai visame pasaulyje, ne keliose vietose, o daugybėje skirtingų pasaulio vietų rodo tą patį...

Śrīla Prabhupāda: O aš sakau, kad jūs neištyrinėjote viso pasaulio žemės sluoksnių. Ar Darvinas ištyrinėjo visus kontinentus? Ar jis buvo nusileidęs į jūrų dugną, ar jį kasinėjo, ar ištyrė geologinius sluoksnius jūros dugne? Ne. Taigi jo žinios netobulos. Šis pasaulis reliatyvus, ir visų žmonių dėstomos teorijos reliatyvios. Todėl mes turėtume įsiklausyti į asmenį, kuriam šis reliatyvus pasaulis nedaro poveikio.

Bhaktas: Tiesą sakant, mintis apie rūšių evoliuciją šovė Darvinui į galvą, kai 1835 metais jis laivu nuplaukė į Galapagų salas netoli Pietų Amerikos krantų. Ten jis rado niekur kitur neegzistuojančių gyvybės rūšių.

Śrīla Prabhupāda: Tai tereiškia, kad jis nematė visų rūšių. Jis neapkeliaavo visos visatos. Jis pamatė vieną salą, bet neturi supratimo apie visą kūriniją. Tai kaip jis gali spręsti apie tai, kokios rūšys egzistuoja, o kokios – ne. Jis pasikapstė vienoje vietoje, bet visatoje egzistuoja milijonai planetų. Jis jų visų nematė, jis neištyrinėjo visų planetų žemės sluoksnių. Tai kaip jis gali daryti išvadą: „gamta tokia“? Jis visko neištyrinėjo, o tai žmogui ir neįmanoma.

Bhaktas: Gal verčiau apsiribokime šia planeta.

Śrīla Prabhupāda: Kodėl? Sąvoka *gamta* apima ir kitas planetas.

Bhaktas: Todėl, kad jūs sakėte, jog prieš milijonus metų šioje planetoje egzistavo sudėtingos gyvųjų būtybių rūšys.

Śrīla Prabhupāda: Mes kalbame ne tik apie šią planetą, bet apie visą kūriniją. Jūs remiatės gamtos stebėjimais. Gamta neapsiriboja vien mūsų planeta – jūs negalite to paneigti. Gamta, material gamta – tai milijonai visatų, ir kiekvienoje jų – milijonai planetų. Jei jūs ištyrėte vieną planetą, jūsų žinios dar labai menkos.

Bhaktas: Bet jūs juk esate sakes, kad prieš milijonus metų šioje planetoje gyveno arkliai, drambliai, žmonių civilizacijos...

Śrīla Prabhupāda: Taip, be jokios abejonės.

Bhaktas: Bet šimtai šaltinių nepateikia jokių įrodymų apie jų egzistavimą.

Śrīla Prabhupāda: Dabar egzistuoja ir žmonės, ir arkliai, ir gyvatės, ir vabzdžiai, ir medžiai. Kodėl jie neegzistavo prieš milijonus metų?

Bhaktas: Nes nėra jokių daiktinių įrodymų.

Śrīla Prabhupāda: Bet tai nereiškia..! Jūs apsiribojate šia planeta, ir jūsų žinios tėra dalinės.

Bhaktas: Tiesiog šiuo metu man rūpi sužinoti...

Śrīla Prabhupāda: Šiuo metu? Jei jūsų žinios netobulos, kodėl turėčiau patikėti jūsų teorija? Tai mano pozicija.

Bhaktas: Gerai, jei jūs teigiate, kad prieš milijonus metų Žemėje egzistavo sudėtingos gyvybės rūšys...

Śrīla Prabhupāda: Svarbu ne tai, kas egzistavo šioje ar kitoje planetoje. Svarbiausia, kad visos rūšys egzistuoja, nes taip sutvarkyta gamta. Vedų tekstuose sakoma, kad egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių. Gal jos egzistuoja jūsų rajone, gal manajame, svarbiausia – įvairių rūšių egzistavimo faktas ir rūšių skaičius. Bet jeigu jūs tyrinėjate tik savo rajoną, jūsų žinios netobulos. Mes pripažįstame evoliucijos faktą. Vedos teigia, kad materialiaame pasaulyje egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių, bet visuose juose gyvena tos pačios prigimtios siela, nesvarbu, kad kūnai skirtingi. Siela nekintama, todėl „Bhagavad-gītā“ [5.18] teigia, kad išmintingas žmogus, *pañḍitaḥ*, nekreipia dėmesio į rūšį ar klasę – jam visi lygūs. *Pañḍitāḥ samadarśinaḥ*. Tas, kuris žvelgia į esmę, mato sielą, todėl jis nedaro skirtumo tarp gyvybės rūšių.

Bhaktas: Todėl Darvinas ir kiti mokslininkai, kurie neturi jokios informacijos apie sielą...

Śrīla Prabhupāda: Praleido pro pirštus esminį dalyką.

Bhaktas: Jie sako, kad gyvosios būtybės vystosi nuo žemiausio evoliucijos laiptelio iki aukščiausiojo. Žemės istorijoje...

Śrīla Prabhupāda: Su tuo galima sutikti. Pavyzdžiui, viešbutyje yra įvairūs kambariai – pirmos klasės, antros klasės, trečios klasės. Pagal jūsų norus ir galimybes, pagal tai, kiek galite sumokėti, jums ir siūlomas kambarys. Kambariai neevoliucionuoja. Evoliucionuoja jų gyventojai – eina iš vieno kambario į kitą ir renkasi juos pagal savo troškimus.

Bhaktas: Pagal savo troškimus.

Śrīla Prabhupāda: Priklausomai nuo to, kokios buvome sąmonės mirties metu, gauname naują „kambarį“ – naują kūną. Bet pats kambarys jau egzistuoja, mes jį nekuriame.

Egzistuoja 8 400 000 „kambarių“ klasių. Viešbučio šeimininkas iš patirties žino, kad klientų poreikiai skirtingi – vieni nori pirmos klasės, kiti – trečios klasės kambario. Taigi jis paruošia įvairių kambarių jų paslaugoms. Tokiu principu veikia ir Dievo kūrinija. Jis žino, ko gali norėti gyvosios būtybės, ir pagal jų troškimus sukūrė įvairias gyvybės rūšis. Dievui pakanka pamanyti: „Na gerai, eik ten ar ten“, ir gamta viską sutvarko. *Prakṛiteḥ kriyamāṇāni guṇaiḥ karmāṇi* [„Bhagavad-gītā“ 3.27]. Gamta sukuria galimybes. Dievas, Kṛṣṇa, glūdi kiekvieno iš mūsų širdyje Paramātmos pavidalu ir žino, ko mes norime. Jis įsako gamtai: „Duok jam štai šitą kambarį,“ ir gamta teikia paslaugas: „štai jums kambarys, prašom.“ Štai taip viskas vyksta.

Bhaktas: Suprantu, ką sakote, ir sutinku su jumis, bet man vis tiek nesuprantama, kodėl nerandama jokių geologinių įrodymų, kad anksčiau Žemėje egzistavo sudėtingesnės gyvybės rūšys.

Śrīla Prabhupāda: Kodėl jums atrodo, kad geologiniai įrodymai yra svarbiausi? Ar jie svarbiausi? Mokslas progresuoja. Negalite sakyti, kad geologiniai įrodymai yra svarbiausi ir galutiniai.

Bhaktas: Bet aš pats dalyvavau kasinėjimuose įvairiuose pasaulio kampeliuose, ir visą laiką...

Śrīla Prabhupāda: Ne, jūs neiškasinėjote viso pasaulio.

Bhaktas: Na, septyniuose kontinentuose kasinėjimai buvo atlikti.

Śrīla Prabhupāda: Septyni kontinentai – dar ne visas pasaulis. Jūs teigiate, kad iškasinėjote visą pasaulį, o mes su tuo nesutinkame. Jūs

pasikrapštėte tik mažiame jos lopinėlyje. Todėl jūsų išmanymas ribotas. Dr. Varlinas ištyrinėjo savo trijų pėdų pločio balą ir pareiškė, kad pažino vandenyną.

Eksperimentinis mokslas yra netobulas, nes jūs pasikliaujate netobulomis savo jauslėmis. Taigi mokslinis pažinimas iš esmės negali būti tobulas. Mes remiamės visai kitokiu pažinimo šaltiniu. Mes nepasikliaujame eksperimentiniu mokslu.

Šiandien jūs nematote dinosauro, ir aš savo akimis nemačiau 8 400 000 gyvybės rūšių. Bet mano pažinimo šaltinis kitoks. Jūs eksperimentuojate į pagalbą pasitelkę netobulas jusles, o aš semiuosi žinių iš tobulo asmens, kuris viską matė ir viską žino. Todėl mano žinios yra tobulos.

Tarkim, mama man pasakė: „Štai čia tavo tėtis,“ – ir aš ja tikiu. O jūs bandote rasti tėvą patys, savo jėgomis. Jūs vis jo ieškote, ieškote, bet mama nepasikliaujate. Todėl, kad ir kiek ieškosite, jūsų žinios taip ir liks netobulos.

Bhaktas: O pasak jūsų žinių šaltinių, prieš milijonus metų Žemėje egzistavo sudėtingesnės gyvybės rūšys.

Śrīla Prabhupāda: O taip. Vedose sakoma, kad pirmoji sukurta gyvoji būtybė – visatos konstruktorius Viešpats Brahmā – yra pati išmintingiausia ir protingiausia būtybė visatoje. Nejau jūs tikitės, kad mes priimsime jūsų teoriją, kad intelektas tobulėja vykstant evoliucijos procesui. Mes gavome Vedų žinias iš Brahmos – tobulos būtybės.

Dr. Varlinas ištyrinėjo trijų pėdų balutę. Atlanto vandenynas taip pat vandens talpykla, tačiau tarp balos ir vandenyno yra didžiulis skirtumas. Dr. Varlinas mums negali nieko papasakoti apie Atlanto vandenyną. Bet mes sužinojome apie jį iš to, kas jį sukūrė, todėl mūsų žinios yra tobulos.

Bhaktas: Bet ar Žemėje neturėtų likti kokių nors įrodymų, kokių nors liekanų?

Śrīla Prabhupāda: Mūsų įrodymas yra ne akmenys ar kaulai, o intelektas. Intelektas. Vedų žinios mokinių seka pasiekė mus iš pačios protingiausios būtybės. Jos buvo perduodamos iš lūpų į lūpas (*śruti*). Nārada išgirdo jas iš Brahmos prieš milijonus metų, o paskui persakė Vyāsadevai. Nors nuo to laiko praėjo milijonai metų, dar nesibaigė nė viena Brahmos diena. Todėl mūsų nestebi-

na tokie skaičiai, kaip milijonai ar net milijardai metų – tai tesudaro mažiau nei vieną Brahmos dieną. Tačiau Brahmā gimė iš Kṛṣṇos, taigi visatoje egzistuoja išmintinga filosofija nuo jo gimimo dienos. Brahmą mokė patsai Dievas, ir Jo skelbiamos tiesos pasiekė mus Vedų šventraščių forma. Taigi mūsų žinių šaltinis yra Vedos.

Tačiau vadinamieji mokslininkai ir filosofai, nesivadovaujantys nuoseklaus žinių perdavimo sistema, nepripažįstantys tokiu būdu iš aukštesnių autoritetų gautų žinių, niekada nepažins tiesos iki galo, kad ir kiek mokslo tiriamųjų darbų jie atliktų, siekdami pažinti pasaulį savo ribotomis joslėmis. Taigi viskas, ką jie sako, yra netobula.

Mūsų pažinimo metodas iš esmės skiriasi nuo jų metodo. Jie ieško sudulėjusių kaulų, o mes ieškome gyvojo proto. Būtent tai aš ir noriu pabrėžti. Jie rausiasi po kaulus, o mes ieškome kontakto su gyvu protu. Kas išmintingiau?

Priedai

Apie autorių

Jo Dieviškoji Kilnybė A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmiu, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīyos Maṭhų (Vedų institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvačio pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m. Alahabade) – oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gauḍīyos Maṭhų veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba – „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kurį iki pat šių dienų Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai.

1950 metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrīla Prabhupāda atsisako šeimyninio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* – duoda atsiskyrėlio įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāso* įžadus. Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą – daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Parašo ir „Easy Journey to Other Planets“ (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

Išleidęs tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrīla Prabhupāda atvyksta į Jungtines Valstijas įgyvendinti misijos, kurią jam pavedė dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

Atvykęs į Niujorką, Śrīla Prabhupāda beveik neturėjo jokių lėšų. Tik kitais metais, 1966 liepą, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Śrīla Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją, kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų*, mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

1972 metais Śrīla Prabhupāda Vakarų šalyse įvedė Vedų švietimo sistemą pradiniam ir viduriniam išsilavinimui įgyti įkurdamas Dalase, Teksaso valstijoje, JAV, *gurukulą*. Nuo to laiko jo mokiniai įkūrė daug tokių mokyklų JAV ir visame pasaulyje.

Śrīla Prabhupāda – taip pat ir keleto stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Śrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojui įgyvendinti prireiks daugiau nei dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Kṛṣṇa-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus įkurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Śrīlos Prabhupādos indėlis – tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje koledžų. Śrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 50 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais Śrīlos Prabhupādos knygoms publikuoti, šiuo metu yra stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų Śrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Śrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Vardų ir terminų žodynas

Absoliuti Tiesa: pirminis visų energijų šaltinis.

Ācārya: dvasinis mokytojas, mokantis savo pavyzdžiu.

Adhibhautika: kančios, kurias sukelia kitos gyvos būtybės.

Adhidaivika: gamtos sukeliamos kančios.

Adhokṣaja: vienas iš Kṛṣṇos vardų, reiškiantis „tas, kurio neįmanoma pažinti materialiomis joslėmis“.

Adhyātmika: kančios, kurias sukelia protas ir kūnas.

Ādi-puruṣa: Kṛṣṇa, pirminis asmuo.

Ahaitukī: nuoširdžių motyvų skatinamas.

Ahaṁ brahmāsmi: Vedinis aforizmas – „aš esu siela“.

Ahaṁ māmēti: klaidinga idėja, kad „aš esu visatos centras ir viskas priklauso man“.

Ahankāra: netikras ego, dėl kurio siela klaidingai tapatina save su materialiu kūnu.

Amṛta: tai, kas amžina arba nemirtinga.

Ānanda: dvasinė, transcendentinė palaima.

Arjuna: artimas Kṛṣṇos draugas, Pāṇdu ir Kuntės sūnus.

Kurukṣetros mūšyje Kṛṣṇa jam papasakojo „Bhagavad- gītā“.

Artha: ekonomikos plėtra.

Āryas: Vedinės kultūros pasekėjas, kurio gyvenimo tikslas yra dvasinis tobulėjimas.

Āśrama: dvasinio mokytojo namai, vieta, kur praktikuojamas dvasinis gyvenimas.

Aṣṭāṅga-yoga: aštuonių pakopų mistinės jogos sistema, kurią pateikė Patanĵalis. Ši jogos sistema skirta medituoti į Viešpatį, glūdinti širdyje ir jį suvokti.

Ātma-jñāna: mokslas apie sielą.

Ātma-tattva: dvasinė tiesa.

Balarāma: vyresnysis Kṛṣṇos brolis.

„Bhagavad-gīta“: septynių šimtų posmų dialogas tarp Viešpaties Kṛṣṇos ir Arjunos, Mahābhāratos dalis.

Bhagavānas: Aukščiausiasis Dievo Asmuo – grožio, galios, šlovės, turtų, žinojimo ir atsižadėjimo šaltinis.

Bhaktas: tas, kas su atsidavimu tarnauja Aukščiausiam Viešpačiui (atlieka *bhakti*).

Bhakti: dvasinė tarnystė Aukščiausiam Viešpačiui.

Bhaktivinoda Ṭhākura: (1838–1915) didis šių dienų Kṛṣṇos sąmonės judėjimo autoritetas, Jo Dieviškosios Kilnybės A. C. Bhaktivedantos Svāmio Prabhupādos dvasinio mokytojo mokytojas.

Bhakti-yoga: jungtis su Aukščiausiuoju per *bhakti*.

Brahmā: pirma sukurta gyvoji būtybė ir antrinis materialios visatos kūrėjas.

Brahma-bhūta: dvasinė palaima, kuri kyla tarnaujant Kṛṣṇai.

Brahma-jijñāsā: klausimai apie Absoliučią Tiesą arba dvasinę tapatybę.

Brahma-jñāna: žinios apie Dievą.

Brahma-saṁhitā: sanskrito šventraštis, kuriame užrašytos Viešpaties Brahmos maldos Viešpačiui Kṛṣṇai.

Brahmacārī: skaistybės įžado besilaikantis mokinys, vadovaujamas dvasinio mokytojo;

Brahmacārya: skaistybės įžado besilaikančio mokinio gyvenimas; įžadai susilaikyti nuo sekso.

Brahmanas (Brahman): beasmenis, visa persmelkiantis Aukščiausiojo aspektas.

Brāhmaṇas: intelektualų ir šventikų klasės atstovas gerai išmanantis *Brahmaną*.

Caitanya-Mahāprabhu: (1486–1534) Viešpats Kṛṣṇa apsireiškęs kaip *bhaktas*. Jis apsireiškė Navadvīpoje, vakarų Bengalijoje ir įvedė kolektyvinį šventų vardų kartojimą (*saṅkīrtana*) – svarbiausią priemonę siekiant pažinti Dievą.

Dāsa: tarnas.

Dharma: religija, priedermė; paprastai žymi svarbiausią gyvų būtybių prigimtinių bruožą – amžinąją tarnystę Viešpačiui.

Dievas: pirminis visų energijų šaltinis.

Dvāpara-yuga: trečias iš keturių visatos ciklų.

Goloka Vṛndāvana: aukščiausioji dvasinė planeta, Viešpaties Kṛšnos buveinė.

Gopės: Kṛšnos draugės piemenaitės, labiausiai atsidavusios ir artimiausios Viešpaties pasekėjos.

Gosvāmīs: tas, kas suvaldė jausmus ir protą; pasaulio atsižadėjusio žmogaus (sannyāsio) titulas.

Gr̥hastha: gyvenimas šeimoje vadovaujantis Vedų nurodymais.

Guru: dvasinis mokytojas.

Hari: Kṛšnos vardas, kuris reiškia „tas, kuris pašalina kliūtis dvasinės tarnystės kelyje“.

Haridāsa Ṭhākura: brangus Viešpaties Caitanyos draugas, ypatingai atsidėjęs šventų vardų kartojimui, todėl tapo žinomas kaip švento vardo ācārya.

Jñāna: žinojimas.

Jñāna-yoga: dvasinės realizacijos kelias, kai tiesos ieškoma spekuliatyviosios filosofijos pagalba.

Kali-yuga: dabartinis vaidų ir nesantaikos amžius, ketvirtas iš keturių visatos ciklų.

Kāma: geismas arba materialūs troškimai.

Karma: materiali karminė veikla, sukurianti pasekmes.

Karma-yoga: dvasinės tarnystės veikla; Dievo pažinimo kelias, paskiriant Jam savo darbo vaisius.

Kṛṣṇa: pirminė Aukščiausiojo Viešpaties forma, visų ekspansijų šaltinis.

Kṣatriya: karys arba valdovas; antroji Vedų socialinės sistemos klasė.

Kurukṣetra: šventa vieta, kur Kṛṣṇa Arjunai papasakojo „Bhagavad-gītā“ aprašyta „Mahābhāratoje“.

Kurukṣetros mūṣīs: mūšis tarp Pāṇḍavų ir Kuru, vykęs prieš

5 000 metų. Prieš pat mūši Kṛṣṇa papasakojo Arjunai „Bhagavad-gītā“.

Mahā-mantra: didžioji išsivadavimo giesmė:

Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare /
Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Mahārājas: titulas, kuriuo kreipiamasi į karalius, valdovus, *sannyāsius*.

Mahātmā: didi siela, iškilnus Viešpaties Kṛṣṇos *bhaktas*.

Māyāvāda: impersonali filosofija, kurią pirmas paskleidė
Šaṅkarācārya, kuris pateikė gyvų esybių ir Dievo vienovės
idėją; filosofija, kad viskas yra viena ir kad Absoliuti
Tiesa nėra asmenybė.

Māyāvādis: tas, kuris pripažįsta Māyāvādos filosofiją.

Māyā: iliuzija, žemesnioji Aukščiausiojo Viešpaties energija,
valdanti materialią kūriniją; savo amžinojo ryšio su Kṛṣṇa
užmiršimas.

Mūḍha: kvailas lyg asilas žmogus.

Munis: išminčius.

Nārada Munis: Brahmos sūnus, tyras Kṛṣṇos *bhaktas*, kuris
keliauja po visą visatą ir moko *bhakti-yogos*.

Nārāyaṇa: keturrankis Viešpaties Kṛṣṇos pavidalas.

Narottama dāsa Ṭhākura: šlovingas Vaišnavų dvasinis
mokytojas Śrī Caitanyos Mahāprabhu mokinių sekoje,
pagarsėjęs kaip giesmių kūrėjas.

Om-kāra: *om*, Vedinio žinojimo šaknis, transcendentinis skiemuo
reiškiantis Kṛṣṇą.

Paṇḍita: mokslininkas.

Paramātmā: Supersiela, Kṛṣṇos aspektas, slypintis kiekvienos
gyvos esybės širdyje ir persmelkiantis visą materialią gamtą.

Paramparā: mokinių seka, per kurią dvasinis mokytojas perduoda
dvasinį žinojimą.

Parikṣitas Mahārājas: karalius, kuriam buvo papasakota „Śrīmad-
Bhāgavatam“.

Prasādam: „Viešpaties malonė“; pašventintas ir su pasiaukojimu
Viešpačiui Kṛṣṇai pasiūlytas maistas.

Purāṇos: aštuoniolika istorinių Vedinių veikalų, kuriuos prieš 5 000 metų sudarė Śrīla Vyāsadeva.

Puruṣa: besimėgaujantysis; asmuo. Šis terminas nurodo kaip *jīvā*, taip ir Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Pusdievis: aukštesnių rojinių planetų valdytojas ir gyventojas.

Rājo-guṇa: materialiai aistros guṇa.

Rāma: Viešpaties Kṛṣṇos vardas, reiškiantis neišsėmiamą malonumų šaltinį transcendentalistams.

Rasa: savitarpio santykiai tarp Viešpaties ir gyvųjų esybių.

Sac-cid-ānanda-vigraha: Kṛṣṇos pavidalas, ikūnijantis amžinybę, žinojimą ir palaimą.

Samādhi: transas, visiškas panirimas į Dievo sąmonę.

Samsāra: materialaus pasaulio gimimo ir mirties ratas.

Sanātana-dharma: „amžinoji sielos veikla“; amžinoji religija, pasiaukojimo tarnyba, šiame amžiuje atliekama kartojant *mahā-mantrą*.

Sanātana: amžinas, be pradžios ir pabaigos.

Sannyāsa: gyvenimas atsižadėjus pasaulio.

Sannyāsis: atsižadėjęs pasaulio.

Sattva-guṇa: materialiai dorybės guṇa.

Satya-yuga: pirmasis ir geriausias amžius iš keturių visatos eiga sudarančių ciklų.

Sūta Gosvāmī: didis išminčius, kuris perpasakojo pokalbį tarp Śukadevos Gosvāmio ir Mahārājo Parikṣito, „Śrīmad-Bhāgavatam“ pagrindus.

Śaṅkarācārya: Viešpaties Śivos inkarnacija, apsiareiškusi prieš 1400 metų pietų Indijoje ir paskleidusi Māyāvādos filosofiją.

Šeši Gosvāmīai: Rūpa Gosvāmī, Sanātana Gosvāmī, Jīva Gosvāmī, Gopāla Bhaṭṭa, Raghunātha Dāsa Gosvāmī, Raghunātha Bhaṭṭa Gosvāmī – artimi Caitanyos Mahāprabhu mokiniai gyvenę Vṛndāvanoje.

„Śrīmad-Bhāgavatam“: pagrindinė iš aštuoniolikos Purāṇų, pilnas mokslas apie Dievą ir Aukščiausiojo pozicijos suvokimą.

Śuddha-sattva: transcendentinė gryniosios dorybės guṇa.

Śūdra: darbininkų klasės atstovas Vedinėje visuomenėje.

Śukadeve Gosvāmī: išaukštintas *bhaktas*, kuris Mahārājui Parikṣitui per paskutines septynias jo gyvenimo dienas papasakojo visą „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Tamo-guṇa: neišmanymo ir tamsos guṇa.

Tapasya: askezė, savanoriškas apsiribojimas aukščiausiam gyvenimo tikslui pasiekti.

Tretā-yuga: antras iš keturių visatos eigos ciklų.

Upaniṣados: 108 sanskritu užrašyti filosofiniai traktatai, įeinantys į Vedas.

Vaikunṭha: dvasinis pasaulis, Viešpaties Nārāyaṇos buveinė.

Vaiśyas: ūkininkų ir prekių atstovas; trečioji Vedų socialinės sistemos klasė.

Varṇāśrama-dharma: keturių visuomenės klasių ir keturių dvasinio tobulėjimo etapų sistema nustatyta Vedų šventraščių apie kurią Kṛṣṇa kalba „Bhagavad-gītoje“.

Vedānta-sūtra: Śrīlos Vyāsadevos glausta Vedinių žinių santrauka.

Vedinė literatūra: raštai, kuriuos sudaro keturios pirminės saṁhitas (Ṛg, Sāma, Atharava ir Yajur), 108 Upaniṣados, Mahābhārata, Rāmāyaṇa, Vedānta-sūtra ir kiti tekstai.

Viṣṇu: keturrankė Viešpaties Kṛṣṇos ekspansija Vaikunṭhos planetose.

Vṛndāvana: Kṛṣṇos amžinoji buveinė, kurioje iki galo atsiskleidžia Jo patrauklus bruožas; kaimelis Indijoje, kuriame prieš 5 000 metų vyko Viešpaties vaikystės žaidimai; pirminė Aukščiausiojo Viešpaties buveinė.

Vyāsa(đeva): literatūrinė Viešpaties inkarnacija; sudarė pirminius Vedų šventraščius.

Yajña: aukojimas, auka.

Yoga: dvasinė disciplina, ryšys su Dievu.

Yoga-māyā: vidinė, dvasinė Viešpaties energija.

Yogas: transcendentalistas, praktikuojantis vieną iš autentiškų yogos formų ar dvasinio apsisvalymo procesų.

Yuga: vienas iš keturių visatos ciklų, besikeičiančių kaip metų laikai.

Kaip tarti sanskritą

Visi sanskrito terminai ir vardai pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai perteikia sanskrito rašybą. Kiekvieną sanskrito abėcėlės (*devanāgarī*) ženklą žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Tai pasaulio mokslininkų pripažintas ir plačiai vartojamas metodas sanskrito žodžiams rašyti. Žemiau pateikiamas smulkus tarimo paaiškinimas.

Trumpasis balsis **a** tariamas kaip **a** žodyje „kad“, ilgasis **ā** – kaip **a** žodyje „lašas“. Trumpasis **i** tariamas kaip **i** žodyje „tik“, ilgasis **ī** – kaip **y** žodyje „lyja“, trumpasis **u** – kaip žodyje „kur“ ir ilgasis **ū** – kaip žodyje „dūmai“. Balsis **ṛ** tariamas kaip **ri** žodyje „rimas“. Balsiai **e** ir **ai** tariami kaip **ei** žodyje „keistas“ ir **o** bei **au** tariami kaip **o** anglų kalbos žodyje „go“ [gou] („eiti“). *Anusvāra* (**ṁ**) yra grynas nosinis garsas ir tariamas kaip **n** prancūzų kalbos žodyje „boñ“ („geras“). *Visarga* (**ḥ**) – stiprus aspiratas (artikuliacijai būdingas stiprus iškvėpimas, kylantis dėl staigaus oro srovės nutraukimo). Dvieilio gale **aḥ** tariamas kaip **aha**, o **iḥ** – kaip **ihi**.

Guturaliniai (gomuriniai) priebalsiai – **k**, **kh**, **g**, **gh** ir **ṇ**; juos tartiant, liežuvio užpakalinė dalis pakyla ir priartėja prie minkštojo gomurio. **K** tariamas kaip žodyje „kalnas“, **kh** – kaip junginys „**kch**“, **g** – kaip žodyje „gilus“, **gh** – kaip junginys **gh** ir **ṇ** – kaip žodyje „dingti“.

Palataliniai (liežuvio vidurinieji) priebalsiai – **c**, **ch**, **j**, **jh** ir **ṇ**; juos tartiant liežuvio vidurinė dalis pakyla ir priartėja prie kietojo gomurio. **C** tariamas kaip žodyje „čia“, **ch** – kaip junginys **čch**, **j** – kaip žodyje „džiaugsmas“, **jh** – kaip junginys **džh** ir **ṇ** – kaip anglų kalbos žodyje „canyon“ („kanjonas“).

Cerebraliniai priebalsiai – **t, th, d, dh** ir **n** – tariaami panašiai kaip dantiniai, tačiau liežuvio priešakinė dalis neličia dantų, bet užsiričia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Dantiniai priebalsiai – **t, th, d, dh** ir **n**; juos tariant liežuvio priešakinė dalis liečia dantis. **T** tariamas kaip žodyje „tikslas“, **th** – kaip junginys **tch**, **d** – kaip žodyje „diena“, **dh** – kaip junginys **dh** ir **n** – kaip žodyje „ne“.

Labialiniai (lūpiniai) priebalsiai – **p, ph, b, bh** ir **m**; juos tariant dalyvauja lūpos. **P** tariamas kaip žodyje „pintinė“, **ph** – kaip junginys **pch**, **b** – kaip žodyje „banga“, **bh** – kaip junginys **bh** ir **m** – kaip žodyje „miegas“.

Pusbalsiai **y, r, l** ir **v** tariaami atitinkamai kaip žodžiuose „jautrus“, „ratas“, „laikas“ ir „vaikas“. Sibiliantai (švilpiamieji ir šnypščiamieji) – **ś, ś** ir **s** tariaami atitinkamai kaip žodžiuose „šaltis“, „šienas“ ir „saulė“. Raide **h** žymimas garsas tariamas kaip žodyje „himnas“.

Pastaba: junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: **yajña** – kaip „jagja“).